

อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการ ความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
ผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจของครูในจังหวัดปริมณฑล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

เมษายน 2558

อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการ ความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
ผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจของครูในจังหวัดปริมณฑล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

เมษายน 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการ ความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
ผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจของครูในจังหวัดปริมณฑล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

เมษายน 2558

กฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ. (2558). อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่านทางทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจของครูในจังหวัดปทุมธานี. ปรินญาณพนธ์ วท.ม (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. นำชัย สุภฤกษ์ชัยสกุล, รองศาสตราจารย์ ดร.อังสินันท์ อินทรกำแหง.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อทดสอบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง 2) เพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยเมื่อช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูจังหวัดปทุมธานีจำนวน 417 คน และครูจังหวัดนนทบุรีจำนวน 401 คน รวมมีกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูล 818 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบวัดจำนวน 8 แบบวัด ครูจังหวัดปทุมธานี และครูจังหวัดนนทบุรีเป็นผู้ตอบทั้งหมด ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.72 - 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม LISREL version 8.7

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจ ของครูในจังหวัดปทุมธานี ภายหลังการปรับแก้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัด ความสอดคล้องกลุ่ม Absolute fit indices พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 1036.02, $df = 215$ ($p = .00$), SRMR = 0.057, RMSEA = 0.068, GFI = 0.90 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Incremental fit indices พบว่า NFI = 0.96, CFI = 0.97 และ NNFI = 0.96 และดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Parsimony fit Indices พบว่า PNFI = 0.75 และ $\chi^2/df = 4.819$ ซึ่งค่าต่างๆ ถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยพบว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุดเท่ากับ 0.58

2. ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของตน น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ และมีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ สูงกว่ากลุ่ม

ครูจังหวัดนนทบุรี แต่กลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นน้อยกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้กลุ่มครูจังหวัดปทุมธานียังมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลตอบแทนทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี แต่กลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลตอบแทนทางบวกน้อยกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี

THE EFFECT OF PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL FACTORS TOWARD FLOOD DISASTER
RISK MANAGEMENT BEHAVIOR THROUGH PSYCHOLOGICAL CAPITAL AND
POSTTRAUMATIC GROWTH OF TEACHERS IN VICINITY

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science Degree in Applied Behavioral Science Research
at Srikharinwirot University

April 2015

Krittapat Chuenphitthayavut. (2015). *The effect of psychological and social factors toward flood disaster risk management behavior through psychological capital and posttraumatic growth of teachers in vicinity*. Master Thesis, M.S. (Applied Behavioral Science Research).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University, Advisor Committee:

Lecturer Dr. Numchai Supparerkchaisakul, Assoc. Prof Dr. Ungsinun Intarakamhang,

The two main purposes of this study were to: 1) to examine the structural relationship models of the effect of psychological and social factors toward flood disaster management behavior through psychological capital and posttraumatic growth of teachers in vicinity; 2) to compare the structural relationship models of the effect of psychological and social factors toward flood disaster management behavior through psychological capital and posttraumatic growth of teacher in in Pathum Thani and Nonthaburi province. The samples were selected by stratified random sampling of teachers in Pathum Thani and Nonthaburi province who had been affected by flooding during October - November 2011. The total sample in this study was 818: 417 in Pathumthani province and 401 in Nonthaburi province. Eight tests of questionnaire were verified for content validity by professional experts - with reliability of 0.72 to 0.92. The data was statistically analyzed by using LISREL version 8.7.

The findings manifested that

1. The hypothesized structural equation models of the effect of psychological and social factors toward flood disaster management behavior through psychological capital and posttraumatic growth of teachers in vicinity was adjusted in harmony with the fitted empirical data, resulting the absolute fit indices revealed that the chi - square (χ^2) is equal to 1036.02, $df = 215$ ($p = .00$), SRMR = 0.057, RMSEA = 0.068, GFI = 0.90. Incremental fit indices also disclosed that NFI is equal to 0.96, CFI = 0.97 and NNFI = 0.96 and parsimony fit indices found that PNFI = 0.75 and $\chi^2/df = 4.819$, where all various levels are acceptable. It was signified that the posttraumatic growth had direct effect on the flood risk management behavior by the most influential coefficient of 0.58.

2. According to the comparative study of models depicted that there were higher factor loadings of Pathumthani teacher group than the Nonthaburi teacher group in observed variables of emotional intelligence, namely self-regulation , self-motivation , recognizing emotions in others, social skills. Observed variables in posttraumatic growth were appreciation of life. However, the Pathumthani teacher group was only a lower factor loading of community identity than the

Nonthaburi teacher group in observed variables of sense of community. Additionally, coefficient effect of sense of community on positive psychological capital variable in Pathumthani teacher group was higher than Nonthaburi teacher group, but the coefficient effect of social supports on positive psychological capital variable in Pathumthani teacher group was lower than Nonthaburi teacher group.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่าน
ทางทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางสังคมจิตใจของครูในจังหวัดปริมณฑล

ของ

กฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2558

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษาหลัก

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.นำชัย สุภฤกษ์ชัยสกุล)

(ศาสตราจารย์ ดร.ศรีเรือน แก้วกังวาล)

..... ที่ปรึกษาร่วม

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรพินทร์ ชูชม)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นำชัย สุภฤกษ์ชัยสกุล)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ไม่เพียงเกิดจากความตั้งใจ และทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจของผู้วิจัยเท่านั้น แต่มีหน่วยงาน กลุ่มคน และบุคคลที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือจนปริญญานิพนธ์สำเร็จอย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.นำชัย สุกฤกษ์ชัยสกุล ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อังสินันท์ อินทรกำแหง ที่คอยกำกับติดตาม ให้ความห่วงใย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. รัตนา สิริพานิช ศาสตราจารย์ ดร.ศรีเรือน แก้วกังวาล รศ. นพ.พิรพนธ์ ลือบุญธวัชชัย อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา อาจารย์ ดร. ชลพร กองคำ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะ ท่านศาสตราจารย์ ดร.ศรีเรือน แก้วกังวาล ที่ยังให้เกียรติเป็นประธานสอบปากเปล่าอีกด้วย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ที่ให้ความรู้ในการอบรมสั่งสอน และการฝึกฝนด้านวิชาการกับผู้วิจัยด้วยความเมตตาโดยตลอด และ Prof. Dr. Hermann Müller ที่เปิดโอกาสให้ศึกษาต่อด้าน Neuro-cognitive Psychology ณ ประเทศเยอรมนี ซึ่งช่วยเปิดโลกการศึกษา และการวิจัยด้านจิตวิทยาของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก

ขอกราบขอบพระคุณคุณครูในจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรีทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งนับได้ว่าท่านได้ช่วยเหลือ และมีส่วนส่งเสริมงานวิชาการอย่างหาค่ามิได้

ขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัย

ขอบขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และขอบคุณพี่น้องครอบครัวชั้นพิทยาวุฒิ ที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนด้วยดีเสมอมา

กฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
นิยามเชิงปฏิบัติการ	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
สถานการณ์ภัยพิบัติ และอุทกภัย	15
พฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย: ความหมายและการวัด	16
แนวคิดในการวิเคราะห์สาเหตุและผลของพฤติกรรมด้วยแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก	31
การเติบโตทางสังคมจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย	36
ทุนพลังใจทางบวกที่เกี่ยวกับพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย	43
ปรัชญาเชิงอารมณ์ที่เกี่ยวกับทุนพลังใจทางบวก	59
ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทุนพลังใจทางบวก	76
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่เกี่ยวกับทุนพลังใจทางบวก	87
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่เกี่ยวกับทุนพลังใจทางบวก	95
กรอบแนวคิดในการวิจัย	104
สมมติฐานในการวิจัย	108
3 วิธีดำเนินการวิจัย	109
การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	109
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	111
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	112
การเก็บรวบรวมข้อมูล	128
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	129

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การรายงานดัชนีความกลมกลืน	135
การปรับแบบจำลอง	135
4 ผลการวิจัย	137
การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	140
การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปร	143
การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย	157
ผลการวิเคราะห์แบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มี ทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง	157
ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการ เผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี	192
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	193
สรุปผลการวิจัย	195
อภิปรายผลการวิจัย	201
การอภิปรายผลการวิเคราะห์ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้	201
การอภิปรายผลการวิเคราะห์ไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้	205
การอภิปรายผลการอภิปรายผลการวิเคราะห์ที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	205
การอภิปรายผลการอภิปรายผลการวิเคราะห์ที่ต้องเพิ่มเส้นอิทธิพล	210
ข้อเสนอแนะการวิจัย	211
บรรณานุกรม	215
ภาคผนวก	232
ภาคผนวก ก	233
ภาคผนวก ข	253
ประวัติย่อผู้วิจัย	255

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สัญลักษณ์ภายในภาพประกอบแบบจำลองสมการ โครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุภัยตามสมมติฐาน	107
2 สรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง	136
3 จำนวนและร้อยละของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางสังคมและภูมิหลัง...	140
4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปร และค่าความโค้ง ของข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรสังเกตในการวิจัยกลุ่มรวม	143
5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปร และค่าความโค้งของข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรสังเกตในการวิจัยกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี	145
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปร และค่าความโค้ง ของข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรสังเกตในการวิจัยกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี	147
7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในกลุ่มรวม	149
8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในกลุ่มครูปทุมธานี	152
9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในกลุ่มครูนนทบุรี	155
10 คะแนนมาตรฐานผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวมของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองของตัวแปรของแบบจำลองปรับแก้	161
11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูปทุมธานีและกลุ่มครูนนทบุรี	171
12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงในแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี	192
13 สรุปค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพลทางตรง และผลการตั้งสมมติฐาน	198
14 สรุปค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพลทางอ้อม และผลการตั้งสมมติฐาน	199

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของจิตวิทยาเชิงบวกในการเผชิญทุกข์ 36	36
2 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเติบโตทางสังคมจิตใจ ต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ 43	43
3 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางสังคมจิตใจและพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ 59	59
4 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปรัชญาเชิงอารมณ์และทุนพลังใจทางบวก โดยส่งผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ 76	76
5 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นและทุนพลังใจทางบวก โดยส่งผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ 87	87
6 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องทุกข์และทุนพลังใจทางบวก โดยส่งผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ ต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ 94	94
7 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการสนับสนุนทางสังคมเรื่องทุกข์ และทุนพลังใจทางบวก โดยส่งผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ 104	104
8 กรอบแนวคิดในการวิจัย 105	105
9 แบบจำลองสมการ โครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ตามสมมติฐาน 106	106
10 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างที่ปรับแก้ในกลุ่มรวม 160	160
11 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรีโดยแสดงเส้นที่มีความแปรเปลี่ยน 186	186

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวโน้มการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบต่างๆในอนาคต จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน การขยายพื้นที่การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าไปในเขตพื้นที่เสี่ยงต่อภัยพิบัติมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อความสูญเสียและการรับมือกับภัยพิบัติที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านภัยพิบัติโดยตรงได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า ภัยพิบัติ คือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตหรือเกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง สร้างความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชนหรือของประเทศชาติ และต้องการความช่วยเหลือโดยความร่วมมือจากหน่วยงานจำนวนมากเพื่อให้กลับคืนสู่สภาพปกติ (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย, 2553) นอกจากนี้สำนักนโยบายป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย (2555) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า ภัยพิบัติหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดโดยธรรมชาติหรือมนุษย์แบบทันทีทันใด หรือแบบค่อยๆเกิดซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคมจนทำให้คนในสังคมท้องถิ่นที่ประสบภัยพิบัติไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ความรุนแรงของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทั่วโลกในปี พ.ศ. 2553 ถือเป็นปีที่ภัยธรรมชาติเกิดขึ้นเด่นชัดทุกรูปแบบในโลก เริ่มจากต้นปีด้วยปรากฏการณ์เอลนีโญ ที่ส่งผลการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอย่างมาก และภาวะลานินญาที่เกิดขึ้นตามมา ส่งผลให้เกิดแผ่นดินไหวในเฮติ ตุรกี จีน คลื่นความร้อนในรัสเซีย น้ำท่วมใหญ่ในปากีสถาน ภูเขาไฟปะทุในไอซ์แลนด์ ใต้ฝุ่น สึนามิและดินถล่มในอินโดนีเซีย พายุหิมะในฝั่งตะวันออกของสหรัฐอเมริกา และภัยแล้ง และรุนแรงที่สุดในรอบ 100 ปี เพราะมียอดผู้เสียชีวิตรวมกันอย่างน้อย 250,000 คน และยังสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจมูลค่ามหาศาล (ปี'53 ภัยธรรมชาติมาทุกรูปแบบ อากาศแปรปรวน แรงกว่าสถิติ 100 ปี, 2554)

อุบัติการณ์เหล่านี้มีแนวโน้มขยายผลกระทบเป็นวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะกระทบต่อจิตใจความรู้สึกของประชาชน ทำให้เกิดความตื่นตระหนกและหวุ่นไหวไปกับสถานการณ์ บางคนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือรุนแรงและไม่สามารถจัดการหรือปรับตัวกับความสูญเสีย ก็อาจเกิดภาวะเจ็บป่วยทางจิตใจเป็นโรคทางจิตเวชตามมาทั้งระยะสั้นและระยะยาว และจากประสบการณ์สูญเสียนี้อาจเป็นตัวกระตุ้นในคนที่มีความเสี่ยงหรือความอ่อนแอทางจิตใจอยู่เดิม เกิดเป็นโรคเครียดเฉียบพลัน (Acute Stress Disorder: ASD) และโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Post Traumatic Stress

Disorder หรือ PTSD) ซึ่งเป็นโรคที่พบบ่อยที่มีสาเหตุมาจากการเผชิญเหตุการณ์รุนแรงโดยตรง (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย. 2553)

ส่วนประเทศไทยจากทศวรรษที่ผ่านมา คนไทยรับรู้ถึงการประสบกับภัยพิบัติที่ต่อเนื่องบ่อยครั้งมากขึ้นทั้งในเหตุการณ์ในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ จึงส่งผลกระทบต่อจิตใจ ความรู้สึกของประชาชน ดังประจักษ์ชัดจากข้อมูลล่าสุดถึงผลกระทบของสถานการณ์น้ำท่วมในประเทศไทย ระหว่างวันที่ 21-25 พฤศจิกายน 2554 โดยบริษัท ทีเอ็นเอส รีเสิร์ช อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด โดยใช้จดหมายเชิญ และตอบคำถามแบบออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ในพื้นที่ 29 แห่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วม ในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิงที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป รวมจำนวน 527 คน ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 398 คน และต่างจังหวัด 129 คน พบว่าผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วมทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเครียดสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 85 รองลงมาส่งผลกระทบต่อสภาวะความมั่นคงทาง การเงิน ความเป็นอยู่ของครอบครัว และส่งผลกระทบต่อความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตคิดเป็นร้อยละ 68 และ 64 ตามลำดับ ซึ่งผลสำรวจโดยรวมแสดงให้เห็นว่าคนไทยสูญเสียความสุขเพราะน้ำท่วม (น้ำท่วมทำเครียด-ทุกข์ 'ฟื้นฟูความสุข' 'อนาคตใหม่' รออยู่! 2555) นอกจากนี้ We Voice เครือข่ายเสียงประชาชน ได้สำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการจัดการความเครียดหลังน้ำท่วม ซึ่งพบว่าประชาชนมีความเครียดในระดับสูงกว่าปกติมากถึงร้อยละ 22.3 โดยเฉพาะกลุ่มคนในจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ถูกน้ำท่วมเข้าบ้านเป็นเวลานาน มีระดับความเครียดสูงกว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร มักมีอาการนอนไม่หลับ และรู้สึกหงุดหงิด ท้อแท้ หดห่อ ล้าตายอยาก (พบคนเมืองนนท์, ปทุมเครียดจัดช่วงมหาอุทกภัย. 2554; พิชัยน้ำท่วม...คนไทยเครียดหนัก จีรัฐรับมือ...ปีหน้าท่วมอีกฟังแน่. 2554)

ถึงแม้ช่วงต้นปี พ.ศ. 2555 สถานการณ์รุนแรงเริ่มคลี่คลายลง แต่สถานการณ์อุทกภัย ยังคงเกิดรุนแรงขึ้นในบางภูมิภาคของประเทศไทย ดังช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 พบในจังหวัดพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดพังงา สุราษฎร์ธานี ระนอง ตรัง เผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วมหนักและอีก 13 จังหวัดยังต้องเสี่ยงกับสถานการณ์น้ำท่วมฉับพลัน และน้ำป่าไหลหลาก (พังงาอ่วมท่วมหนัก เดือน13จว.น้ำป่าหลาก. 2555 ; พังงูบ้านจมหาย ฝนถล่ม-น้ำป่าซ้ำ. 2555)

จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าอุทกภัยถือเป็นภัยพิบัติอีกประเภทหนึ่งที่ไม่มิผู้ใดสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้แน่นอน เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และเป็นภัยพิบัติในอันดับแรกของประเทศไทยและทั่วโลก โดย การจัดลำดับความเสี่ยงภัยพิบัติในประเทศไทย จากผลการศึกษาของ ดร. แกรี ชุก (Dr.Gary Shook) เรื่อง A Disaster Risk Assessment for Thailand Using a Technique of Decision Analysis พบว่าอุทกภัย คือภัยพิบัติที่มีความเสี่ยงสูงสุดลำดับแรก (สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2555)

ดังนั้นการคาดหวังความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ ประชาชนจึงควรจัดการเตรียมความพร้อมของตนเองและชุมชนซึ่งไม่ใช่การแก้ไขปัญหาแต่เป็นการจัดการกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดที่เป็นพื้นที่รองรับน้ำมาจากภาคเหนือ และเป็นจังหวัดปลายทางของสายน้ำ ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดกรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศ โดยความรุนแรงจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นนี้ ถ้าหากประชาชนได้รับรู้ความเสี่ยง ก็จะให้ความสำคัญและจัดการตนเองเพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน โดยเฉพาะประชาชนในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรีซึ่งมีประสบการณ์เมื่อปลายปี พ.ศ. 2554 ดังที่กล่าวมาแล้ว จะรับรู้ถึงความเสี่ยงดังกล่าวได้ดีกว่ากลุ่มอื่น และเห็นว่าเป็นภัยที่ใกล้ตัวที่ประชาชนในจังหวัดดังกล่าว จะมีพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี และศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งอยู่ในพื้นที่ในสองจังหวัดดังกล่าว เนื่องจากเคยประสบอุทกภัยมาก่อน เป็นกลุ่มที่สังคมคาดหวังว่าควรมีทุนพลังใจทางบวกสูง และเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในฐานะเป็นตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคม กล่าวคือเป็นผู้สอนดูแล เป็นตัวแบบ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มอ่อนไหวง่ายต่อพฤติกรรมการเผชิญอุทกภัยต่อไปได้ รวมทั้งส่วนใหญ่ เป็นบุคคลในวัยผู้ใหญ่ที่ต้องมีความรับผิดชอบสูงเมื่อประสบกับสถานการณ์อุทกภัย ต้องดูแลทั้งบ้านเรือนตนเองและดูแลโรงเรียนที่เป็นศูนย์พักพิงสำหรับผู้ประสบเหตุอีกด้วย และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูในจังหวัดปทุมธานี ยังมีการดำเนินชีวิตที่ต้องสัมพันธ์กับคนในกรุงเทพฯ อย่างมาก กล่าวคือบางช่วงเวลาต้องเข้ามาใช้ชีวิตหรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นในกรุงเทพฯ จึงสามารถสะท้อนลักษณะกลุ่มประชากรในกรุงเทพฯ ได้บางส่วนด้วย ทั้งนี้รูปแบบการดำเนินชีวิตของครูในจังหวัดปทุมธานีซึ่งเป็นจังหวัดที่การใช้ชีวิตต้องเกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา และมหาวิทยาลัย และโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก (เรื่องศักดิ์ บุญจร.2542) ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตแตกต่างไปจากจังหวัดนนทบุรี จึงเห็นว่าสามารถนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างเพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยง และถึงแม้ว่าทั้งสองจังหวัดมีความเครียดสูงมากในช่วงอุทกภัยที่ผ่านมา แต่ผลการสำรวจก็ยังไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดความแตกต่างของทั้งสองจังหวัดอีกด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลกระทบจากความตึงเครียด และบาดแผลทางใจจากเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นซึ่งมีนักวิชาการสาขาจิตวิทยาคลินิกได้ศึกษามานาน และพบว่าคนสามารถจะเกิดอาการผิดปกติตึงเครียดหลังผ่านเหตุการณ์นั้น แต่ทางตรงกันข้ามในบางคนกลับสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งลักษณะที่เกิดขึ้นทางบวกนี้ก็กลับเป็นผลมาจากความเจ็บปวดที่ได้รับจากเหตุการณ์ทารุณโหดร้ายที่คนในแต่ละรุ่น และแต่ละวัฒนธรรมพัฒนาได้ (Joseph. 2009) ทั้งนี้จิตวิทยาเชิงบวกไม่ใช่ศาสตร์ที่ศึกษาเพียงด้านพยาธิสภาพ ความอ่อนแอ หรือความล้มเหลวเสียหายของมนุษย์ แต่เป็นมุมมองของทฤษฎีและแนวคิดที่มีการศึกษาถึงความเข้มแข็งและเจริญเติบโตด้วย ซึ่งใช้วิธีการ

ทางวิทยาศาสตร์ในการทำความเข้าใจ อธิบาย และจัดการกับพฤติกรรมมนุษย์ที่ซับซ้อนได้อย่างดีที่สุด โดยเฉพาะในทางเชิงป้องกันที่จะส่งเสริมความเข้มแข็ง การฟื้นคืนได้ของคนให้ต่อต้านกับอาการเจ็บป่วยทางจิต ที่มนุษย์เราสามารถเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของตน และชุมชนได้ (Seligman; & Csikszentmihalyi, 2000; Seligman, 2002)

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าบาดแผลทางใจที่เกิดจากการประสบกับอุทกภัยนี้จึงสามารถเรียนรู้ สามารถจัดการไม่ให้เกิดเป็นปัญหาต่อตนเอง ปรับตัวได้ และสามารถลดหรือป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก ดังแนวคิดการเติบโตทางสังคมจิตใจ (Posttraumatic Growth) ของเทเดสชิ และคาลฮอน (Tedeschi; & Calhoun, 1995) ซึ่งยังมีผู้ใช้คำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันอย่างหลากหลาย เช่น การเติบโตที่สัมพันธ์กับความเครียด (Stress-related growth) ของ ปาร์ก (Park, 1998) การเติบโตจากลักษณะรุนแรง โหดร้าย (Adversarial growth) ของ ลินลีย์ และ โจเซฟ (Linley; & Joseph, 2004) และ การเติบโตจากความสูญเสียและความโหดร้ายทารุณ (Growth through Loss and Adversity; GTLA) ของ ฟาซิโอและคณะ (Fazio; Rashid; & Hayward, 2008) โดยลักษณะนี้เกิดหลังจากที่รับรู้ต่อเหตุการณ์ที่ทำทายนั่น เพราะเชื่อว่าเหตุการณ์ทางลบสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นทางบวก จากผลการรับรู้เหตุการณ์ บุคลิกภาพ สังคม และศักยภาพส่วนตัวที่สามารถนำไปใช้ และทำนายนการเปลี่ยนแปลงในทางบวกนี้ได้ ลักษณะดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าจะนำไปสู่พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยง โดยเล็งเห็นว่าสถานการณ์อุทกภัยนี้ไม่ใช่เรื่องไกลตัว สามารถจัดการความเสี่ยงได้เพราะบุคคลมีการเติบโตทางสังคมจิตใจ และผู้วิจัยเชื่อว่าตัวแปรที่สำคัญดังกล่าวซึ่งเป็นตัวแปรต้นกลางที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้บางคนไม่สามารถพัฒนาการเติบโตทางสังคมจิตใจ แต่บางคนสามารถพัฒนาและเรียนรู้ขึ้นได้ คือ ทุนพลังใจทางบวก (Positive Psychological Capital) ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของลูธานส์ และคณะ (Luthans; Youssef; & Avolio, 2007 ; Luthans, 2011) จากการนำแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก และพฤติกรรมองค์การเชิงบวกมาศึกษาองค์ประกอบและรวมตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกัน แล้วเรียกตัวแปรทั้ง 4 ตัวรวมกันคือ ทุนพลังใจทางบวก เพราะเมื่อนำมารวมกันเป็นตัวแปรเดียวแล้วจะมีประสิทธิภาพ ในการทำนายผลการปฏิบัติงานของพนักงานได้ดีกว่าองค์ประกอบแต่ละตัว ซึ่งทุนพลังใจทางบวกนี้ หมายถึง คุณลักษณะด้านบวกของแต่ละบุคคลที่มีความเฉพาะเจาะจง สามารถวัดได้ พัฒนาได้ นำมาใช้ในการบริหารจัดการ จูงใจพนักงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1) การรับรู้ความสามารถของตน (Self-efficacy) หมายถึง การมีความมั่นใจในความสามารถของตนเองที่จะกระทำ และมีความพยายามในการปฏิบัติภารกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ทำทาย 2) ความหวัง (Hope) หมายถึง การมีแรงจูงใจที่มุ่งไปยังเป้าหมายในการปฏิบัติภารกิจและสามารถคิดหาแนวทาง วิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้ 3) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) หมายถึง การมีวิธีการให้เหตุผล หรือมีรูปแบบในการอธิบายที่เป็นบวกต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต และ 4) การฟื้นคืนได้ (Resilience) หมายถึง การมีความสามารถที่จะอดทนและปรับอารมณ์มา

สู่สภาวะปกติ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคและความยากลำบาก หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อพยายามหาหนทางในการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

ส่วนผลการสังเคราะห์ห่อถักของอเวย์ และคณะ (Avey; et al. 2011) ยังพบว่าทุนพลังใจทางบวกมีความสัมพันธ์กับเจตคติที่น่าปรารถนาของพนักงาน อันได้แก่ ความพึงพอใจในงาน การผูกพันกับองค์กร ความผาสุกทางจิตใจ พฤติกรรมของพนักงานที่น่าปรารถนา อันได้แก่ พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และผลการปฏิบัติงานที่วัดจากหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ วัดผลของตนเอง วัดผลจากหัวหน้างาน และการวัดผลในเชิงวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ทุนพลังใจทางบวกยังมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติที่ไม่น่าปรารถนา เช่น ความตั้งใจจะเปลี่ยนงาน ความเครียด และความวิตกกังวล รวมถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการทำงาน จึงควรนำแนวคิดทุนพลังใจทางบวกมาประยุกต์ใช้ในโปรแกรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ผลการวิจัยส่วนหนึ่งยังพบว่า องค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวกนี้มีความเกี่ยวพันในเชิงสาเหตุและผลกับตัวแปรอื่นที่เห็นเด่นชัด คือ การรับรู้ความสามารถของตนได้รับผลกระทบจากการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน (สนใจ ธนเกียรติมงคล. 2553) และผลการวิจัยของ วรรณะ บรรจง (2551) ยังพบว่า ตัวแปรภายนอกที่ศึกษา ได้แก่ การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอดทางสังคมจากโรงเรียน การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรภายใน ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน ความยึดมั่นผูกพันในบทบาท เอกลักษณะ และพฤติกรรมครูนักวิจัยอีกด้วย ส่วนองค์ประกอบด้านการมองโลกในแง่ดี ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล รองลงมาคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคมของครู ความสามารถในการเผชิญ ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค และการกำหนดเป้าหมายในอนาคต (พจนพร ธนอมวุดิตศักดิ์. 2552) และองค์ประกอบด้านการฟื้นคืนได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการปรับตัวให้สามารถกลับคืนจากสิ่งที่ไม่คาดหมายทางลบมาสู่สภาพเดิมแล้ว ยังเป็นความสามารถที่บุคคลจะเรียนรู้เพื่อเกิดแรงจูงใจพัฒนาสิ่งใหม่ขึ้นมา ดังผลวิจัยของ สายสมร เฉลยกิตติ (2554) พบว่าการฟื้นคืนได้ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพตนเอง การจัดการกับปัจจัยเสี่ยง และการปรับตัว โดยมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.81, 0.84 และ 0.84 ตามลำดับ ประกอบกับทุนพลังใจทางบวกยังเกี่ยวข้องกับตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of community) อีกด้วย (ณัฐวุฒิ อรินทร์. 2555) ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า ถ้าสามารถจัดการเกี่ยวกับตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนได้ ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งในตัวแปรทุนพลังใจทางบวกก็ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ได้

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่สนับสนุนว่าทุนพลังใจทางบวกมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อผลต่อกันโดยผลกระทบจากปัจจัยทางสังคมด้านดีสามารถอำนวยประโยชน์ต่อทุนพลังใจทางบวก และในขณะเดียวกันบริบททางสังคมที่ท้าทายที่คิดแปลกเบี่ยงเบนไปก็ย่อมส่งผลต่อทุนพลังใจทางบวกเช่นกัน ซึ่งบริบทหรือปัจจัยทางสังคมเหล่านี้อยู่

นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน (Luthans; Youssef ;& Avolio. 2007) ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าทุนพลังใจทางบวกสามารถนำมาศึกษาควบคู่กับขอบเขตทางสังคม ชุมชน นอกเหนือจากบริบทของการทำงาน ที่มีงานวิจัยจำนวนมากที่สนับสนุนข้อค้นพบว่า ทุนพลังใจทางบวกมีผลต่อการปฏิบัติงาน เช่น การจัดการความเครียด และการโยกย้ายงาน (Avey; Luthans ;& Jensen. 2009) โดยเฉพาะเรื่องภัยพิบัติหรืออุทกภัยที่ต้องสนับสนุนให้คนในสังคมได้พัฒนาทุนพลังใจทางบวกตนเอง เพื่อใช้เป็นปัจจัยป้องกันเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์อุทกภัยซ้ำ จึงสรุปได้ว่า ทุนพลังใจทางบวกเป็นลักษณะของบุคคลที่สำคัญ เพราะ สามารถส่งเสริมให้บุคคลเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจตนเอง ช่วยจัดการกับสภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นและเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตน แม้ว่าจะต้องอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดิม โดยจากที่กล่าวข้างต้นจึงเห็นว่าปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญของทุนพลังใจทางบวกนี้ มีทั้งปัจจัยทางจิต คือ ปรึกษาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น และปัจจัยทางสังคม คือ การถ่ายทอดทางสังคม เรื่องอุทกภัย การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย ผู้วิจัยจึงสนใจนำมาสร้างและทดสอบสมการเชิงโครงสร้างเพื่อศึกษาในงานวิจัยนี้ เพราะสามารถศึกษาทุนพลังใจทางบวก ร่วมกับตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจ ในฐานะเป็นตัวแปรคั่นกลาง และสามารถเห็นเส้นทางอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยในงานวิจัยเดียวกัน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อทดสอบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่พัฒนาขึ้น โดยมีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ความสำคัญเชิงปฏิบัติ

ใช้กรอบแนวคิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงการเผชิญอุทกภัย ที่เกิดจากปัจจัยลักษณะทางจิต คือ ปรึกษาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น และปัจจัยทางสังคม คือ การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย และการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อระบุสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเชิงบวกคือ พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยเป็นผลทางอ้อมผ่าน ตัวแปรทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ (Posttraumatic Growth) แบบจำลองนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และ

ตัวบุคคลเอง ได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เป็นผลมาจาก ตัวแปรทางจิตสังคม และเพิ่มโอกาสในการปรับพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยวางแผนควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างแนวทางในการดำเนินชีวิตโดยใช้ทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจในการออกแบบกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการเผชิญอุทกภัยที่เหมาะสม

ส่วนกรณีศึกษาจะช่วยให้เห็นภาพปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวกนอกเหนือจากแบบจำลองที่ศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยอีกด้วย

ความสำคัญเชิงทฤษฎีและการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยขยายขอบข่ายการนำทฤษฎี แนวคิดทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ จากตัวแปรทางจิตสังคม และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายสาเหตุและผลของพฤติกรรมทางบวก คือ การจัดการความเสี่ยงเมื่อต้องเผชิญภัยพิบัติอื่น และสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับปรากฏการณ์นี้ เช่น การทำงานในองค์กรให้มีพฤติกรรมองค์กรเชิงบวก การจัดการกับตัวแปรเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องการพัฒนาพฤติกรรมจากทุนพลังใจทางบวกมาใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงการบำบัดพยาธิสภาพทางจิต เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อค้นพบที่เป็นปัจจัยสำคัญอันเป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ดังกล่าวไปขยายผลต่อไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพในระยะยาววิธีการอื่นๆ หรือ การออกแบบการทดลองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงร่วมกับการควบคุมตัวแปรต่างๆ ดังกล่าวได้อย่างเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยเมื่อช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ในจังหวัดปริมณฑล 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 3,782 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550) และ จังหวัดนนทบุรีจำนวน 2,998 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2553) เพราะจากการสำรวจ ของ We Voice เครือข่ายเสียงประชาชนเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการจัดการความเครียดหลังน้ำท่วม ซึ่งพบว่าประชาชนมีความเครียดในระดับสูงกว่าปกติมากถึงร้อยละ 22.3 โดยเฉพาะกลุ่มคนในจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี เป็นกลุ่มประชาชนที่มีความเครียดเกินกว่าปกติจำนวนมากที่สุด เมื่อเทียบกับกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในจังหวัดอื่นๆ (พบคนเมืองนนท์, ปทุมเครียดจัดช่วงมหาอุทกภัย. 2554: 2; พิชญ์น้ำท่วม...คนไทยเครียดหนัก จีรัฐรับมือ...ปีหน้าท่วมอีกฟองแน่. 2554)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบจำลอง คือ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยเมื่อช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ในจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี เพื่อให้มีกลุ่มตัวอย่างมากเพียงพอต่อการทดสอบแบบจำลอง พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยครั้งนี้ จึงใช้หลักเกณฑ์ตามหลักการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสมเรล (LISREL) ซึ่งใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด (Maximum likelihood) และเพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี ซึ่งมีพื้นฐานสภาพแวดล้อมและรูปแบบการใช้ชีวิตที่ต่างกัน และกลุ่มครูยังเป็นกลุ่มที่ควรมีความสนใจทางบวกมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น เนื่องจากต้องดูแลทั้งบ้านพักส่วนตัว และต้องดูแลโรงเรียนที่ต้องใช้เป็นแหล่งพักพิงในช่วงที่มีอุทกภัยสำหรับคนในชุมชน โดยรอบร่วมด้วย

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างในกรณีที่ข้อมูลมีการแจกแจงเป็นแบบปกติ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์จึงควรจะอยู่ในอัตราส่วน 10 - 20 ต่อ 1 (Hair; et al. 2010) สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ใช้หลักเกณฑ์นี้ในการกำหนดขนาดตัวอย่างซึ่งมีพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า ตัวแปรแฝงทั้งหมดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 26 ตัว โดยให้แต่ละกลุ่มควรมีขนาดตัวอย่าง อย่างน้อยประมาณ 15 เท่าของตัวแปร จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขั้นต่ำจำนวน 390 คนต่อกลุ่ม ในการวิจัยนี้ประกอบด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 417 คน และจังหวัดนนทบุรีจำนวน 401 คน ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บได้ครบสมบูรณ์ รวมเป็นจำนวน 818 คน

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย เดือนธันวาคม 2555 – พฤศจิกายน 2557

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย ปัจจัยทางจิต คือ วิชาเชิงอารมณ์ (EQ) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (SOC) และปัจจัยทางสังคม คือ การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SCL) และการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SSP)
2. ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย ทุนพลังใจทางบวก (PYC) การเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG) และพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย (DRB)

นิยามศัพท์เฉพาะ

อุทกภัย หมายถึง เหตุการณ์น้ำท่วมอย่างหนักที่ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตหรือเกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง สร้างความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตตามปกติ ส่งผลต่อสภาพกายและจิตใจ และ

ต้องการความช่วยเหลือ หรือสนับสนุนเพื่อให้กลับฟื้นสู่สภาพปกติ โดยในงานวิจัยนี้ คือ มหาอุทกภัยใน จังหวัดปทุมธานีและนนทบุรีเมื่อช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2554

ผู้ประสบอุทกภัย หมายถึง ครูสังกัดสำนักงานการศึกษาพื้นฐานที่เคยมีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยในจังหวัดปริมณฑล ซึ่งในงานวิจัยนี้คือ จังหวัดปทุมธานี และ จังหวัดนนทบุรี เมื่อช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 โดยการศึกษาเน้นที่ประสบการณ์ของผู้ประสบเหตุการณ์อุทกภัยที่ผ่านมาเมื่อปี พ.ศ. 2554 และศึกษาพฤติกรรมที่กำลังจะเผชิญในช่วงถัดมา

นิยามปฏิบัติการ

วิชาเชิงอารมณ์ (Emotional Intelligence) หมายถึงความสามารถของครูที่จะเรียนรู้ เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิด ตระหนักรู้ มีสติเท่าทันอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น สามารถควบคุมพฤติกรรม การแสดงออก ปรับตัวแก้ไขข้อขัดแย้ง บริหารจัดการอารมณ์ของตนและผู้อื่น อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และไปในทางที่สร้างสรรค์ เพื่อสร้างแรงจูงใจในตนเอง สามารถโน้มน้าวผู้อื่น และมีทักษะในการบริหารจัดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิต โดยประยุกต์แนวคิดของโกลแมน (Goleman, 1998) และเมเยอร์ และซาโลเวย์ (Mayer; & Salovey, 1997) โดยมี 5 องค์ประกอบดังนี้

1. **การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง** เป็นการสำนึกถึงความรู้สึก ความชอบของตนเอง และมั่นใจในคุณค่าและความสามารถของตน ทั้งนี้ยังรวมถึงการประเมินอารมณ์ตนเองได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง รู้จักถึงจุดเด่น และจุดด้อย

2. **การบริหารจัดการอารมณ์ของตน** เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ แรงกระตุ้น และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ ทั้งอารมณ์ดี และอารมณ์ไม่ดีให้เกิดความสมดุลในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

3. **การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง** เป็นการมองโลกในแง่ดี และสร้างความเชื่อมั่นได้ว่า สามารถทำได้ สามารถอยู่กับสิ่งนี้ และผ่านพ้นไปได้ด้วยดี และยังมีความคิดริเริ่ม พร้อมทั้งจะกระทำเมื่อมีโอกาส ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์สิ่งดี มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้ที่มีความสามารถ และทักษะในด้านนี้มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงานหรือกระทำการสิ่งต่างๆ ให้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า

4. **การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น** เป็นความสามารถในการเข้าใจถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการ และมีความห่วงใยผู้อื่น สามารถปรับความสมดุลของอารมณ์ตนเอง ตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน สามารถทราบความคิดเห็นของกลุ่ม และทราบความสัมพันธ์ของคนในกลุ่ม ซึ่งความสามารถในด้านนี้จึงเป็นทักษะทางสังคม ที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงอยู่ เพราะต้องพบปะมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น

5. ทักษะทางสังคม เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน สื่อสาร โนมน้าวผู้อื่นได้อย่างได้ผล และทำงานร่วมกันกับผู้อื่นโดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ ผู้ที่มีความสามารถและทักษะด้านนี้สามารถใช้ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกัน มีความสามารถ แก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล สร้างพลังร่วมกันของกลุ่มในการมุ่งสู่เป้าหมาย และทำงานร่วมกับบุคคลต่างๆ ได้อย่างราบรื่น

แบบวัดปริชาเชิงอารมณ์นี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการจากแนวคิดของโกเลแมน (Goleman, 1998) และเมเยอร์ และซาโลเวย์ (Mayer; & Solovey, 1997) รวมทั้งประยุกต์แบบวัดของฉัตรฤดี สุกปลั่ง (2543) และ สิริลักษณ์ อ้วนสุน (2547) มาสร้างนิยามปฏิบัติการและแบบวัดในลักษณะเชิงผสมผสานเพื่อใช้ในการวิจัยนี้ซึ่งเป็นการวัดในเชิงการใช้ชีวิตประจำวัน และการจัดการ โดยให้คะแนนแบบประมาณค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุดให้ 6 คะแนน ไปจนถึงไม่จริงที่สุดให้ 1 คะแนน ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าแสดงถึงการมีปริชาทางอารมณ์มากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of Community) หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของครูที่แสดงถึงความผูกพัน รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ รู้สึกห่วงใยกันและกันภายในกลุ่มคน และชุมชน ภาควิชาใจในความเป็นเจ้าของท้องถิ่นและชุมชนโรงเรียนที่พวกเขาใช้ชีวิต และทำงานอยู่ อันเกิดจากการที่บุคคลเหล่านั้นมีปฏิสัมพันธ์กันเพราะสามารถเดินไปหาผู้อื่นในชุมชนได้สะดวกตามแนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan, 2004) มี 4 องค์ประกอบ คือ

- 1. ความผูกพันกับท้องถิ่น (Community attachment)** หมายถึง สายใยความผูกพันอย่างแน่นแฟ้น ต่อชุมชน มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นเจ้าของชุมชนและชุมชนนี้เป็นเสมือนบ้านของตนเอง สามารถแสดงออกในหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่มีความพึงพอใจต่อชุมชน รู้สึกถึงความใกล้ชิดกับประเพณี วัฒนธรรมเดิมๆ ประเพณีเก่าๆ

- 2. ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น (Community identity)** หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเอง คนในชุมชน และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไม่แปลกแยก แต่กลมกลืนเชื่อมโยงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสุขสบาย และรู้สึกภาคภูมิใจที่จะบอกกับคนอื่นๆ ว่าตนเป็นคนในชุมชนแห่งนี้ โดยลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์นี้ยังสามารถแสดงออกมาได้ทางกายภาพอีกด้วย

- 3. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)** หมายถึง โอกาสในการแลกเปลี่ยนสื่อสารที่ดีกับคนอื่นในชุมชนทั้งที่วางแผนแบบเป็นทางการ หรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญแบบไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมและการแก้ไขปัญหาในชุมชนอันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ

- 4. เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น (Pedestrianism)** หมายถึง ลักษณะของชุมชนที่ได้ออกแบบถนนหนทางสะดวก ส่งเสริมให้สามารถเดินไปมาหาสู่กันได้ง่ายๆ รวมถึงมีจุดศูนย์รวมของชุมชนที่สามารถเดินทางไปร่วมกิจกรรมได้สะดวก

แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการตามแนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan, 2004) ให้คะแนนแบบประมาณค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุดให้ 6 คะแนน ไปจนถึงไม่จริงที่สุดให้ 1 คะแนน ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าแสดงถึงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นและชุมชนโรงเรียนมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย หมายถึง การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้และรับเอาค่านิยม ความเชื่อ บรรทัดฐาน ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และส่งผลต่อการรู้คิดและพฤติกรรม ในการแก้ปัญหาและจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติจากน้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นซ้ำได้อีก ในการวัดการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประยุกต์แนวคิดของสุพัตรา สุภาพ (2546), งามตา วรินทร์านนท์ (2545) และ เชเฟอร์ (Schaefer, 2005) ตามแนวคิดวิธีการถ่ายทอดทางสังคมทั่วไป 2 วิธี ได้แก่

1. **การถ่ายทอดทางสังคมโดยตรง** เป็นการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่ต้องการให้บุคคล ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กลุ่มกำหนดอย่างเป็นทางการ โดยชี้แนวทางในการปฏิบัติ อย่างจริงจังและเจตนา ในรูปแบบ การบอกเล่า สั่งสอน ชมเชย คำว่า

2. **การถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม** เป็นการอบรมที่ไม่เป็นทางการ บุคคลจะได้รับ ประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่นเรื่องอุทกภัย เพื่อปรับตัว ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่กลุ่มวางไว้

แบบสอบถามการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยเป็นแบบประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ จริงที่สุดให้ 6 คะแนน จนถึงไม่จริงที่สุดให้ 1 คะแนน สำหรับผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าได้รับการ ถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย หมายถึง การรับรู้ของบุคคลถึงการปฏิบัติจากสมาชิกใน ครอบครัวและนอกครอบครัวรวมถึงการได้รับความช่วยเหลือ และเอื้อประโยชน์จากผู้อื่น ในด้านสิ่ง อำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสาร การประเมินพฤติกรรม และอารมณ์หรือสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกรอบอุ่นมั่นคง มีคุณค่า เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (Berns, 2010) ในการวัดการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยประยุกต์แนวคิดของเชฟเฟอร์ คอยเน่ และลาซารัส (Schaefer; Coyne; & Lazarus, 1981) เพื่อใช้วัดใน 3 มิติ ได้แก่

1. **การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support)** หมายถึง ความผูกพันใกล้ชิดการได้รับการ ยืนยันเรื่องอุทกภัย ทำให้บุคคลได้รับความรัก หรือได้รับการดูแล เอาใจใส่ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอุทก ภัย

2. **การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ (Tangible support)** หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือ ด้านวัตถุสิ่งของและการบริการเรื่องอุทกภัย

3. การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information support) หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องอุทกภัยที่ทำให้บุคคลสามารถนำไปแก้ปัญหา หรือข้อมูลป้อนกลับทำให้บุคคลรับรู้ถึงพฤติกรรมและการปฏิบัติตน

ในการวัดใช้แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย เป็นแบบประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ จริงที่สุดให้ 6 คะแนน จนถึงไม่จริงที่สุดให้ 1 คะแนน โดยผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าแสดงว่าได้มีระดับการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยมากกว่าผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่า

ทุนพลังใจทางบวก หมายถึง คุณลักษณะด้านบวกของครูแต่ละบุคคลที่มีความเฉพาะเจาะจงสามารถวัดได้ พัฒนาได้ นำมาใช้ในการบริหารจัดการ จูงใจบุคคลให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิต (Luthans; Youssef; & Avolio, 2007) หลังจากที่มีประสบการณ์เผชิญกับอุทกภัย วัดจาก 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเพื่อปฏิบัติงาน หรือดำเนินชีวิตโดยปรารถนาที่จะกระทำในสิ่งที่ยากและท้าทาย ทุ่มเท พยายามปฏิบัติงาน หรือดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ความหวัง หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ที่มุ่งไปยังเป้าหมายในการปฏิบัติงานหรือดำเนินชีวิต โดยเชื่อว่าตนเองสามารถสรรหาวิธีการต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมาย พร้อมมีแรงจูงใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางนั้น

3. การมองโลกในแง่ดี หมายถึง วิธีใช้เหตุผลหรือรูปแบบในการอธิบายสถานการณ์ต่างๆ ทางดี โดยคาดหวังว่าจะเกิดผลลัพธ์ที่ดีกับตนเองในการดำเนินชีวิต

4. การฟื้นคืนได้ หมายถึง ความสามารถในการอดทนและปรับอารมณ์ได้อย่างรวดเร็วให้กลับสู่สภาวะปกติ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่แน่นอน ความขัดแย้ง ความล้มเหลว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน หรือดำเนินชีวิตต่อไปให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

การวัดทุนพลังใจทางบวกประยุกต์จากแบบสอบถามทุนพลังใจทางบวก (PCQ: Psychological Capital Questionnaire) ตามแนวคิดของ ลูธานส์ และคณะ (Luthans; Youssef; & Avolio, 2007; Luthans, 2011) ซึ่งเป็นแบบวัดรวมตัวแปรทุกด้านจำนวน 24 ข้อคำถาม มีมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุดให้คะแนน 6 คะแนน ไปจนถึงไม่จริงที่สุดให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับทุนพลังใจทางบวกสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การเติบโตทางสังคมจิตใจ (Posttraumatic Growth) คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางบวกของครูที่เกิดจากผลของการพยายามต่อสู้กับวิกฤตชีวิตที่ท้าทาย อันทำให้สามารถชื่นชมชีวิตโดยทั่วไปได้เพิ่มขึ้น สามารถทำให้บุคคลอยู่เหนือเหตุการณ์เลวร้าย ด้านทานต่อความบาดเจ็บทางใจที่เกิดจากสถานการณ์ที่กดดัน ในการวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจวัดจากการประยุกต์องค์ประกอบหลักทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1. **ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Relating to others)** เป็นความสนิทชิดเชื้อกับผู้อื่น โดยรายงานว่าคุณเองสามารถใกล้ชิดกับครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับกลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนบ้านก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ กล่าวคือสามารถยอมรับว่าคุณเองต้องสูญเสียเพื่อนบางคนไป แต่ก็ถือเป็นโอกาสที่ดีที่ได้ทราบว่าเพื่อนคนใดเป็นเพื่อนแท้ และสามารถใช้เวลาด้วยกันได้ ซึ่งมีคุณค่าในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก

2. **โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ (New possibilities)** เป็นการมองเห็นหนทางใหม่ในชีวิต โดยรายงานว่าคุณเองปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายในชีวิตตนเอง เรียนรู้วิชาการใหม่ เรียนรู้ทักษะทางวิชาชีพใหม่ โดยมุ่งเน้นการดำเนินชีวิตไปในปัจจุบัน (Here and Now) โดยชื่นชมชีวิตและเวลาที่มีในโลกนี้

3. **ความเข้มแข็งส่วนบุคคล (Personal strength)** เป็นการรับรู้ถึงการเติบโตในตนเอง รู้สึกว่าคุณเองมีชีวิตชีวา ความเป็นมนุษย์คนหนึ่ง และเชื่อมั่นในตนเอง ว่าตนเองดีขึ้นกว่าเดิมสามารถดำเนินชีวิตได้ต่อไปได้อย่างมีความสุขที่แท้จริง

4. **การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ (Spiritual change)** เป็นการพัฒนาทางจิตวิญญาณ โดยรายงานว่าคุณเองสามารถกลับมามีศรัทธาเช่นเดิม สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และยังสามารถนับถือและเชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระเจ้าหรือผู้นำศาสนาที่ทำให้ตนเองมีความเข้มแข็งสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

5. **ความชื่นชมในชีวิต (Appreciation of life)** เป็นการรายงานว่าคุณเองรู้จักถึงการดำรงอยู่ได้มากขึ้น เปลี่ยนแปลงปรัชญาในการดำเนินชีวิต เห็นความหมาย และความสำคัญของการมีชีวิตอยู่ และยังตัดสินใจเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญในการดำเนินชีวิตที่จะอยู่ร่วมและใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลใดและอย่างไร รวมทั้งเห็นความสำคัญถึงธรรมชาติ สุขภาพ และรูปลักษณ์ของตนเองด้วย

ในการวัดองค์ประกอบดังกล่าวมาจากแนวคิดของเทเดสชี่ และคาลเฮา (Tedeschi; & Calhou. 1996) ซึ่งได้พัฒนาแบบวัดฉบับย่อ เป็น A short form of the Posttraumatic Growth Inventory (PTGI-SF) โดย แคนน์ และคณะ (Cann; et al. 2010) และผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้วัดตามมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุดให้ 6 คะแนน ไปจนถึงไม่จริงที่สุดให้ 1 คะแนน สำหรับผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับการเติบโตทางสังคมจิตใจสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

พฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย หมายถึง การกระทำในการจัดการต่ออุทกภัยในการระบุ และประเมินความเสี่ยงของอุทกภัย โดยเตรียมพร้อมรับมือและวางแผนตอบสนองต่อความเสี่ยง จากการติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยง ทำให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะอากาศที่นำไปสู่การเกิดอุทกภัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงรุกที่เน้นการป้องกัน การลดความสูญเสียและพัฒนาความสามารถของชุมชนให้สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวัดพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงการเผชิญอุทกภัย วัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจาก

แนวคิดขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงของเฮิร์เคนส์ (Heerkens, 2002) และคู่มือการบริหารความเสี่ยงของ An American National Standard ANSI/PMI (2004) รวมกับข้อมูลการดำเนินการจัดการอุทกภัยของ Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters ของ United Nations International Strategy for Disaster Reduction Secretariat (UNISDR) (2007) และวาล์สตรึม (Wahlström, 2009) ที่กล่าวถึงการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติซึ่งเกี่ยวเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพอากาศ และแนวคิดการจัดการความเสี่ยงทางภัยพิบัติเชิงรุกขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2011) เพื่อนำมาใช้ในเรื่องอุทกภัย โดยวัดจาก 3 พฤติกรรม ได้แก่

1. **พฤติกรรมการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง** คือ การกำหนด หรือระบุความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัยที่อาจส่งผลกระทบและอธิบายลักษณะของความเสี่ยงนั้น รวมทั้งการจัดลำดับความเสี่ยงโดยการประเมินความน่าจะเป็นกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

2) **พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง** คือ การเก็บข้อมูลความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัยที่เคยได้ระบุไว้ โดยพิจารณาเลือกวิธีการที่ควรกระทำเพื่อเตรียมการรับมือจัดการกับความเสี่ยง ให้สามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามผลการประเมินความเสี่ยงโดยใช้กลยุทธ์เพื่อพัฒนาทางเลือกในการตอบสนองความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัย

3. **พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยง** คือ การเฝ้าติดตามปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง โดยทบทวนวิธีการจัดการกับการตอบสนองต่างๆที่ได้วางแผนให้สอดคล้อง เพื่อควบคุมที่จะลดความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงใหม่ที่จะเกิดขึ้น และประเมินการบริหารจัดการความเสี่ยงในการดำเนิน การที่จะช่วยลดการคุกคามที่ส่งผลเสียหาย

ในการวัดใช้แบบสอบถามมาตราประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุดให้ 6 คะแนนไปจนถึงไม่จริงที่สุดให้ 1 คะแนน สำหรับผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. สถานการณ์ภัยพิบัติ และอุทกภัย
2. พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย: ความหมายและการวัด
3. แนวคิดในการวิเคราะห์สาเหตุและผลของพฤติกรรมด้วยแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก
4. การเติบโตทางสังคมจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญ

อุทกภัย

5. ทุนพลังใจทางบวกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
6. ปรัชญาเชิงอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก
7. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก
8. การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก
9. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก

1. สถานการณ์ภัยพิบัติ และอุทกภัย

ภัยพิบัติ คือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตหรือเกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง สร้างความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชนหรือของประเทศชาติ และต้องการความช่วยเหลือโดยความร่วมมือจากหน่วยงานจำนวนมากเพื่อให้กลับคืนสู่สภาพปกติ (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย, 2553) ในอนาคตแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบต่างๆ จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน การขยายพื้นที่การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าไปในเขตพื้นที่เสี่ยงต่อภัยพิบัติมากขึ้น ทำให้แนวโน้มความสูญเสียและการรับมือกับภัยพิบัติมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องประสบกับภัยพิบัติที่รุนแรงบ่อยครั้งมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น โดยลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

สำหรับประเทศไทย เคยประสบภัยพิบัติทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์หลายครั้ง เช่น เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2526 เหตุการณ์รถบรรทุกแก๊สระเบิดที่ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ พ.ศ. 2533 และ เหตุการณ์โคลนถล่มที่จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2549 เป็นต้น (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย, 2553) ช่วงปลายปี พ.ศ. 2554 ก็เกิดมหาอุทกภัยในหลายจังหวัด จนน้ำท่วมเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเพียงไม่ถึงเดือนหลังเหตุการณ์มหาอุทกภัยดังกล่าว กรม

สุขภาพจิตรายงานว่าผู้เสี่ยงฆ่าตัวตายมีสูงถึงประมาณ 1,400 คน และในสถานการณ์ยังไม่ดีขึ้นก็มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยจนน่าเป็นห่วงมาก (ผู้ประสบภัยน้ำท่วมเสี่ยงฆ่าตัวตายพุ่ง 1,400 ราย. 2554) ถึงแม้ช่วงต้นปี พ.ศ. 2555 สถานการณ์จะคลี่คลายลง แต่ต่อมาสถานการณ์ภัยพิบัติ โดยเฉพาะอุทกภัยยังเกิดรุนแรงขึ้นในประเทศไทยอีก กล่าวคือ ช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดพังงา สุราษฎร์ธานี ระนอง ตรัง เผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วมหนักและอีก 13 จังหวัดยังต้องเสี่ยงกับสถานการณ์น้ำท่วมฉับพลัน และน้ำป่าไหลหลาก (พังงาท่วมท่วมหนัก เดือน 13 จว.น้ำป่าหลาก. 2555; พังงาบ้านจมหาย ฝนถล่ม-น้ำป่าซ้ำ. 2555)

อุทกภัยหรือน้ำท่วมนี้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ที่อยู่ในพื้นที่ประสบภัยในหลายระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของ น้ำท่วมที่เกิดขึ้น (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย. 2553) โดยสามารถแบ่งอันตรายและความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วมจากผลกระทบ 5 ด้านดังนี้

1. ร่างกายและจิตใจ เช่น เสียชีวิตจากการจมน้ำได้รับอันตรายจากไฟฟ้ารั่ว ถูกสัตว์มีพิษกัดหรือต่อย ความกระทบกระเทือนทางจิตใจเพราะต้องสูญเสียบุคคลในครอบครัวจากเหตุการณ์น้ำท่วม เป็นต้น
2. สุขภาพอนามัยของคนในชุมชน เช่นการระบาดของโรคติดต่อ เช่น โรคฉี่หนู โรคตาแดง โรคผิวหนัง โรคท้องร่วง อหิวาตกโรค โรคระบบทางเดินหายใจ โรคไข้เลือดออกและโรคมาลาเรีย เป็นต้น
3. ทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ สิ่งของมีค่าอื่นๆ อาคารบ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้างพังเสียหาย เป็นต้น
4. สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต และสัญญาณถูกตัดขาด เส้นทางคมนาคมและการขนส่ง อาจจะถูกตัดขาดเป็นช่วงๆ เป็นต้น
5. พืชผลทางการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์ เช่น พื้นที่การเกษตร และการปศุสัตว์ ได้รับความเสียหาย พืชผล ไร่ นา อาจถูกน้ำท่วมตายได้ สัตว์พาหนะ วัว ควาย สัตว์เลี้ยง ตลอดจนผลผลิตที่เก็บกักคุณ หรือมีไว้เพื่อทำพันธุ์ ได้รับความเสียหาย เป็นต้น

2. พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย: ความหมายและการวัด

2.1 ความหมายการจัดการความเสี่ยง

ความเสี่ยง คือ ผลลัพธ์ของความน่าจะเป็นที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้นคูณกับมูลค่าความเสียหายของเหตุการณ์ ซึ่งความเสี่ยงบางประเภทอาจเป็นเรื่องเล็กน้อยสำหรับมุมมองของคนบางกลุ่ม แต่อาจทำลายหรือขัดขวางโอกาสในการบรรลุเป้าหมายในมุมมองของอีกกลุ่ม และแต่ละบุคคล แต่ละแผนกในองค์กรอาจมองความเสี่ยงแตกต่างกันไปตามลักษณะงานของตน (ชัยเสกฐ์ พรหมศรี. 2550)

นอกจากนี้ เฮิร์เคนส์ (Heerkens.2002) ได้อธิบายคำที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง และความไม่แน่นอนไว้ดังนี้

1. ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งกว่าความเสี่ยง กล่าวคือ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดทุกสิ่ง รวมไปถึงความเสี่ยง เพราะเป็นเรื่องของความขาดแคลนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการกระทำ การตัดสินใจ และเหตุการณ์ ฉะนั้นผู้จัดการโครงการจะได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องจากการขาดแคลนสิ่งเหล่านี้

2. ความเสี่ยง (Risk) คือสิ่งที่สามารถวัดได้จากจำนวนความไม่แน่นอนที่สังเกตเห็นได้ ในการบริหารโครงการ ความเสี่ยงจะเกี่ยวข้องกับการอธิบายความสามารถในการทำนายผลกระทบที่เจาะจงซึ่งมาจากข้อมูลหรือความไม่แน่นอนที่มีอยู่ โดยการตีความนี้มาจากการศึกษาการตัดสินใจ และการวิเคราะห์ความเสี่ยง การวิเคราะห์ทางสถิติที่มีต่อความเสี่ยงในการบริหารโครงการ

3. การคุกคาม (Threat) ผลที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงสามารถเป็นได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ถ้าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปในทางบวก จะเรียกว่า โอกาส แต่ถ้าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปในทางลบจะเรียกว่า การคุกคาม หรือการลดโอกาส โดยการคุกคามคือเหตุการณ์เฉพาะที่ผลักดันโครงการให้ได้ผลที่ไม่น่าพึงพอใจ เช่น ทำให้แผนงานล่าช้า งบประมาณเกินกว่าที่กำหนดไว้ และผลผลิตเกิดการบกพร่อง

2.2 การจัดการภัยพิบัติ

การจัดการภัยพิบัติ หมายถึง การบริหารจัดการ การกำหนดมาตรการ การดำเนินการ และการปฏิบัติการในหลายด้านหลายเรื่อง โดยมีวัตถุประสงค์หลักสองประการ (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.2554) ดังนี้

1. เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติให้อยู่ในระดับน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
2. เพื่อให้ผู้คน ทรัพย์สิน อาคารสิ่งก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ สามารถฟื้นฟูจนคืนสภาพเดิมได้โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

การจัดการภัยพิบัติ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะ (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย. 2554) ดังต่อไปนี้

1. ก่อนเกิดภัย กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยพิบัติซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งเตรียมความพร้อมในการรับมือจัดการเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น

2. ระหว่างเกิดภัย แจ้งเตือนภัย อพยพ และหลบภัย อย่างมีประสิทธิภาพและทันเหตุการณ์
 หน่วยงานและประสานงานเพื่อรับมือจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉิน ช่วยชีวิตผู้ประสบภัย ดูแล
 ผู้บาดเจ็บ และค้นหาผู้คนที่สูญหาย

3. หลังเกิดภัย ในระยะสั้น ช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น จัดหาปัจจัยสี่และที่พักชั่วคราว ซ่อมแซม
 โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่สำคัญ ในระยะยาวฟื้นฟูสภาพเดิม และพัฒนาอย่างยั่งยืนใน
 หลายด้านหลายเรื่อง เช่น ที่อยู่อาศัยและบ้านเรือน งาน อาชีพ สภาพของพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน และ
 สาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

**การจัดการภัยพิบัติตามกรอบการทำงานเฮียวโกะ (The Hyogo Framework) โดยอาศัยชุมชน
 เป็นฐาน**

ความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติในภูมิภาคต่างๆทั่วโลก ทำให้ประเทศต่างๆทั่วโลกจำนวน 168
 ประเทศได้ประชุมที่เมืองโกเบ (Kobe) จังหวัดเฮียวโกะ (Hyogo) ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.
 2548 และมีข้อสรุปหลักการการจัดการภัยพิบัติซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันที่แต่ละประเทศควรดำเนินการ
 (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย, 2554)

สำหรับเป้าหมายกลยุทธ์ของกรอบการทำงานเฮียวโกะในการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ เป็น
 การผสมผสานการวิเคราะห์ความเสี่ยงของภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อนโยบาย
 การพัฒนาที่ยั่งยืน การวางแผน และการจัดโปรแกรมในทุกระดับ โดยเน้นเป็นพิเศษในส่วน การ
 ป้องกันภัยพิบัติ การบรรเทา การเตรียมพร้อม และการลดความอ่อนแอ (Prasad, 2009) ซึ่งกรอบ
 ปฏิบัติงานของการประชุมที่จังหวัดเฮียวโกะ (Hyogo) ได้ระบุถึงลำดับความสำคัญ 5 ลำดับแรกเพื่อ
 บรรลุเป้าหมายทางกลยุทธ์ในการจัดการภัยพิบัติ (Prasad, 2009) ซึ่งประกอบด้วย

1. สร้างความมั่นใจต่อการลดความเสี่ยงทางภัยพิบัติเป็นเป้าหมายในระดับชาติ และระดับ
 ท้องถิ่น เพื่อพื้นฐานที่เข้มแข็งของสถาบันสังคมในการนำไปใช้งานจริง
2. ระบุ ประเมิน และติดตามความเสี่ยงภัยพิบัติ และส่งเสริมถึงการเตือนภัยล่วงหน้า
3. ใช้ความรู้ นวัตกรรม และการศึกษา เพื่อสร้างวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย และ
 การฟื้นคืนได้ในทุกระดับ
4. ลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง
5. สร้างความเข้มแข็งต่อการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ เพื่อการตอบสนองอย่างมี
 ประสิทธิภาพในทุกระดับ

ความสำคัญของสาระการประชุมนี้ส่งผลให้ประเทศไทยและทั่วโลก เริ่มหันมาปรับแนวคิด
 ในการจัดการภัยพิบัติจากแนวคิดเดิม ที่เน้นการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) มา
 เป็นการจัดการภัยพิบัติโดยเน้นการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Management) เพื่อ
 ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติโดยใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม ซึ่งแนวคิดนี้

เรียกกันโดยทั่วไปว่า การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Disaster Risk Management หรือ CBDRM) โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย. 2554) ดังนี้

1. สร้างความตระหนักว่าชุมชนกำลังเผชิญกับภัยอะไรอยู่ จะทำให้เข้าถึงสาเหตุและสามารถคาดคะเนถึงผลที่อาจเกิดขึ้นแล้วนำไปเตรียมหาแนวทางในการป้องกัน และลดความเสี่ยงจากผลกระทบโดยประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จะเป็นผู้ที่สามารถประเมินสถานการณ์ได้ดีที่สุด
2. สร้างความเข้าใจว่าผลกระทบจากภัยพิบัติสามารถคาดการณ์ได้ ซึ่งเป็นแนวทางในการป้องกันภัยพิบัติเชิงรุก โดยจัดให้มีการประเมิน วิเคราะห์ความเสี่ยงภัย และการกำหนดมาตรการและวิธีการควบคุม หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงและการลดผลกระทบของความเสี่ยง
3. ควบคุมบริหารจัดการโดยองค์การชุมชน โดยชุมชนต้องจัดให้มีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ
4. วางแผนเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติสำหรับชุมชน ซึ่งเป็นการยกระดับความสามารถให้ชุมชนสามารถดำเนินการ การบริหาร จัดการโดยชุมชนเป็นหลักในการจัดระบบสร้างกลไกให้มีการจัดแผนเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติสำหรับชุมชน ซึ่งประกอบด้วย แผนการแจ้งเตือนภัย แผนการอพยพประชาชน แผนการเผชิญเหตุด้านต่างๆ และจัดฝึกซ้อมแผนต่างๆในยามปกติเป็นประจำ ภัยพิบัติธรรมชาติไม่ได้เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ธรรมชาติอย่างเดียว แต่เป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นสาเหตุที่เพิ่มความเสี่ยง และความรุนแรงจากภัยพิบัติธรรมชาติ การจัดการภัยพิบัติแบบการบูรณาการ จึงต้องเสริมศักยภาพของชุมชนเพื่อรับมือและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติธรรมชาติไม่เพียงพอ เพราะการลดความเสี่ยงและความรุนแรงจากภัยพิบัติธรรมชาติได้อย่างมีผล จำเป็นต้องค้นหาและวิเคราะห์ความเป็นมา และสาเหตุของประเด็นปัญหาจากภัยพิบัติธรรมชาตินั้น โดยการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติจำเป็นต้องให้ความสำคัญที่การเพิ่มและพัฒนาศักยภาพให้แก่ชุมชน และดำเนินการโดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดการภัยพิบัติ โดยเป็นผู้กำหนดแนวทาง และดำเนินกิจกรรม ปรับปรุงแนวทางการจัดการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การดำเนินการทั้งหมดต้องเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนที่หลากหลาย เพื่อร่วมรับรู้ ร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด และบูรณาการข้อคิดเห็นและความต้องการของสมาชิกในชุมชนทุกกลุ่มคนให้อยู่ในแผนการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ เพื่อสร้างหลักประกันความยั่งยืนของระบบการจัดการ (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย. 2554)

2.3 องค์ประกอบของการจัดการความเสี่ยง

ในการวิจัยครั้งนี้ จะพิจารณาองค์ประกอบการจัดการความเสี่ยงตามขั้นตอนการปฏิบัติโดยศึกษาจากคู่มือการจัดการความเสี่ยงของ An American National Standard ANSI/PMI (2004) แนวคิดของ เฮียร์เคนส์ (Heerkens.2002) และชัยเสกสรรค์ พรหมศรี (2550) ที่สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. การวางแผนการจัดการความเสี่ยง (Risk Management Planning) คือ การตัดสินใจถึงวิธีการ แผนงาน และการจัดกิจกรรมบริหารความเสี่ยงโครงการ

การวางแผนการจัดการความเสี่ยงเป็นกระบวนการของการตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรกับความเสี่ยง และวางแผนกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงสำหรับโครงการ ผลลัพธ์ของกระบวนการนี้คือแผนการบริหารความเสี่ยง (วราภรณ์ จิรัชิตพัฒนา. 2554)

การวางแผนที่รอบคอบ และชัดเจน จะสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในขั้นตอนการจัดการความเสี่ยงอื่นๆ การวางแผนการจัดการความเสี่ยงนี้ เป็นกระบวนการตัดสินใจหาวิธีการ และดำเนินการกิจกรรมความเสี่ยงในการบริหารโครงการ เพื่อที่จะได้มีทรัพยากรและเวลาเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมความเสี่ยง และสร้างข้อตกลงร่วมกันบนพื้นฐานของการประเมินความเสี่ยง โดยการวางแผนนี้ควรต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จในช่วงที่มีการวางแผนโครงการ เพื่อให้การทำงานส่วนอื่นประสบความสำเร็จไปด้วยกัน

2. การระบุความเสี่ยง (Risk Identification) คือ การกำหนด หรือระบุความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อโครงการและอธิบายลักษณะของความเสี่ยงนั้น

การระบุความเสี่ยง เป็นการกำหนดว่าความเสี่ยงใดจะมีผลกระทบต่อโครงการ และอธิบายถึงลักษณะของความเสี่ยงนั้น โดยการระบุความเสี่ยงนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องร่วมมือกันกับผู้ดำเนินโครงการหลายคน เช่น ผู้จัดการโครงการ สมาชิกในทีมบริหารโครงการ และทีมบริหารความเสี่ยง ถ้าได้รับการมอบหมายจากองค์กรให้เข้ามาช่วยเหลือ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อจะทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รู้สึกถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงาน และสามารถตอบสนองต่อความเสี่ยงดังกล่าวไปด้วยกันได้

การระบุความเสี่ยงต้องอาศัยการเก็บข้อมูล อันได้แก่ ความรู้ ประสบการณ์ องค์ความรู้ในการดำเนินงาน ระเบียบ กฎหมาย วัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจถึงแนวโน้มของเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร โดยควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าทุกกิจกรรมได้ถูกพิจารณาความเสี่ยง จัดประเภทความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ

วิธีการในการค้นหาและระบุความเสี่ยงสามารถใช้เทคนิคต่างๆ อาทิ การทบทวนเอกสาร การระดมความคิด การใช้เทคนิคเดลฟาย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณาความเสี่ยงจากฐานข้อมูลรายการ และขั้นตอนในการระบุความเสี่ยงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะถ้าหากการระบุความเสี่ยงไม่ได้รับการศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว จะมีความเสี่ยงที่ยังเหลืออยู่ โดยไม่ได้รับการวิเคราะห์วางแผนการจัดการใดๆ และอาจนำมาซึ่งความสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ต่อองค์กรได้ (จิรประภา อัครบวร; และ ภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช.2552)

3. การวิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงคุณภาพ (Qualitative Risk Analysis) คือ การจัดลำดับความเสี่ยงโดยการประเมินความน่าจะเป็นกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และการวิเคราะห์ความเสี่ยง เชิงปริมาณ

(Quantitative Risk Analysis) คือ การวิเคราะห์เชิงตัวเลขถึงผลลัพธ์ทั้งหมดต่อวัตถุประสงค์โครงการที่เกิดความเสี่ยง

การวิเคราะห์ความเสี่ยงนี้สามารถทำได้ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยการวิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงคุณภาพนั้น เน้นไปการกำหนดผลกระทบและความน่าจะเป็นของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยผลกระทบอาจถูกกำหนดลำดับชั้นความรุนแรง คือ ไม่เกิดผลกระทบใดๆ เกิดผลกระทบน้อยมาก เกิดผลกระทบระดับปานกลาง เกิดผลกระทบมาก และเกิดผลกระทบมากที่สุด ส่วนความน่าจะเป็นก็กำหนดคล้ายคลึงกัน คือ มีแนวโน้มเกิดน้อยที่สุด มีแนวโน้มที่จะเกิดน้อยมีแนวโน้มที่จะเกิด มีแนวโน้มที่จะเกิดมาก และมีแนวโน้มที่จะเกิดมากที่สุด โดยมีการกำหนดค่าความน่าจะเป็นของแนวโน้มนั้น

ส่วนการวิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงปริมาณนั้น วราภรณ์ จิรัชิตพัฒนา (2554) อธิบายว่าการวิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคเชิงคณิตศาสตร์ หรือสถิติ ที่ช่วยสร้างตัวแบบของสถานการณ์ความเสี่ยงที่สนใจ พิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อตัดสินใจเลือก การดำเนินการ โดยเทคนิคในการวิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงปริมาณต่างๆ อันได้แก่

1) การกระจายความน่าจะเป็นแบบต่อเนื่อง ได้แก่ การกระจายแบบปกติ โดยพิจารณาจากความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ และความเชื่อมั่น ตามสูตรการคำนวณ ซึ่งต้องทราบระยะเวลาทำงานจริง และส่วนเบี่ยงเบนของเวลาที่ทำให้งานไม่เสร็จ และการกระจายแบบ PERT โดยคำนวณระยะเวลาที่คาดหวังว่ากิจกรรมจะแล้วเสร็จ และค่าเบี่ยงเบนที่จะมีโอกาสล่าช้า

2) การจำลอง มีแบบจำลองที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมระบบ คือ การวิเคราะห์แบบมอนติคาร์โล (Monte Carlo analysis) ซึ่งสามารถคาดการณ์ว่าความน่าจะเป็นของโครงการที่จะเสร็จภายในวันที่กำหนดหรือความน่าจะเป็นที่ค่าใช้จ่ายจะเท่ากับหรือน้อยกว่าค่าที่กำหนด เช่น วิเคราะห์แล้วทราบว่าโอกาสที่โครงการจะแล้วเสร็จใน 10 วัน มีร้อยละ 50

3) การวิเคราะห์ความไว คือ การพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผลที่ได้เมื่อเปลี่ยนแปลงตัวแปรหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่ง เช่น การจ่ายเงินกู้แต่ละเดือนจะเป็นอย่างไร ถ้าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดแตกต่างกัน หรือระยะเวลาการชำระเงินกู้เปลี่ยนไป

4. การวางแผนการตอบสนอง (Risk Response Planning) คือ การพัฒนาทางเลือกใน การตอบสนอง ที่จะช่วยลดการคุกคามที่ส่งผลเสียหายต่อโครงการ

การตอบสนองความเสี่ยงในการดำเนินงาน หมายถึง การพิจารณาเลือกวิธีการที่ควรกระทำ เพื่อจัดการกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นตามผลการประเมินความเสี่ยง โดยมีกลยุทธ์ในการตอบสนอง ความเสี่ยงการดำเนินการ (นฤมล สอาดโคม; และคณะ. 2551) ดังนี้

1) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) คือ การหลีกเลี่ยงกิจกรรมใดๆ ที่เป็นสาเหตุหรือนำมาซึ่งความเสี่ยง โดยอาจส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมที่มีความเสี่ยงไป

ยังผู้อื่น และมอบความรับผิดชอบต่อความเสียหายไปยังผู้อื่น เช่น ใช้บริการบริษัทภายนอกเป็นผู้ดำเนินการแทน

2) การลดความเสี่ยง (Risk Reduction) คือ การลดความเสี่ยงโดยลดความถี่ หรือลดระดับความรุนแรงของความเสียหายจากความเสี่ยงหนึ่งๆ โดยเปลี่ยนแปลงการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยลดโอกาสที่จะส่งผลเสียหาย เช่น การจัดทำแผนสำรองเพื่อรับมือไว้ล่วงหน้าก่อนที่ความสูญเสียจะเกิดขึ้น

3) การแบ่งปันความเสี่ยง (Risk Sharing) คือ การแบ่งปันความเสี่ยงหรือถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Transfer) โดยหาผู้ร่วมรับผิดชอบ เช่น การทำประกันในรูปแบบต่างๆ

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2550) อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการถ่ายโอนความเสี่ยงโดยการทำประกันว่า มีความเสี่ยงที่ไม่สามารถทำประกันได้ และทำประกันได้ กล่าวคือ ความเสี่ยงที่ไม่สามารถทำประกันได้ เช่น ความเสี่ยงที่เกิดจากการเก็งกำไร เพราะผลที่เกิดขึ้นอาจมาจากการกระทำหรือนโยบายของรัฐบาล หรือสภาพทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ที่นอกเหนือการควบคุมของขอบเขตการประกันภัย บริษัทประกันภัยจึงไม่สามารถรับพิจารณาความเสี่ยงลักษณะนี้ได้ ส่วนความเสี่ยงที่สามารถประกันภัยได้ คือ ความเสี่ยงที่มาพร้อมกับความน่าจะเป็นของความสูญเสียที่ยอมรับได้ โดยการคำนวณจากบริษัทประกันภัย และเห็นว่าสามารถคุ้มครองได้ โดยต้องอยู่บนพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. ภัยที่ได้รับการคุ้มครองต้องไม่เป็นผลมาจากการกระทำโดยเจตนาของผู้เอาประกัน เช่น วัตถุดับในการผลิตเสียหายจากผลของการทำลายอย่างตั้งใจของพนักงานในบริษัท

2. ความเสียหายต้องสามารถคำนวณได้ และค่าใช้จ่ายในการประกันภัยต้องสมเหตุสมผลตามสภาพการทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ บริษัทประกันภัยต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับความถี่ และความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นหลายประเภทและเป็นเวลานานพอสมควร ทำให้บริษัทประกันภัยสามารถระบุหรือพยากรณ์ได้ว่าจะเกิดความเสียหายอะไรบ้าง และสามารถนำมาคำนวณเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบกรมธรรม์และเบี้ยประกันที่เหมาะสม

3. จำนวนกรณีที่เกิดขึ้นคล้ายกันจำนวนมากต้องมีที่มาจากภัยเดียวกัน เพราะแนวโน้มจากประสบการณ์จะสะท้อนต่อทิศทางความเสี่ยงให้บริษัทประกันภัยพิจารณาได้ จึงสามารถออกประกันความเสี่ยงได้ดีขึ้น

4. ภัยที่เกิดขึ้นต้องไม่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับผู้เอาประกันภัยพร้อมๆ กัน เพราะถ้าผู้ซื้อประกันเกิดหายนะพร้อมกันหลายพื้นที่อาจส่งผลให้บริษัทประกันต้องจ่ายเงินจำนวนมหาศาล อันส่งผลต่อสถานะการเงินของบริษัทประกันได้

5. โอกาสของความสูญเสียต้องมีความรุนแรงเป็นอย่างมากต่อสถานะทางการเงินของผู้ซื้อประกัน เนื่องจากนโยบายบริษัทประกันส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่มูลค่าความเสียหายที่มาก เพราะความเสียหายที่น้อยจะเกิดขึ้นได้บ่อยกว่าความเสียหายที่รุนแรง

การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance) คือ การยอมรับความเสี่ยง โดยไม่ต้องทำอะไรเพิ่มเติม เนื่องจากความเสี่ยงนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย และผลกระทบที่เกิดขึ้นก็ไม่ทำให้สูญเสียมาก ถ้าดำเนินการจัดการกับความเสี่ยงต้องเสียค่าใช้จ่ายที่มากกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้น

สรุปได้ว่าการดำเนินการทั้งสี่ประการข้างต้น เป็นแนวปฏิบัติหรือกลยุทธ์ที่คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง มีเพียงการลดความเสี่ยงเท่านั้นที่เป็นกลยุทธ์ที่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยนอกจากมีกระบวนการต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงแล้ว ยังรวมถึงการตอบสนองต่อความเสี่ยงในเชิงรุก โดยการตอบสนองเมื่อมีสัญญาณว่าความเสี่ยงใดจะเกิดขึ้น ก่อนที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้นจริง

ทั้งนี้กลยุทธ์หรือแนวทางในการจัดการหรือตอบสนองความเสี่ยงการดำเนินการนั้น จะขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการ คือ

1. ความเสี่ยงในการรองรับความสูญเสีย ผู้รับผิดชอบการบริหารความเสี่ยงจะประเมินความสามารถขององค์กรว่าจะรองรับความสูญเสียทางการเงินได้ในระดับใด ในขณะเดียวกันผู้บริหารส่วนงานแต่ละส่วนงานก็ต้องประมาณความสามารถของการดำเนินการในส่วนงานของตนว่าจะเผชิญกับความสูญเสียได้ในระดับใด โดยไม่กระทบต่อการดำเนินงานของตน จากนั้นจึงพิจารณาความเสี่ยงทางการเงินขององค์กรโดยรวมเพื่อรองรับความสูญเสียโดยไม่สร้างความเสียหายต่อเสถียรภาพทางการเงิน

2. การยอมรับความเสี่ยง ระดับการยอมรับความเสี่ยงของคณะผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการตอบสนองความเสี่ยง เพราะความเสี่ยงหนึ่งๆ อาจถูกพิจารณาว่ามีระดับความรุนแรงสูง เมื่อผู้พิจารณาเห็นว่าความสูญเสียที่มีโอกาสเกิดขึ้นนั้นสูงเกินกว่าจะรับได้ ในขณะที่ความเสี่ยงเดียวกันนั้นอาจเป็นความเสี่ยงที่มีระดับความรุนแรงปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยผู้ที่เห็นว่าความเสี่ยงมีโอกาสดังกล่าวไม่สูงนัก ทั้งนี้เพราะการยอมรับความเสี่ยงแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน ฉะนั้นผู้รับผิดชอบการบริหารความเสี่ยงจึงควรบันทึกความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยง การดำเนินการว่าจะหลีกเลี่ยง ลด ควบคุม หรือส่งต่อความเสี่ยงไปอย่างไร

การติดตามและควบคุมความเสี่ยง (Risk Monitoring and Control) คือ การเฝ้าติดตาม และระบุความเสี่ยง เพื่อควบคุมที่จะลดความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงใหม่ที่จะเกิดขึ้นเพื่อจัดการหาแผนตอบสนองความเสี่ยง และประเมินการบริหารจัดการความเสี่ยงในการดำเนินโครงการ

กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการระบุ วิเคราะห์ และวางแผนเพื่อพิจารณา ความเสี่ยงใหม่ที่จะเกิดขึ้น เก็บข้อมูลความเสี่ยงที่เคยได้ระบุไว้แล้ว และวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ใหม่อีก ติดตามสภาพแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงทบทุนเพื่อจัดการกับการตอบสนองต่างๆที่จะใช้กับความเสี่ยง โดยประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพว่ามีแนวโน้มอะไรจะเกิดขึ้นได้อีกและวิธีการจัดการเหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่มีนโยบายหรือการดำเนินการอย่างไรที่จะปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับแผนการดำเนินงาน โดยพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในแผนการจัดการ

การติดตามความเสี่ยงที่อยู่ใน 10 อันดับแรก เป็นเทคนิคที่ใช้ในการติดตามความเสี่ยงตลอดโครงการ โดยการกำหนดการทบทวนความเสี่ยงที่สำคัญเป็นประจำ อาจเป็นทุกเดือน หรือ ทุก 2 สัปดาห์ การทบทวนจะเริ่มจากการสรุปสถานการณ์ของความเสี่ยง เพื่อแสดงถึงลำดับที่ปัจจุบันของความเสี่ยงที่ต้องให้ความสำคัญ ลำดับที่ในอดีตที่ต้องให้ความสำคัญ และ จำนวนครั้งที่ความเสี่ยงนี้ปรากฏเป็นระยะเวลาแล้วกี่เดือน จากนั้นสรุปความก้าวหน้าการจัดการความเสี่ยงที่ดำเนินการมาแล้วในครั้งก่อน (วารสาร จริชีพพัฒนา. 2554)

การวิเคราะห์โอกาสและความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัยธรรมชาติซึ่งมีผลกระทบทางลบต่อชุมชน เพื่อเตรียมแผนและวิธีการที่เหมาะสมในการลดความเสี่ยง ลดผลกระทบและความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นแก่ชุมชน ทรัพย์สิน สิ่งแวดล้อมและการบริการด้านสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการ การประเมินความเสี่ยงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนี้เป็นขั้นตอนในการสร้างให้ชุมชนตระหนักถึงภัย มีการวิเคราะห์ และวางแผนลดความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง โดยมีภารกิจสำคัญ 5 ประการที่ต้องดำเนินการ (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย .2554) คือ

1. การเตรียมการดำเนินการ เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนที่เสี่ยงภัยมีการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐาน สร้างความคุ้นเคย แฉ่งวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมสร้างความปลอดภัย จากนั้นจึงเตรียมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ประวัติการเกิดภัยพิบัติ แผนที่ชุมชน

โฮล์มส์ (Holmes.2008) กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมของชุมชนว่าถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เกิดการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพเมื่อเกิดเหตุการณ์ร้ายแรง โดยเกี่ยวข้องกับการวางแผนรายละเอียด และการทดสอบระบบการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปในระยะเวลาอันสั้น เช่น แผนการอพยพชั่วคราว การเตรียมและการจัดส่งอาหารและที่พักชั่วคราวในกรณีฉุกเฉิน รวมถึงการช่วยเหลือทางการแพทย์ที่ไม่ได้เตรียมการมาก่อน จึงมีความจำเป็นที่ต้องอบรมประชาชนให้ทราบเรื่องการปฐมพยาบาล การค้นหาผู้รอดชีวิตและการกู้ภัย โดยภัยพิบัติส่วนใหญ่ผู้รอดชีวิตร้อยละ 80 จะได้รับการช่วยเหลือจากผู้รอดชีวิตคนอื่น การเตรียมความพร้อมฉุกเฉินในระดับสากลสามารถประสบความสำเร็จได้โดยทีมงานของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว และความช่วยเหลือส่วนมากมาจากทีมงานทหาร ทั้งนี้การเตรียมความพร้อมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อสามารถริเริ่มใช้เทคโนโลยีรวมเข้ากับการให้การศึกษา

2. การประเมินภัย และวิเคราะห์ความอ่อนแอ เป็นการสำรวจข้อมูลย้อนหลัง ประวัติการเกิดภัยพิบัติในอดีต โดยระบุพื้นที่เสี่ยงภัยลงในแผนที่ และวิเคราะห์ความอ่อนแอ และประเมินกำลังความสามารถของชุมชนในการรับมือกับภัยโดยใช้บุคคล ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

3. การประเมินความเสี่ยง และการจัดระดับความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ที่จะเกิดภัยในแต่ละพื้นที่ของชุมชน คาดการณ์ผลกระทบและความเสียหายที่คาดว่าจะตามมาจาก

การเกิดภัย จากนั้นจัดระดับโอกาส และผลกระทบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทาง การป้องกัน และเตรียมความพร้อมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและทันการณ์

4. การจัดการกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น เป็นการนำผลการประเมิน ความเสี่ยงมาพิจารณาเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไข ซึ่งมีทางเลือกในการจัดการความเสี่ยง ดังต่อไปนี้

4.1 การลดความเสี่ยง เช่น การสร้างเกราะกำบังบ้านเพิ่มความแข็งแรงพอที่จะต้านทาน ลมพายุ หรือ การยกระดับพื้นที่ชั้นล่างที่ถูกน้ำท่วม

4.2 การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง เช่น การย้ายบ้านออกจากพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม

4.3 การกระจายความเสี่ยง เช่น การประกันภัย การประกันชีวิต

4.4 การยอมรับความเสี่ยง เช่น การพิจารณาความน่าจะเป็นที่จะเกิดความเสียหายว่าอยู่ใน วิทยาลัยที่ชุมชนยอมรับได้ และทนต่อผลกระทบได้

5. การจัดทำแผนที่ความเสี่ยงภัย (Risk Map) และแผนที่ปลอดภัย (Safety Map) หลังจาก ที่ชุมชนร่วมกันประเมินความเสี่ยงแล้ว ให้ชุมชนนำร่างแผนที่แสดงที่ตั้งบ้านเรือน สถานที่สำคัญใน ชุมชน และพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้จัดทำไว้แล้วในเบื้องต้นมาปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมข้อมูล และจัดทำแผนฉบับสมบูรณ์ โดยระบุตำแหน่งพื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่ปลอดภัย เส้นทางอพยพ และตำแหน่งที่ตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ที่มี อยู่ และแผนที่ชุมชน จะเป็นเครื่องมือแสดงสิ่งล่อแหลม และจุดเสี่ยงภัยในชุมชน และจะเป็นประโยชน์ สำหรับองค์การภายนอกในการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งทำให้ชุมชนสามารถ มองเห็นแหล่งทรัพยากร และขีดความสามารถของชุมชน ซึ่งรายละเอียดในการจัดทำแผนที่ชุมชน และ สิ่งที่ต้องระบุ ได้แก่

5.1 ภัย และความล่อแหลมที่ทำให้ชุมชนมีความเสี่ยง

5.2 พื้นที่ สถานที่ อาคารสิ่งก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกสำคัญๆที่ชุมชนเห็นว่ามี ความล่อแหลมเสี่ยงต่อผลกระทบจากการเกิดภัยพิบัติ เช่น บ้านที่ทรุดโทรมและอาจพังได้ง่าย บ้านที่ ไม่ได้ยกพื้นสูง

5.3 บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ต้องได้รับความช่วยเหลือก่อนพร้อมตำแหน่งที่อยู่อาศัยที่ ชัดเจนในแผนที่ เพื่อให้พร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือได้ตลอดทันที และจัดทำบัญชีรายชื่อผู้อพยพตามความ เร่งด่วน

5.4 ผู้รับผิดชอบดูแลทรัพยากรที่มีในชุมชน และเข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้ เช่น ผู้ดูแลและผู้ ประกาศเสียงตามสาย

5.5 สถานที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพประชาชน 2-3 จุด

5.6 เส้นทางอพยพ จุดรวมพลหรือจุดนัดพบในการขึ้นยานพาหนะไปยังสถานที่รองรับ การอพยพ

จากที่กล่าวมาพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงมีขั้นตอนต่างๆที่เกี่ยวข้องเริ่มจากการวางแผน การบริหารความเสี่ยง และระบุความเสี่ยงได้ ต่อมาจึงวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง เพื่อตอบสนองความเสี่ยงและติดตามควบคุมความเสี่ยงได้ ซึ่งสามารถนำหลักการนี้มาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในกรณีการเผชิญภัยพิบัติโดยสร้างแบบวัด โดยการจัดการความเสี่ยงนี้เป็นผลมาจากปัจจัยทุนพลังใจทางบวก โดยเฉพาะในส่วนของการฟื้นคืนได้ซึ่งการศึกษาค้างนี้จะช่วยแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลในส่วนนี้ได้อย่างชัดเจนขึ้น

2.4 การปรับตัว

การปรับตัวช่วยลดค่าใช้จ่ายที่เกิดมาจากความเสียหายที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เกิดมาจากอุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้น การวางแผนจัดการการปรับตัวจะช่วยให้คนในสังคมมีความต้านทานต่อภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น (Prasad, 2009)

การปรับตัวในลักษณะฟื้นคืนสภาพหลังจากประสบภัยพิบัติเป็นเรื่องยากสำหรับคนจนที่อาศัยอยู่ในนอกเมืองเพราะไม่มีทรัพยากรในการใช้ชีวิตอย่างเพียงพอ และนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่ก็จะมุ่งเน้นฟื้นฟูพื้นที่ในเมืองเป็นอันดับแรก ทั้งนี้การปกครองเมืองอย่างดียิ่งจะช่วยลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศสำหรับกลุ่มประชากรรายได้ต่ำได้อย่างประสบความสำเร็จ

การวัดการปรับตัวสามารถจำแนกใน 5 ประการ (Prasad, 2009) คือ

1. การเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนย้ายได้ง่าย (Mobility) คือการเคลื่อนย้ายประชากรที่เสี่ยงออกจากบริเวณพื้นที่น้ำท่วม หรือ พื้นที่ลาดเอียง ซึ่งต้องวางแผนดำเนินการให้ประชากรปรับตัวและยินยอมเปลี่ยนแปลงอย่างดี เพราะการเคลื่อนย้ายประชากรจะส่งผลต่อการทำปศุสัตว์ ระบบการสนับสนุนช่วยเหลือในสังคม และต้องยินยอมเปลี่ยนเพื่อนบ้านใหม่

2. การจัดเก็บ (Storage) คือ การเตรียมการจัดเก็บทรัพยากรต่างๆที่ต้องใช้ในระหว่างประสบเหตุ โดยถ้าระบบสาธารณูปโภคที่ดี ก็จะช่วยทำให้ประชากรเตรียมการจัดเก็บสิ่งของต่างๆน้อยลง โดยเฉพาะอาหารและน้ำสะอาดสำหรับดื่มได้ทันทีหลังจากประสบภัยพิบัติ แผนการจัดการภัยพิบัติจึงต้องมีระบบลำเลียงอาหารถึงครอบครัวผู้ประสบภัยได้ดี

3. ความหลากหลาย (Diversification) คือ การใช้กลยุทธ์การปรับตัวได้อย่างหลากหลาย เช่น แผนการพัฒนาการใช้พื้นที่อย่างผสมผสาน เพื่อโอกาสทางกิจกรรมการค้าขาย และการจ้างงาน

4. การรวมกลุ่มเพื่อแบ่งปัน (Communal pooling) คือ การแบ่งปันทรัพยากร ระหว่างครัวเรือนในช่วงที่ขาดแคลน โดยการจัดโปรแกรมจะช่วยให้พัฒนากลุ่มสนับสนุนในระดับชุมชนเพื่อปรับตัวจากการแบ่งปันกัน

5. การแลกเปลี่ยน (Exchange) คือ การปรับตัวในรูปแบบการแลกเปลี่ยน และกลไกทางการตลาดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็น เช่น การประกันอาคารบ้านเรือน ซึ่งอาจจะเสียหายได้ในช่วงแผ่นดินไหว หรือน้ำท่วม การตอบสนองลักษณะนี้จะเป็นการแบ่งปันความเสี่ยงร่วมกัน

2.5 การวัดองค์ประกอบพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดขั้นตอนการจัดการความเสี่ยง ข้อมูลแนวการดำเนินการจัดการภัยพิบัติของ Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters ของ United Nations International Strategy for Disaster Reduction Secretariat (UNISDR) (2007) และ วาล์สตรึม (Wahlström, 2009) ที่กล่าวถึงการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติซึ่งเกี่ยวเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะอากาศ และแนวคิดการจัดการความเสี่ยงทางภัยพิบัติเชิงรุกขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2011) มาพัฒนาองค์ประกอบในแบบสอบถามพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ เพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติให้มากที่สุดมาโดยจัดกลุ่มตัวแปรให้เหมาะสมตามขั้นตอนการจัดการความเสี่ยงเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. พฤติกรรมการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง คือ การกำหนด หรือระบุความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัยที่อาจส่งผลกระทบและอธิบายลักษณะของความเสี่ยงนั้น รวมทั้งการจัดลำดับความเสี่ยงโดยการประเมินความน่าจะเป็นกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น
2. พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง คือ การเก็บข้อมูลความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัยที่เคยได้ระบุไว้ โดยพิจารณาเลือกวิธีการที่ควรกระทำเพื่อเตรียมการรับมือจัดการกับความเสี่ยง ให้สามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามผลการประเมินความเสี่ยงโดยใช้กลยุทธ์เพื่อพัฒนาทางเลือกในการตอบสนองความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัย
3. พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยง คือ การเฝ้าติดตามปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง โดยทบทวนวิธีการจัดการกับการตอบสนองต่างๆที่ได้วางแผนให้สอดคล้อง เพื่อควบคุมที่จะลดความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงใหม่ที่จะเกิดขึ้น และประเมินการบริหารจัดการความเสี่ยงในการดำเนินการ ที่จะช่วยลดการคุกคามที่ส่งผลเสียหาย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ และพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ

ณรงค์กรณ์ แสนสุข นพรัตน์ ไชยวิโน และพรเทพ สุวรรณประสพ (2549) ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชน หมู่บ้านวังกั้นหวด ตำบลศิลา อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดเพชรบูรณ์ ภายหลังจาก

ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมฉับพลัน โดยให้หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน 100 ครัวเรือน เป็นกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร 134 ครัวเรือน พบว่าในภาพรวมมีระดับความเสียหายที่ระดับมาก เนื่องจากชาวบ้านไม่ได้เตรียมตัวเพื่อที่จะป้องกันน้ำท่วมฉับพลัน และไม่เคยมีกรณีการเกิดน้ำท่วมขึ้นในหมู่บ้าน โดยเกิดความสูญเสียแก่สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทรัพย์สิน ชาวบ้านยังมีความวิตกกังวล หวาดกลัวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับมากเนื่องจากไม่รู้ว่าเกิดเหตุการณ์ซ้ำอีกเมื่อไร ด้านประชาชนพบว่ามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการอบรมปฏิบัติการให้ความรู้และฝึกซ้อมแผนฯ คิดเป็นมากกว่าร้อยละ 60 แบบลงทะเบียนผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว และประชาชนมีความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติ ก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติ คิดเป็น 7.74 คะแนน และภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็น 8.60 คะแนน คะแนนนี้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเทียบกับก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งแสดงถึงความรู้ และการปฏิบัติตนที่มากขึ้น ส่วนการประชุมกลุ่มในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาระยะยาวได้โดยกำหนดเป็นมาตรการแก้ไขในด้านทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดินและที่ดิน ทรัพยากรน้ำ ด้านการส่งเสริมอาชีพชุมชน และด้านการพัฒนาคุณภาพคนในชุมชน โดยกำหนดให้มีแกนนำชุมชนดำเนินการและประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นต่อไป

วาสนา เพ็ชรภักดิ์ (2550) ศึกษาเรื่องผลกระทบต่อสุขภาพจิตในระยะยาวภายหลังประสบภัยพิบัติ โดยเฉพาะความผาสุกของผู้สูงอายุที่ประสบภัยพิบัติจากคลื่นยักษ์สึนามิ ปี 2547 อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ปี 2547 ปัจจุบันอาศัยอยู่ใน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ พบว่า อาชีพภายหลังประสบภัย รายได้ และความเพียงพอของรายได้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผาสุก ส่วนโรคประจำตัว การประสบเหตุการณ์โดยตรงและบาดเจ็บ และการรับรู้ถึงผลกระทบภายหลังประสบภัยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความผาสุก ความสามารถในการปรับตัวเพื่อคืนสู่สภาวะปกติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผาสุก การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความผาสุก ขณะที่อาการทางจิตเวชเนื่องจากภัยอันตรายมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความผาสุก นอกจากนี้พบว่า ความสามารถในการปรับตัว การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ถึงผลกระทบภายหลังประสบภัย อาการทางจิตเวชเนื่องจากภัยอันตราย (PTSD) และโรคประจำตัว สามารถร่วมกันทำนายความแปรผันของความผาสุกได้

นู วาห์ วิน (2554) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของภัยธรรมชาติต่อความเป็นอยู่ดี ความผาสุกและทุนทางสังคมในสองพื้นที่เสียหายจากพายุไต้ฝุ่นในประเทศพม่า โดยพิจารณาเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษาสองแห่งซึ่งได้รับผลกระทบจากพายุไซโคลนนาร์กิส เนื่องจากการขาดแคลนข้อมูลก่อนและหลังเกิดเหตุภัยพิบัติในชุมชนเดียวกัน และมีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปผลกระทบของพายุไซโคลนนาร์กิส ที่มีต่อสวัสดิภาพทางด้านกายภาพ รายได้ การจัดสรรรายได้ สุข และทุนทางสังคม ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานยืนยันว่าระดับรายได้สุทธิของการเกษตรและรายได้ของบุคคลในประเทศงานดังกล่าวใน

ปัจจุบันไม่เพียงพอสำหรับการจัดหาอาหารในปริมาณที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรขนาดย่อมในบริเวณ ดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำอิรวดี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ความยากจนเชิงสัมพัทธ์ (Relative poverty) สูงกว่าในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากพายุไต้ฝุ่นแรงอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับ ค่าที่ได้จากเกณฑ์วัดอื่นๆทั้งหมด (สถานะความยากจน ระดับความยากจนที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ ความรุนแรงของความยากจน และความต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน) ของความยากจนเชิงสัมบูรณ์ (Absolute poverty)

อย่างไรก็ตาม สำหรับสวัสดิภาพซึ่งเป็นนามธรรม พบว่าความสุขของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงไม่ได้แตกต่างจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเพียงผิวเผินอย่างมีนัยสำคัญใดๆ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มว่าความชัดเจน ความรุนแรง หรือภาวะฉุกเฉินของความทุกข์จะสูงกว่าในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมากกว่าอีกด้วย สำหรับพื้นที่ทั้งสอง ความสุขทางจิตวิญญาณมีความสำคัญมากกว่าความสุขทางอารมณ์สองเท่า และความสุขทางกายภาพมีความสำคัญคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับหนึ่งในสามของความสุขทางจิตวิญญาณ ทั้งนี้จะต้องมีการส่งข้อเสนอแนะให้กับส่วนท้องถิ่นและรัฐบาลแห่งชาติ องค์การเอ็นจีโอ และชุมชนที่ได้รับผลกระทบว่าสามารถลดปัญหาความยากจนสัมบูรณ์อย่างไร และจะคาดการณ์ เตรียมการป้องกัน และลดผลกระทบที่เกิดจากภัยธรรมชาติทางด้านเศรษฐกิจ และจิตใจอย่างไร ทูตทางสังคมที่ได้จะเป็นมาตรวัดที่ดีที่สุดสำหรับการเยียวยาผู้ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง และเป็น การเสริมสร้างความสามารถในการฟื้นฟูสภาพให้กลับคืนเป็นปกติทั้งในระดับบุคคลและสังคม กรณีที่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีกในอนาคต

การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติของ รูบอนิส และบิกแมน (Rubonis; & Bickman, 1995) พบว่า เมื่อบุคคลเผชิญกับภัยพิบัติแล้วจะมีภูมิคุ้มกันทางจิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 นอกจากนี้ ผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติยังรายงานผลการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติในทางบวก รวมทั้งมีลักษณะทางจิตอันได้แก่ การฟื้นคืนได้ การเห็นคุณค่าในตนเอง และการควบคุมตนเองมากขึ้น (Sattler; et al. 1995; Taylor. 1989)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ

พฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือ การปรับตัว และลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวดังต่อไปนี้

เมตตา ผิวขำ (2549) ศึกษาถึงการปรับตัวของผู้ที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหาดสวนยา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบ้านในชุมชนบ้านหาดสวนยาจำนวน 40 คน ในบริบทด้านปัญหาการปรับตัวของผู้ที่ประสบอุทกภัยซ้ำซากพบว่ามีความรู้จากสถานการณ์น้ำท่วม

ที่เปลี่ยนไปจากอดีต คือ ปีไหนมีปริมาณฝนตกชุกมากจะทำให้เกิดน้ำท่วม แต่ปัจจุบันนอกจากสาเหตุดังกล่าวแล้วยังมีปริมาณน้ำที่มาจาก การปล่อยน้ำของเขื่อนใหญ่สองแห่งคือ เขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น และในบางปี เช่น ปี พ.ศ. 2545 มีการปล่อยน้ำจากเขื่อนลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา มารวมกันอีกด้วยจึงทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวหลายด้าน ได้แก่ การเตรียมตัวรับสถานการณ์น้ำท่วมในแต่ละปี เรื่องที่อยู่อาศัยและการอพยพเมื่อเกิดน้ำท่วม เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เรื่องการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวันในขณะน้ำท่วม และเรื่องการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในชุมชนต่อไปได้อย่างปกติสุข สำหรับแนวทางการปรับตัวของผู้ที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก พบว่าชาวชุมชนมีการปรับตัวคล้ายๆ กัน คือ มีการเตรียมตัวเพื่อรับกับภาวะน้ำท่วมในแต่ละปีอยู่เสมอ แต่ไม่ได้เตรียมมากนักส่วนมากจะเป็นการเตรียมเก็บของเพื่อรอการขนย้าย ในเรื่องการเตรียมเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ จะไม่ได้เตรียม เพราะมีหน่วยงานของรัฐและองค์กรอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือและการหาซื้ออาหารก็สะดวกเพราะชุมชนอยู่ใกล้ตลาด แต่จากการศึกษาพบว่าชาวชุมชนส่วนมากรู้สึกเบื่อหน่ายกับภาวะน้ำท่วมซ้ำซาก แต่ไม่ได้ทำให้รู้สึกท้อแท้หรือสิ้นหวังในชีวิต และเกิดความรู้สึกชินกับภาวะน้ำท่วมซ้ำซากและการอพยพโยกย้ายบ่อยครั้ง ทั้งยังสามารถปรับตัวให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและสนุกได้เมื่อน้ำท่วม เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันในกลุ่มชุมชนด้วยตนเอง ทั้งนี้ชาวชุมชนส่วนมากไม่ต้องการย้ายไปอยู่ที่อื่น เนื่องจากเกรงว่าจะมีปัญหาในการปรับตัวเมื่อต้องไปอยู่ในถิ่นใหม่

เสตต์เลอร์ และคณะ (Sattler; et al. 1995) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ พบว่าผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติ ซึ่งเคยมีประสบการณ์สูญเสียทรัพย์สินสูง และมีความไม่สบายใจมาก จะสนใจเปิดรับข่าวสาร และมีความเข้าใจถึงผลแห่งความสูญเสียของภัยพิบัติมากกว่าผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติที่มีประสบการณ์สูญเสียทรัพย์สิน หรือมีความไม่สบายใจน้อยกว่า หรือบุคคลที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเผชิญภัยพิบัติเลย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น กล่าวสรุปได้ว่า ผลกระทบของภัยพิบัติส่งผลต่อสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจ และจิตใจ ได้แก่ ความผาสุก ความวิตกกังวล โดยเฉพาะภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน และไม่ได้มีการจัดการความเสี่ยง ส่วนพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ ได้แก่ การปรับตัว การแสวงหาข้อมูลหรือเปิดรับข่าวสาร การกำหนดมาตรการรับมือ ซึ่งในทางกายภาพประชาชนยังเชื่อว่ามีหน่วยงานของรัฐช่วยเหลือ และตนเองสามารถปรับตัวได้ดี เพราะไม่รู้สึกท้อแท้ในการใช้ชีวิต มีความสุข รักใคร่กันในชุมชน

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย (Flood Risk Management Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากตัวแปรทางจิตวิทยาเชิงบวก โดยเฉพาะผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติยังรายงานผลการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติในทางบวก รวมทั้งมีลักษณะทางจิต อันได้แก่ การ

ฟื้นคืนได้ การเห็นคุณค่าในตนเอง และการควบคุมตนเองมากขึ้น โดยถ้าบุคคลมีความผาสุก ไม่รู้สึกท้อแท้ในชีวิตก็จะสามารถปรับตัว แสวงหาข้อมูลข่าวสารในการจัดการความเสี่ยงได้ดี

ดังนั้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย จึงหมายถึงการกระทำในการจัดการต่อภัยพิบัติในการระงับ และประเมินความเสี่ยงของภัยพิบัติ โดยเตรียมพร้อมรับมือและวางแผนตอบสนองต่อความเสี่ยง จากการติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยง ทำให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะอากาศที่นำไปสู่การเกิดภัยพิบัติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงรุกที่เน้นการป้องกันการลดความสูญเสีย และพัฒนาความสามารถของชุมชนให้สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพวัดจากพฤติกรรม 3 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมการระงับและการวิเคราะห์ความเสี่ยง 2) พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง 3) พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยง

3. แนวคิดในการวิเคราะห์สาเหตุและผลของพฤติกรรมด้วยแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก

จากอุบัติการณ์ที่แนวโน้มขยายผลกระทบเป็นวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะกระทบต่อจิตใจความรู้สึกของประชาชน ทำให้เกิดความตระหนักตื่นกลัวและหวั่นไหวไปกับสถานการณ์ บางคนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือรุนแรงและไม่สามารถจัดการหรือปรับตัวกับความสูญเสีย ก็อาจเกิดภาวะเจ็บป่วยทางจิตเป็นโรคทางจิตเวชตามมาทั้งระยะสั้นและระยะยาว โรคทางจิตเวชดังกล่าวอาจเกิดจากการประสบสถานการณ์วิกฤตโดยตรง ทำนองเดียวกับการประสบการสูญเสีย อาจเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดโรคทางจิตเวชในคนที่มีความเสี่ยงหรือความอ่อนแอทางจิตใจอยู่เดิม เกิดโรคเครียดเฉียบพลัน (Acute Stress Disorder: ASD) และโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Post Traumatic Stress Disorder หรือ PTSD) ซึ่งเป็นโรคที่พบบ่อยและเกิดจากผลของการเผชิญเหตุการณ์รุนแรงโดยตรง (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย, 2553)

นอกจากนี้ประสบการณ์ทางด้านจิตใจที่พบบ่อยในช่วงระหว่างและภายหลังภัยพิบัติ (Potential Traumatic Experience) เหล่านี้ ได้แก่ รู้สึกไม่ปลอดภัย กลัวตาย หวาดกลัว สยดสยองต่อเหตุการณ์ที่ได้ประสบมา รู้สึกว่าไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสิ้นเชิง ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องพลัดพรากจากครอบครัวเพื่อนฝูงและชุมชน หมดหวัง และหมดอาลัยในชีวิตเนื่องจากความสูญเสียที่เกิดขึ้น โดยตามปกติการตอบสนองทางด้านจิตใจดังกล่าว เรียกว่า ช่วงระยะของการตอบสนองต่อภัยพิบัติ (Phases of Disaster Responses) แบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ 1. ระยะฉุกเฉิน (Emergency Phase) 2. ระยะแรกหลังได้รับผลกระทบ (Early Post-Impact Phase) และ 3. ระยะการกลับสู่สภาพปกติ (Restoration Phase) ซึ่งเป็นช่วงภายหลังเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติหลายเดือนถึงหลายปี โดยในกรณีภัยพิบัติรุนแรง จะอยู่ระหว่าง 18 – 36 เดือน และ อาจจะเป็นช่วงระยะที่ขวัญของบุคคลและชุมชนจะตกต่ำลง

มาก และท้ายที่สุดชีวิตจะเริ่มกลับสู่ภาวะปกติ ประชาชนเริ่มกลับบ้านและกลับเข้าทำงาน การตอบสนองทางจิตใจของบุคคลเกิดการฟื้นคืนได้ แต่บางคนจะมีอาการผิดปกติทางจิต (เวนสไตน์, 2548) โดยทั่วไปพบว่าผู้ประสบภัยส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกกดดัน หรือทุกข์ทรมานทางจิตใจจะหมดไป ภายหลังการเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติประมาณ 1 หรือ 2 ปี ในขณะที่เดียวกันพบว่าผู้ประสบภัยถึงร้อยละ 25 ที่ตอบสนองทางด้านจิตใจล่าช้า โดยเพียงแสดงอาการของความกดดันหรือทุกข์ทรมานทางจิตใจขึ้นครั้งแรกภายหลังที่ผ่านเหตุการณ์ไปแล้ว 1 หรือ 2 ปีเช่นกัน โดยสาเหตุที่เป็นตัวกระตุ้นปัญหาทางจิตใจดังกล่าวคือ การครบรอบวันเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติทำให้ความทรงจำผุดขึ้นมา และมีรายงานว่าผู้ประสบภัยบางรายอาจมีภาวะกดดันทางจิตใจอยู่หลังภัยพิบัติมากกว่า 10 ปี หรือมากกว่านั้น (เอเรนไรช จอนห์, 2549)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลกระทบจากความตึงเครียด และบาดแผลทางใจจากเหตุการณ์โหดร้ายที่เกิดขึ้นอย่างไม่ได้คาดคิดได้ศึกษามานานในแขนงจิตวิทยาคลินิก และพบว่าคนสามารถจะเกิดอาการผิดปกติ ตึงเครียดหลังผ่านเหตุการณ์นั้น แต่ทางตรงกันข้ามในบางคนกลับสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งลักษณะที่เกิดขึ้นนี้กลับเป็นผลมาจากความเจ็บปวดที่ได้รับจากเหตุการณ์ทารุณโหดร้ายที่คนในแต่ละรุ่น และแต่ละวัฒนธรรมพัฒนาได้ (Joseph, 2009)

ช่วงเหตุการณ์วิกฤตนี้ มนุษย์ทุกคนจึงมีความสามารถในการเผชิญเหตุการณ์วิกฤต และความสามารถในการปรับตัวไม่เท่ากัน เพราะแต่ละคนมีความเข้มแข็ง มีพลังการฟื้นคืนได้ (Resilience) ไม่เหมือนกัน ขึ้นกับประสบการณ์และวิธีการปรับตัวของแต่ละคน บางคนสามารถผ่านพ้นภาวะวิกฤตได้อย่างรวดเร็ว เพราะมีความอดทน มีกำลังใจ มีความสามารถในการต่อสู้ชีวิตจากลักษณะที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล ตามธรรมชาติ (ราณี ฉายินทุ; และวัลลี ธรรมโกสิทธิ์, 2553)

จิตวิทยาเชิงบวกที่กล่าวข้างต้น นับเป็นสาขาหนึ่งในจิตวิทยาที่แสดงให้เห็นว่า จิตวิทยาไม่ใช่ศาสตร์ที่ศึกษาเพียงด้านพยาธิสภาพ ความอ่อนแอ หรือความล้มเหลวเสียหายของมนุษย์ แต่เปลี่ยนมุมมองทฤษฎีและแนวคิดว่ายังมีการศึกษาถึงความเข้มแข็งและเจริญเติบโตด้วย ซึ่งใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดในทำความเข้าใจ อธิบาย และจัดการกับพฤติกรรมมนุษย์ที่ซับซ้อนได้อย่างดีที่สุด โดยเฉพาะในทางเชิงป้องกันเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้เกิดการกลับคืนตัวได้ของคน ให้ต่อต้านกับอาการเจ็บป่วยทางจิต ที่มนุษย์เราสามารถเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของตน และชุมชนได้ (Seligman; & Csikszentmihalyi, 2000; Seligman, 2002)

จิตวิทยาเชิงบวก จึงเป็นแขนงหนึ่งของจิตวิทยาที่ศึกษาเพื่อเข้าใจถึงการพัฒนาความสุข ความเข้มแข็ง และการฟื้นคืนได้ ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะเกิดขึ้นอย่างซับซ้อน ไม่ใช่มาจากเพียงด้านการมองโลกในแง่บวก การมีอารมณ์ทางบวกเท่านั้น แต่เกิดจากลักษณะ หรือปัจจัยหลากหลาย รวมกับประสบการณ์ทั้งด้านดีและลบที่ได้พบเจอ การสะท้อนความคิด การมองเห็นความหมาย และสามารถทำทลายต่อเป้าหมายที่พัฒนาจากความเป็นจริง ที่จะส่งผลต่อเกิดพฤติกรรมทางบวก จิตวิทยาเชิงบวกจึง

ไม่ได้ละเลยอารมณ์หรือประสบการณ์ทางลบ แต่จะศึกษาว่าด้านลบที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลต่อการประมวลข้อมูลข่าวสาร มีบทบาทสำคัญต่อสุขภาพจิตที่ดี และความผาสุกอย่างไร

ฉะนั้นแล้วการศึกษาถึงเหตุการณ์อันโหดร้ายหรือภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับชีวิตมนุษย์นั้นจะช่วยให้เห็นภาพ เข้าใจ วางแผนใช้ทรัพยากรหลากหลายของบุคคล เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ให้เกิดพฤติกรรมในเชิงบวกที่สามารถฝึกหัดหรือพัฒนาได้ เพราะเชื่อว่ามนุษย์สามารถปรับโครงสร้างความคิดส่วนตัว มองโลกหลังเกิดบาดแผลทางใจอย่างมีความหวัง และเป็นจริงได้ (Davis; & Asliturk. 2011)

นอกจากนี้จิตวิทยาเชิงบวกยังเป็นศาสตร์ที่ศึกษาถึงการทำหน้าที่ขั้นสูงสุดของมนุษย์ ในระดับจิตวิทยาอภิमान (The meta-psychological level) มีเป้าหมายให้งานวิจัยที่ไม่สมดุลได้มุ่งเน้นไปที่การทำหน้าที่ของมนุษย์ในแง่บวกด้านบวกใน และผสมผสานกับความเข้าใจการทำหน้าที่ และประสบการณ์ของมนุษย์ในมุมมองด้านลบ ส่วนด้านการปฏิบัติงาน (The pragmatic level) จะเป็นเรื่องความเข้าใจถึงต้นทางแนวคิด กระบวนการ และกลไกที่นำไปสู่ผลที่พึงปรารถนา (Linley; et al. 2006)

สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางบวก หรือความเจริญเติบโตที่เกิดขึ้นหลังจากเผชิญกับเหตุการณ์อันเลวร้ายตามแนวทางจิตวิทยาเชิงบวกที่กล่าวมานั้น ถือเป็นการผสมผสานความหมายของชีวิตมากกว่าเป็นการผสมผสานความสบาย ซึ่งเป็นการผสมผสานที่เน้นในเรื่องของอารมณ์ เป็นลักษณะความผาสุกเชิงอัตวิสัย ดังนั้นความพึงพอใจในชีวิตหลังเจอเหตุการณ์ภัยพิบัติจึงควรต้องสมดุลกันระหว่างความผาสุกทั้งสองรูปแบบ (Joseph; & Butler. 2010) โดยนำความผาสุกทางสังคม (Social well-being) เข้ามาผสมผสานแนวคิดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วย ตาม แนวคิดของไคเรย์ เคย์ส (Keyes. 2009) นักสังคมวิทยาได้เสนอให้รวมเข้ามาเป็นแบบจำลองความรุ่งโรจน์ทางสุขภาพจิต (Models of flourishing mental health) เพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้แสดงถึงพฤติกรรมเชิงบวกได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ฟาซิโอ ราซิดและเฮย์วาร์ด (Fazio; Rashid; & Hayward. 2008) ยังกล่าวเสริมว่า บาดแผลทางจิตใจมีหลักฐานการศึกษามากมาย หลากหลายที่เชื่อมโยงกับความเจริญเติบโตด้านจิตใจ ทั้งในเรื่องของรู้ความหมายแห่งชีวิต และให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ได้อย่างดีขึ้น การศึกษาแสดงถึงภาพทิศทางอธิบายผลทางลบจากการสูญเสียและบาดแผลทางใจว่าสามารถป้องกันบุคคล และช่วยจัดการปัญหานั้นได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งส่วนใหญ่ในการศึกษาความเจริญเติบโตที่เป็นผลจากบาดแผลทางจิตใจและความสูญเสียนี้ว่า การเติบโตทางสังคมจิตใจ (Posttraumatic Growth; PTG)

ทั้งนี้ในแบบจำลองอื่น (The OTHERS(S) Model) ตามแนวคิดของ ฟาซิโอ และฟาซิโอ ที่เริ่มเสนอแนวคิดนี้ในปี ค.ศ. 2006 (Fazio; Rashid; & Hayward. 2008) ได้ระบุถึงตัวแปร 8 ด้านที่เป็นทรัพยากรที่ใช้จัดการกับความสูญเสียและความโหดร้ายทารุณช่วยส่งผลให้คนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี และนำไปสู่ความงอกงามได้ ในการส่งเสริมให้คนเจริญเติบโตได้หลังจากพบกับความสูญเสียและความโหดร้ายทารุณ คือ การมองโลกในแง่ดี (Optimism) การทราบความหมายที่แท้จริง (True meaning)

อารมณ์ขัน (Humor) ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) การฟื้นคืนได้ (Resilience) จิตวิญญาณ (Spirituality) ความเชื่อมั่นในตัวเอง (Self-confidence) และตัวแปรอื่นๆในเชิงความสัมพันธ์ โดยมีตัวแปรทรัพยากรหลัก 3 ตัวแปร คือ ความเชื่อมโยง ความห่วงใย และความท้าทาย ที่จะก่อให้เกิดทักษะจำเป็นในการดำเนินชีวิตตามแบบจำลองอื่นนี้

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ประสบภัยพิบัติได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจมากขึ้น (Factors Affecting Vulnerability to Adverse Psychological Effects)

ทั้งนี้ผู้ประสบภัยพิบัติแต่ละรายได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติแตกต่างกันไปทั้งที่ประสบเหตุการณ์เดียวกัน ภัยพิบัติจึงไม่ได้ส่งผลทางด้านจิตใจต่อผู้ประสบภัยเหมือนกันทุกคน เพราะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ (เอเรนไรช จอนห์. 2549) ได้แก่

1. ความรุนแรงของภัยพิบัติ ถ้ามีความรุนแรงมากก็จะส่งผลต่อจิตใจอย่างมากและยาวนาน
2. ประเภทของภัยพิบัติ โดยเฉพาะที่เกิดจากมนุษย์เช่นภัยสงครามจะก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจมากกว่าประเภทที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ
3. กลุ่มของผู้ประสบภัยพิบัติ ได้แก่ ผู้ที่มีประวัติการเจ็บป่วยทางจิต มีปัญหาทางการปรับตัว ผู้ที่เคยผ่านประสบการณ์ภัยพิบัติในอดีต จะมีความเปราะบางและได้รับผลกระทบทางจิตใจมากกว่ากลุ่มอื่น
4. ประสบการณ์ต่อภัยพิบัติในอดีต ซึ่งกลุ่มบุคคลที่จะได้รับผลกระทบทางจิตใจมากกว่ากลุ่มอื่น ได้แก่ ผู้ที่เคยประสบเหตุ และสูญเสียอันเนื่องจากภัยพิบัติมาก่อน เพราะจะรับรู้ถึงความรุนแรงของเหตุการณ์มากกว่า
5. อาการบาดเจ็บทางกาย เนื่องจากถ้ามีอาการบาดเจ็บทางกายจะส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจในหลายลักษณะ เกิดภาวะซึมเศร้า และไม่มั่นคงในอารมณ์
6. การสูญเสียบ้านเรือนที่อยู่อาศัย จึงอาจเกิดประสบการณ์ไม่ดีที่ต้องไปอาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว และเกิดความผิดปกติทางจิตใจได้
7. การรับรู้ตราบาป ซึ่งเป็นผลพวงจากการเกิดภัยพิบัติ ทำให้เกิดบาดแผลในใจที่ยากจะเยียวยาได้
8. การขาดการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม ที่มาจากครอบครัว เพื่อน หรือชุมชน ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบทางจิตใจ และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาทางจิตใจอย่างถาวร ข้อมลเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านจิตใจได้ง่าย

ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งสำคัญที่ทำให้ผู้ประสบภัยพิบัติได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจมากขึ้น ได้แก่ตัวผู้ประสบภัยที่มีปัจจัยเสี่ยงมากก็ย่อมที่จะมีความเปราะบางและเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านจิตใจมากกว่า และภัยพิบัติที่ไม่รุนแรงหรือรุนแรงปานกลาง ปัจจัยนี้จะส่งผลให้เกิดผลกระทบทางจิตใจ

แตกต่างกัน แต่ถ้าเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นรุนแรง ผู้ประสบภัยเกือบทุกคนจะตอบสนองด้านจิตใจที่คล้ายคลึงกันและไม่ขึ้นกับปัจจัยข้างต้นเท่าใดนัก อาจขึ้นกับประเภทของบุคคล เพราะภัยพิบัติไม่ได้ก่อผลกระทบต่อทุกคนในลักษณะเดียวกัน บางคนอาจรับรู้ถึงผลกระทบทางจิตใจน้อย แต่บางคนรับรู้ถึงผลกระทบรุนแรง โดยเฉพาะผู้ที่มีความอ่อนแอ หรือเปราะบางกว่าย่อมได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งกลุ่มประชากรพิเศษซึ่งต้องได้รับการคำนึงถึง (เอเรนไรช จอนห์. 2549) ได้แก่

1. ผู้ประสบภัยวัยเด็ก เพราะเด็กทุกวัยได้รับผลกระทบอย่างมากจากการตอบสนองต่อภัยพิบัติของพ่อแม่หรือผู้ที่ให้การดูแล เด็กจึงเป็นกลุ่มผู้ประสบภัยที่เปราะบางหรืออ่อนแอต่อการเกิดความรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้งเมื่อต้องถูกแยกจากพ่อแม่ หรือ เมื่อต้องสูญเสียพ่อแม่ ดังนั้นการปกป้องเด็กให้ปลอดภัยโดยแยกจากพ่อแม่เพื่อให้ห่างจากสถานที่เกิดเหตุ อาจก่อให้เกิดบาดแผลทางใจเพิ่มเติมจากเหตุการณ์ภัยพิบัติได้ และการตอบสนองต่อภัยพิบัติในเด็กยังส่งผลต่อการพัฒนาการด้านบุคลิกภาพที่ยังไม่พัฒนาเต็มที่เหมือนผู้ใหญ่ หากเหตุการณ์ภัยพิบัติยังเกิดต่อเนื่อง เด็กจะเติบโตมาพร้อมกับความกลัวและความวิตกกังวล ไร้อารมณ์ในชีวิตประจำวัน และรู้สึกหมดความหมายของการมีชีวิตในอนาคต

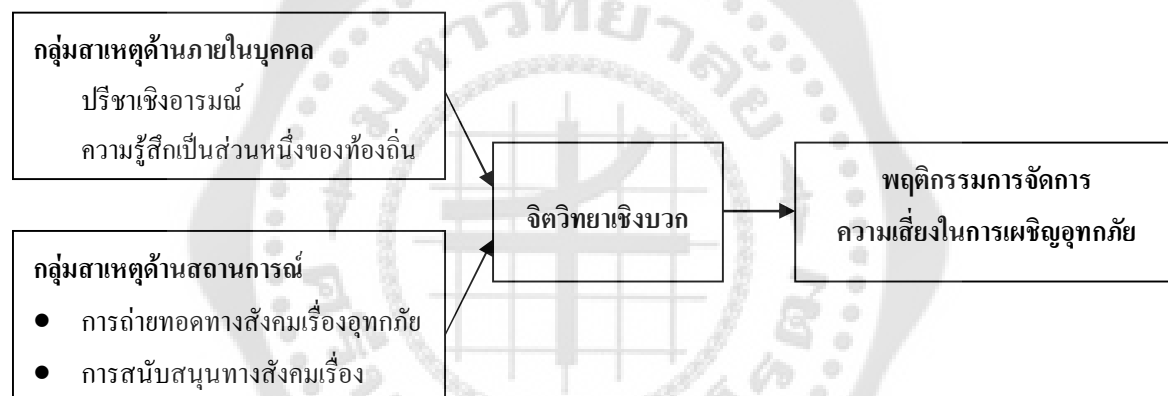
2. ผู้หญิง เป็นเพศที่เปราะบางในยามที่ต้องประสบภัยพิบัติ ซึ่งในหลายประเทศที่มีภัยพิบัติจะพบว่าผู้หญิงเสียชีวิตมากกว่าผู้ชาย และยังได้รับผลกระทบทางจิตใจมากกว่า เพราะเกิดความวิตกกังวลมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ ผู้หญิงถูกมอบหมายให้มีบทบาทในการดูแลครอบครัว มีความผูกพันกับบ้านมากกว่า ถูกคุกคามได้จากกรณีต่างๆเมื่อครอบครัวอยู่ในสภาพที่เครียดมากขึ้น ถ้าผู้หญิงเป็นฝ่ายหลังภัยพิบัติมักจะแต่งงานใหม่ได้ยากกว่าผู้ชายมาก และยากลำบากในการหาเลี้ยงชีพมากกว่า

3. ผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มที่เปราะบางมากกว่าเนื่องจากผลกระทบจากภัยพิบัติทำให้ต้องอยู่โดดเดี่ยว ขาดความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ สูญเสียทุกอย่างในชีวิตหลังภัยพิบัติ

4. ผู้ที่มีความพิการ หรือด้อยทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือมีภาวะปัญญาอ่อน จะต้องการเฉพาะที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างชัดเจน กล่าวคือ ตามปกติกลุ่มนี้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ดีเท่ากลุ่มอื่น เมื่อเกิดภัยพิบัติก็ไม่ได้รับความช่วยเหลือที่ได้รับเหมือนก่อนเกิดเหตุ ส่งผลให้เครียดและวิตกกังวล

5. ผู้บรรเทาสาธารณภัย และผู้ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งหมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในระยะฉุกเฉินหรือการกู้ชีพ ขณะเกิดเหตุการณ์ ตลอดจนผู้ดูแลช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน เช่น สื่อมวลชน นักสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และบุคคลากรอื่นที่ทำหน้าที่สืบสวนการเกิดภัยพิบัติหลังเหตุการณ์สงบ เป็นต้น เพราะ กลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจเป็นผู้ประสบภัยด้วยเช่นกัน เป็นผู้ที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ตลอดเวลา เกิดความเหนื่อยล้าที่ต้องเร่งให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และเผชิญความเครียดหลายอย่างในการทำงาน ทั้งกำหนดตนเองเมื่อไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ และต้องรองรับอารมณ์โกรธของผู้ประสบภัย ทำให้ความเคารพนับถือตนเองลดลง เกิดความขัดแย้งในใจและส่งผลต่อการเสี่ยงเกิดปัญหาเจ็บป่วยทางจิตใจได้

สรุปได้ว่าแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกนับเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญของบุคคลใน การตอบสนอง ต่อสาเหตุที่เป็นกลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์หรือลักษณะและความรุนแรงของเหตุการณ์ภัยพิบัติ และกลุ่ม ปัจจัยในตัวบุคคลที่เป็นประสบการณ์การรับรู้ของแต่ละบุคคล (เอเรนไรช จอนห์.2549) และส่งผล กระทบผ่านทุนพลังใจทางบวกไปสู่การเผชิญภัยพิบัติที่แตกต่างกันเพราะจิตวิทยาเชิงบวกเป็นการศึกษา ถึงความเข้มแข็งและเจริญเติบโตเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย และจัดการกับพฤติกรรมมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ อย่างดีที่สุด โดยเฉพาะในทางเชิงป้องกันเพื่อส่งเสริม ความเข้มแข็งให้เกิดการฟื้นคืนได้ของคนให้ ต่อต้านกับอาการเจ็บป่วยทางจิต ซึ่งถึงแม้มนุษย์เรามีความแตกต่างกันแต่สามารถเรียนรู้ เพื่อสร้างและ พัฒนาคุณภาพชีวิตของตน และชุมชนได้ (Seligman; & Csikszentmihalyi, 2000; Seligman, 2002) จาก การทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปเป็นภาพกรอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุและผล ของจิตวิทยาเชิงบวกได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของจิตวิทยาเชิงบวกในการเผชิญอุทกภัย

4. การเติบโตทางสังคมจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก และพฤติกรรมจัดการ ความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

4.1 ความหมายของการเติบโตทางสังคมจิตใจ

การเติบโตทางสังคมจิตใจ (Posttraumatic Growth; PTG) ตามแนวคิดของ เทเดสชี และ คาลฮอน (Tedeschi; & Calhoun, 1995) นั้น ได้พัฒนาในช่วงเริ่มแรก ยังมีผู้ใช้คำศัพท์ที่มีความหมาย ใกล้เคียงกันอย่างหลากหลาย เช่น ความเติบโตที่สัมพันธ์กับความเครียด (Stress-related growth) ของ ปาร์ค (Park, 1998) ความเติบโตจากลักษณะรุนแรงโหดร้าย (Adversarial growth) ของ ลินเลย์ และ โจเซฟ (Linley; & Joseph, 2004) และ ความเติบโตจากความสูญเสียและความโหดร้ายทารุณ (Growth through Loss and Adversity; GTLA) ของฟาซิโอ ราซิด และเฮย์วาร์ด (Fazio; Rashid; & Hayward, 2008) ซึ่งเกิดหลังจากที่รับรู้ต่อเหตุการณ์ที่ทำทายนั้น เพราะเชื่อว่าเหตุการณ์ทางลบสามารถเกิดการ

เปลี่ยนแปลงเป็นทางบวก จากผลการรับรู้เหตุการณ์ บุคลิกภาพ สังคม และศักยภาพส่วนตัวที่ยังน่าใช้ และยังสามารถทำนุบำรุงการเปลี่ยนแปลงในทางบวกนี้ได้

การเติบโตทางสังคมจิตใจ เป็นประสบการณ์ในการเปลี่ยนแปลงทางบวกที่เกิดจากผลของการต่อสู้พยายามกับวิกฤตชีวิตที่ทำทลาย (Tedeschi; & Calhoun, 2004) โดยปรากฏออกมาในหลายรูปแบบ รวมไปถึงการเพิ่มขึ้นของความชื่นชมในชีวิตทั่วไป การเห็นความหมายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเพิ่มขึ้นของความเข้มแข็งส่วนบุคคล และจิตวิญญาณที่เต็มไปด้วยพลังชีวิต ถึงแม้ว่านิยามนี้จะเป็นเรื่องใหม่แต่แนวคิดเกิดมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว โดยปรากฏการณ์ของการเติบโตทางสังคมจิตใจ นี้เกิดขึ้นในหลายแง่ของชีวิตคนในการจัดการกับสภาพการณ์ที่เป็นบาดแผลในใจตั้งแต่ การจัดการกับปัญหาทางสุขภาพร่างกาย อุบัติเหตุทางการจราจร การติดเชื้อโรคเอดส์ ประสบการณ์ของผู้พลีภัย การเติบโตทางสังคมจิตใจ ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคนที่สามารถอยู่เหนือเหตุการณ์เลวร้าย สามารถต้านทานต่อความบาดเจ็บทางใจที่เกิดจากสถานการณ์ที่กดดัน อยู่เหนือระดับการปรับตัว และมีความสามารถในการเปลี่ยนรูป หรือการเปลี่ยนแปลงการทำหน้าที่ ซึ่งปรากฏเห็นได้ชัดว่าไม่คล้ายกับแนวคิดของการฟื้นคืนได้ การมองโลกในแง่ดี หรือความแข็งแกร่งทนทาน (Hardiness)

สรุปได้ว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจ (Posttraumatic Growth) คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางบวกของบุคคลที่เกิดจากผลของการพยายามต่อสู้กับวิกฤตชีวิตที่ทำทลาย อันทำให้สามารถชื่นชมชีวิตโดยทั่วไปได้เพิ่มขึ้น สามารถทำให้บุคคลอยู่เหนือเหตุการณ์เลวร้าย ต้านทานต่อความบาดเจ็บทางใจที่เกิดจากสถานการณ์ที่กดดัน

4.2 องค์ประกอบของการเติบโตทางสังคมจิตใจ

เทเดสชิ และ คาลฮอน (Tedeschi; & Calhoun, 1995 ; Tedeschi; & Calhoun, 2004) ได้ศึกษาและแบ่งองค์ประกอบของการเติบโตทางสังคมจิตใจ ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Relating to others) เป็นความสนิทชิดเชื้อกับผู้อื่น โดยรายงานว่าตนเองสามารถใกล้ชิดกับครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับกลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนบ้านก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ กล่าวคือสามารถยอมรับว่าตนเองต้องสูญเสียเพื่อนบางคนไป แต่ก็ถือเป็นโอกาสที่ดีที่ได้ทราบว่าเพื่อนคนใดเป็นเพื่อนแท้ และสามารถใช้เวลาร่วมกันได้ ซึ่งมีคุณค่าในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก

2. โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ (New possibilities) เป็นการมองเห็นหนทางใหม่ในชีวิต โดยรายงานว่าตนเองปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายในชีวิตตนเอง เรียนรู้วิชาการใหม่ เรียนรู้ทักษะทางวิชาชีพใหม่ โดยมุ่งเน้นการดำเนินชีวิตไปในปัจจุบัน (Here and Now) โดยชื่นชมชีวิตและเวลาที่มีในโลกนี้

3. ความเข้มแข็งส่วนบุคคล (Personal strength) เป็นการรับรู้ถึงการเติบโตในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีชีวิตชีวา มีความเป็นมนุษย์คนหนึ่ง และเชื่อมั่นในตนเอง ว่าตนเองดีขึ้นกว่าเดิมสามารถดำเนินชีวิตได้ดีต่อไปได้อย่างมีความสุขที่แท้จริง

4. การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ (Spiritual change) เป็นการพัฒนาทางจิตวิญญาณ โดยรายงานว่าตนเองสามารถกลับมามีศรัทธาเช่นเดิม สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และยังสามารถนับถือและเชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระเจ้าหรือผู้นำศาสนาที่ทำให้ตนเองมีความเข้มแข็งสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

5. ความชื่นชมในชีวิต (Appreciation of life) เป็นการรายงานว่าตนเองรู้จักถึงการดำรงอยู่ได้มากขึ้น เปลี่ยนแปลงปรัชญาในการดำเนินชีวิต เห็นความหมาย และความสำคัญของการมีชีวิตอยู่ และยังตัดสินใจเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญในการดำเนินชีวิตที่จะอยู่ร่วม และใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลใดและอย่างไร รวมทั้งเห็นความสำคัญถึงธรรมชาติ สุขภาพ และรูปลักษณ์ของตนเองด้วย

ต่อมาองค์ประกอบของการเติบโตทางสังคมจิตใจ สามารถอธิบายได้ตามแบบจำลองอื่น (The OTHERS(S) Model) ตามแนวคิดของฟาซิโอ และฟาซิโอ ที่เริ่มเสนอแนวคิดนี้ในปี ค.ศ. 2006 (Fazio; Rashid; & Hayward, 2008) ได้ระบุถึงตัวแปร 8 ด้านที่เป็นทรัพยากรที่ใช้จัดการกับความสูญเสียและความโศกเศร้าทางธรรมช่วยส่งผลให้คนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีและนำไปสู่ความงอกงามได้ ในการส่งเสริมให้คนเจริญเติบโตได้หลังจากพบกับความสูญเสียและความโศกเศร้าทางธรรม คือ การมองโลกในแง่ดี (optimism) การทราบความหมายที่แท้จริง (true meaning) อารมณ์ขัน (humor) ความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence) การฟื้นคืนได้ (resilience) จิตวิญญาณ (spirituality) ความเชื่อมั่นในตัวเอง (self-confidence) และตัวแปรอื่นๆในเชิงความสัมพันธ์ โดยมีตัวแปรทรัพยากรหลัก 3 ตัวแปร คือ ความเชื่อมโยง ความหวัง และความท้าทาย ที่จะก่อให้เกิดทักษะจำเป็นในการดำเนินชีวิตตามแบบจำลองอื่นนี้

ฟาซิโอ (Fazio, 2009) อธิบายเพิ่มเติมว่า แบบจำลองอื่นนี้ มุ่งเน้นในด้านความเข้มแข็งและทักษะที่จำเป็นต่อการสนับสนุนการเกิดอารมณ์ทางบวก และลดบาดแผลทางจิตใจได้ในระยะสั้นเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์โศกเศร้าเช่นภัยพิบัติ เป้าหมายของแบบจำลองอื่น คือ การช่วยเหลือให้คนได้เรียนรู้ว่าเขาสามารถเติบโตได้จากประสบการณ์ตนเอง ถึงแม้ว่าประสบการณ์นั้นจะเป็นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดบาดแผลทางจิตใจ โดยผลักดันให้คนได้มีสติพิจารณาและลงมือกระทำเพื่อไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งจากทรัพยากรของตนเอง

แนวคิดนี้จึงมองว่าการต่อสู้ดิ้นรนเป็นแง่มุมของกระบวนการรักษาบาดแผลทางใจในหลายคน โดยให้คนได้เข้าใจถึงความเจ็บปวดและนำไปใช้เพื่อสร้างความเจริญเติบโต และแนวคิดนี้ยังเน้นช่วยคนให้เข้าตนเอง และ สถานการณ์เฉพาะด้านนั้นมากกว่าที่จะส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตต่อไปโดยไม่เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น งานวิจัยที่อ้างอิงแนวคิดนี้จึงสนใจเรื่องของความเข้าใจตนเองและสร้างความสัมพันธ์

ที่ดี และนักจิตวิทยายังสามารถนำแนวคิดนี้ไปช่วยเหลือผู้ป่วยให้ได้ค้นพบคุณประโยชน์จากเหตุการณ์เลวร้าย (Fazio; Rashid; & Hayward. 2008)

นอกจากนี้สภาพแวดล้อมที่มีการสนับสนุนทางสังคมยังเป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศของความรู้สึกลับดผลทางใจไปในด้านใหม่ที่เรียกว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวกที่นำไปสู่การเกิดความสุขทางจิตใจได้ (Joseph; & Linley. 2006)

ฟิลิปป์ (Filipp.1999) ยังเชื่อว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจ เป็นกระบวนการแปลความหมายเหตุการณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของขั้นตอนการแปลความหมายที่แท้จริง (Interpretative Reality) เพื่ออธิบายถึงเหตุการณ์และสาเหตุที่เกิดขึ้น ในกระบวนการประมวลผลข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการจัดการเมื่อเผชิญปัญหา ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจ นี้ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ที่บุคคลต้องสามารถระบุถึงเหตุการณ์และเข้าใจสาเหตุของเหตุการณ์ตามสภาพความเป็นจริงเพื่อสามารถดำเนินการเตรียมพร้อมรับมือ และวางแผนในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติได้

4.3 การวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจ

ส่วนแบบวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจ มีจำนวน 21 ข้อคำถาม ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่างๆ 5 ปัจจัยที่แสดงถึงความเจริญเติบโต คือ โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ (New possibilities) เป็นการมองเห็นหนทางใหม่ในชีวิต ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Relating to others) เป็นความสัมพันธ์เชื่อกับผู้อื่น ความเข้มแข็งส่วนบุคคล (Personal strength) การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ (Spiritual change) เป็นการพัฒนาทางจิตวิญญาณ ความชื่นชมในชีวิต (Appreciation of life) โดยในการพัฒนาแบบวัดพบว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มรายงานผลความเติบโตหลังบาดแผลได้ดีกว่าผู้ชาย และคนที่ประสบกับเหตุการณ์ที่เป็นบาดแผลทางใจจะรายงานผลในทางบวกมากกว่าคนที่ไม่เคยประสบกับเหตุการณ์ผิดปกตินี้ นอกจากนี้พบว่าแบบวัดที่พัฒนานี้ยังเกี่ยวกับการมองโลกในแง่ดี และบุคลิกลักษณะเปิดตัวเองด้วย (Tedeschi; & Calhoun. 1996)

ต่อมา เทเดสชิ และคณะ (Cann. 2010) ได้ร่วมกันพัฒนาแบบวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจฉบับย่อ หรือ A short form of the Posttraumatic Growth Inventory (PTGI-SF) จากกลุ่มตัวอย่างผู้ใหญ่จำนวน 1351 คนที่ได้ทำแบบวัดฉบับเต็ม โดยข้อคำถามเลือกจากปัจจัย 5 ด้าน และในแต่ละปัจจัยมีข้อคำถาม 2 ข้อ จากฉบับเต็มสรุปเหลือเพียง 10 ข้อ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ปัจจัยในการพิจารณาโครงสร้างทั้ง 5 ปัจจัยสำหรับแบบวัดฉบับย่อ ส่วนการเรียงลำดับเนื้อหาข้อคำถามในการพัฒนาแบบวัดจะเป็นการสุ่มเนื้อหาในแต่ละปัจจัย ซึ่งแบบวัดฉบับย่อที่ได้มีคุณภาพเหมาะสมนำไปใช้ได้

สำหรับข้อคำถามแบบวัดฉบับย่อในการพัฒนานี้มีรายละเอียดและเรียงลำดับ ดังนี้

1. ฉันเปลี่ยนเป้าหมายสำคัญในชีวิต (ปัจจัยที่ 5 ข้อที่ 1)
2. ฉันชื่นชมคุณค่าของชีวิตฉันอย่างยิ่ง (ปัจจัยที่ 5 ข้อที่ 2)
3. ฉันสามารถทำบางสิ่งให้ดีขึ้นเพื่อชีวิตฉันได้ (ปัจจัยที่ 2 ข้อที่ 11)
4. ฉันเข้าใจแก่นแท้ทางจิตวิญญาณได้ดีขึ้น (ปัจจัยที่ 4 ข้อที่ 5)
5. ฉันรู้สึกใกล้ชิดกับผู้อื่นอย่างมาก (ปัจจัยที่ 1 ข้อที่ 8)
6. ฉันสร้างหนทางเดินใหม่ในชีวิตได้ (ปัจจัยที่ 2 ข้อที่ 7)
7. ฉันทราบดีว่าฉันสามารถจัดการเรื่องยุ่งยากต่างๆ ได้ (ปัจจัยที่ 3 ข้อที่ 10)
8. ฉันเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาอย่างมาก (ปัจจัยที่ 4 ข้อที่ 18)
9. ฉันเป็นคนเข้มแข็งกว่าที่ฉันเคยคิด (ปัจจัยที่ 3 ข้อที่ 19)
10. ฉันเรียนรู้ได้ถึงความวิเศษงดงามของมนุษย์ (ปัจจัยที่ 1 ข้อที่ 20)

ในการเรียงลำดับปัจจัยตามแบบวัดฉบับย่อ แบ่งเป็น ปัจจัยที่ 1 คือ ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Relating to others) ปัจจัยที่ 2 คือ โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ (New possibilities) ปัจจัยที่ 3 ความเข้มแข็งส่วนบุคคล (Personal strength) ปัจจัยที่ 4 การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ (Spiritual change) และปัจจัยที่ 5 ความชื่นชมในชีวิต (Appreciation of life)

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตทางสังคมจิตใจ ปัจจัยทางจิตสังคม และพฤติกรรม การจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ

งานวิจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางจิตสังคม

ลินเลย์ และ โจเซฟ (Linley; & Joseph. 2004) สังเคราะห์งานวิจัยโดยวิธีการอภิธาน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการเติบโตทางสังคมจิตใจ จากงานวิจัยจำนวน 39 รายงานพบว่า การสนับสนุนด้านอารมณ์จากสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเติบโตทางสังคมจิตใจ และตัวแปรการประเมินทางด้านการรู้คิด เช่น การคุกคาม ภัยอันตราย และความสามารถในการควบคุม ตัวแปรด้านการเน้นถึงปัญหา การยอมรับ และการจัดการปัญหาโดยตีความหมายใหม่ในเชิงบวก การมองโลกในแง่ดี ศาสนา การประมวลผลทางด้านการรู้คิด และอารมณ์ทางบวก สัมพันธ์อย่างชัดเจนกับ การเติบโตทางสังคมจิตใจ

นอกจากนี้การสังเคราะห์นี้ยังแสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจ ตัวแปรลักษณะทางประชากรศาสตร์ และตัวแปรด้านความตึงเครียดทางจิตใจ เช่น ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความผิดปกติทางใจหลังเหตุการณ์ร้ายไม่พบว่าความสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม พบหลักฐานว่าคนที่รายงานว่ายังคงมีการเติบโตทางสังคมจิตใจ มีความตึงเครียดทางจิตใจตามมาในระดับต่ำ

ด้านตัวแปรทางประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้หญิงมีการเติบโตทางสังคมจิตใจ มากกว่าผู้ชาย และคนอายุน้อยมีรายงานว่าสามารถประสบความสำเร็จในการเติบโตทางสังคมจิตใจ ในระดับที่พัฒนาไปสู่

ความมีวุฒิภาวะได้ โดยถ้ายังเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น จะมีรายงานว่ามีการเติบโตทางสังคมจิตใจ มากขึ้น ส่วนในผู้สูงอายุที่คนใกล้ชิดเสียชีวิตจะรู้สึกถึงความไม่เที่ยง ทำให้รายงานว่ามีการเติบโตทางสังคมจิตใจ ในระดับที่น้อย

ส่วนคนที่มีความคลั่งคลุ้มตาม Big Five มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเติบโตทางสังคมจิตใจ ในขณะที่คนที่มีอาการประสาทพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบ และคนที่มองโลกในแง่บวก และมีความภาคภูมิใจตนเองสูงจะสัมพันธ์กับการเติบโตทางสังคมจิตใจ เช่นเดียวกับคนที่ตีความเหตุการณ์ในทางบวกและจัดการปัญหาโดยใช้วิธีการทางศาสนาให้เป็นที่ไปทางบวกก็จะมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางสังคมจิตใจ และผลการศึกษายังพบว่า ระยะเวลาไม่มีอิทธิพลต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ แต่จะขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และกระบวนการเกิด ส่วนผลของการเติบโตทางสังคมจิตใจ มีแนวโน้มว่าอยู่คนาน เพราะการเติบโตทางสังคมจิตใจ นี้น่าที่จะจินตนาการได้ว่ามี การเจริญเติบโตเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ในช่วงสองสามวันแรกที่เกิดเหตุการณ์โศกเศร้า นั้น แต่ผลดีที่จะเห็นได้ชัดเจนสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ผ่านไปนาน อย่างไรก็ตามคนที่ประสบเหตุที่ร้ายแรงผลนี้แตกต่างกันไป จึงอาจเป็นไปได้ที่คนนั้นสามารถประสบกับแง่มุมแห่งการเติบโตทางสังคมจิตใจ ได้โดยเกิดมุมมองใหม่ ในช่วงสั้นๆ หลังจากเกิดเหตุการณ์นั้น

งานวิจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ

งานวิจัยของแม็กมิลเลน สมิธ และฟิชเชอร์ (McMillen; & Smith; & Fisher. 1997) ที่สัมภาษณ์ผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติในช่วง 4-6 สัปดาห์ และ 3 ปีภายในจากประสบเหตุการณ์ พบว่า การเติบโตทางสังคมจิตใจ สามารถทำนายผลการเกิดอาการโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ ในระดับต่ำ และผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติที่รายงานว่าได้ผลดีจากภัยพิบัติ มีการวินิจฉัยผลต่อการได้รับความรุนแรงของการเผชิญภัยพิบัติในระดับที่ต่ำลง ส่วนผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติที่รายงานว่าไม่ได้มีผลดีจากภัยพิบัติ มีการวินิจฉัยผลต่อการได้รับความรุนแรงของการเผชิญภัยพิบัติในระดับสูงขึ้น ผลการวิจัยจึงแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ถึงการเติบโตทางสังคมจิตใจ เป็นปฏิกิริยาช่วยรองรับผลกระทบ (Buffering Effect) ในช่วงที่ต้องเผชิญกับบาดแผลทางใจได้เป็นอย่างดี และการเติบโตทางสังคมจิตใจ ยังไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่าบุคคลที่มีการเติบโตทางสังคมจิตใจ ในระดับสูงจึงสามารถมีพฤติกรรมจัดการตนเองโดยเฉพาะการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติได้ดีกว่าบุคคลที่มีการเติบโตทางสังคมจิตใจ ในระดับต่ำ เพราะไม่มีอาการของโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ ซึ่งสภาพจิตใจยังคงเครียด วิตกกังวล และไม่พร้อมต่อการจัดการความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต

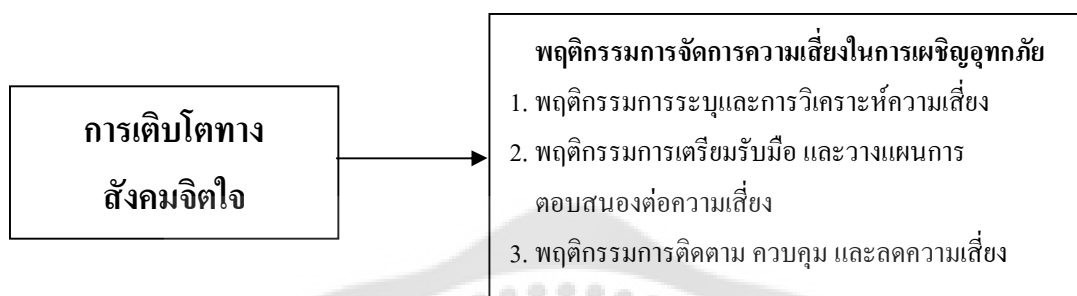
เซตต์เลอร์ ไคร์เซอร์ และฮิตต์เนอร์ (Sattler; Kaiser; & Hittner. 2000) ได้ศึกษาถึงการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ที่มีมาก่อนลักษณะส่วนบุคคลและความไม่สบายใจ โดยแบ่งเป็น 2 สถานการณ์ คือ กรณีแรกศึกษาในช่วงพายุเฮอริเคนเอมิลี พบว่า อายุ ระดับรายได้ ความเชื่ออำนาจในตน การรับรู้ผลกระทบ และความไม่สบายใจที่พบ สามารถทำนายการเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติ ส่วนกรณีที่สองศึกษาในช่วงพายุเฮอริเคนเฟรนพบว่า อายุ การรับรู้ผลกระทบ ประสบการณ์ที่เคยประสบกับพายุเฮอริเคนมาก่อนสามารถทำนายการเตรียมพร้อมรับมือ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรณีที่สองเมื่อมีประสบการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติมาก่อน ทำให้เกิดความไม่สบายใจและปัจจัยทางจิตบางประการไม่สามารถทำนายผลเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติได้

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งเป็นตัวแปรในทางตรงกันข้าม เพราะมีส่วนทำให้ความตึงเครียด และความไม่สบายใจลดลงในบุคคลที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติมาก่อนจะสามารถทำนายพฤติกรรมการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติได้

มิชรา และ ซูาร์ (Mishra; & Suar.2012) ศึกษาถึงผลของความวิตกกังวล การศึกษาด้านภัยพิบัติ และการมีทรัพยากรในการจัดการภัยพิบัติที่มีต่อพฤติกรรมการเตรียมรับมือภัยพิบัติ กับกลุ่มตัวอย่างในเมืองโอริสสา ประเทศอินเดีย พบว่าความวิตกกังวลทำให้ลดการเตรียมรับมืออุทกภัยและภัยคลื่นความร้อน ทั้งนี้การศึกษาด้านภัยพิบัติและการมีทรัพยากรในการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งประกอบด้วยสุขภาพร่างกาย ระดับรายได้ การสนับสนุนทางสังคมที่ใช้เพื่อเผชิญการแก้ไขปัญหาภัยกับสถานการณ์ต่างๆ สามารถเป็นตัวแปรคั่นกลางส่วนหนึ่งระหว่างความวิตกกังวล และการเตรียมรับมืออุทกภัย โดยบุคคลที่ประเมินทรัพยากรของตนว่ามีความพร้อมจะประเมินความพร้อมในการเผชิญภัยพิบัติของตนเองได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่มีความพร้อมทางทรัพยากร ในกรณีนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งเป็นตัวแปรในทางตรงกันข้ามและทำให้บุคคลลดความวิตกกังวลได้ ช่วยส่งเสริมให้เกิดการประเมินทรัพยากร และการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมการเตรียมรับมือภัยพิบัติ อันเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติได้ด้วย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สรุปมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเติบโตทางสังคมจิตใจ และตัวแปรความสามารถในการควบคุม ตัวแปรด้านการเน้นถึงปัญหา การยอมรับ และการจัดการปัญหาโดยตีความหมายใหม่ในเชิงบวก การมองโลกในแง่ดี และอารมณ์ทางบวก มีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งทำให้บุคคลลดความวิตกกังวลได้ ช่วยส่งเสริมให้เกิดการประเมินทรัพยากรทำให้ความตึงเครียด และความไม่สบายใจลดลงในบุคคลที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติมาก่อน และจะสามารถทำนายพฤติกรรมการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติได้

สรุปได้ว่าการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยเชื่อว่าตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจ มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ ซึ่งในงานวิจัยนี้เน้นศึกษาเฉพาะอุทกภัยจึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐาน ข้อที่ 1 ว่า การเติบโตทางสังคมจิตใจ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเติบโตทางสังคมจิตใจ ต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

5. ทฤษฎีทางบวกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

5.1 ความหมายและองค์ประกอบการวัดทฤษฎีทางบวก

ลูธานส์ และคณะ ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านพฤติกรรมองค์กรได้พัฒนาแนวคิดการศึกษาพฤติกรรมองค์กรเชิงบวก (Positive Organization Behavior) ตามแนวทางการศึกษาของจิตวิทยาเชิงบวก โดยให้นิยามว่า พฤติกรรมองค์กรเชิงบวกนี้ เป็นการศึกษา และการประยุกต์ในเรื่องความเข้มแข็งของทรัพยากรมนุษย์ในด้านดี และความสามารถทางจิตวิทยา ซึ่งสามารถวัด พัฒนา และจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติงาน ในสถานที่ทำงาน โดยองค์ประกอบของพฤติกรรมองค์กรเชิงบวกนี้มีเกณฑ์เชิงปฏิบัติการ (Operational criteria) ดังนี้ (Luthans, 2002; Luthans; Youssef; & Avolio, 2007; Luthans, 2011)

1. ต้องมีทฤษฎีและงานวิจัยมารองรับ (Based on theory and research)
2. สามารถวัดหรือประเมินได้อย่างเที่ยงตรง (Valid measures)
3. เป็นลักษณะสภาวะ (State – Like) ที่สามารถเรียนรู้ พัฒนาได้ และเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ซึ่งแตกต่างไปจากคุณลักษณะที่เป็นลักษณะนิสัย (Trait – Like) ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยาก และส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก
4. จัดการเพื่อปรับปรุงการทำงานได้ (Managed for performance improvement)

ลูธานส์ และคณะ (Luthans; Youssef; & Avolio, 2007 ; Luthans, 2011) ได้นำแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก และพฤติกรรมองค์กรเชิงบวกมาศึกษาองค์ประกอบและรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกัน แล้วเรียก

ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรเป็นตัวแปรรวมตัวเดียวคือ ทุนพลังใจทางบวกด้านบวก (Positive Psychological Capital) หรือ เรียกอย่างย่อว่า “PsyCap” หรือทุนพลังใจทางบวก เพราะเมื่อนำมารวมกันเป็นตัวแปรเดียวแล้วจะมีประสิทธิภาพ ในการทำนายผลการปฏิบัติงานของพนักงานได้ดีกว่าองค์ประกอบแต่ละตัว ซึ่งทุนพลังใจทางบวกนี้ หมายถึง คุณลักษณะด้านบวกของแต่ละบุคคลที่มีความเฉพาะเจาะจง สามารถวัดได้ พัฒนาได้ นำมาใช้ในการบริหารจัดการ จูงใจพนักงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การมีความมั่นใจในความสามารถของตนเองที่จะกระทำและมีความพยายามในการปฏิบัติภารกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ท้าทาย
2. ความหวัง หมายถึง การมีแรงจูงใจที่มุ่งไปยังเป้าหมายในการปฏิบัติภารกิจและสามารถคิดหาแนวทาง วิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้
3. การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การมีวิธีการให้เหตุผลหรือมีรูปแบบในการอธิบายที่เป็นบวก ต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต
4. การฟื้นคืนได้ หมายถึง การมีความสามารถที่จะอดทนและปรับอารมณ์มาสู่สภาวะปกติ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคและความยากลำบาก หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อพยายามหาหนทางในการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

ทุนพลังใจทางบวกที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ ในปัจจุบัน ลูธานส์ (Luthans, 2011) เห็นว่าควรขยายขอบเขตการศึกษาเพิ่มโดยเติมตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามารวมกันเป็นทุนพลังใจทางบวกให้มากขึ้น และนำมาอธิบายถึงพฤติกรรมในบริบทการดำเนินชีวิตอื่นที่นอกเหนือจากพฤติกรรมในองค์กร และทุนพลังใจทางบวกนี้ยังมีแนวคิดและองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกับตัวแปรภูมิคุ้มกันทางจิต ที่ อรพินทร์ และคณะ (2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของภูมิคุ้มกันทางจิตของเยาวชน อันได้แก่ ตัวแปรการมองโลกในแง่ดี

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของซันดิฟ ซิงค์ และมานสิ (Sandeep Singh; & Mansi, 2009) ได้ศึกษาถึงทุนพลังใจทางบวกในฐานะเป็นตัวทำนายผลความพึงพอใจทางจิตใจ จากนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 250 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชน ซึ่งพบว่า การรับรู้ความสามารถตนเอง การมองโลกในแง่บวก และการเชื่ออำนาจในตนซึ่งทั้งหมดกำหนดเป็นตัวแปรทุนพลังใจทางบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความพึงพอใจและงานวิจัยของ ถัง เจียหลิน หลี่ จัวซาน และจาง เชี่ยวเอียน (Tang Jialin; Li Zuoshan; & Zhang Xiaoyan, 2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทุนพลังใจทางบวก และความพึงพอใจเชิงอัตวิสัยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย อันแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันทุนพลังใจทางบวกมีแนวคิดในการนำมาศึกษาวิจัยพฤติกรรมอื่นที่นอกเหนือจากพฤติกรรมองค์กรแล้ว ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าสามารถนำแนวคิดทุนพลังใจทางบวกมาศึกษาเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างปัจจัยทางจิตสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยองค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ความสามารถของตน

1.1 นิยามการรับรู้ความสามารถของตน

การรับรู้ความสามารถของตนเป็นศัพท์ทางจิตวิทยาที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย หลังจากที่แบนดูรา (Bandura, 1977) ได้เริ่มนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนในบทความชื่อเรื่อง “Self- Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavior Change” ซึ่งแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อในความสามารถของบุคคลจะสร้างผลลัพธ์ที่น่าปรารถนาจากการกระทำของตนเอง ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในการเลือกกระทำโดยรับรู้ว่าจะใช้ความพยายามของตนมากเท่าไร เมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือความท้าทาย (Bandura, 1997) การรับรู้ความสามารถตนเอง หมายถึงความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่จำเป็นเพื่อบรรลุเป้าหมาย บุคคลที่มีความเชื่อในการรับรู้ความสามารถตนเองสูงจะมีความเชื่อมั่นในศักยภาพที่จะทำพฤติกรรมตามไปด้วย (Bandura, 1997) มาดดูซ (Maddux, 2002) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับนิยามของการรับรู้ความสามารถตนเองเพื่อใช้ในการวัดทางการวิจัย โดยแยกแยะให้เห็นความต่างระหว่างแนวคิดที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

1.1.1 การรับรู้ความสามารถของตน ไม่ใช่การรับรู้ทักษะ แต่เป็นเรื่องของความเชื่อในว่าตนเองว่าสามารถทำได้จากทักษะภายใต้เงื่อนไขที่แน่นอน ไม่ใช่เชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการกระทำที่เป็นธรรมดา แต่เชื่อในความสามารถที่จะใช้ทักษะการประสาน และดำเนิน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ท้าทายได้

1.1.2 ความเชื่อในการรับรู้ความสามารถของตนไม่ใช่การคาดการณ์พฤติกรรมได้อย่างง่าย การรับรู้ความสามารถตนเองไม่เกี่ยวข้องกับ “ความเชื่อว่าตนเองจะทำ” แต่เป็น “ความเชื่อว่าสามารถทำได้” และการรับรู้ความสามารถตนเองไม่ใช่การระบุถึงสาเหตุพฤติกรรม เพราะการระบุสาเหตุพฤติกรรมเป็นการอธิบายจากเหตุการณ์ พฤติกรรมตนเองและผลที่จะเกิด แต่ความเชื่อการรับรู้ความสามารถของตนเป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับความสามารถในการกระทำ

1.1.3 การรับรู้ความสามารถของตนไม่ใช่ความตั้งใจการทำพฤติกรรม หรือความตั้งใจเพื่อบรรลุเป้าหมายที่เจาะจง ความตั้งใจเป็นเรื่องที่บุคคลอาจจะทำ และจากการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าความตั้งใจได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยหลากหลาย โดยไม่จำกัดเพียงความเชื่อในเรื่องการรับรู้ความสามารถของตน

1.1.4 การรับรู้ความสามารถของตนไม่ใช่ความภาคภูมิใจในตน ซึ่งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับตนเอง และรู้สึกถึงความเชื่อเกี่ยวกับตนเอง

1.1.5 การรับรู้ความสามารถของตนไม่ใช่แรงจูงใจ แรงขับ หรือความจำเป็นที่ต้องการการควบคุม บุคคลสามารถมีความจำเป็นที่ต้องการการควบคุมในขอบเขตเฉพาะเจาะจง และยังคงเชื่อเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในระดับที่ต่ำในขอบเขตนั้น ความเชื่อการรับรู้ความสามารถของ

คนไม่ใช้การคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ หรือ การคาดการณ์ถึงผลแห่งพฤติกรรม เพราะการคาดการณ์ลักษณะนี้เป็นการคาดการณ์ที่เจาะจงพฤติกรรมหนึ่งจะส่งผลต่อผลลัพธ์อย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่เฉพาะอย่างหนึ่ง แต่การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นความเชื่ออย่างง่ายว่าตนมีความสามารถทำพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลลัพธ์

1.1.6 การรับรู้ความสามารถของตนไม่ใช่ลักษณะทางบุคลิกภาพ เหมือนเช่น ความภาคภูมิใจ การมองโลกในแง่บวก ความหวัง ซึ่งเป็นลักษณะทางบุคลิกภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเป็นความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการประสานทักษะ และความสามารถในการบรรลุเป้าหมายที่ปรารถนาในขอบเขตและสถานการณ์เฉพาะ ในการวิจัยจึงควรวัดการรับรู้ความสามารถของตนเฉพาะเจาะจงไปเรื่องที่สนใจ ไม่ใช่เป็นเรื่องทั่วไป

1.2 ความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตน

ความเชื่อในการรับรู้ความสามารถของตนมีบทบาทสำคัญในทางการปรับตัวทางจิตวิทยา ปัญหาทางจิตใจ และสุขภาพร่างกาย รวมถึงการนำไปใช้ในกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการนำตนเอง(Bandura.1997; Maddux.2002)

การรับรู้ความสามารถของตนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในการใช้วิธีการกระทำ ความพยายาม การอดทนต่ออุปสรรคและความล้มเหลว แบบแผนการคิดที่จะขัดขวางหรือให้กำลังใจตนเอง และความเครียดในการจัดการกับเหตุการณ์ที่ยากลำบาก (วิลาสถักษณ์ ชั่ววลี. 2542)

1.3 แหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตน

แบนดูรา (วิลาสถักษณ์ ชั่ววลี. 2542) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเกิดจาก 4 แหล่งที่สำคัญต่อไปนี้

1.3.1 การประสบความสำเร็จจากการกระทำ (Enactive Mastery Experience) การประสบความสำเร็จในการกระทำนี้เป็นแหล่งที่มีอิทธิพลมากที่สุด เพราะเป็นประสบการณ์ความสำเร็จที่แท้จริงของบุคคลทำให้ประเมินตนเองสูง ส่วนความล้มเหลวหลายครั้งจะทำให้บุคคลประเมินตนเองต่ำ โดยเฉพาะเมื่อเกิดก่อนที่บุคคลได้รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถดีแล้ว

1.3.2 การสังเกตตัวแบบ (Vicarious Experience) การได้เห็นบุคคลอื่นที่คล้ายคลึงกับตนเองประสบความสำเร็จก็จะเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตน เพราะเห็นว่าตนเองก็มีความสามารถในการทำกิจกรรมนั้นเช่นเดียวกัน และถ้าบุคคลสังเกตเห็นผู้อื่นที่มีความสามารถใกล้เคียงตนเองล้มเหลว เมื่อใช้ความพยายามมากแล้ว บุคคลก็จะตัดสินความสามารถตนต่ำลงได้

1.3.3 การพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นวิธีการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายเพื่อให้บุคคลเชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำกิจกรรมได้สำเร็จ โดยจะได้ผลมากขึ้นเมื่อใช้กับเรื่องที่ทำได้ แต่ถ้าพูดชักจูงในเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง นอกจากผู้พูดชักจูงจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือแล้ว อาจทำลายความรู้สึกของผู้ฟังว่าตนมีความสามารถด้วย

1.3.4 สภาวะทางกายและอารมณ์ (Physiological and Affective State) ถือเป็นข้อมูล ที่บุคคลใช้ประเมินความสามารถตนเอง กล่าวคือ เมื่อบุคคลอยู่ในสภาวะทางกายที่ปกติจะคาดหวังว่าตน สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ประสบความสำเร็จมากกว่า เมื่อตนเองตื่นเต้น เครียด หรือ อ่อนล้า

1.3.5 การตัดสินใจความสามารถของตนจะต้องผ่านกระบวนการรู้คิด (Cognitive Processing) กล่าวคือ บุคคลต้องมีการเลือกสรร ให้นำหนัก และบูรณาการข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง โดยเมื่อมีตัวบ่งชี้ในทางบวกจะทำให้บุคคลเชื่อว่าตนมีความสามารถ ทั้งนี้ความสามารถในการตระหนัก ถึงแหล่งที่ให้ข้อมูลความสามารถได้ชัดเจน ความสามารถในการให้นำหนักความสำคัญของข้อมูล และ ความสามารถในการรวมข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกันจะดีขึ้น ถ้าบุคคลมีทักษะอันได้แก่ ความตั้งใจ ความจำ การอ้างอิง และการบูรณาการ เพื่อจัดการกับข้อมูลเพิ่มขึ้น จะเกิดการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถ ของตนได้ดีขึ้น

2. ความหวัง

2.1 นิยามของความหวัง

สตกมล แก้วมา (2552) สรุปความหมายของความหวังว่า ความหวังเป็นพลังภายในที่ สำคัญ เป็นเหมือนแรงผลักดัน เป็นความคิด แรงจูงใจในการดำเนินชีวิต และเป็นความรู้สึกที่มีลักษณะ เฉพาะตัวของบุคคล ในการคาดหมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการ กระทำการใดๆ ที่เป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถปรับตัวต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ความหวังไม่ใช่ การกระทำ แต่เมื่อบุคคลมีความหวังจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมการกระทำ ความหวังของบุคคลจะ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเปลี่ยนแปลงตามช่วงอายุ กาลเวลา และสถานการณ์ในชีวิตของแต่ละ บุคคล เช่น ภาวะสูญเสีย ภายหลังเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ เป็นต้น

สไนเดอร์ และคณะ (Snyder; et al. 2002; Snyder; et al. 2007) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับ ความหวังโดยประสานทั้งมุมมองด้านอารมณ์และการรู้คิดเข้าด้วยกัน และนิยามให้ความหวังคือ ความคิดที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย (goal-directed thinking) ซึ่งบุคคลจะรับรู้ว่าเขาสามารถสร้างเส้นทางไปสู่ เป้าหมายที่ปรารถนา หรือเรียกว่า ความคิดไปสู่หนทาง (pathways thinking) และต้องการแรงจูงใจเพื่อ ใ้กับหนทางนั้น หรือเรียกว่า ความคิดตัวแทน (agency thinking)

ส่วนเป้าหมายนั้นจะแปรเปลี่ยนไปอย่างชั่วคราวจากระยะสั้นไประยะยาว เป้าหมายที่ ได้รับต้องมีคุณค่าเพียงพอ ก่อนที่บุคคลจะดำเนินการตามเป้าหมายนั้น มีทิศทางมุ่งไปสู่เป้าหมายโดย ตามธรรมชาติ หรือยับยั้งไม่ทำอะไรก็ตามเป้าหมายสามารถอยู่บนฐานของความหวังที่ผิด ที่เรียกว่า เป้าหมายที่เป็นไปไม่ได้ ใช้ทั้งการวางแผนและความพยายามที่สูงมาก

ความคิดไปสู่หนทาง สะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ที่จริงแท้ในการเลือกเส้นทางเมื่อพบกับ อุปสรรค รวมถึงการพูดกับตนเองในทางบวกเกี่ยวกับความสามารถที่จะไปค้นหาเส้นทางที่ปรารถนา ตามเป้าหมาย

ส่วนความคิดตัวเอง คือกองคับประกอบแรงจูงใจของทฤษฎีความหวัง คนที่มีความหวังสูงจะส่งเสริมพูดให้แรงจูงใจตน ความคิดตัวเองนี่เองจะเป็นตัวแทนที่สำคัญอันนำแรงจูงใจไปใช้กับหนทางเลือกไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมเมื่อเผชิญกับสิ่งขัดขวาง

เฮอฟเฟอร์อน และ บอนิเวลล์ (Hefferon; & Boniwell. 2011) กล่าวว่า ความหวังในที่นี้ไม่ได้นิยามเช่นเดียวกับความหวังตามพจนานุกรมทั่วไปที่ ที่กล่าวว่าความคาดหวังทางบวก แต่เป็นความคิดที่มีพลังงานพยายามต่อสู้ดิ้นรนมุ่งสู่เป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป้าหมายนั้นค่อนข้างสับสน หรือ เป้าหมายนั้นมีความสำคัญ คนที่มีระดับความหวังสูงมักจะตั้งเป้าหมายที่ยาก แต่สามารถประสบความสำเร็จได้ และบางทีอาจจะแบ่งเป้าหมายนั้นเป็นเป้าหมายย่อย และแบ่งความคิดหาหนทางไปสู่เป้าหมายที่ซับซ้อนเป็นลำดับขั้นที่สำเร็จได้ง่ายขึ้น ความหวังยังช่วยป้องกันอารมณ์ทางลบ และวิกฤตทางสุขภาพจิต คนที่มีความหวังจะมุ่งมั่นไปที่การป้องกันอาการเจ็บป่วย และมีระดับความสำเร็จในการทำงานและการศึกษาที่สูง

สรุปจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความหวัง เป็นพลังภายในที่เหมือนแรงผลักดัน เป็นความคิด แรงจูงใจในการดำเนินชีวิต และเป็นความรู้สึกที่มีลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล เพื่อกำหนดให้ไปถึงเป้าหมายแห่งความสำเร็จ รวมกับความเชื่อว่ามีหลายหนทางที่สร้างไปสู่เป้าหมายนั้นได้ ความคิดตัวเอง (Agency thinking) เป็นความเชื่อว่าบุคคลสามารถเริ่ม และเดินทางอย่างไม่ลดละไปตามหนทางอย่างมีวิสัยทัศน์เพื่อไปสู่เป้าหมาย ฉะนั้นความคิดตัวเอง (Agency thinking) จะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจ ส่วนความคิดในหนทาง (Pathways thinking) จะสะท้อนความสามารถการรับรู้ของแต่ละบุคคลที่จะสร้างหนทางไปสู่เป้าหมายได้

2.2 ความสำคัญและผลของความหวัง

ความหวังสามารถทำให้มองเห็นเป้าหมายที่ชัด จินตนาการถึงหนทางที่เป็นไปได้ และจูงใจให้คนไปถึงเป้าหมายที่มีผลต่อสุขภาพจิตดี โดยใช้ทำนายความผาสุกในชีวิตในอนาคต สามารถจัดการความยากลำบากได้อย่างสำเร็จ การจัดการสร้างความหวังจึงช่วยเพิ่มอารมณ์ทางบวกและลดอารมณ์ทางลบ ทฤษฎีความหวังสามารถประยุกต์ช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมที่ช่วยให้บุคคลแต่ละคนทำงานและแบ่งปันเป้าหมายร่วมกันไม่ว่าจะอยู่ที่แห่งใดก็ตาม และความหวังยังเป็นเลนที่ใ้มองความเข้มแข็งของคนเป็นกระจกบานใหญ่เสริมภาพของจิตวิทยาเชิงบวกให้ชัดขึ้น ความหวังนี้จึงเป็นกลไกทางอารมณ์ที่ถ่วงไปมาทั้งในส่วนที่ส่งผ่านไปด้านหน้าและส่งกลับคืนที่จะควบคุมดูแลการประสบความสำเร็จของบุคคลในการไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นความคิดเห็นและอารมณ์ จึงส่งผลต่อกันและกันในทฤษฎีความหวังเพื่อช่วยให้บุคคลมุ่งไปสู่เป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินชีวิต (Snyder; et al. 2002; Snyder; et al. 2007)

2.3 องค์ประกอบและปัจจัยที่มีผลต่อความหวัง

เฮอร์ท (Herth,1990) แบ่งความหวังออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ด้านความรู้สึกภายในที่เกิดขึ้นชั่วคราวต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Inner sense of temporality and future) เป็นการรวมมิติด้านสติปัญญา และกาลเวลาเข้าด้วยกัน เป็นการรับรู้ภายในต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ และในอนาคต และสามารถควบคุมสถานการณ์ในอนาคตได้

2) ความรู้สึกภายในที่พร้อม และคาดหวังในทางบวก (Inner positive readiness and expectancy) เป็นการรวมมิติด้านอารมณ์ และพฤติกรรมเข้าด้วยกัน เป็นความรู้สึกมั่นใจ และ พยายามกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายทางบวก รวมทั้งเป็นความรู้สึกมั่นใจในการกระทำของตน ซึ่งจะทำให้บุคคลรู้สึกว่าชีวิตของตนมีคุณค่ามากขึ้น

3) ความสัมพันธ์ระหว่างตนและบุคคลอื่น (Interconnectedness with self and others) เป็นการรวมมิติด้านความผูกพัน และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน ความสามารถ (Competence) ของบุคคล เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนม ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ให้กำลังใจแก่ตน ทำให้บุคคลรู้ว่ามีคนแบ่งปันความรู้สึก รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

สไนเดอร์ (Snyder,1994 อ้างถึงจาก สิริพร วงษ์โทณ.2554) ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อระดับความหวังของบุคคล สรุปได้ดังนี้

1) ความสามารถทางปัญญา คือ ความสามารถในการประเมินสถานการณ์หรือประเมินศักยภาพของตนเองว่าสามารถจัดการกับสถานการณ์นั้นได้หรือไม่ โดยที่เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้ายหรือถูกคุกคาม บุคคลที่มองว่ามีทางออกและสามารถแก้ปัญหาได้ จะเป็นบุคคลที่มีความหวังในระดับสูง

2) แรงสนับสนุนทางสังคม คือ สิ่งที่บุคคลได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม เช่น การได้รับความช่วยเหลือทั้งทางด้านร่างกายและการตอบสนองทางจิตใจจากการยอมรับจากสังคม เป็นต้น

3) ภาวะสุขภาพกาย คือ การมีสุขภาพกายที่มีความพร้อมในการเอาชนะอุปสรรคต่างๆ โดยบุคคลที่มีสุขภาพกายที่แข็งแรงย่อมจะมีพลังในการคิดหาแนวทางต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

4) ประสบการณ์จากความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเองและของผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญที่ช่วยผลักดันให้บุคคลเกิดความหวังได้ โดยเฉพาะประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาการในการเรียนรู้ของบุคคลในแต่ละวัย เช่น การขาดความเอาใจใส่จากพ่อแม่ที่หย่าร้าง การได้รับการทำร้ายร่างกายหรือปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม หรือแม้แต่ในวัยทำงาน คือ การมีภาวะอ่อนล้าจากการทำงานอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ปัจจัยต่างๆ นี้ สามารถส่งผลกระทบต่อระดับความหวังในทางลบได้

สิ่งที่ทำให้คนเรามีความหวังอยู่เสมอ ราณี ฉายินทุ และ วลิตี ธรรมโกสิทธิ์ (2553) อธิบายว่ามี 4 ประการ ดังนี้

- 1) ความเชื่อ เชื่อว่าปัญหาจะผ่านพ้นไปได้
- 2) ทักษะคิด มองด้านอื่นๆ ไม่ใช่มองแต่เรื่องที่เครียด เมื่อมี ปัญหาด้านหนึ่งของชีวิตก็ต้องแก้ปัญหาด้านนั้น อย่าให้ปัญหานั้นไปกระทบด้านอื่นของชีวิต เช่น พอเครียดก็คิดถึงแต่เรื่องเครียด จนลืมดูแลสุขภาพ
- 3) คิดทางบวก เมื่อคิดทบทวนปัญหา สรุปบทเรียนกับตัวเองอย่าสรุปแบบโทษตัวเองว่าเราไม่มีดีเหลืออยู่เลย ควรสรุปบทเรียนเพื่อการปรับปรุงใหม่ ไม่เอาปัญหามาทำให้ท้อใจ
4. ความศรัทธา ควรมีความศรัทธาต่อชีวิต ต่อสิ่งที่ตั้งมามีใจความศรัทธาทางศาสนามาใช้ ใช้ความศรัทธาดังกล่าวพาให้ผ่านวิกฤติไปได้

สุภาวดี เนติเมธี (2547) ยังพบว่า ความผาสุกทางจิตวิญญาณจะมีความสัมพันธ์กับความหวัง เนื่องจากความหวังเป็นส่วนหนึ่งของความผาสุกทางจิตวิญญาณที่จะสามารถช่วยให้บุคคลค้นหาความหมาย และเป้าหมายในชีวิตได้ ความหวังจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบุคคลและเป็นการเตรียมพร้อมภายในของบุคคลที่จะนำไปสู่ความผูกพันกับชีวิต ความหวังจะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจในการเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต

3. การมองโลกในแง่ดี (Optimism)

3.1 ความหมายของการมองโลกในแง่ดี

จุฑาเดือน พันธุมนาวิน (2551) ได้สรุปจากการประมวลเอกสารได้ว่า การมองโลกในแง่ดี หมายถึง วิธีการคิดหรือความคาดหวังของบุคคลในการปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่ท้าทายหรือมีปัญหาในชีวิต บุคคลจะยังคงพยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ トラバドที่เขาเชื่อว่า จะมีความสำเร็จอย่างที่เขาดั้งเป้าไว้เกิดขึ้นตามมา บุคคลจะคิดในลักษณะมองโลกในแง่ดีมากขึ้นเพียงใด เมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือปัญหา สามารถประเมินจากการตอบคำถามใน 3 ประเด็น คือ ใครคือผู้ที่ควรรับผิดชอบ ถูกดำเนินในปัญหาที่เกิดขึ้น สาเหตุหลายด้านหรือตนเองเพียงผู้เดียว ปัญหานั้นส่งผลกระทบในวงจำกัด หรือแผ่ขยายผลไปในหลายสถานการณ์ในชีวิต และ ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องชั่วคราวหรือถาวร สรุปว่า ผู้ที่คิดแบบมองโลกในแง่ดีมาก คือ คิดว่าปัญหาอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เป็นเหตุการณ์ชั่วคราวและมีผลในวงแคบเฉพาะ หรือส่งผลกระทบในระยะสั้น

คนมองโลกในแง่ดีมีลักษณะพฤติกรรมที่คาดหวังถึงผลดีแม้ว่าสถานการณ์จะเลวร้าย ตรงข้ามกับคนที่มองโลกในแง่ลบจะคิดว่าผลจะเกิดเลวร้ายอันนำไปสู่ความรู้สึกด้านลบเช่น วิตกกังวล รู้สึกผิด โกรธ โศกเศร้า และสิ้นหวัง หหมดความเชื่อมั่นในอนาคตที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการมองโลกในแง่บวกสามารถลดความเศร้าโศกแล้วยังช่วยสร้างการฟื้นคืนได้เพื่อ

จัดการกับความเศร้าโศกในอนาคตได้อีก คนที่มองโลกในแง่ดีจึงมีความสุขในระดับสูง (Carver; & Scheier, 2002)

การมองโลกในแง่ดีจะแตกต่างกันไปตามตัวแปรในแต่ละบุคคล ซึ่งบุคคลคาดหวังต่อชีวิตในอนาคต คนที่มีระดับการมองโลกในแง่บวกสูงจะมีความสุขมากในช่วงที่ประสบกับความยากลำบากหรือสถานการณ์ที่โหดร้ายทารุณ (Carver; Scheier; & Segerstrom, 2010)

การมองโลกในแง่ดียังสัมพันธ์ในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา และสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการหลีกเลี่ยงปัญหา คนมองโลกในแง่ดียังมีพฤติกรรมเชิงรุกในการป้องกันปัญหาสุขภาพตนเองอย่างเป็นขั้นตอน ในขณะที่คนมองโลกในแง่ลบจะมีพฤติกรรมเชิงทำลายสุขภาพมากกว่า คนที่มองโลกในแง่ดีจะจัดการปัญหาต่างๆ โดยใช้วิธีการมุ่งเน้นไปที่ปัญหา โดยจัดการควบคุมกับตัวแปรให้เกิดความเครียด เช่น ความคาดหวังในการศึกษา และใช้การควบคุมจัดการแบบมุ่งเน้นอารมณ์กับตัวแปรทางความเครียดที่ไม่สามารถควบคุมได้ คนมองโลกในแง่ดีจึงพยายามจัดการและปรับเปลี่ยนสถานการณ์ตึงเครียดนั้นในการมีส่วนร่วมแบบยืดหยุ่น

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจสังคมเชื่อมโยงกับการพัฒนาการมองโลกในแง่ดีตลอดเวลา โดยจะเห็นได้ว่าถ้าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ขัดสนก็จะเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มองโลกในภายหลังมากกว่าคนที่ไม่ขัดสน

จากที่กล่าวมา การมองโลกในแง่ดีจึงเป็นตัวชี้วัดความสุขภาพที่ดีได้ มีความพยายามในการศึกษา และมีรายได้ในระดับสูง นอกจากนั้นยังมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีกว่าคนที่มองโลกในแง่ลบ และขณะนี้งานวิจัยยังสรุปไม่ได้ว่าคนมองโลกในแง่บวกมีข้อบกพร่องอย่างชัดเจน จึงต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงการจัดการปัญหาของคนมองโลกในแง่ดีต่อไป

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมองโลกในแง่ดี

เชียเรอร์และคาร์เวอร์ (Schiever; & Carver, 2005 อ้างถึงจาก สิริพร วงษ์โทน, 2554) ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมองโลกในแง่ ดังนี้

3.2.1 การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งความสำเร็จและล้มเหลว คือ หากบุคคลได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จแล้ว จะมีความคาดหวังว่าตนเองจะต้องประสบความสำเร็จในอนาคตด้วย เช่นเดียวกับหากบุคคลได้รับประสบการณ์ที่ล้มเหลวจะมีความคาดหวังว่าตนเองจะต้องล้มเหลวในอนาคตด้วย ดังนั้น ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อทัศนคติในการมองโลกของบุคคลได้

3.2.2 การได้รับการปลูกฝังจากผู้ปกครอง คือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังทางความคิดตั้งแต่วัยเด็ก เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและส่งผลต่อทัศนคติในการมองโลกในแง่ดีเพราะผู้ปกครองถือเป็นต้นแบบให้กับเด็ก ดังนั้นหากผู้ปกครองเป็นคนที่มองโลกในแง่ดีจะส่งผลให้เด็กมีทัศนคติในการมองโลกในแง่ดีตามไปด้วย นอกจากนี้ การให้ข้อมูลย้อนกลับกับเด็กในการอธิบายต่อ

สถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะสถานการณ์ที่ล้มเหลว หากให้ข้อมูลในทางลบจะเป็นการชี้แนะถึงการขาดความสามารถทำให้เด็กมีรูปแบบในการอธิบายสาเหตุที่เป็นทักษะของการมองโลกในแง่ร้ายได้

3.2.3 การได้รับความเจ็บปวดทางจิตใจอย่างรุนแรง คือ การที่บุคคลที่ได้รับความบอบช้ำทางด้านจิตใจ เช่น การถูกทารุณ การสูญเสียมารดา เป็นต้น โดยประสบการณ์ที่เลวร้ายนี้จะส่งผลต่อรูปแบบในการอธิบายสาเหตุหรือการมีทักษะของการมองโลกในแง่ร้ายได้

3.3 ผลของการมองโลกในแง่ดี

สิริพร วงษ์โทน (2554) ได้รวบรวมผลของการมองโลกในแง่ดีที่เกี่ยวข้องกับองค์การจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปได้ดังนี้

3.3.1 สุขภาพกายและจิตใจ (Physical Well Being & Psychological Well Being) คือ การมองโลกในแง่ดีจะส่งผลต่อการมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่สมบูรณ์ โดยบุคคลที่มองโลกในแง่ดีจะมีความสามารถในการจัดการกับความเครียด ทำให้มีสภาวะจิตใจที่ดี ส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีได้ ดังนั้น การมีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ จะช่วยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานได้ (Carver; & Scheier, 2002)

3.3.2 การเผชิญปัญหา (Coping) คือ การมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหา โดยที่บุคคลที่มองโลกในแง่ดีจะมีวิธีการเผชิญปัญหาในเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาแบบรอบด้านเพื่อพยายามแก้ไขปัญหาลงสำเร็จ หลีกเลี่ยงการหนีปัญหา ดังนั้น บุคคลที่มองโลกในแง่ดีจะไม่เป็นผู้วิตกกังวลหรือซึมเศร้า แต่จะมีวิธีเผชิญปัญหาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งช่วยให้สามารถฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Carver; & Scheier, 2002)

3.3.3 ผลการปฏิบัติงาน (Performance) มีงานวิจัยที่พบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงาน โดยบุคคลที่มองโลกในแง่ดีจะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและถึงแม้จะเผชิญกับอุปสรรคในการทำงานก็จะมีรูปแบบในการอธิบายต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทางที่บวก และคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่ดี ทำให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่อไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ (Jensen; et al. 2007, Lebsack; Lebsack; & Luthans. 2004; Seligman; & Schulman. 1986, Luthans; et al. 2005 อ้างถึงจาก สิริพร วงษ์โทน. 2554)

4. การฟื้นคืนได้ (Resilience)

4.1 ความหมายของการฟื้นคืนได้

การฟื้นคืนได้ (Resilience) มีคำที่ใช้เรียกแตกต่างกันไป เช่น ความยืดหยุ่นและทนทาน ความเข้มแข็งทางใจ บุคลิกภาพการปรับตัวเพื่อสู่ความเป็นเลิศ พลังเข้มแข็งและสร้างสรรค์ ความสามารถในการฟื้นพลัง พลังสุขภาพจิต และความมั่นคงทางจิตใจ (สมดี อนันต์ปฏิเวธ และคณะ. 2554; สุภาวดี ดิสโร. 2551; อรพิน ยอดกลาง. 2554; อัจฉริยา นคะจัด. 2554)

คัมพ์เฟอร์ (Kumpfer, 1999) อธิบายว่าการฟื้นคืนได้ของแต่ละบุคคลเป็นความสามารถ เป็นกระบวนการปรับตัวที่สำเร็จถึงแม้ว่าอยู่ในสถานการณ์ที่ทำลาย มีความเสี่ยงหรือภาวะทุกข์ยาก หรือ ถูกคุกคาม โดยประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจะเป็นความสามารถที่ดำรงอยู่ภายใต้ความกดดัน และฟื้นคืนสภาพ จากประสบการณ์อันเลวร้ายได้ ทั้งนี้ยังสามารถจัดการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ที่เหมาะสมสำหรับ ความหมายที่สรุปได้จากที่มีผู้นิยามหลากหลายพบว่า การฟื้นคืนได้ (Resilience) หมายถึง ความสามารถ ของบุคคลในการกลับคืนสู่สภาพเดิม (Recovery) หรือปรับตัวได้อย่างรวดเร็วหลังจากประสบกับความทุกข์ยาก หรือการเปลี่ยนแปลงในชีวิต หรือเป็นความสามารถของบุคคลในการปรับตัวกลับสู่สภาพ ดั้งเดิม หลังจากเผชิญกับสภาวะกดดันหรือความเครียด ความสามารถดังกล่าวเป็นการตอบสนองอย่าง กระตือรือร้น และตอบสนองในวิธีการทางบวกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต จนสามารถเอาชนะ อุปสรรคและหลีกเลี่ยงการเกิดผลลัพธ์ในทางลบ (สุภาวดี ดิสโร. 2551)

การฟื้นคืนได้ ยังนิยามความหมายว่าเป็นความสามารถ ในการปรับตัวต่อความเครียด เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลบุคคลหนึ่งมีชีวิตอยู่ด้วยความมั่นใจ มีความอดทน และปรับตัวเชิงบวกต่อ การเปลี่ยนแปลงรวมถึงการมีทักษะควบคุมและการจัดการอารมณ์ของบุคคล (อรพิน ขอดกลาง. 2554)

สำหรับความหมายของการฟื้นคืนได้ (Resilience) ที่นักวิชาการมีความเห็นตรงกัน มากที่สุดคือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่เป็นคุณสมบัติที่ไม่คงที่ ถือเป็นกระบวนการ (Process) หรือพลวัตร (Dynamic) ที่มีพลังและความคิดสร้างสรรค์ซึ่งบุคคลแสดงออกมาปรับตัวในเชิงพฤติกรรม ทางบวก และเป็นความสามารถในการฟื้นตัว สามารถประคับประคองตนเองให้ผ่านพ้นสถานการณ์ที่ ยากลำบากมรสุมหรือความกระทบกระเทือนทางจิตใจที่รุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกลับคืนสู่ สภาวะเดิม ใช้ชีวิตตามปกติอย่างที่เคยเป็นได้อย่างสำเร็จ ภายหลังเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤต รวมทั้ง พบว่าผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจจะมีความเจริญเติบโตทางอารมณ์และจิตใจ (Capacity for growth) เพิ่มขึ้น (นิกร เปลี่ยววิญญา. 2550 ; อัจฉริยา นคะจัด. 2554)

นอกจากนี้ สมดี อนันต์ปฏิเวช และคณะ (2554) ได้อธิบายตาม สำนักสุขภาพจิตสังคม กรมสุขภาพจิต ว่าการฟื้นคืนได้หรือ พลังสุขภาพจิต (RQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการ ปรับตัว เมื่อต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตในชีวิตบุคคลจะมีความอดทนและพยายามที่จะหาทางออกเมื่อเจอ ปัญหา ดังนั้นพลังสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นนี้จะช่วยให้บุคคล ผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคและดำเนินชีวิตต่อไป ได้ พลังสุขภาพจิตที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลจะมีระดับที่แตกต่างกันและบุคคล สามารถเสริมสร้างพลัง สุขภาพจิตได้ตั้งแต่วัยเด็ก พลังสุขภาพจิตประกอบ ด้วยพลังสามด้าน ด้วยกันได้แก่

- 1) ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ หมายถึงการมีอารมณ์ที่มั่นคง ไม่อ่อนไหวง่าย ไม่ถูก กระตุ้นง่าย ไม่เครียดง่าย อยู่ในความกดดันได้ และมีวิธีจัดการกับอารมณ์ให้สงบและกลับมามั่นคง เหมือนเดิม

2) ด้านกำลังใจ หมายถึง การมีจิตใจที่มุ่งมั่นสู่เป้าหมายที่ต้องการ ไม่ท้อถอย มีที่พึ่งที่ปรึกษา เมื่อพบกับความยากลำบากหรือวิกฤต

3) ด้านการจัดการกับปัญหา หมายถึง การมีมุมมองทางบวกต่อปัญหา ไม่หนีปัญหา หาข้อมูลและมีแนวทางในการแก้ปัญหา

4.2 ความสำคัญของการฟื้นคืนได้

อัจฉริยา นกะจัด (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฟื้นคืนได้ว่าเป็นกลไกที่จะช่วยให้บุคคลมีความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์วิกฤตได้ดี และการพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจให้กับบุคคลจะช่วยเพิ่มทักษะในการปรับตัว เมื่อเจอ สถานการณ์วิกฤต อีกทั้งช่วยให้บุคคลมีความหวังและพัฒนาชีวิตตนเองได้ดี ในที่สุดก็จะทำให้ บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีแม้จะอยู่ในสถานการณ์วิกฤต และยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เด็กเติบโตมีชีวิตที่ดี และรอดพ้นจากปัจจัยเสี่ยงรอบตัว ความมั่นคงทางจิตใจ ถือเป็นความสามารถเฉพาะตัวในการจัดการปัญหาและความเครียด ที่ทำให้บุคคลไม่เพียงแต่แก้ปัญหาในชีวิตได้เท่านั้น หากยังใช้เป็นโอกาสในการเรียนรู้และเข้าใจชีวิตเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย อีกทั้งจะช่วยให้ ‘อยู่ได้’ ภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน ในภาวะวิกฤตหรือยามที่ชีวิตพบกับความสูญเสีย ทำให้ปรับตัวปรับใจคืนสู่สภาพปกติได้เร็ว

อรพิน ยอดกลาง (2554) กล่าวเพิ่มเติมว่าการฟื้นคืนได้ยังช่วยให้มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและทักษะในการเผชิญกับปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่

- 1) สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักประเมินสถานการณ์และควบคุมการแสดงออกของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
- 2) สามารถใช้ทักษะทางการสื่อสารที่เหมาะสมในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 3) สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของชีวิตอย่างยืดหยุ่น

4.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพลังการฟื้นคืนได้

ราณี ฉายินทุ และ วลิตี ธรรมโกสิทธิ์ (2553) ได้กล่าวถึงการสร้างการฟื้นคืนได้ซึ่งประกอบปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1) ปัจจัยทางชีวภาพ เช่น สติปัญญา สุขภาพทางร่างกาย คนที่มีระดับสติปัญญาปกติ มีสุขภาพกายแข็งแรงมีแนวโน้มที่จะอดทน และแก้ปัญหาได้
- 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ เช่น พื้นอารมณ์ คุณภาพของอารมณ์ ความรู้สึกความพึงพอใจในชีวิต
- 3) ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการปรับตัว เช่น มีความยืดหยุ่น อดทนมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มองว่าตนเองมีความสามารถที่จะผ่านพ้นปัญหาไปได้ มีแรงจูงใจที่จะสู้ไปสูเป้าหมาย

4) ปัจจัยด้านความคิด คิดว่าตนเองสามารถควบคุมและจัดการปัญหาได้มีความคิดทางบวก รู้จักคิดวิเคราะห์หาสาเหตุ และคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้หลายทาง

5) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ คนที่มีบุคลิกภาพชอบสังคม (Extravert) มีแนวโน้มที่จะสร้างพลัง อึด ฮึด สู้ ได้ดีกว่าคนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert)

6) ปัจจัยด้านความสามารถในการเผชิญปัญหา เมื่อเจอปัญหาจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาเพื่อแก้ไขมากกว่า การหนีปัญหาหรือเก็บกด

7) ปัจจัยด้านครอบครัว สิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดู มีผลต่อการพัฒนา ทัศนคติภูมิใจในตนเองการมีพลังใจที่จะทำอะไรให้สำเร็จของบุคคล

5.2 องค์ประกอบ และการวัดทุนพลังใจทางบวก

การวัดทุนพลังใจทางบวกในงานวิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามทุนพลังใจทางบวก ด้านบวก (PCQ: Psychological Capital Questionnaire) ของลูธานส์และคณะ (Luthans; Youssef; & Avolio, 2007; Luthans, 2011) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งเป็นแบบวัดรวมตัวแปรทุกด้านประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 24 ข้อ โดยมีมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างมากให้คะแนน 6 คะแนน ไปจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างมากให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้มีระดับทุนพลังใจทางบวกสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า โดยวัดจากองค์ประกอบการพัฒนาทุนพลังใจทางบวกด้านต่างๆ ดังนี้

1) การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเพื่อปฏิบัติงาน โดยปรารถนาที่จะกระทำในสิ่งที่ยากและท้าทาย ท้มเท พยายามปฏิบัติงาน หรือดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2) ความหวัง หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ที่มุ่งไปยังเป้าหมายในการปฏิบัติงาน โดยเชื่อว่าตนเองสามารถสรรหาวิธีการต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมาย พร้อมมีแรงจูงใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางนั้น

3) การมองโลกในแง่ดี หมายถึง วิธีใช้เหตุผลหรือรูปแบบในการอธิบายสถานการณ์ต่างๆทางดี โดยคาดหวังว่าจะเกิดผลลัพธ์ที่ดีกับตนเองในการดำเนินชีวิต

4) การฟื้นคืนได้ หมายถึง ความสามารถในการอดทนและปรับอารมณ์ได้อย่างรวดเร็วให้กลับสู่สภาวะปกติ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่แน่นอน ความขัดแย้ง ความล้มเหลว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน หรือดำเนินชีวิตต่อไปให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อปัจจัยทางจิตสังคม การเติบโตทางจิตสังคมจิตใจ และพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อปัจจัยทางจิตสังคม

ศิริมล คำนวล (2552) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนพลังใจทางบวก ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและความสุข: กรณีศึกษาพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีการมองโลกในแง่ดีในระดับสูง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคในระดับปานกลาง และมีความสุขในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมองโลกในแง่ดี ได้แก่ อายุ และอายุงาน ปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีผลต่อการมองโลกในแง่ดี ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอายุงาน ปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค คือ อายุ และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสุข ได้แก่ เพศ และอายุงาน ปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีผลต่อความสุข ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา และ การมองโลกแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุข และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุข นอกจากนี้การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ยังเป็นตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายความสุข

สดกมล แก้วมา (2552) ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความหวัง ความผาสุกทางจิตวิญญาณ และพฤติกรรมการดูแลตนเองระหว่างผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เปิดเผยสถานะการติดเชื้อเอชไอวีกับไม่เปิดเผย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความหวังซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนพลังใจทางบวก ความผาสุกทางจิตวิญญาณและพฤติกรรมการดูแลตนเองระหว่างผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เปิดเผยสถานะการติดเชื้อเอชไอวีกับไม่เปิดเผย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความหวัง ความผาสุกทางจิตวิญญาณ และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวีทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้ติดเชื้อที่เปิดเผยสถานะการติดเชื้อเอชไอวีมีความหวัง ความผาสุกทางจิตวิญญาณ และพฤติกรรมการดูแลตนเองสูงกว่ากลุ่มไม่เปิดเผยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สายสมร เกลยกิตติ (2554) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทุนพลังใจทางบวกของพยาบาลวิชาชีพ โดยการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. การศึกษาองค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวกของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า องค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวกประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และการฟื้นคืนได้ มีค่าความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง และสามารถวัดองค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวกของพยาบาลวิชาชีพได้ 2. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทุนพลังใจทางบวกของพยาบาลวิชาชีพประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้น

เริ่มต้น ขั้นตอนการ และขั้นตอนการให้คำปรึกษา โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา ตลอดทั้งเทคนิคทางจิตวิทยาใช้ในการพัฒนาทุนพลังใจทางบวกของพยาบาลวิชาชีพ 3. ทุนพลังใจทางบวกเชิงบวกโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุด การติดตามผล แตกต่างกัน ทุนพลังใจทางบวกโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล แตกต่างกัน

ถึง เจียหลิน หลี่ จัวซาน และจาง เซียวเยียน (Tang Jialin ; Li Zuoshan; & Zhang Xiaoyan. 2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทุนพลังใจทางบวก และความผาสุกเชิงอัตวิสัยของ นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 235 คน โดยให้ตอบแบบวัดเกี่ยวกับทุนพลังใจทางบวกและความผาสุกเชิงอัตวิสัย ผลการศึกษาพบว่าทุนพลังใจทางบวกของนักศึกษาโดยทั่วไปอยู่ในระดับดี แต่มีความแตกต่างกันในด้านความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างนักศึกษาในชนบท และในเขตตัวเมือง นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างในส่วนปัจจัยความหวังระหว่างนักศึกษาระดับชั้นปีต่างกัน กล่าวคือ นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีสูงกว่าจะมีความหวังมากกว่าระดับชั้นปีต่ำกว่า ส่วนความพึงพอใจในชีวิตมีความแตกต่างกันระหว่างนักศึกษาในชนบทและในเขตตัวเมือง รวมถึงระดับของอารมณ์ในเชิงลบด้วย สรุปได้ว่าทุนพลังใจทางบวกของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยทางความผาสุกเชิงอัตวิสัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ

โมเช เบนสิมอน (Moshe Bensimon. 2012) ยังได้ศึกษาถึงลักษณะบทบาทการฟื้นคืนได้ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งในทุนพลังใจทางบวกว่ามีผลต่อโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Post Traumatic Stress Disorder หรือ PTSD) และการเติบโตทางสังคมจิตใจ พบว่า การฟื้นคืนได้มีอิทธิพลทางบวกต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ และมีอิทธิพลทางลบต่อโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ แสดงให้เห็นว่าการตอบสนองที่นำไปสู่พยาธิสภาพทางจิตจะแตกต่างกันขึ้นกับลักษณะการฟื้นคืนได้ของบุคคล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ

สิริพร วงษ์โทน (2554) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทุนพลังใจทางบวก ความผูกพันต่อองค์กรและผลการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ทุนพลังใจทางบวกไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร

2. ทุนพลังใจทางบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงาน โดยการมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานสูงสุด รองลงมาคือ ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ความหวังในการทำงาน และความยืดหยุ่นทางอารมณ์ ตามลำดับ

3. ทุนพลังใจทางบวกไม่สามารถสร้างสมการพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้

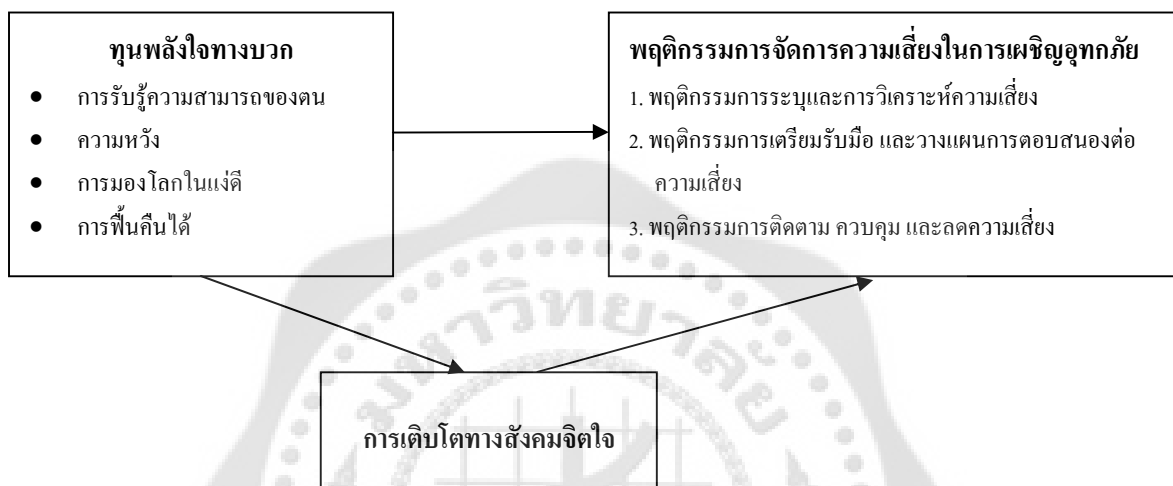
4. ทุนพลังใจทางบวกด้านการมองโลกในแง่ดี ความผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่ในองค์กร และความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน เป็นองค์ประกอบที่สามารถร่วมกันทำนายผลการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 41.70

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าทุนพลังใจทางบวกมีความสามารถในการทำนายถึงผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นพฤติกรรมในเชิงบวกแล้ว ยังสามารถนำมาทำนายถึงพฤติกรรมเชิงบวกในด้านอื่นๆ รวมถึงพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ ซึ่งในงานวิจัยนี้คืออุทกภัยได้

อรพินทร์ และคณะ (2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของภูมิคุ้มกันทางจิตของเยาวชน มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของภูมิคุ้มกันทางจิตของเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าภูมิคุ้มกันทางจิตเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติ ในที่นี้คือ อุทกภัย เพราะจะช่วยในการเตรียมพร้อมรับมือ และปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ โดยผลการวิจัยพบว่ารูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของภูมิคุ้มกันทางจิตของเยาวชน ประกอบด้วยจิตลักษณะ (การควบคุมตน การมองโลกในแง่ดี และความเชื่ออำนาจในตน) และปัจจัยครอบครัว (ความสัมพันธ์กับบิดามารดา การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการถ่ายทอดในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบิดามารดา) ส่งผลทางบวกต่อภูมิคุ้มกันทางจิต และภูมิคุ้มกันทางจิตส่งผลโดยตรงทางบวกต่อคุณภาพของเยาวชนและ การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่ปัจจัยเพื่อน (ความสัมพันธ์กับเพื่อน การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและการเห็นแบบอย่างจากเพื่อนในการใช้ชีวิตด้วยความพอเพียง) มีอิทธิพลทางบวกต่อเจตคติต่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของจิตลักษณะปัจจัยครอบครัวและปัจจัยเพื่อนสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพเยาวชนได้ร้อยละ 92.4 และการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ร้อยละ 67.3 ภูมิคุ้มกันทางจิตมีบทบาทเป็นตัวแปรคันกลางความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะและปัจจัยครอบครัวกับคุณภาพของเยาวชน ผลการวิจัยยังพบว่าจิตลักษณะมีอิทธิพลสูงสุดต่อภูมิคุ้มกันทางจิต จึงเสนอแนะว่าภูมิคุ้มกันทางจิตทำหน้าที่เป็นทั้งปัจจัยที่ปกป้องภัยคุกคามต่างๆที่มีต่อบุคคลแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลมีชีวิตที่มีคุณภาพ

สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมได้ว่า ทุนพลังใจทางบวกถือเป็นปัจจัยคันกลางระหว่างปัจจัยทางจิตสังคมอื่นที่สามารถส่งผ่านถึงพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และการใช้ชีวิตอื่นในแง่ของจิตวิทยาเชิงบวกรวมถึงพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยในงานวิจัยครั้งนี้ด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่าทุนพลังใจทางบวกมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยจึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานข้อที่ 2 ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ข้อที่ 3 ว่า ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ และ ข้อ 5 ว่า ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางสังคมจิตใจ และพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

6. ปรีชาเชิงอารมณ์ (Emotional Intelligence) ที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก

6.1 ความหมายปรีชาเชิงอารมณ์

ปรีชาเชิงอารมณ์หรือความฉลาดทางอารมณ์หรือที่เรียกว่า อีคิว เป็นคำย่อมาจากภาษาอังกฤษจากคำว่า “Emotional Intelligence Quotient” หรือ “Emotional Intelligence” คำว่า ปรีชาเชิงอารมณ์ เป็นศัพท์ที่ท่านพระธรรมปิฎก (2542) กำหนดขึ้น จากคำว่า “ปรีชา” และ “อารมณ์” ซึ่งเมื่อรวมเป็นคำว่า ปรีชาเชิงอารมณ์จึง หมายถึง การมีปัญญาควบคุมความคิด ความรู้สึก หรือนิสัยใจคอที่มีปัญญากำกับ งานวิจัยเรื่องนี้ใช้คำว่า ปรีชาเชิงอารมณ์ ตามนิยามศัพท์ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยนักวิชาการที่ใช้แนวคิดตามแนวตะวันตกและตามแนวตะวันออกได้ให้ความหมายไว้ในลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันดังต่อไปนี้

ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวตะวันตก

บาร์ออน (Bar-on, 1997) ให้ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ไว้ว่า เป็นชุดของจิตความสามารถ สมรรถนะ และทักษะทางจิตพิสัย (Affective domain) ที่ส่งผลต่อความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการต่อรอง และแรงกดดันต่างๆ จากสภาพแวดล้อม

เวสซิงเจอร์ (Weisinger, 1998) ให้ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ คือ การใช้อารมณ์อย่างฉลาด เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยนำพฤติกรรมและความคิดของตนเองไปในทางที่ส่งเสริมผลงาน และทำให้อารมณ์นั้นสามารถทำประโยชน์ต่อตนเองได้

โกเลแมน (Goleman, 2005) ให้ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ว่าเป็นความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเอง และความรู้สึกของผู้อื่น ทำให้สามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตน มีแรงจูงใจตัวเอง และมีความสามารถทางด้านทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

เมเยอร์ และคณะ (Mayer; et. al. 2003) ได้สรุปนิยามปรีชาเชิงอารมณ์จากการศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 ว่าเป็นความสามารถในการรับรู้และแสดงอารมณ์เพื่อเข้าใจ ประเมิน ใช้งาน และจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมทางการรู้คิด ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ความผาสุก และการเติบโตส่วนบุคคล โดยเชาวน์ปรีชาเชิงถือเป็นความสามารถหรือสมรรถนะ แตกต่างจากลักษณะบุคลิกนิสัย (Personality traits) และ นอกจากนี้เมเยอร์ และคณะ (Mayer; et. al. 2004) ยังกล่าวว่าปรีชาเชิงอารมณ์ยังเป็นตัวทำนายทางบวกต่อผลการเรียน พฤติกรรมเชิงสังคมทางด้านบวก ภาวะผู้นำ และพฤติกรรมองค์กรอีกด้วย

วีระวัฒน์ ปิ่นนิตาภัย (2542) ให้ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ คือ การเรียนรู้จักอารมณ์ความรู้สึกของตนเองให้ตระหนัก มีสติรู้เท่าทันสาเหตุ และความแปรผันด้านอารมณ์ของตนเอง เป็นการเรียนรู้ พุทธคุณภายในตนเอง บริหารจัดการอารมณ์ ภาวะอารมณ์ อุนิสัยใจคอของตนไปในทางที่สร้างประโยชน์แก่ทุกฝ่าย สร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองในการสร้างสรรค์ นำมาใช้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งรูปแบบของการสื่อสาร ความเก่งคน เข้าอกเข้าใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา รักษาสมดุลของเหตุผลกับอารมณ์ บริหารจัดความสัมพันธ์งานในหน้าที่ของตนเองกับผู้อื่น

มนัส บุญประกอบ (2542) ให้ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ ว่าเป็นความสามารถที่จะอ่านใจ หรือรู้ใจของบุคคลได้ ตลอดจนการรู้จักควบคุมและใช้อารมณ์ ความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม มองโลกในแง่ดี มีความเป็นผู้นำ และรู้จักที่จะรักษาสัมพันธ์ภาพบุคคลอื่นไว้ได้อีกด้วย

กรมสุขภาพจิต (2543) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ หรือ ปรีชาเชิงอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะรับรู้อารมณ์ความรู้สึกอย่างถูกต้อง การแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ความสามารถที่จะดำเนินการหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ความสามารถที่จะทำความเข้าใจ และเรียนรู้กับอารมณ์ของตนเอง ความสามารถที่จะพัฒนาปรับปรุง

อารมณ์ของตนเอง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ ความดี ความเก่งและความสุข โดยมี ความหมายดังต่อไปนี้

1. ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
2. ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
3. ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสบายใจ

วิลาสลักษณ์ ชวาลลี (2542) ให้ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ในแง่ของความสามารถของบุคคลที่จะเข้าใจ จัดการ และใช้ประโยชน์จากอารมณ์ของตนเอง โดยสามารถเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นและมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลได้

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545) สรุปความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ หรือ ปรีชาเชิงอารมณ์ ว่าเป็นการตระหนักรู้จักตนเองในแง่ความรู้สึก (Self - Awareness about what one feels) ความสำเร็จในการเข้าถึงอารมณ์ของผู้อื่น (Empathy) การเข้าใจสถานการณ์เชิงสังคม (Social situation) ทักษะในการแก้ไขข้อขัดแย้ง (Conflict solving skills) โดยความสามารถเหล่านี้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด อย่างไรก็ตามความสามารถเหล่านี้สามารถพัฒนาให้มีเพิ่มขึ้นได้ โดยการฝึกและการเรียนรู้ หากไม่มีการฝึกฝนเล็กๆ จะสูญเสียความสามารถเหล่านี้ไป

ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวตะวันออก

พระราชวรานูณี (2542, 2543) ให้ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ว่าเป็นการใช้ปัญญากำกับการแสดงอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผลในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งถ้าขาดพลังปัญญากำกับจะเป็นพลังตาบอด ปัญหาจึงเป็นตัวที่จะมากำกับชีวิตของเราให้แสดงออกเป็นไปในทางที่ถูกต้อง สำหรับการพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ คือการพัฒนาอารมณ์ฝ่ายกุศลและควบคุมอารมณ์ฝ่ายอกุศล (กิเลส) โดยอาศัยพลังงานของฝ่ายกลาง

พระธรรมปิฎก (2542) ได้ให้แนวคิดปรีชาเชิงอารมณ์ คือ สภาพจิตที่โยงไปถึงพฤติกรรมและมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพราะอารมณ์หรือสภาพจิตนั้นอาศัยพฤติกรรมเป็นช่องทางสื่อสารการแสดงออก เมื่ออารมณ์หรือสภาพจิตได้รับการพัฒนาซึ่งช่องทางขยายขอบเขตและปลดปล่อยตัวปัญญาให้สื่อสารแสดงออกได้ผลดีด้วยพฤติกรรมทางกาย วาจา ก็นับได้ว่าระบบความสัมพันธ์แห่งพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเข้ามาประสานบรรจบเป็นองค์รวม ซึ่งเมื่อดำเนินไปอย่างถูกต้องก็จะอยู่ในสภาวะสมดุลให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและคนอื่น ตลอดจนสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด

เทอดศักดิ์ เดชคง (2545) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ หรือปรีชาเชิงอารมณ์ ว่าเป็นความสามารถในด้านต่างๆ ที่เน้นความรู้สึกรู้การมีปฏิสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม และนำไปสู่การเป็นคนดี คือ การมีศีล มีคุณค่า คือ การมีสติรู้ตัว และมีความสุข คือ การใช้ปัญญาเลือกหาความสุขใส่ตัว

ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2545) ได้ประมวลความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนา คือความสามารถของนักเรียนที่จะใช้ปัญญาในการรักษาและพัฒนาสภาพจิตที่ดีงาม หลังจากรับรู้สิ่งใดแล้ว และแสดงออกด้วยพฤติกรรมเกื้อกูลสร้างสรรค์ โดยวัดจากพฤติกรรม 3 ด้าน แบ่งเป็น การใช้ปัญญา สภาพจิตที่ดีงาม และ พฤติกรรมเกื้อกูลสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หรือ ปรีชาเชิงอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง เข้าใจอารมณ์ของตนเอง สามารถแยกแยะวิเคราะห์อารมณ์ของตนเอง การรู้จักตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นใคร มาจากไหน ต้องการอะไรในชีวิต สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง บังคับใจตนเองได้ รู้จักผิดชอบชั่วดี ความสามารถในการแสดงอารมณ์ของตนเองออกมา และมีความสามารถที่จะพัฒนาปรับปรุงอารมณ์ของตนเอง ทั้งเข้าใจการแสดงอารมณ์ของผู้อื่นด้วย และมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลได้ ทำให้ได้มาซึ่งความสำเร็จในการทำงาน สามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสมกับงาน หรือสถานการณ์ในขณะนั้นสามารถที่จะจัดการอารมณ์ของผู้อื่นโดยการให้กำลังใจเมื่อเขาท้อแท้ได้

ทั้งนี้ ลูธานส์ (Luthans, 2011) กล่าวว่า แม้ว่าปรีชาเชิงอารมณ์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและเป็นที่นิยมมากขึ้นในวงการการจัดการ แต่ปรีชาเชิงอารมณ์ ยังไม่ได้จัดให้เป็นส่วนสำคัญของพฤติกรรมองค์การเชิงบวก และทุนพลังใจทางบวก เพราะยังไม่ได้เข้าหลักเกณฑ์ของพฤติกรรมองค์การเชิงบวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดด้อยที่สำคัญเกี่ยวกับข้อมูลการสนับสนุนจากผลการวิจัยที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติที่มีจำนวนจำกัด แต่ปรีชาเชิงอารมณ์ ถือว่ามีความสำคัญจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเปลี่ยนแปลงและได้นำมากล่าวถึงรวมอยู่กับทุนพลังใจทางบวก โดยถ้าเริ่มมีการศึกษาเพื่อรวมเข้าไปในองค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวก ก็จะเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาวิจัยและประยุกต์ใช้ได้มากขึ้นต่อไปในอนาคต

6.2 องค์ประกอบการวัดปรีชาเชิงอารมณ์

ในปัจจุบันมีแนวคิดรูปแบบปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวคิดตะวันตก และตะวันออก (อัจฉรา สุขารมณ์ และคณะ, 2548) โดยแนวคิดตะวันตกแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบปรีชาเชิงอารมณ์เชิงความสามารถ และรูปแบบผสมผสาน (Hefferon; & Boniwell, 2011) ซึ่งรายละเอียดแต่ละแนวคิดแบ่งได้ต่อไปนี้

รูปแบบวิชาเชิงอารมณ์เชิงความสามารถ (The EI Ability Model)

ผู้บุกเบิกในการศึกษาวิชาเชิงอารมณ์รูปแบบความสามารถเป็นกลุ่มของสโลเวย์ และเมเยอร์ ซึ่งได้ทำงานร่วมกับ เดวิด คารุโซ (David Caruso) โดยให้ความสำคัญกับการใช้ความสามารถและการจัดการ มากกว่าพิจารณาถึงด้านการรับรู้ และตระหนักรู้ แนวคิดนี้ถือว่าเป็นที่นิยมจนพัฒนาแบบวัดวิชาเชิงอารมณ์ชื่อว่า The Mayer–Salovey–Caruso EQ Model หรือ MSCEIT มีจำนวน 141 ข้อ (Hefferon; & Boniwell, 2011) โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบตามแนวคิดนี้มีดังต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีของสโลเวย์ และเมเยอร์

เมเยอร์ และ สโลเวย์ (Mayer; & Salovey, 1997) เสนอไว้ว่าวิชาเชิงอารมณ์เป็นเรื่องของทักษะในการปรับตัว 3 ลักษณะ คือ

1. ขั้นประเมินค่าและแสดงออกทางอารมณ์ (Appraisal and expression of emotion) เป็นการประเมินภาวะอารมณ์และการแสดงออกอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยเมื่อบุคคลรับรู้ และ จำแนกอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนได้ จะช่วยให้สามารถปรับตัวแล้วแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม โดยระดับอายุมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ของตนเอง ซึ่งเมื่ออายุมากขึ้นจะรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ได้ถูกต้องมากขึ้น
2. ขั้นจัดระบบอารมณ์ (Regulation of emotion) เป็นการควบคุมอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์ของผู้อื่นด้วย
3. ขั้นใช้ประโยชน์วิชาเชิงอารมณ์ (Utilization of emotion) เป็นความสามารถของแต่ละคน ในการใช้ประโยชน์จากอารมณ์ที่แตกต่างกันในการแก้ไขปัญหา หรือการปรับตัว ซึ่งย่อมส่งผลต่อการ คิดสร้างสรรค์และการใช้เหตุผลในการคิด

ตามกรอบแนวคิดของเมเยอร์ และ สโลเวย์ (Mayer; & Salovey, 1997) สามารถสังเคราะห์ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิชาเชิงอารมณ์ได้เป็น 4 องค์ประกอบหลักคือ

1. การรับรู้ การประเมิน และการแสดงออกซึ่งอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการระบุ ว่า ตนเองและผู้อื่นมีความรู้สึกอย่างไร
 - 1.1 ความสามารถในการระบุภาวะอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้
 - 1.2 ความสามารถในการระบุภาวะอารมณ์ของผู้อื่นได้
 - 1.3 ความสามารถในการแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง แสดงความต้องการได้ตรงกับ ความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ
 - 1.4 ความสามารถในการจำแนกความรู้สึกต่างๆ ออกได้ว่าถูกต้องหรือไม่ ถูกต้องจริงใจ หรือไม่จริงใจ

2. การเกื้อหนุนการคิดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการก่อให้เกิดอารมณ์ดังกล่าว และมีความสามารถในการใช้อารมณ์ของตนเองที่จะช่วยในการเข้าใจว่าผู้อื่นคิดอย่างไร และมีความรู้สึกอย่างไร

2.1 ความรู้สึกหรืออารมณ์ช่วยจัดลำดับความสำคัญ หรือช่วยในการคิดจัดลำดับความสำคัญ

2.2 อารมณ์ที่ชัดเจน ที่พร้อมจะเกื้อหนุนต่อการตัดสินใจ และจดจำความรู้สึกต่างๆ ได้ดี

2.3 ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เปลี่ยนไป ทำให้ความคิดและจุดยืนเปลี่ยนจากแง่ลบจากการคิดแง่เดียว มุมเดียว เป็นคิดไว้หลากหลาย

2.4 ภาวะอารมณ์ต่างๆ ทำให้หาแนวทางแก้ไขปัญหาด่างง ได้ดีขึ้น รู้สึกเป็นสุข ทำจิตใจให้เปิดกว้าง รับฟังเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์

3. การเข้าใจ การวิเคราะห์ และการใช้ความรู้สึกเกี่ยวกับอารมณ์ หมายถึงความสามารถในการเข้าใจว่าสิ่งใดเกิดขึ้นกับอารมณ์ของตนเอง โดยอาจจะมีระดับความเข้มข้นมากขึ้น เข้าใจว่าคนจะมีปฏิกิริยาต่อภาวะทางอารมณ์ที่แตกต่างกันอย่างไร เข้าใจว่าอารมณ์ที่ซับซ้อนเป็นส่วนหนึ่งของปรีชาเชิงอารมณ์ นอกจากนี้ยังเข้าใจลึกซึ้งของอารมณ์ว่า มีผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงอย่างไร จากภาวะอารมณ์หนึ่งไปยังภาวะอารมณ์อื่นๆ

3.1 ระบุความรู้สึกหรืออารมณ์ เห็นความเชื่อมโยงระหว่างอารมณ์กับถ้อยคำต่างๆ ได้ เช่น ความชอบพอกับอารมณ์รัก ความรู้สึกไม่ชอบกับความเกลียด ความสมหวังกับการดีใจ

3.2 ตีความหมายของอารมณ์ที่เกิดขึ้น อันสืบเนื่องมาจากอารมณ์หนึ่งๆ ได้

3.3 เข้าใจอารมณ์ที่ซับซ้อนได้ เกิดความรู้สึกหลายอย่างในเวลาไล่เลี่ยกัน ทั้งรักทั้งเกลียด อากาขะแยะ ซึ่งเป็นผลรวมของความโกรธ และความกลัว

3.4 เข้าใจความผันแปรของภาวะต่างๆ การแปรเปลี่ยนจากความโกรธมาเป็นความพึงพอใจ หรือความโกรธมาเป็นความละอายใจ

4. การคิดใคร่ครวญ และการควบคุมอารมณ์ของตน เพื่อพัฒนาความองกงามด้านเชาวน์ ปัญญา และปรีชาเชิงอารมณ์ต่อไป หมายถึงความสามารถในการจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น โดยรู้สึกถึงภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้น และใช้ความรู้สึกนั้นประกอบการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น การแสดงอารมณ์บางอย่างเป็นประโยชน์ในระยะเวลาอันสั้น แต่หากมีการควบคุมให้ดีแล้ว อารมณ์ดังกล่าวจะมีประโยชน์มากขึ้นในระยะยาวอีกด้วย

4.1 เปิดใจรับต่อความรู้สึกทางบวกและลบ ที่รื่นรมย์ และไม่รื่นรมย์ได้

4.2 เมื่อคิดใคร่ครวญดีแล้ว สามารถยึดถือหรือปลดปล่อยตนจากภาวะอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับและความเป็นประโยชน์

4.3 คิดอย่างพินิจพิเคราะห์ถึงภาวะอารมณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และผู้อื่นถึงเห็นได้ว่าความรู้สึกเหล่านั้นจะชัดเจน คงอยู่ มีเหตุผล และส่งผลต่อการปฏิบัติของตนอย่างไร

4.4 บริหารจัดการภาวะอารมณ์ของตนและผู้อื่นได้ ลดความรุนแรงทางอารมณ์ทางลบได้ แสดงออกอารมณ์ทางบวก โดยไม่บิดเบือน หรือมีกลวิธีในการป้องกันตัวเองมากเกินไป

รูปแบบปรีชาเชิงอารมณ์แบบผสมผสาน (The EI Mixed Model)

แนวคิดนี้จะเป็นกลุ่มของโกลแมน (Goleman, 1998) บาร์ออน (Bar-on, 1998) และนักวิชาการท่านอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับการรับรู้ร่วมกับการจัดการและใช้ความสามารถด้านปรีชาเชิงอารมณ์ในลักษณะแบบผสมผสาน (Hefferon; & Boniwell, 2011) ซึ่งรายละเอียดขององค์ประกอบมีดังต่อไปนี้

แนวคิดปรีชาเชิงอารมณ์ของโกลแมน

โกลแมน (Goleman, 1998) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านปรีชาเชิงอารมณ์ ไว้ 2 หมวด 5 องค์ประกอบ 25 ปัจจัยย่อย

องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competence) เป็นความสามารถในการบริหารจัดการกับตนเองได้อย่างดี โดยมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1. การรู้จักอารมณ์ของตน สามารถในการเข้าใจยังรู้ความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ ภาวะอารมณ์ ความต้องการ ความพร้อมของตนในแต่ละช่วงเวลาและสถานการณ์ เข้าทำนองว่า ผู้ที่รู้จักตนเองและเอาชนะตนเองได้เป็นผู้ฉลาดที่สุด

1.1 การรู้เท่าทันในอารมณ์ของตน รู้สาเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์นั้นๆ และผลที่จะตามมา

1.2 การประเมินตนเองได้ตามจริง รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง

1.3 ความมั่นใจในตนเอง มั่นใจในความสามารถและคุณค่าของตน

2. การบริหารจัดการอารมณ์ของตน สามารถที่จะควบคุมจัดการกับความรูสึกหรือภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นภายในตนเองได้อย่างเหมาะสมและชาญฉลาด โดยเสริมสร้างจากภาวะที่ตระหนักรู้ในอารมณ์ของตน เมื่อเศร้าโศก ผิดหวัง หรือเสียใจ ก็ควบคุมตนเองได้ไม่โมโหร้าย ไม่สร้างความทุกข์ระทมให้แก่ตน นำภาวะอารมณ์ของตนให้คืนสู่สภาพปกติได้โดยเร็ว คิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ

2.1 การควบคุมตนเอง สามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ หรือความฉุนเฉียวได้

2.2 ความเป็นที่ไว้วางใจ รักษาความเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์ และคำนึงถึงความดีได้

2.3 การแสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตน

2.4 ความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลง

2.5 การสร้างสิ่งใหม่ เปิดใจกว้างกับแนวคิด แนวทาง หรือข้อมูลใหม่ด้วยความเต็มใจ

3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยกระตุ้นเตือนสติให้คิดริเริ่มอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันตนเองเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จะนำมาซึ่งความสำเร็จสามารถอดได้รอได้ ไม่หุนหัน ผู้ที่ทำได้ ดังนี้ถือว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในงาน มุ่งสู่เป้าหมายอย่างมีพลังของความตั้งมั่นไม่ยึดติดกับเงินหรือตำแหน่ง

3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแรงจูงใจที่พยายามปรับปรุงหรือปฏิบัติตนให้ได้มาตรฐานที่ดีเลิศ

3.2 ความจงรักภักดี ยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่ม และเป้าหมายขององค์กร

3.3 ความคิดริเริ่ม พร้อมที่จะปฏิบัติตามโอกาสอำนวย

3.4 การมองโลกในแง่ดี พยายามมุ่งสู่เป้าหมาย แม้พบกับอุปสรรค

องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถทางสังคม (Social Competence) ทำให้ทราบว่ารับมือกับความสัมพันธได้อย่างไร โดยมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

4. ความสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ เป็นพื้นฐานของการใช้ทักษะทางสังคม ที่สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้เท่าทันถึงความรู้สึก ความต้องการ และความวิตกกังวลของผู้อื่นได้อย่างชาญฉลาดมีไหวพริบ

4.1 การพัฒนาผู้อื่น ทราบความต้องการพัฒนาของผู้อื่น และส่งเสริมความรู้ความสามารถได้ถูกทาง

4.2 การมีจิตใจมุ่งบริการ คาดคะเน รับรู้และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดี

4.3 การสร้างโอกาสในความหลากหลาย เล็งเห็นความเป็นไปได้จากความแตกต่าง โดยไม่แตกแยก

4.4 การตระหนักรู้ถึงเจตคติ ความคิดเห็นของกลุ่ม สามารถเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันและความสัมพันธ์ของกลุ่มได้

5. ทักษะทางสังคม สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากกับการเป็นผู้นำและสัมพันธภาพ สามารถทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างมีความสุขซึ่งถือว่าเป็นลักษณะของการจัดตั้งกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การเจรจา แสวงหาทางออก การสร้างสายสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวและเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมได้ดี

5.1 การโน้มน้าวใจ แสดงกลวิธีโน้มน้าวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การสื่อสาร ส่งข่าวสารที่ชัดเจน และน่าเชื่อถือ

5.3 การจัดการความขัดแย้ง เจรจาต่อรองและหาแนวทางแก้ไข สามารถยุติความไม่เข้าใจกัน

5.4 ภาวะผู้นำ โน้มน้าว และผลักดันบุคคลและกลุ่มได้ดี

- 5.5 การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มและจัดการความเปลี่ยนแปลงได้ดี
- 5.6 การสร้างสายสัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจ และความสัมพันธ์ที่ดี
- 5.7 การร่วมมือร่วมใจกันทำงานกับผู้อื่น เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน
- 5.8 สมรรถนะของกลุ่ม สร้างพลังร่วมของกลุ่มในการมุ่งสู่เป้าหมาย

แนวคิดปรีชาเชิงอารมณ์ของบาร์ออน

บาร์ออน (Baron,1997) เสนอองค์ประกอบของปรีชาเชิงอารมณ์ไว้ 5 ด้าน 15 คุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ทักษะภายในตนเอง ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในอารมณ์ตน การกล้าแสดงออก การเคารพศักดิ์ศรีในตนเอง การรู้จักเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ความเป็นอิสระ
2. ทักษะระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ความเห็นอกเห็นใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบทางสังคม
3. การปรับตัว ประกอบด้วย การแก้ปัญหา การตรวจสอบตามความเป็นจริง การรู้จักยืดหยุ่น
4. การจัดการกับความเครียด ประกอบด้วย ความอดทนอดกลั้น การควบคุมแรงกระตุ้น
5. ภาวะอารมณ์ทั่วไป ประกอบด้วย การมีความสุข การมองโลกในแง่ดี

แนวคิดปรีชาเชิงอารมณ์ของเวสซิงเจอร์

เวสซิงเจอร์ (Weisinger,1998) ได้เสนอองค์ประกอบของปรีชาเชิงอารมณ์ ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนเฉพาะตน หรือภายในตนเอง (Intrapersonal Emotional Intelligence) เป็นการใช้ปรีชาเชิงอารมณ์เพื่อพัฒนาตนเอง ได้แก่
 - 1.1 การพัฒนาการตระหนักรู้จักตนเอง
 - 1.2 การบริหารจัดการอารมณ์ตนเอง
 - 1.3 การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง
2. ส่วนการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Interpersonal Emotional Intelligence) เป็นการใช้ปรีชาเชิงอารมณ์ของตนเองเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่
 - 2.1 การพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ดี
 - 2.2 การเชื่อมความสัมพันธ์กับบุคคล
 - 2.3 การช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยเหลือตัวเองได้

นอกจากนี้ เวสซิงเจอร์ (Weisinger,1998) ยังเชื่อว่าแนวทางที่จะช่วยเสริมสร้างปรีชาเชิงอารมณ์ของผู้อื่นได้จากการให้โอกาสบุคคลได้รับรู้ ติชม และแสดงภาวะอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง

รวมทั้งทำให้บุคคลนั้นได้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับ สามารถควบคุมอารมณ์และเอาชนะ จนสร้างพฤติกรรมในทางบวกได้ในที่สุด

แนวคิดปรัชญาเชิงอารมณ์ตามแนวตะวันออก และแนวคิดอื่นๆ

แนวคิดปรัชญาเชิงอารมณ์แนวพุทธศาสนาของพระธรรมปิฎก

พระธรรมปิฎก (2543) ท่านกำหนดคำว่าปรัชญาเชิงอารมณ์ ตามความหมายของคำว่า ปรัชญา ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ซึ่งหมายถึง ปัญญา ความสามารถ ความรอบรู้ จัดเจน ส่วน อารมณ์ หมายถึง เครื่องยึดเหนี่ยว ความคิด ความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ นิสัยใจคอ โดยเมื่อรวมกันเป็น ปรัชญาเชิงอารมณ์ จึงหมายถึง การมีปัญญาควบคุมความคิด ความรู้สึก หรือนิสัยใจคอที่มีปัญญากำกับ

การพิจารณาปรัชญาเชิงอารมณ์ในชีวิตประจำวัน พิจารณาจากผลที่มีต่อชีวิตประจำวัน ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 3 ด้าน คือ มีความสุขในตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี และสามารถทำงานประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. ตนเองมีความสุข ประกอบด้วยคุณลักษณะส่วนบุคคล คือ อารมณ์ดี สุขภาพจิตดี จริใจ มีน้ำใจ มองโลกในแง่ดี ใจคอหนักแน่น รู้จักให้อภัย เมตตา กรุณา มุทิตา ควบคุมตนเองได้ มั่นใจในตนเองและปรับตัว ยืดหยุ่น
2. สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญในการมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่นที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และรักษาความถูกต้องในเหตุผล เอาใจเข้ามาใส่ใจเรา และรู้จักให้อภัย
3. ทำงานได้ประสบความสำเร็จ ที่มุ่งการสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมที่สงบสุข คุณลักษณะที่สำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจึงประกอบด้วย การตรงต่อเวลา วางแผนการทำงาน ซื่อสัตย์ สุจริต อดทน ความกระตือรือร้น เห็นแก่ส่วนรวม ร่วมมือในการทำงาน ช่วยเหลือเพื่อส่วนรวมในการทำงาน รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มองการณ์ไกล มีฉันทะในการทำงาน กล้าคิดกล้าแสดงออก และใฝ่รู้

แนวคิดปรัชญาเชิงอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต

กรมสุขภาพจิต (2543) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ หรือปรัชญาเชิงอารมณ์ โดยแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ประการคือ

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้ รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง ประกอบด้วย รู้ อารมณ์และความต้องการของตนเอง ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ และแสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 ความสามารถในการรู้จักเห็นใจผู้อื่น ประกอบด้วย การใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น และแสดงความเห็นใจผู้อื่นอย่างเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบ ประกอบด้วย รู้จักการให้ รู้จักการรับ รู้จักรับผิดชอบ รู้จักให้อภัย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.1 ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ประกอบด้วย รู้ศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ประกอบด้วย รับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และมีความยืดหยุ่น

2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ประกอบด้วย รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ

3.1 มีความภาคภูมิใจในตนเอง ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง

3.2 มีความพึงพอใจในชีวิต ประกอบด้วย รู้จักมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 มีความสงบทางใจ ประกอบด้วย มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย และมีความสงบทางจิตใจ

แนวคิดปรัชญาเชิงอารมณ์แนวพุทธศาสนาของสถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์

ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2545) ซึ่งเป็นคณาจารย์สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ประมวล ความหมายของปรัชญาเชิงอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนา สรุปได้ว่าคือความสามารถของนักเรียนที่จะใช้ปัญญาในการรักษาและพัฒนาสภาพจิตที่ดีงามหลังจากรับรู้สิ่งใดแล้ว และแสดงออกด้วยพฤติกรรมเกื้อกูลสร้างสรรค์ โดยวัดจากพฤติกรรม 3 ด้าน ดังนี้

1. การใช้ปัญญา (การรู้ – คิด – เข้าใจ) หมายถึง นักเรียนมีการคิดไตร่ตรองด้วยเหตุผลโดยคิดตามหลักอริยสัจสี่

2. สภาพจิตที่ดีงาม หมายถึง นักเรียนมีอารมณ์ที่เป็นฝ่ายกุศล มีอารมณ์ที่สงบ ประกอบไปด้วยปัญญาและมีความสุข

3. พฤติกรรมก่อคุณสร้างสรรค์ หมายถึง นักเรียนกระทำกิจกรรมใดๆ ที่แสดงออกถึงความเสียสละ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม สภาพแวดล้อม

6.3 การวัดปรีชาเชิงอารมณ์

เมื่อนิยามและองค์ประกอบของปรีชาเชิงอารมณ์จำแนกออกเป็นสองแนวทางใหญ่ คือ แนวทางที่นิยามเป็นความสามารถ สติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ดังเช่นของ เมเยอร์ และคณะ และแนวทางที่สองนิยามปรีชาเชิงอารมณ์ในรูปของทักษะและคุณลักษณะทางบุคลิกภาพต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบผสมผสาน เช่น ความผาสุก การจงใจ การรู้จักอารมณ์ของตนเอง การมองโลกในแง่ดี และศักยภาพในการสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังเช่นของ โกลแมน และบาร์ออน ดังนั้นการวัดปรีชาเชิงอารมณ์จึงแตกต่างกันตามไปนิยาม ซึ่งการวัดปรีชาเชิงอารมณ์ที่ใช้นิยามในด้านความสามารถการวัดประเภทนี้สามารถประเมินตามเป้าหมาย โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ก่อน เช่น การวัดการรับรู้อารมณ์ โดยให้ผู้ตอบบอกว่าใบหน้าที่กำหนดให้แสดงถึงอารมณ์ใด ตัวอย่างของมาตรวัดในกลุ่มนี้ ได้แก่ Multifactor Emotional Intelligence Scale (MEIS) , Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) และ Levels of Emotional Awareness Scale (LEAS) เป็นต้น (ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ, 2545)

ส่วนการวัดปรีชาเชิงอารมณ์ที่ใช้นิยามในแนวทางที่สอง จะเป็นลักษณะการรายงานตนเอง (self-report) เช่น การรับรู้อารมณ์โดยให้ผู้ตอบบอกว่าตนเองสังเกตอารมณ์จากใบหน้าได้ดีเพียงใด เช่น Bar-on Emotional Quotient Inventory (EQ-i) , Schutte Self-Report Inventory (SSRI) สำหรับประเทศไทยมาตรวัดปรีชาเชิงอารมณ์ทั้งหมดสร้างตามแนวนิยามที่สอง คือ ประกอบด้วยคุณลักษณะของบุคลิกภาพและทักษะ รูปแบบเป็นลักษณะการรายงานตนเอง (ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ, 2545) โดยรายละเอียดอย่างสังเขปของตัวอย่างมาตรวัดปรีชาเชิงอารมณ์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศมีดังต่อไปนี้

เครื่องมือวัดปรีชาเชิงอารมณ์ในต่างประเทศ

ในต่างประเทศมีผู้สร้างเครื่องมือวัดปรีชาเชิงอารมณ์ไว้หลายท่าน โดยเป็นเครื่องมือวัดที่อิงกับชีวิตประจำวันทั่วไป และเครื่องมือวัดที่อิงมาจากแนวคิดการทำงาน สำหรับงานวิจัยนี้เน้นการวัดปรีชาเชิงอารมณ์ในบริบทการใช้ชีวิตประจำวันทั่วไป ซึ่งมีเครื่องมือวัดในต่างประเทศที่สำคัญดังนี้

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ของเมเยอร์ สโลเวย์ และคณะ

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวคิดของเมเยอร์และคณะ ซึ่งแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบนั้น มี 2 แบบวัดหลัก แบ่งเป็น แบบวัด The Multifactor Emotional Intelligence scale ; MEIS ซึ่งเป็นแบบวัด

พื้นฐานอย่างย่อ และแบบวัด The Mayer–Salovey–Caruso Emotional Intelligence Test : MSCEIT ซึ่งเป็นแบบวัดที่พัฒนาขึ้นมาในระยะหลัง (Mayer; et al. 2003) โดยการพัฒนาและโครงสร้างของ MSCEIT คล้ายกับ MEIS แบ่งเป็น 4 มิติ แต่ละมิติ จะประเมินด้วยองค์ประกอบ 2 ด้านที่เกี่ยวข้องกับการวัดใน 4 มิติ คือ ความสามารถในการรับรู้ทางอารมณ์ ความสามารถที่จะใช้อารมณ์ ความสามารถเข้าใจวิเคราะห์อารมณ์ตนเอง และความสามารถจัดระบบกับอารมณ์ของตนเอง ดังนี้

1. ด้านการรับรู้อารมณ์ความรู้สึก จะถามให้ผู้ตอบระบุอารมณ์ที่แสดงออกในใบหน้าของภาพ และความรู้สึกจากภาพศิลปะและภูมิทัศน์
2. ด้านการใช้อารมณ์ความรู้สึกผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกขอให้อธิบายความรู้สึกโดยการใช้คำศัพท์ที่ไม่ได้แสดงออกถึงความรู้สึก และระบุอารมณ์ที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการจัดการการรู้คิดและพฤติกรรมต่างๆ
3. ด้านความเข้าใจวิเคราะห์อารมณ์จะประเมินด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์เมื่อเวลาผ่านไป และวิธีการที่ใช้ผสมผสานอารมณ์ความรู้สึกเข้าด้วยกัน
4. ด้านความสามารถในการจัดการอารมณ์ความรู้สึกจะประเมินด้วยชุดของสถานการณ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจ เพื่อสังเกตวิธีการปรับตัวในการควบคุมความรู้สึกของตนเอง และความรู้สึกทางสังคมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ

แบบวัด MSCEIT ฉบับแก้ไข 2.0 ประกอบด้วยชุดทดสอบมีองค์ประกอบย่อย 8 ด้าน ข้อคำถามสอดคล้องกับกับมิติทั้ง 4 มิติตามทฤษฎีโดยแต่ละมิติมีชุดทดสอบ 2 ด้าน และแต่ละชุดทดสอบย่อยมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับชุดทดสอบย่อยอื่น ๆ ทำให้แบบวัดนี้มีความเที่ยงภายในเพียงพอ ได้ค่า Alpha ของแต่ละมิติเท่ากับ 0.87, 0.76, 0.73 และ 0.82 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้หญิงมักจะมีคะแนนค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มผู้ชาย แต่ไม่มีความแตกต่างของระหว่างเชื้อชาติ (Mayer; et al. 2003)

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ของโกลแมน

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ของโกลแมน (Goleman.1999) มีหลายชุด ชุดที่สรุปย่อที่สุดมีจำนวน 10 คำถาม เป็นแบบกำหนดสถานการณ์ให้เลือกตอบ ซึ่งไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เป็นการวัดปรีชาเชิงอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน คือการรู้จักอารมณ์ของตน การบริหารจัดการอารมณ์ของตน การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ความสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ ทักษะทางสังคม

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ของโกลแมนฉบับนี้มีความสัมพันธ์สูงกับความเข้าใจผู้อื่น และการควบคุมอารมณ์ และยังมีเนื้อหาที่คาบเกี่ยวกับองค์ประกอบร่วมของแบบทดสอบ MEIS ของสโลเวย์ และคณะ ด้านการจัดการอารมณ์ อย่างไรก็ตามแบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ของโกลแมน ไม่เป็นที่นิยมในการวิจัยมากนัก เพราะแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นค่อนข้างต่ำมาก ($r = .18$) เนื่องจากแบบทดสอบมี

จำนวนข้อที่น้อยมาก (อรพิน ชูชม, 2542) ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างแบบวัดในงานวิจัยฉบับนี้จึงควรเป็นการสร้างแบบวัดที่ผสมผสานและประยุกต์แนวคิดต่างๆ เข้าด้วยกัน

เครื่องมือวัดปรีชาเชิงอารมณ์ในประเทศไทย

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต (2543) กระทรวงสาธารณสุข มีลักษณะเป็นข้อคำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบ มีคำตอบ 4 ลักษณะ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ ไม่จริง จริง บางครั้ง ก่อนข้างจริง จริงมาก และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำคะแนนไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ตามกลุ่มอายุที่กำหนดไว้

สำหรับข้อคำถามของแบบประเมินฉบับนี้ มีจำนวน 52 ข้อ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .82 และแยกวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความดีมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .67 องค์ประกอบด้านความเก่ง มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .55 และองค์ประกอบด้านมีความสุข มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .77

เครื่องมือวัดปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนา

พจนจิต อินทสุวรณ์ และคณะ (2545) ได้สร้างมาตราวัดปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งเป็นมาตราวัดความสามารถของบุคคลที่จะใช้ปัญญาในการรักษาและพัฒนาสภาพจิตที่ดีงาม หลังจากรับรู้สิ่งใดและแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่เกื้อกูลและสร้างสรรค์ มาตรานี้ประกอบด้วยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้ตอบโดยสถานการณ์นั้นเกี่ยวข้องกับโครงสร้างปรีชาเชิงอารมณ์ที่ประกอบด้วยสถานการณ์ต่างๆ 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ตนเองมีความสุข สถานการณ์ที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี และสถานการณ์ที่ทำงานได้ประสบความสำเร็จซึ่งมีทั้งหมด 30 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์มีคำถาม 3 ข้อ คือ ท่านมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร ท่านคิดอย่างไร และท่านจะอย่างไรในสถานการณ์นั้น แต่ละคำถามมีตัวเลือก 5 ตัวเลือก ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนน 3 ด้าน คือ คะแนนความรู้สึก คะแนนความคิด และคะแนนการปฏิบัติ คะแนนแต่ละข้อมีค่าจาก 1 ถึง 5 คะแนน

ดังนั้นคะแนนรวมของคะแนนแต่ละคนในแต่ละด้านมีค่าอยู่ในช่วง 30-150 คะแนน มาตราวัดปรีชาเชิงอารมณ์ได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดทั้งด้านความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงเชิง

โครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปริญญาตรีประมาณ 200 คน พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าแอลฟา เท่ากับ .66, .74 และ .64 และปรีชาเชิงอารมณ์ด้านความรู้สึก ด้านความคิด และด้านการปฏิบัติตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นในการทดสอบซ้ำเมื่อเว้นระยะเวลาห่างในการสอบซ้ำ 1 เดือน กับนิสิตปริญญาตรี จำนวน 21 คน มีค่าเท่ากับ .66 , .77 และ .41

สำหรับปรีชาเชิงอารมณ์ด้านความรู้สึก ด้านความคิด และด้านการปฏิบัติ ตามลำดับ สำหรับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับอัตมโนทัศน์ และเกรดเฉลี่ย (ค่า r คือ 0.117 , 0.149 ถึง 0.357) และมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความเครียด (ค่า r เท่ากับ -0.520)

คมเพชร ฉัตรสุกกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์หรือปรีชาเชิงอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย โดยต้องการสร้างมาตรฐานประเมินปรีชาเชิงอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย และวิเคราะห์หาปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย โดยจำแนกเป็น ปกติวิสัยของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Norms) ปกติวิสัยอายุ (Age Norms) ปกติวิสัยเพศ (Gender Norms) กลุ่มประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ วัยรุ่นไทย เพศชาย และเพศหญิง มีอายุระหว่าง 12- 18 ปี กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ระหว่าง 1.00-4.00 และได้รับการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงจากประชากรซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนในโครงการพัฒนาและวิจัยเพื่อนำร่องการปฏิรูปการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 6,301 คน โดยมีเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย คือ มาตรฐานประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวัตถุประสงค์ที่จะนำไปประเมินปรีชาเชิงอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบองค์ประกอบต่างๆ คือ องค์ประกอบส่วนบุคคล องค์ประกอบระหว่างบุคคล องค์ประกอบด้านการปรับตัว องค์ประกอบด้านการจัดการ-บริหารความเครียด และองค์ประกอบด้านภาวะอารมณ์ทั่วไป ซึ่งได้จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของมาตรฐานประเมินปรีชาเชิงอารมณ์ โดยใช้ A Varimax Rotation นอกจากนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ และคะแนนรวมของแต่ละองค์ประกอบ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.73 และได้วิเคราะห์หาค่า Internal Consistency Coefficient ของแต่ละองค์ประกอบของมาตรฐานประเมินปรีชาเชิงอารมณ์โดยใช้ Cronbach's Alpha ได้ค่า Cronbach's Alpha Values ของแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 0.70 - 0.85 ส่วนค่าความเชื่อมั่นของมาตรฐานดังกล่าว โดยทดสอบซ้ำระยะห่างของการสอบครั้งแรกและครั้งหลังห่างกัน 1 เดือน ได้ค่า Stability Coefficients ของแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 0.71 - 0.87

สำหรับในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกนำแนวคิดของโกเลแมน (Goleman, 1999) และซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Mayer; & Salovey, 1997) รวมทั้งประยุกต์แบบวัดของ ฉัตรฤดี สุกปลั่ง (2543) และ ลีรลักษณ์ ฮั่วสุน (2547) มาสร้างนิยามปฏิบัติการและแบบวัดในลักษณะเชิงผสมผสานเพื่อใช้ในงานวิจัยนี้ ซึ่งเป็นการวัดในเชิงการใช้ชีวิตประจำวัน และการจัดการ

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเชิงอารมณ์ที่มีต่อทุนพลังใจทางบวก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสรุปและนำมาอ้างอิงนี้บางงานวิจัยได้ใช้คำว่าความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยยังคงนิยามเดิมไว้เพื่อที่ผู้ศึกษาท่านอื่นจะได้นำไปค้นคว้างานวิจัยฉบับเต็มเพิ่มเติมได้ ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

วาริณี คุณธรรมสถาพร (2545) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความหวัง กับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2543 จำนวน 409 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ($r=0.585$) และความหวังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.421$) ความฉลาดทางอารมณ์ และความหวังสามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายการปรับตัวได้ดีกว่าความหวัง

ขวัญใจ เพิ่มศรี (2550) ได้วิจัยเรื่อง การรับรู้ความสามารถในวิชาชีพของครูที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน ในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี เพื่อศึกษาการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครู โดยมีตัวแปรร่วมศึกษาเป็นประสบการณ์สอนและความฉลาดทางอารมณ์ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู ในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี จำนวน 349 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครู ที่มีความเชื่อมั่น .9218 และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีความเชื่อมั่น .9597 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า 1.ครูที่มีประสบการณ์สอนแตกต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครูระดับสูงใกล้เคียงกัน 2.ครูที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับสูง มีการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครูสูงกว่า ครูที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปานกลาง และระดับต่ำ และครูที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปานกลาง มีการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครูสูงกว่า ครูที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับต่ำ มีแนวโน้มว่าการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครูเป็นไปในทิศทางเดียวกับระดับความฉลาดทางอารมณ์ 3. ไม่พบว่าผลปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างประสบการณ์สอนและความฉลาดทางอารมณ์ต่อการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครู

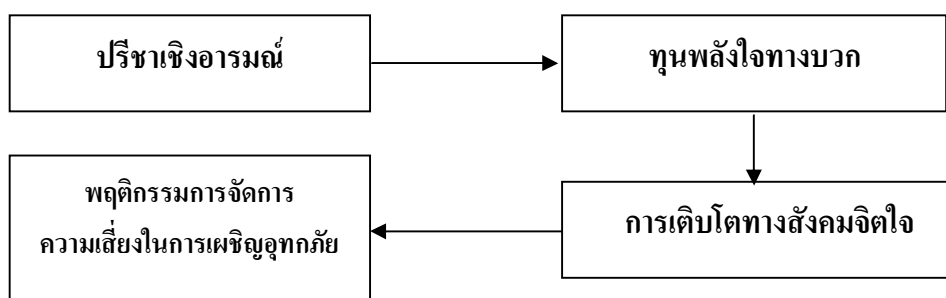
ชุตเตอร์ และคณะ (Schutte; et al.2007) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาเชิงอารมณ์แล้วพบว่าปรัชญาเชิงอารมณ์มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตและกายที่ดีขึ้น ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ที่นำมาศึกษาเป็นงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์โดยไม่ได้อาศัยเป็นภาษาอังกฤษ อยู่บนฐานขนาดอิทธิพลเท่ากับ 105 และมีกลุ่มตัวอย่าง 19,815 งานวิจัย ผลที่ได้ก็สนับสนุนการวิจัยที่มีมาก่อนที่พบว่าปรัชญาเชิงอารมณ์มี

ความสัมพันธ์อย่างสูงกับด้านสุขภาพ ($r = .34$) มากกว่าสัมพันธ์กับด้านความสามารถ ($r = .17$) และผลโดยรวมชี้ให้เห็นว่าปรีชาเชิงอารมณ์เป็นตัวชี้วัดที่มีคุณค่าในการทำนายผลด้านสุขภาพและจิตใจได้ ซึ่งในงานวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษาก็คือ ตัวแปรทางจิตใจด้านทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจที่ต่างก็เกี่ยวข้องกับสุขภาพและจิตใจนั่นเอง

รุยซ์-อารานดา เอ็กซ์ทรีเมอร์และ พินเอดา-กาลาน (Ruiz-Aranda; Extremeran;& Pineda-Gala'n. 2014) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่อง Emotional intelligence, life satisfaction and subjective happiness in female student health professionals: the mediating effect of perceived stress มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อขยายขอบเขตผลของการวิจัยก่อนหน้านี้ โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ปรีชาเชิงอารมณ์ (EI) ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดความพึงพอใจในชีวิตและความสุข นอกจากนี้ยังตรวจสอบอิทธิพลของความเครียดที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ ระหว่าง ปรีชาเชิงอารมณ์ และความเป็นอยู่ จากการศึกษาติดตามนักเรียนหญิงจำนวน 264 คนใน 12 สัปดาห์ จากสถาบันวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งเริ่มจากการวัดปรีชาเชิงอารมณ์ และให้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรม ปรีชาเชิงอารมณ์ หลังจากนั้น 12 สัปดาห์ก็ได้ใช้แบบวัดการรับรู้ความเครียด แบบวัดชีวิตและความพึงพอใจ และแบบวัดความสุขส่วนบุคคล โดยผลการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมการศึกษามีปรีชาเชิงอารมณ์สูงกว่า ได้รายงานถึงการรับรู้ความเครียดน้อย มีระดับสูงของความพึงพอใจในชีวิตและความสุขส่วนบุคคลสูง ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ความเครียดเป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างปรีชาเชิงอารมณ์ และตัวชี้วัด ความพึงพอใจในชีวิตและความสุข ดังนั้นผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นกระบวนการพื้นฐานว่าหากเพิ่มปรีชาเชิงอารมณ์อาจเพิ่มความพึงพอใจในชีวิตและความสุขของนักศึกษาหญิงสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพ พร้อมการลดประสบการณ์ของความเครียดได้ ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า ปรีชาเชิงอารมณ์เป็นตัวแปรที่สามารถส่งผลต่อทุนพลังใจทางบวกและส่งผลให้การเติบโตทางสังคมจิตใจ เพราะมีความพึงพอใจในชีวิตและความสุขที่เพิ่มขึ้นได้

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปรีชาเชิงอารมณ์สามารถทำนายการรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในตัวแปรทางทุนพลังใจทางบวกได้ และยังมีความสัมพันธ์กับความผาสุกเชิงอัตวิสัยอีกด้วย

สรุปได้ว่าปรีชาเชิงอารมณ์ สามารถช่วยส่งเสริมให้เกิดทุนพลังใจทางบวกได้ ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรปรีชาเชิงอารมณ์มาศึกษาโดยเน้นในเรื่องธรรมชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ และนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานข้อที่ 4 ปรีชาเชิงอารมณ์ มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก และสมมติฐานข้อที่ 6 ปรีชาเชิงอารมณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ ดังภาพแสดงความสัมพันธ์ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปรีชาเชิงอารมณ์และทุนพลังใจทางบวก โดยส่งผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ ต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์

7. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of Community) ที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก

ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น แปลมาจากคำว่า sense of community (SOC) หรือ psychological sense of community (PSOC) ซึ่งเป็นแนวคิดของสาขาจิตวิทยาชุมชน โดยแนวคิดนี้มีพื้นฐานของทฤษฎีทั้งจิตวิทยา และสังคมวิทยา ที่ใช้อธิบายกับบริบทสังคมนอกเมือง หรือสังคมแบบชนบท (Glynn, 1981) แต่ในปัจจุบันได้ขยายองค์ความรู้การวิจัยไปประยุกต์ใช้ในวงการบริหารองค์การทุนมนุษย์ (Royal;& Rossi,1996; McCole,2013; Boyd;& Nowell, 2014) จิตวิทยาผู้บริโภคและการจัดการตราสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความจงรักภักดีต่อตราสินค้าอีกด้วย (Rosenbaum; et al. 2005)

7.1 นิยามและความสำคัญของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น

นักวิชาการได้ให้นิยามความหมายของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

ซาราซัน (Sarason,1974) ให้นิยามความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นว่าเป็น การรับรู้ความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น ยอมรับการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และเต็มใจรักษาการพึ่งพานั้น โดยการให้หรือทำเพื่อบุคคลอื่นตามที่เขาคาดหวัง และสำนึกว่าตนเป็นองค์ประกอบที่สามารถทำให้โครงสร้างท้องถิ่นนั้นมั่นคงและสามารถพึ่งพาอยู่กันได้

แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan;& Chavis,1986) อธิบายความหมายของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รู้สึกห่วงใยกันและกันภายในกลุ่มคน และชุมชน รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ มีความศรัทธาที่จะทำภารกิจต่างๆ ให้สำเร็จ

ร่วมกันในท้องถิ่นของตนเอง โดยเชื่อร่วมกันว่าหากทุกคนให้ความร่วมมือ จะทำให้ความต้องการของชุมชนบรรลุความสำเร็จ

คิมและแคปแลน (Kim; & Kaplan. 2004) ได้อธิบายว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นถือเป็นสินทรัพย์ของวิถีชีวิตบุคคลในสมัยใหม่ โดยให้ความสำคัญของบทบาทสภาพแวดล้อมทางกายภาพในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่เพื่อสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วย ความผูกพันกับท้องถิ่น ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น การเดินทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น

อริวัฒน์ เจียวิวรรณกุล (2553) อธิบายความหมายของ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น หรือ ความสำนึกต่อชุมชน ว่าเป็น การยอมรับ การห่วงใย การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความเชื่อ ความรู้สึกในบางสิ่งบางอย่างร่วมกันซึ่งประกอบด้วย การเติมเต็มความต้องการ การเป็นสมาชิก การมีอิทธิพล และการเชื่อมโยงความรู้สึกที่มีร่วมกัน

ณัฐวุฒิ อรินทร์ (2555) อธิบายนิยามของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นว่าหมายถึง ความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงถึงความผูกพัน ความภาคภูมิใจ ความเป็นเจ้าของท้องถิ่นในพื้นที่ที่พวกเขาอาศัยอยู่ อันเกิดจากการที่บุคคลเหล่านั้นได้มีปฏิสัมพันธ์กัน เพราะสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันในชุมชนได้สะดวก

จากความใกล้เคียงกันของความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปคำสำคัญ และนิยามความหมายสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษากับกลุ่มครูว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น คือ ความคิด ความรู้สึกของครูที่แสดงถึงความผูกพัน รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ รู้สึกห่วงใยกันและกันภายในกลุ่มคน และชุมชน ภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของท้องถิ่นและชุมชน โรงเรียนที่พวกเขาใช้ชีวิต และทำงานอยู่ อันเกิดจากการที่บุคคลเหล่านั้นมีปฏิสัมพันธ์กันเพราะสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันในชุมชนได้สะดวก

7.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น

แนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Psychological Sense of Community) ของ แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan and Chavis)

ซาราสัน (Sarason.1974) ได้เสนอว่าจิตวิทยาชุมชนควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้สึก และจิตสำนึกต่อชุมชน และได้กลายเป็นแนวคิดพื้นฐานหลักสำหรับการศึกษาในสาขาจิตวิทยาชุมชน แต่เพรตตี้ และคณะ (Pretty; et al. 1996) กล่าวว่า การเพิ่มตัวแปรจัดกระทำบางตัวในทฤษฎีแนวคิดนี้ยังมีลักษณะคลุมเครือและไม่ถือเป็นทฤษฎี

ต่อมาแมคมิลแลน และชาวิส (McMillan;& Chavis.1986) จึงนำเสนอทฤษฎีจิตวิทยาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Psychological Sense of Community) โดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน จนกลายเป็นทฤษฎีที่ถูกอ้างถึงมากที่สุดในงานจิตวิทยาชุมชนและในงานวิจัยสาขาต่าง ๆ ที่ศึกษาใน

เรื่องความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในบริบทต่าง ๆ ในตลอดช่วง 20 ปีที่ผ่านมา แม้กระทั้งงานวิจัยทางการศึกษาก็ได้สนใจศึกษาในบริบทของโรงเรียน การเรียนการสอน และกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ตามทฤษฎีและแนวคิดของแมคมิลแลน และชาวิส (Chavis;& Pretty. 1999 ; Dawson. 2006; Flanagan; et al. 2007; Overbaugh; & ShinYi.2006; Rovai; et al. 2005; Vieno; et al. 2005; Vieno; et al. 2007; Wighting. 2006) และ เมื่อปีค.ศ. 1996 แมคมิลแลน (McMillan.1996) ได้ปรับปรุงทฤษฎีเพิ่มเติม โดยเปลี่ยนแปลงชื่อเรียกแต่ละองค์ประกอบ หลังจากที่ได้พัฒนาเริ่มแรกในปี ค.ศ. 1976 แต่ยังคงจำนวนองค์ประกอบของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (sense of community) ไว้ 4 องค์ประกอบเหมือนเดิม ดังนี้

1. การเป็นสมาชิก (McMillan;& Chavis.1986) หรือ จิตวิญญาณ (McMillan.1996)

องค์ประกอบนี้เป็นการลงทุนเป็นสมาชิก จึงมีสิทธิ์เป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งมีอาณาบริเวณสำหรับคนที่ เป็นสมาชิกและ ไม่เป็นสมาชิก ทำให้เกิดความอบอุ่นปลอดภัยทางอารมณ์ กับคนที่ เป็นสมาชิก อันนำไปสู่ความเชื่อมั่นและความรักดีต่อกัน และ ยังอ้างอิงไปถึงการสอดคล้องทางความคิด (Cognitive dissonance) ที่เมื่อเป็นสมาชิกแล้วก็จะทำตามอย่างคนในกลุ่มให้ ความคิด ความรู้สึกของตนเองสอดคล้องกับกลุ่ม และเกิดความรับผิดชอบพร้อมเสียสละเพื่อกลุ่มโดยแมคมิลแลน (McMillan.2011) สรุปองค์ประกอบย่อยของการเป็นสมาชิกไว้ ดังนี้

1.1 อาณาบริเวณ หมายถึง 1) ตำแหน่งตัวกีดขวางที่ทำให้เป็นเจ้าของอาณาบริเวณและไม่เป็นเจ้าของ และ 2) สัญลักษณ์ที่แสดงถึงการเป็นสมาชิก

1.2 ความปลอดภัยทางอารมณ์ หมายถึง 1) ความสามารถที่จะพูดตรงไปตรงมา และ 2) ความรู้สึกปลอดภัยที่จะยอมรับความเสี่ยง

1.3 ความรู้สึกเป็นเจ้าของ หมายถึง 1) ความคาดหวังของการเป็นเจ้าของ 2) ความรู้สึกเมื่อเป็นที่ยอมรับ และ 3) การรับรู้ถึงการแสดงการต้อนรับ

1.4 การลงทุนส่วนบุคคล / ค่าธรรมเนียมจ่ายเงินเพื่อเป็นเจ้าของ ซึ่งจะทำให้ตนเองเป็นสมาชิกและก่อให้เกิดความหมายและคุณค่าของตนเอง ทั้งการลงทุนนี้ส่วนหนึ่งจะอยู่ในองค์ประกอบ การเป็นสมาชิกอีกส่วนจะอยู่ในองค์ประกอบการมีอิทธิพล

อย่างไรก็ตามแนวคิดที่ปรับปรุงใหม่ (McMillan.2011) ไม่ได้กล่าวถึง องค์ประกอบด้านระบบสัญลักษณ์ร่วมกัน (A common symbol system) ซึ่งทำหน้าที่สำคัญหลายประการในการสร้างและรักษาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในส่วนการรักษาอาณาเขตของกลุ่มไว้ด้วย

2. การมีอิทธิพล (McMillan;& Chavis.1986) หรือ ความไว้วางใจ (McMillan.1996)

องค์ประกอบนี้เป็นแบ่ง สองทิศทาง กล่าวคือ ทิศทางที่ตนจะมีอิทธิพลต่อกัน และกลุ่มมีอิทธิพลต่อตนเอง โดยคนที่สามารถทราบความต้องการ ความคิดเห็น เห็นคุณค่าคนอื่น รวมถึงเป็นที่ดึงดูด และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในกลุ่ม จะมีอิทธิพลต่อกันมากกว่า ส่วนลักษณะความไว้วางใจจะ

เกิดขึ้นหลังจากที่เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือชุมชนแล้ว โดยสมาชิกสามารถเปิดเผยความรู้สึกของตนเองได้รับความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจและห่วงใยจากสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม จนเกิดความใกล้ชิด ซึ่งการยอมตามจากการมีอิทธิพลเหนือกว่าทำหน้าที่ให้เกิดความใกล้ชิดและการยึดติดกันได้ในกลุ่ม โดยแมกมิลแลน (McMillan.2011) สรุปองค์ประกอบย่อยของการมีอิทธิพลไว้ ดังนี้

2.1 การลงทุนส่วนบุคคล หมายถึง 1) การเสียสละตนเองเพื่อเป็นสมาชิกจะได้รู้สึกว่าตนมีสมาชิกภาพ และ 2) การลงทุนส่วนบุคคลทำให้ดึงดูดสมาชิกมาลงทุนในชุมชน

2.2 บรรทัดฐานชุมชนมีอิทธิพลต่อสมาชิกให้ยอมทำตาม แบ่งเป็น 1) บรรทัดฐาน และ 2) พฤติกรรมยอมตาม

2.3 สมาชิกจะต้องยอมให้ตรวจสอบตามความต้องการของชุมชนเช่นเดียวกับสมาชิกอื่นเพื่อรักษาความเป็นปึกแผ่นของชุมชน

2.4 สมาชิกจะดึงดูดให้เข้ากลุ่มที่อนุญาตให้สมาชิกที่มีอิทธิพลเหนือ หรืออยู่ร่วมกับกลุ่ม

2.5 อิทธิพลระหว่างชุมชนและสมาชิก

3. การบูรณาการ (McMillan;& Chavis.1986) หรือ การเติมเต็มความต้องการ (McMillan.1996)

องค์ประกอบนี้ เป็นเรื่องของการเสริมแรง ซึ่งเป็นตัวจูงใจพฤติกรรมของคนในกลุ่ม และกลุ่มใดที่จะรักษาความรู้สึกที่ดีของการร่วมกันเป็นสมาชิกได้ กลุ่มนั้นจะต้องมีการให้รางวัลสำหรับสมาชิก เพื่อทำให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งการเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพ คือ การมอบสถานะให้สมาชิก การประสบความสำเร็จของชุมชน การเห็นความสามารถของสมาชิก ทำให้คนในกลุ่มได้รับการตอบสนองความต้องการจากตน และตนได้รับการตอบสนองความต้องการจากคนในกลุ่ม โดยแมกมิลแลน (McMillan.2011) สรุปองค์ประกอบย่อยของการบูรณาการไว้ ดังนี้

3.1 ชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก

3.2 การเสริมสร้างความเป็นเจ้าของ จากในด้านการมองเห็นสถานะภาพ ความสำเร็จและความสามารถของสมาชิกคนอื่น ๆ

3.3 การแบ่งปันคุณค่าหรือการคบค้าร่วมกันได้

3.4 การบูรณาการความต้องการและทรัพยากรหรือการคบค้ากัน

3.5 ทักษะการสอนเพื่อใช้ปรับเปลี่ยนการคบค้า

3.6 การสร้างให้เกิดการคบค้า โดยมอบหมายความรับผิดชอบและบทบาทจากคนหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไป

4. การเชื่อมประสานอารมณ์ที่แบ่งปันร่วมกัน(McMillan;& Chavis.1986) หรือ ศิลปะในการปฏิสัมพันธ์ (McMillan.1996)

องค์ประกอบนี้ เป็นการร่วมแบ่งปันบทบาทร่วมกันของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือหากไม่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ก็เป็นการหาอัตลักษณ์ให้กับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งร่วมกัน ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ซึ่งถ้ามีการติดต่อกันมากขึ้น ก็จะทำให้ใกล้ชิดกันได้มากขึ้นตามไปด้วย และถ้าการติดต่อนั้นเป็นไปอย่างมีคุณภาพ คือเป็นประสบการณ์ทางบวกก็จะทำให้ความสัมพันธ์นั้นเชื่อมต่อไปในทางที่ดีขึ้น โดยคนที่ลงทุนทางเวลาและงบประมาณต่างๆไปด้วยจะทำให้เกิดความสนใจและมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์มากกว่าคนที่ไม่ได้ลงทุนอะไรเลย และถ้าได้รับการยอมรับและรางวัลจากการแบ่งปัน ก็จะทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมากขึ้นไปอีกได้ ส่วนสัญลักษณ์ เรื่องราว เพลง และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์อื่น ๆ ถือเป็นตัวแทนส่วนหนึ่งของชุมชนที่อยู่ตลอดไป เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นตัวแทนคุณค่าของความกล้าหาญ ภูมิปัญญา ความเห็นอกเห็นใจและความซื่อสัตย์ และมีศิลปะสนับสนุนจิตวิญญาณที่อยู่ในองค์ประกอบแรกของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น พร้อมเชื่อมโยงกับองค์ประกอบอื่นด้วย ทั้งนี้แมคมิวแลน (McMillan, 2011) สรุปองค์ประกอบย่อยของการเชื่อมประสานอารมณ์ที่แบ่งปันร่วมกันไว้ ดังนี้

4.1 สมาชิกจะต้องแบ่งปันเวลา

4.2 สมาชิกต้องมีเวลาคุณภาพที่จะใช้ร่วมกัน โดย 1) เหตุการณ์ต้องมีคุณค่า 2) เหตุการณ์จะต้องมีความใกล้ชิดกัน และ 3) เหตุการณ์ต้องให้เกียรติสมาชิก
แมคมิวแลน (McMillan, 2011) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบอื่นไว้เพิ่มเติม ดังนี้

5. เวลาจะกลายเป็นสัญลักษณ์ในพิธีกรรม และประเพณี ที่ใช้ร่วมกัน รวมถึงแบ่งปันเรื่องราวที่เกิดขึ้น

6. สายสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณเกิดมาจากประวัติศาสตร์ที่แบ่งปันร่วมกัน

นอกจากนี้แมคมิวแลน (McMillan, 2011) แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีของ โนเวลล์ และบอยด์ (Boyd; & Nowell, 2010) ได้วิเคราะห์และวิจารณ์ทฤษฎีจากรายการข้อคำถามในแบบวัดดัชนีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (SCD) ซึ่งมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอที่ เพราะแบบวัดไม่ได้เป็นตัวแทนอธิบายทฤษฎีทั้งหมด แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งพัฒนาขึ้นวัดความรู้สึก และในบางแบบวัดยังเป็นลักษณะการวัดแบบย่อ (The Brief Sense of Community Scale ; BSCS) ซึ่งแทบจะไม่แสดงให้เห็นถึงทฤษฎี ที่มีองค์ประกอบย่อยอธิบายอีกมาก

แนวคิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of Community) ของ คิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan)

ตามแนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan, 2004) เห็นว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบเมือง ที่คำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์และไปมาหาสู่กันระหว่างคนในชุมชน จึงควรมีองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมเชิงกายภาพของชุมชนหรือเพื่อนบ้าน

ที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ทำให้ปรับแนวคิดของของแมคมิลเลน และชาวิส ให้มีองค์ประกอบทางกายภาพเข้าไปด้วย กลายเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความผูกพันกับท้องถิ่น หรือสถานที่ (Community or place attachment) 2) ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น (Community identity) 3) การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น (Social interaction) 4) เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น (Pedestrianism) ดังต่อไปนี้

1. ความผูกพันกับท้องถิ่น หรือสถานที่ (Community or place attachment) หมายถึง สายใย ความผูกพันอย่างแน่นแฟ้น ต่อชุมชน มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นเจ้าของชุมชนและชุมชนนี้เป็นเสมือน บ้านของตนเอง สามารถแสดงออกในหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่มีความพึงพอใจต่อชุมชน รู้สึกถึงความ ใกล้ชิดกับประเพณีวัฒนธรรมเดิมๆ ประเพณีเก่าๆ มีองค์ประกอบย่อยได้แก่

1.1 ความพึงพอใจต่อชุมชน (Community satisfaction) ซึ่งเมื่อสมาชิกในชุมชนรู้สึก ว่าตนเองพึงพอใจในการอาศัยในชุมชนนี้ จะทำให้เกิดความผูกพันกับท้องถิ่นหรือสถานที่มากขึ้น

1.2 ความรู้สึกถึงการมีสายสัมพันธ์ (Sense of connectedness) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่ ยังรู้สึกว่าชุมชนยังคงมีประเพณี และประเพณีเก่า รวมถึงคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมของชุมชนตนเอง

1.3 ความรู้สึกการเป็นเจ้าของชุมชน (Sense of ownership) เป็นความรู้สึกที่ตนเอง สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมที่บ้านและในชุมชน

1.4 การอยู่ร่วมกับชุมชนมายาวนาน (Long-term integration) เป็นความรู้สึกผูกพันทาง อารมณ์กับชุมชนเนื่องจากใช้ชีวิตอยู่มาเป็นเวลายาวนาน จนรู้สึกว่าท้องถิ่นชุมชนเป็นเสมือนบ้านของ ตนเอง

2. ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น (Community identity) หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเอง คน ในชุมชน และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไม่แปลกแยก แต่กลมกลืนเชื่อมโยงจนเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสุขสบาย และรู้สึกภาคภูมิใจที่จะบอกกับคนอื่นๆ ว่าตนเป็นคนใน ชุมชนแห่งนี้ โดยลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์นี้ยังสามารถแสดงออกมาได้ทางกายภาพอีกด้วย ซึ่งมี องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 ความเหมือนและความแตกต่าง (Uniqueness or distinctiveness) ที่มีในบุคคลสามารถ ทำให้อยู่ร่วมกับชุมชน และผู้อื่นได้ แม้ตนเองจะรู้สึกแตกต่างก็ตาม

2.2 ความต่อเนื่อง (Continuity) ทางคุณสมบัติทางกายภาพของชุมชนที่ยังคงเชื่อมโยง ระหว่างบุคคลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อช่วยดำรงรักษาเอกลักษณ์ของบุคคลและชุมชน

2.3 ความรู้สึกที่ตนเป็นคนสำคัญ (Significance) ที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกภาคภูมิใจ ปิติ ยินดีที่จะประเมินตนเองให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองเป็นคนในกลุ่ม หรือชุมชนแห่งนี้

2.4 ความรู้สึกกลมกลืน (Congruence or compatibility) ที่ทำให้บุคคลมีความสบายใจ และ มีวิถีชีวิตที่เข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมในชุมชน

2.5 ความสนิทชิดชอบเป็นเนื้อเดียวกัน(Cohesiveness) ซึ่งเกิดจากลักษณะของตนเองที่ชัดเจนว่าใกล้ชิดและผูกพันลึกซึ้งอย่างความสม่ำเสมอ จนตนเองรวมกันแน่นเป็นเนื้อเดียวกันกับชุมชน

3. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) หมายถึงโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นในชุมชนทั้งที่วางแผนแบบเป็นทางการ หรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญแบบไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมและการแก้ไขปัญหาในชุมชนอันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยได้แก่

3.1 การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน (Neighboring) ที่อยู่ข้างบ้านหรือในละแวกเดียวกัน

3.2 การพบปะกันโดยบังเอิญ (Casual social encounters) เป็นการติดต่อกับผู้อื่นในชุมชนที่อาจจะไม่เป็นเพื่อนบ้านหรืออาจไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

3.3 การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Community participation) เพื่อทำกิจกรรม หรือแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างร่วมมือกัน

3.4 การสนับสนุนทางสังคม(Social support) เป็นเครือข่ายมิตรภาพ หรือ การพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มเล็กเพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกห่วงใยเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

4. การเดินไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น (Pedestrianism) หมายถึง ลักษณะของชุมชนที่ได้ออกแบบถนนหนทางสะดวก ส่งเสริมให้สามารถเดินไปมาหาสู่กันได้ง่ายๆ รวมถึงมีจุดศูนย์รวมของชุมชนที่สามารถเดินทางไปร่วมกิจกรรมได้สะดวก โดยมีองค์ประกอบย่อยได้แก่

4.1 การเดินไปมาหาสู่กันได้ง่าย (Walkability) เป็นชุมชนที่มีถนนสามารถเดินไปหากันได้อย่างสะดวก

4.2 การเดินทางไปมาหากันโดยมีเส้นทางที่ใกล้กัน (Pedestrian propinquity) เป็นความรู้สึกที่สามารถเดินไปมาหาสู่กันได้ง่ายๆ หรือมีบริการที่ช่วยให้เดินไปมาหากันอย่างใกล้ชิด

4.3 การเดินทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายโดยรถสาธารณะ (Public transit) เป็นความสามารถเดินทางไปถึงจุดศูนย์รวมของชุมชนเพื่อร่วมกิจกรรมได้อย่างสะดวกสบายโดยรถสาธารณะ

4.4 ถนนหนทางที่มีขนาดใหญ่เพียงพอและเหมาะกับการเดินทาง (Pedestrian-scale and streetside activity) เป็นการออกแบบถนนหนทางให้มีความสวยงามปลอดภัย เพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวก ทำให้เกิดกิจกรรมอื่นๆเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนได้ง่ายขึ้นด้วย

ผลรวมของทั้ง 4 มิติ จะแสดงว่าผู้ที่เคยอาศัยในชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ที่มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นเจ้าของชุมชน รู้สึกว่าชุมชนนี้เป็นบ้านของตนเองอย่างแท้จริง (Community attachment) มีความผูกพันแนบแน่นกับคนในชุมชน (Social interaction) มีสายสัมพันธ์ที่ดีจนรู้สึกถึงความเป็นหนึ่งเดียวกับชุมชนไม่เปลี่ยนแปลง (Community identity) สามารถติดต่อกับปะกัณง่าย ๆ ไม่ว่าจะเป็นจุดสถานที่ศูนย์กลางของชุมชน และกับคนในชุมชน หากมีผลรวมมากแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกเป็น

เจ้าของชุมชนหรือพื้นที่นั้น จึงไม่คิดที่ย้ายไปอยู่ที่อื่นแม้จะมีเหตุการณ์ร้ายแรงเพียงใด เพราะนักวิชาการบางท่านกล่าวว่า ความเป็นเจ้าของชุมชน นั้นแสดงถึง ความรู้สึกถึงความใกล้ชิดทางจิตใจ ต่อชุมชนบ้านเกิด (Feeling of psychological closeness) (Regis. 1988) หรือ “Psychological sense of community” (Maya-Jariego; & Armitage. 2007)

สำหรับการศึกษาวิจัยในประเทศไทยในเรื่องความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of community) ตามแนวคิดของ แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis.1986) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจิตวิทยาชุมชน (Community psychology) และแนวคิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of community) ของ ของคิมและแคปแลน (Kim; & Kaplan. 2004) ได้เริ่มมีผู้สนใจศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นของครู(อิริวัฒน์ เกียรติวรรณกุล.2553) และเจ้าหน้าที่ทางสาธารณสุข (ณัฐวิภา อรินทร์.2555) แต่ยังไม่ได้นับศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มครูในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก และการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน เพราะมีภัยพิบัติต่างๆเกิดขึ้นมากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงสนใจนำประเด็นนี้มาศึกษาในงานวิจัยนี้

7.3 องค์ประกอบและการวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น

ตั้งแต่ ซาราสัน (Sarason.1977) แนะนำแนวคิดของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น นักวิจัยและนักทฤษฎีหลายท่าน (Buckner.1988 ; Doolittle;& MacDonald. 1978; Glynn. 1981; McMillan; & Chavis.1986; Skjaeveland; Garling; & Maeland. 1996) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวข้องและถกเถียงกันในเรื่องมิติที่รองรับการสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรทางจิตวิทยานี้ โดยมีการอภิปรายอย่างต่อเนื่อง ทำให้นำไปสู่การพัฒนาของเครื่องมือวัดที่แตกต่างกันตามสมมติฐานที่แตกต่างของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น อันได้แก่ เครื่องมือวัดดังกล่าวได้แก่ แบบวัดความพึงพอใจของชุมชน (Community Satisfaction Scale) ของบาร์โด (Bardo.1976) แบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of Community Scale) ของ กลินน์ (Glynn.1981) แบบวัดดัชนีเพื่อนบ้านที่อยู่ร่วมกัน (Neighborhood Cohesion Index) ของบัคเนอร์ (Buckner .1988) แบบวัดเพื่อนบ้านในหลายมิติ (Multidimensional Measure of Neighboring) ของ สกาแวลด์ และคณะ (Skjaeveland; et al. 1996) ซึ่งส่วนใหญ่ นักทฤษฎีพัฒนาเครื่องมือเหล่านี้ เพื่อวัดแนวคิดให้ครอบคลุมในส่วนที่รู้สึกว่าได้ละเลยไปในเครื่องมือที่พัฒนามาก่อนหน้า (Obst; Smith; & Zinkiewicz.2001)

สำหรับแนวคิดทฤษฎีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นของ แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis.1986) ซึ่ง แมคมิลแลน (McMillan.1996) ได้แก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นแนวคิดดีขึ้นและพัฒนาเป็นแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of Community Index: SCI) ในครั้งแรกโดย ชาวิส และเพ็ตตี้ (Chavis; & Pretty.1999) มีจำนวน 12 ข้อคำถาม ครอบคลุมทั้งสี่

องค์ประกอบ โดยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นของ แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis.1986) นั้นถือเป็น แบบวัดเชิงปริมาณที่ได้รับความนิยมในการวัดและศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในทางสังคมศาสตร์มานานกว่า 30 ปี ในประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปอเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงกลาง และใช้ในหลากหลายวัฒนธรรม เช่น สังคมเมือง สังคมชนบท สังคมชนเผ่า ในบริบทสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน เช่น ในสถานที่ทำงาน ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย ชุมชนต่างๆ เป็นต้น จนถือเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าดีแล้ว (Obst; Smith; & Zinkiewicz.2001) อย่างไรก็ตามนักวิชาการหลายท่านได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อจำกัดในการนำไปใช้ในสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และกังวลต่อความเที่ยงในการนำไปใช้ เพราะคำตอบมีลักษณะเป็นการให้คะแนนแบบถูก-ผิด ทำให้ขาดความหลากหลายในการนำไปใช้ จึงเกิดการพัฒนารูปแบบใหม่ เป็นครั้งที่ 2 (SCI-2) เป็นแบบวัดที่มีจำนวน 24 ข้อคำถาม และใช้แบบมาตรวัดแบบลิเคิร์ตในการตอบ ซึ่งแบบวัดนี้ได้มีการนำไปทดลองใช้ในกลุ่มคนหลากหลายวัฒนธรรม และในการสำรวจขนาดใหญ่ พบว่ามีความเที่ยงสูง มีค่าสัมประสิทธิ์ $\alpha = .94$ และในแต่ละด้านย่อย มีค่าสัมประสิทธิ์ α สูงอยู่ระหว่าง .79-.86 (อิริวัฒน์ เจียวิวรรธน์กุล.2553)

นอกจากนี้ อิริวัฒน์ เจียวิวรรธน์กุล(2553) อธิบายเพิ่มเติมว่ามิติขององค์ประกอบทางทฤษฎีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นของ แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis.1986) ได้ถูกนำมาศึกษาและอภิปรายกันมาเป็นเวลานานแต่ก็พบหลักฐานสนับสนุนไม่เพียงพอ จนนักวิชาการบางคนก็ไม่เห็นด้วยในการวัดโครงสร้างแบบมิติเดียว และการศึกษาที่ผ่านมายังแสดงให้เห็นแนวโน้มจากหลายงานวิจัยว่า การวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นเป็นแบบโครงสร้างพหุมิติ (multidimensional construct) มากกว่าโครงสร้างแบบมิติเดียว จึงสามารถวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นได้ชัดเจนกว่า และส่วนใหญ่เป็นการวัดองค์ประกอบแบบพหุมิติ อยู่ระหว่าง 2 – 6 องค์ประกอบโดยองค์ประกอบที่มีการวัดกันมากที่สุด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเป็นสมาชิก การมีอิทธิพล การบูรณาการ และการเชื่อมประสานอารมณ์ที่แบ่งปันร่วมกัน ซึ่งทั้งสี่องค์ประกอบแรกสอดคล้องกับองค์ประกอบของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ตามแนวคิดของ แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis.1986) และแบบวัดดัชนีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นโดยชาวิส และเพ็ตตี้ (Chavis; & Pretty.1999)และมิติของโครงสร้างที่สำคัญนี้ยังคงยากที่จะกล่าวอ้างถึงและค่อนข้างจะเป็นอุปสรรคต่อการวิจัยที่มีการวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ซึ่งควรที่จะบ่งชี้ได้ง่ายในความหลากหลายของชุมชน

ทั้งนี้แนวคิดของแมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis.1986) ยังมีข้อจำกัดที่ไม่ได้แสดงถึงความเป็นเจ้าของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะยังไม่ครอบคลุมการวัดในเชิงองค์ประกอบกายภาพเหมือนเช่นแนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan. 2004) ซึ่งได้เสนอแนวคิดความเป็นเจ้าของพื้นที่ หรือความเป็นของชุมชนที่มีบางมิติ พร้อมสร้างแบบวัด ที่มีความใกล้เคียงกันกับแนวคิดของแมค

มิวเลน และชาวิส (McMillan; & Chavis.1986) โดยมี 4 องค์ประกอบ คือ ความผูกพันกับท้องถิ่น (Community attachment) ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น (Community identity) การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น (Social interaction) และเส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น (Pedestrianism) และในการศึกษาของคิมและแคปแลน (Kim; & Kaplan. 2004) ได้ศึกษากับกลุ่มประชากรในชุมชน Orchard Village เพื่อสร้างแบบวัด จำนวน 17 ข้อ แสดงให้เห็นองค์ประกอบทางกายภาพจากการเดินทางไปมาหาสู่กันได้ง่าย ซึ่งถามเกี่ยวกับถนนหนทางที่ใช้สัญจรได้สะดวกในชุมชน

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงดำเนินการสร้างแบบวัดขึ้นเอง เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นที่ต้องการศึกษา ในเชิงที่ชุมชนต้องเผชิญกับอุทกภัย ทั้งนี้ตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดของคิมและแคปแลน ซึ่งในประเทศไทยได้มีผู้เริ่มนำมาพัฒนาแบบวัด และใช้ในการวิจัยบ้างแล้ว (ฉันทวุฒิ อรินทร์.2555)

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อทุนพลังใจทางบวก

เวียโน และคณะ (Vieno; et al.2007) ได้ศึกษาเรื่อง Social support, sense of community in school, and self-efficacy as resources during early adolescence: an integrative model เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งที่มาแตกต่างกัน เช่น จากพ่อแม่ และเพื่อน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในโรงเรียน และการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อความผาสุกทางจิตใจของตนเอง ซึ่งวัดจากแบบวัดรายงานความพึงพอใจของชีวิตตนเอง และ อาการทางจิต ในวัยรุ่นตอนต้น จากการตรวจสอบในรูปแบบบูรณาการโดยประเมินจากการทดสอบแบบจำลองสมการ โครงสร้างเปรียบเทียบกลุ่มผู้หญิงระหว่างความแตกต่างทางเพศและอายุ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียน 7097 คนในภาคเหนือของอิตาลี แบ่งออกเป็นเพศชาย ร้อยละ 51.4 และกลุ่มช่วงอายุ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเทียบเท่าระดับชั้นเกรด 6 ระดับชั้นเกรด 8 และ ระดับชั้นเกรด 10 และผลการเรียน โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 11,13 และ 15 ปี จากผลการวิจัยพบว่าสมการ โครงสร้างมีความสอดคล้องระหว่าง การรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งได้รับอิทธิพลโดยตรงจากความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนหรือท้องถิ่น (0.36) และได้รับอิทธิพลทางตรง และอ้อมจากการสนับสนุนทางสังคมจากพ่อแม่ และกลุ่มเพื่อน ทั้งนี้ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนหรือท้องถิ่น และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ยังเป็นตัวแปรคั่นกลางของการสนับสนุนทางสังคม ที่มีผลต่อ ความผาสุกทางจิตใจของตนเองอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนหรือท้องถิ่นและการสนับสนุนทางสังคม ถือเป็น ตัวแปรที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในตัวแปรทุนพลังใจทางบวกได้

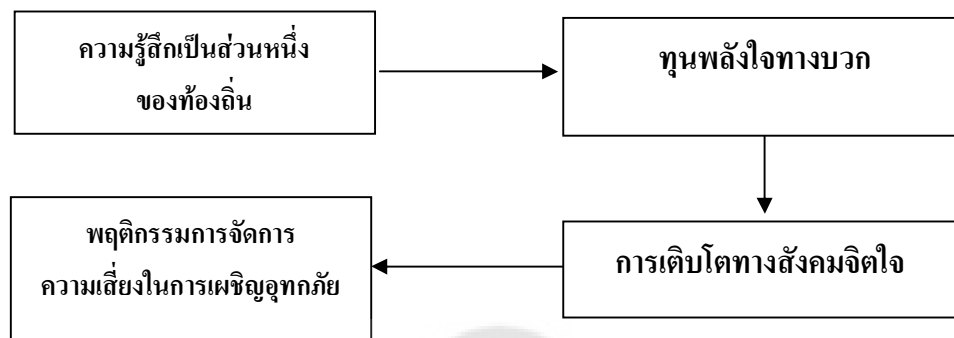
คูเทก , เทิร์นบูลล์ และ แฟร์เวเธอร์-ชมิทท์ (Kutek; Turnbull;& Fairweather-Schmidt. 2011) ได้วิจัยเรื่อง Rural men's subjective well-being and the role of social support and sense of community:

Evidence for the potential benefit of enhancing informal network เพื่อตรวจสอบผลกระทบของการสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อความพึงพอใจส่วนบุคคลในชนบท จากการพิจารณาผลกระทบหลักและแบบจำลองเพื่อลดระดับความเครียด จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 185 คนอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปในชนบททางตอนใต้ของประเทศออสเตรเลีย โดยผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบสองขั้น (Two-step hierarchical multiple regression) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตได้ดี ซึ่งสามารถเป็นตัวแปรที่ลดระดับความเครียดได้ ตามด้วยความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นได้ว่าการสนับสนุนทางสังคม และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นเป็นตัวแปรที่ช่วยลดระดับความเครียด และส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต ผู้วิจัยจึงเชื่อได้ว่า เมื่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นนี้สามารถส่งผลให้เกิดความพึงพอใจได้ก็ย่อมจะส่งเสริมให้เกิดทุนพลังใจทางบวกและนำไปสู่การเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเช่นกัน

ณัฐพร อรินทร์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่มีต่อสุขภาวะทางจิตและพฤติกรรมการปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบของบุคลากรสาธารณสุขในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งผลการวิเคราะห์แบบจำลองพหุระดับ พบว่าบุคลิกภาพแบบเข้มแข็ง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุนจากครอบครัวและการรับรู้ความมั่นคงปลอดภัย มีอิทธิพลโดยตรงต่อทุนพลังใจเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทำหน้าที่เป็นตัวแปรคันกลางโดยส่งต่อไปยังตัวแปรผลด้านสุขภาวะทางจิตและด้านพฤติกรรมบางตัวแปร คือ ความเติบโตทางจิตใจ ความเหนื่อยหน่าย และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกองค์กรที่ดี ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสถานการณ์ความไม่สงบ แม้ว่าผลการวิเคราะห์แบบจำลองระดับบุคคล จะส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อทุนพลังใจเชิงบวก แต่เมื่อทำการวิเคราะห์พหุระดับกลับพบว่าไม่ส่งผลต่อตัวแปรตามใดๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากงานวิจัยนี้จึงสรุปได้ว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมีผลโดยตรงต่อทุนพลังใจเชิงบวก และยังทำหน้าที่เป็นตัวแปรคันกลาง ทั้งนี้กลุ่มที่ศึกษายังเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ใกล้เคียงกับกลุ่มครูอีกด้วย

สรุปได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมีผลต่อทุนพลังใจทางบวก และเมื่อพิจารณาตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวกก็พบว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นยังมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน และยังมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรทางจิตสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตทางสังคมจิตใจ ได้แก่ ความพึงพอใจส่วนตัว อีกด้วย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อทุนพลังใจทางบวกดังกล่าวข้างต้นจึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานข้อที่ 4 ว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก และข้อที่ 6 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง

ของท้องถิ่นมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ดังภาพประกอบต่อไปนี

ภาพประกอบ 5 แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นและทุนพลังใจทางบวก โดยส่งผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ ต่อพฤติกรรม การจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

8. การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก

8.1 ความหมายของการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization)

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2540) กล่าวถึงความหมายของ ถ่ายทอดทางสังคม ว่าเป็นกระบวนการเชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสังคม และวัฒนธรรมของเขา โดยกระบวนการดังกล่าวยังเป็นกระบวนการแบบมีผลซึ่งกันและกัน ผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดจึงต่างมีอิทธิพลต่อกันและกัน

งามดา วานินทานนท์ (2547) ได้อธิบายความหมายของการถ่ายทอดทางสังคม ว่าเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมของเขา บุคคลจะเรียนรู้และซึมซาบ ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่เข้าไปเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวความคิดและพฤติกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีโครงสร้างและส่งผลต่อบุคคลในลักษณะที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเกิด ณ ที่แห่งใด แต่อาจมีเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันไป จึงเป็นกระบวนการ พัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลที่สงวนไว้ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะตนและค่านิยมของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย โดยกระบวนการดังกล่าวนี้มีความต่อเนื่องตลอดชีวิต

หทัยรัตน์ มาประณีต (2549) อธิบายความหมายของการถ่ายทอดทางสังคมว่าเป็นกระบวนการทางสังคมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งจะกระทำควบคู่กันและเป็นกระบวนการตั้งแต่เกิดจนสิ้นชีวิต เพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติตามที่สังคมต้องการและดำรงอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นๆได้อย่างเป็นปกติสุข

ปพนัณิ จิตติวัฒนา (2553) อธิบายความหมายคำว่าถ่ายทอดทางสังคม หรือการขัดเกลาทางสังคมว่าเป็น กระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสังคมสอนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบกฎเกณฑ์ ความประพฤติ และค่านิยมต่างๆ ที่กลุ่มได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคมนั้น

เชเฟอร์ (Schaefer. 2005) อธิบายความหมายของการถ่ายทอดทางสังคม คือ กระบวนการส่วนหนึ่งของชีวิตที่บุคคลเรียนรู้ถึงเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการเป็นสมาชิกในวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม โดยการถ่ายทอดทางสังคมเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งในมุมมองระดับสังคมจุลภาค การถ่ายทอดทางสังคมจะช่วยให้บุคคลค้นพบถึงวิธีการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมซึ่งผู้อื่นคาดหวัง หรือได้ทราบถึงค่านิยม หรือบรรทัดฐานของคนในสังคม ส่วนในระดับสังคมมหภาค การถ่ายทอดทางสังคมจะช่วยส่งผ่านวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นถัดไป การถ่ายทอดทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นระยะยาวต่อเนื่องในสังคม ทั้งนี้การถ่ายทอดทางสังคมจะกำหนดภาพลักษณ์ส่วนบุคคล มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ช่วยให้ผู้บุคคลสร้างบุคลิกภาพซึ่งเป็นรูปแบบของเจตคติ ความต้องการ คุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลด้วย

มาซิโอนิส (Macionis.2007) อธิบายความหมายของการถ่ายทอดทางสังคมว่า เป็นประสบการณ์ตลอดช่วงชีวิตที่บุคคลพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ และเรียนรู้วัฒนธรรมเพื่อยู่รอดในสังคม ซึ่งประสบการณ์นี้เป็นหลักของการสร้างบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นรูปแบบที่บุคคลกระทำ คิด และรู้สึก

นอกจากนี้ สันธยา พลศรี (2545) อธิบายกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมว่ามีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. การตอบสนองความต้องการในระยะเริ่มแรกของมนุษย์ ตามระเบียบแบบแผนหรือบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้ โดยเฉพาะรูปแบบการเลี้ยงดูทารกตามสภาพครอบครัว
2. การรู้จักปรับความต้องการ และความสามารถของบุคคลให้เข้ากับบรรทัดฐานของสังคม ที่แตกต่างกัน
3. การยึดถือในสิ่งที่คล้ายกับตัวเอง ทำให้เกิดการถ่ายทอดทางสังคมขึ้น เช่น ความต้องการที่จะทำให้ตนให้เหมือนกับบุคคลที่ตนต้องการยึดถือเป็นแบบฉบับ ความรู้สึกร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ถือว่าเป็นพวกเดียวกับตน และความรู้สึกยึดมั่นในหลักการหรืออุดมคติบางอย่างอย่างแน่นแฟ้น

สรุปได้ว่า การถ่ายทอดทางสังคม เป็นกระบวนการที่บุคคลจะเรียนรู้และซึมซาบความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่เข้าไปเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวความคิดและพฤติกรรม ซึ่งได้มาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่เหมาะสมในวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดจึงต่างมีอิทธิพลต่อกันและกัน และกระบวนการยังเกิดขึ้นเป็นระยะยาวต่อเนื่องในสังคมจึงช่วยส่งผ่านวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน

รุ่นถัดไป ฉะนั้นการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย (Flood Disaster Socialization) จึงหมายถึง การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้และรับเอาค่านิยม ความเชื่อ บรรทัดฐาน ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และส่งผลต่อการรู้คิดและพฤติกรรม ในการแก้ปัญหาและจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติจากน้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นซ้ำได้อีก

8.2 เป้าหมายหลักและผลของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม

เบรินส์ (Berns, 2010) กล่าวว่าเป้าหมายหลักของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมมี 5 ด้าน เพื่อ

1. การพัฒนาการมโนทัศน์แห่งตน (Development of self-concept)
2. การปลูกฝังถ่ายทอดวินัยในตนเอง (Instilling self-discipline)
3. การปลูกฝังถ่ายทอดความมุ่งหวังในชีวิต (Instilling aspiration)
4. การสอนเกี่ยวกับทักษะเพื่อการพัฒนา (Teaching developmental skills)
5. การสอนเกี่ยวกับบทบาททางสังคม (Teaching social roles)

เบรินส์ (Berns, 2010) ยังได้อธิบายถึงผลจากการถ่ายทอดทางสังคมใน 2 รูปแบบใหญ่ คือ ผลทางอารมณ์และการรู้คิด คือ การถ่ายทอดทางสังคมก่อให้เกิดค่านิยม เจตคติ แรงจูงใจ ความสามารถระบุพฤติกรรม และความภาคภูมิใจตนเอง และผลทางสังคมและพฤติกรรมคือการควบคุม และจัดการพฤติกรรมของตนเอง ศีลธรรม และบทบาททางเพศ

8.3 วิธีการถ่ายทอดทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2546) กล่าวถึงวิธีการถ่ายทอดทางสังคมแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การถ่ายทอดทางสังคมโดยตรง เป็นการถ่ายทอดทางสังคมที่ต้องการให้บุคคลปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กลุ่มกำหนดอย่างเป็นทางการ โดยชี้แนวทางในการปฏิบัติอย่างจริงจังและเจตนา ในรูปแบบ การบอกเล่า สั่งสอน ชมเชย คุกคาม

งามตา วานิชานนท์ (2545) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่าการถ่ายทอดทางสังคมทางตรงหรือแบบจูงใจ ว่าเป็นการถ่ายทอดที่กระทำตามวัตถุประสงค์เฉพาะในขอบเขตที่จำกัด เกิดจากการถ่ายทอดค่านิยมบางประการ โดยให้ข้อมูล ชี้นำ หรือชักจูงเพื่อดำเนินการและต้องการที่ปลูกฝังหรือถ่ายทอดให้แก่บุคคลอื่น และสนับสนุนโดยการแสดงการยอมรับการกระทำแต่ในโลกแห่งความเป็นจริง บุคคลทุกคนมีลักษณะเฉพาะทางชีวสังคมและมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมที่ต่างกัน มนุษย์เราจึงมีโอกาสดำเนินการประสบการณ์ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย การปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างเกิดขึ้นโดยจงใจและไม่จงใจ ฉะนั้นการกระทำของแต่ละบุคคลจึงสะท้อนทั้งลักษณะทางชีวสังคมและประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคม

2. การถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม เป็นการอบรมที่ไม่เป็นทางการ บุคคลจะได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่กลุ่มวางไว้

นอกจากนี้การถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อมยังถือเป็นการถ่ายทอดทางสังคมแบบไม่เจาะจง เป็นการถ่ายทอดทางสังคมที่เกิดขึ้นเองในช่วงเวลาที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือ การสังเกตโดยไม่ตั้งใจหรือมีเจตนาจะหาความรู้หรือค่านิยมแต่ประการใด และในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการทำให้ทราบว่า การปลูกฝังลักษณะทางจริยธรรมในเด็กมักเกิดจากการสอนอย่างไม่ได้ตั้งใจของผู้ใหญ่มากกว่าจะเกิดการสอนอย่างจงใจ ฉะนั้นการสอนที่ให้ผลดีที่สุด คือการกระทำของผู้ใหญ่เองในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นตัวอย่างโดยไม่รู้ตัว (งามตา วณินทานนท์, 2545)

สรุปได้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมโดยตรงเป็นการสอนหรือบอกกันโดยตรงและจงใจ เช่น เพื่อนบอกเพื่อน ส่วนการถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม เป็นการเรียนรู้จากการสังเกตและ การเลียนแบบการกระทำของบุคคลอื่น เช่น การทำตามแบบตัวละครในนวนิยาย การเลียนแบบบุคคลที่ชอบ (หทัยรัตน์ มาประณีต, 2549)

8.4 กลุ่มตัวแทน หรือองค์การในการถ่ายทอดทางสังคม

กลุ่มตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมมีส่วนสำคัญในชีวิตเพื่อให้การถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งอาจจะเป็นการส่งเสริมหรือขัดแย้งกันก็ได้ บุคคลจึงได้รับประสบการณ์และมีโอกาสเรียนรู้คุณค่าแบบต่างๆ ได้เลือกยึดถือเอาแบบที่ตนคิดว่าดีที่สุด และการถ่ายทอดทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับสภาพของสังคม โดยกลุ่มตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมมี 6 กลุ่ม (สุพัตรา สุภาพ, 2546; ปาณิ จิตวิวัฒนา, 2553) คือ

1. ครอบครัว เป็นการอบรมเบื้องต้นที่สำคัญที่สุด เพราะมีความใกล้ชิด และผูกพันอย่างลึกซึ้ง มีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทัศนคติ และแบบแผนการประพฤติแก่บุคคลเป็นอย่างมาก ครอบครัวจึงนับเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกของครอบครัวรวมทั้งกล่อมเกล่าพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพโดยจงใจหรือทางอ้อมให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคม

นอกจากนี้ สัมพันธภาพภายในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวต่างมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรม (อรพินทร์ ชูชม; สุภาพร ธนะชานันท์; และ ทัศนาก ทอภักดี, 2554)

2. กลุ่มเพื่อน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการถูกอบรมจากเพื่อนที่อายุเท่ากันหรือมากกว่า โดยเฉพาะบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เพื่อนยอมรับและแสดงความเป็นพวกเดียวกัน

มาซิโอนิส (Macionis, 2007) กล่าวว่ากลุ่มเพื่อนอาจมีผลต่อความสนใจของบุคคลในระยะสั้น เช่นความสนใจเรื่องดนตรีและภาพยนตร์ ซึ่งต่างจากผู้ปกครองที่จะมีผลต่อเป้าหมายบุคคลในระยะ และยังหวังไวว่าบุตรของตนนั้นมีเพื่อนเช่นไรด้วย

ความสำคัญของอิทธิพลของเพื่อนยังมีผลโดยตรงต่อเจตคติและมีผลโดยอ้อมต่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ เยาวชนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและมีการเห็นแบบอย่างการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากเพื่อนมากแล้วจะมีเจตคติที่ดีต่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากตามไปด้วยและส่งผลให้เยาวชนนั้นมีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากด้วย (อรพินทร์ ชูชม; สุภาพร ษณะชานนท์; และทัศนยา ทองภักดี. 2554)

3. โรงเรียน เป็นสถานที่ที่เด็กได้เรียนรู้วิชาการต่างๆ อย่างเป็นทางการ และเป็นสถานที่ที่เด็กได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงในวัยเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนมีช่วงระยะเวลาที่จะให้การอบรมแก่บุคคลยาวนานมากขึ้นกว่าเดิม โรงเรียนจึงมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก โดยบางครั้งการอบรมอาจไม่ตรงกับทางบ้านทำให้เด็กสับสน หรือสอนในสิ่งที่ป็นทฤษฎีและอุดมคติเกินไป อาจไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงในชีวิต ซึ่งครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาถือเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญยิ่งในการจรรโลงสังคมไทย เนื่องจากเป็นผู้ที่ให้การฝึกอบรมขั้นพื้นฐานแก่เด็กและเยาวชนซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญของสังคมต่อไป ครูจึงถือเป็นตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมแก่เด็กที่รับช่วงต่อจากพ่อแม่ (งามดา วานินทานนท์. 2545)

4. กลุ่มอาชีพ เป็นการถ่ายทอดในช่วงของการประกอบอาชีพ ซึ่งแต่ละอาชีพก็จะต้องยอมรับระเบียบวิธีปฏิบัติของอาชีพนั้น ซึ่งจะมีคุณค่าและวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน และความเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นเวลานาน อาจทำให้บุคคลมีอุปนิสัยใจคอ เจตคติ ความต้องการของชีวิตแตกต่างกันไปจากที่เคยได้รับการฝึกอบรมมาในระยะต้นของชีวิต

5. ตัวแทนทางศาสนา หรือองค์การศาสนา มีหน้าที่หลักของศาสนา 2 ประการคือ หน้าที่ต่อบุคคล โดยศาสนาสนองความต้องการส่วนตัวของบุคคลในการอยากรู้อยากเห็นการแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต การแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคม โดยช่วยให้บุคคลเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและค่านิยมในสังคม และช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต สำหรับตัวแทนศาสนาได้แก่ พระ นักบวช ผู้สอนศาสนา จะเป็นผู้ขัดเกลาย่ถ่ายทอดทางสังคมในแง่ศีลธรรม จริยธรรม และความประพฤดิที่ถูกต้องที่ควร ตลอดจนหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิต ทำให้บุคคลมีหลักคุณธรรมที่มีคุณค่าบางอย่างในการยึดมั่นร่วมกัน เพื่อให้สังคมเป็นระเบียบ (ปฟาณี จิตวิวัฒนา. 2553)

6. สื่อมวลชน ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีส่วนการถ่ายทอดทางสังคมที่เร้าความคิด และพฤติกรรมในด้านต่างๆ ตั้งแต่เรื่องคุณค่า ความเชื่อ แบบแผนการประพฤดิ โดยอิทธิพลของสื่อมวลชนจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทัศนคติและแนวโน้มตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับ

นอกจากนี้ สนธยา พลศรี (2545) ยังได้เพิ่มเติม กลุ่มผลประโยชน์ เป็นอีกกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคม เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นตัวแทนทางสังคมที่จะให้การอบรมขัดเกลาบุคคล ให้อยอมรับบรรทัดฐานของสังคมจากกิจกรรมที่บุคคลต้องปฏิบัติตามมายหลายประการตามความสนใจและความต้องการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การใช้เวลาว่าง

ส่วน เชเฟอร์ (Schaefer, 2005) อธิบายเพิ่มเติมถึง กลุ่มภาครัฐ ให้ถือเป็นอีกกลุ่มตัวแทนที่มีความสำคัญในการถ่ายทอดทางสังคม เพราะมีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบทบาทการปกป้องคุ้มครองที่เปลี่ยนถ่ายหน้าที่จากครอบครัวไปสู่รัฐบาลจากผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม รัฐจึงได้รับแรงกดดันจากคนในสังคมที่เรียกร้องให้ต้องจัดหาบริการต่างๆ อาทิ โรงพยาบาล การประกันภัย การดูแลเด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี รวมถึงช่วยเหลือด้านต่างๆ ให้คนในสังคม

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2549) สรุปอธิบายว่า สังคมจะกล่อมเกลาคูคนด้วยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมโดยตรงถือเป็นเรื่องยาก จึงต้องอาศัยตัวแทนเป็นผู้ทำหน้าที่แทน เพื่อดูแลให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ที่พึงปรารถนา ถ้าขาดการถ่ายทอดทางสังคมการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้น ส่งผลให้บุคคลไม่เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ไม่ได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และกระบวนการดังกล่าวนี้ไม่ได้เกิดขึ้นแก่เด็กเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งในแต่ละช่วงวัยก็มีการถ่ายทอดทางสังคมที่แตกต่างกันไป โดยคนที่อยู่ในชนชั้นทางสังคม หรือครอบครัว หรือประกอบอาชีพที่แตกต่างกันก็จะรับเอาคุณค่า หรือค่านิยมและความเชื่อที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อตนเองมากที่สุด

8.5 การวัดการถ่ายทอดทางสังคม

สำหรับแนวทางการวัดการถ่ายทอดทางสังคมนั้นผู้วิจัยจะนำลักษณะวิธีการถ่ายทอดทางสังคมที่แบ่งเป็นทางตรงและทางอ้อมซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้นมาใช้ในการวัดตัวแปรที่สังเกตได้ภายนอก (วรรณะ บรรจง, 2551) ร่วมกับมิติการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มตัวแทน หรือองค์การในการถ่ายทอดทางสังคม 4 แหล่งที่มา คือ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ และกลุ่มภาครัฐ (Schaefer, 2005) โดยพิจารณาเลือกตามความเกี่ยวข้องกับครูซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

8.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมที่มีต่อทุนพลังใจทางบวก และพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

วรรณะ บรรจง (2551) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของเอกลักษณ์นักศึกษาครูและการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัยที่มีต่อพฤติกรรมครูนักวิจัยของนักศึกษาครูในยุคนิรโทษกรรม การศึกษาผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรภายนอกที่ศึกษา ได้แก่ การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การ

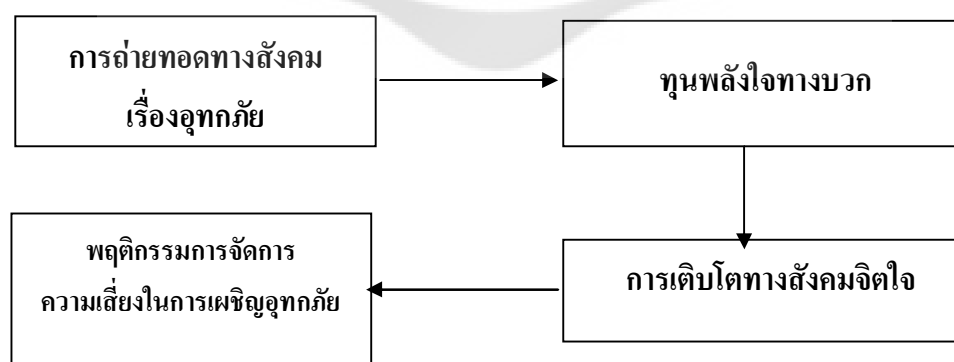
ถ่ายทอดทางสังคมจากโรงเรียน การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรภายใน ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพันในบทบาท เอกลักษณ์นักศึกษาครู การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัย ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเป็นองค์ประกอบหนึ่งในทุนพลังใจทางบวก และพฤติกรรมครูนักวิจัย ซึ่งตัวแปรสาเหตุมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผล โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) พฤติกรรมครูนักวิจัยได้รับอิทธิพลจากตัวแปรเอกลักษณ์นักศึกษาครู ความยึดมั่นผูกพันในบทบาท การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครู นักวิจัย การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู จากโรงเรียนและจากครอบครัว ตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันทำนายพฤติกรรมครูนักวิจัยได้ร้อยละ 66 2) เอกลักษณ์นักศึกษาครูได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัย ความยึดมั่นผูกพันในบทบาท การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู และการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว ตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันทำนายเอกลักษณ์นักศึกษาครูได้ร้อยละ 65.3) ความยึดมั่นผูกพันในบทบาทได้รับอิทธิพลทางตรงจากการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวเพียงตัวแปรเดียว โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 51 และ 4) การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัยนั้นได้รับอิทธิพลจากตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครูเพียงตัวเดียว และทำนายได้น้อยเพียงร้อยละ 6 ฉะนั้นจากงานวิจัยนี้จึงเห็นว่า การถ่ายทอดทางสังคมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในทุนพลังใจทางบวก

อาชฟอรัท สลุสส์ และแซกส์ (Ashforth; Sluss; & Saks. 2007) ได้ศึกษาเทคนิคการถ่ายทอดทางสังคม พฤติกรรมเชิงรุก และการเรียนรู้ของพนักงานใหม่ โดยใช้แบบจำลองการถ่ายทอดทางสังคมแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์ศึกษากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมในด้านเทคนิคและพฤติกรรมเชิงรุกที่จะส่งผลต่อรูปแบบเนื้อหาของการทำงานและการเรียนรู้ของพนักงานใหม่ และลักษณะการปรับตัว อันได้แก่ตัวแปร ด้านการปฏิบัติงาน การสร้างอัตลักษณ์ตามองค์กร ความพึงพอใจในการทำงาน และความตั้งใจที่จะลาออกจากการงาน โดยการสำรวจข้อมูลระยะยาวจากผู้ทำงานในภาคธุรกิจและเป็นผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิศวกรรมจำนวน 150 คน ในช่วงเริ่มทำงานประมาณ 7 เดือนพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมของสถาบันและพฤติกรรมเชิงรุกมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของพนักงานใหม่ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม และการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของพนักงานใหม่ และกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวซึ่งอยู่ในช่วงที่มีการควบคุมการเรียนรู้ทางอ้อมในการทำงาน ทั้งนี้พฤติกรรมเชิงรุกมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการลาออกจากการงาน ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมทางลบ และการเรียนรู้ถือเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมและพฤติกรรมปรับตัว อันได้แก่ การปฏิบัติงาน การพึงพอใจในการทำงาน แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการลาออก การศึกษาครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดทางสังคมแก่พนักงานใหม่มีความสำคัญและมีคุณค่าเชิงสัญลักษณ์มากกว่าที่พนักงานใหม่จะได้เรียนรู้ในการทำงานได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการถ่ายทอดทางสังคมอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัว และพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในสังคมด้านอื่นด้วย เช่นในงานวิจัยนี้ที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบ การปรับตัวในพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย การถ่ายทอดทางสังคมจึงอาจจะเป็น ตัวแปรที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเชิงรุก และเกิดการปรับตัวที่เหมาะสมเพื่อจัดการความเสี่ยงในการ เผชิญอุทกภัยได้

สรุปได้ว่างานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดทางสังคมมีอิทธิพลต่อทุนพลังใจ ทางบวกในองค์ประกอบด้านการรับรู้ความสามารถของตน และยังมีผลต่อองค์ประกอบด้านการปรับตัว ของบุคคลในพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ทั้งนี้สรุปจากการทบทวนวรรณกรรม ด้านการถ่ายทอดทางสังคม พบว่าการถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดช่วง ชีวิตตั้งแต่เด็กจนตาย มีผลต่อตัวแปรทุนพลังใจทางบวก ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การ ถ่ายทอดทางสังคมนี้ยังกำหนดภาพลักษณ์ส่วนบุคคล มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นตัวแปร หนึ่งในทางจิตวิทยาเชิงบวก และช่วยให้บุคคลสร้างบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นรูปแบบของเจตคติ ความต้องการ คุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นถ้าบุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีและเหมาะสมกับตัวแทนการ ถ่ายทอดทางสังคมก็จะส่งผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดีงามและไปสู่ความเจริญเติบโตของ บุคคลด้วย โดยเฉพาะเมื่อประสบภัยพิบัติก็สามารถเรียนรู้ปรับตัวได้ดี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องของการถ่ายทอดทางสังคมที่มีต่อ ทุนพลังใจทางบวก ดังกล่าวข้างต้นจึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานข้อที่ 4 ว่า การถ่ายทอดทางสังคม เรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก และสมมติฐานข้อที่ 6 การถ่ายทอดทางสังคมเรื่อง อุทกภัยมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ดังภาพประกอบ ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 6 แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมเรื่อง อุทกภัยและทุนพลัง ใจทางบวก โดยส่งผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ ต่อ พฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

9. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่เกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก

9.1 ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งประกอบไปด้วย ความรักใคร่ห่วงใย ความไว้วางใจ ความช่วยเหลือด้านเงินทอง สิ่งของแรงงาน การให้ข้อมูลข่าวสารตลอดจนการให้ข้อมูลป้อนกลับและข้อมูลเพื่อการเรียนรู้และการประเมินตนเอง ทำให้บุคคลรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ รู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น โดยได้จากกลุ่มคนในระบบของสังคมนั่นเองเป็นผู้ให้การสนับสนุน จะทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (วิลาวัลย์ รัตน.2552) ทั้งนี้มีผู้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมอย่างหลากหลายดังนี้

ลักษณะ บุญธรรม (2540) ให้ความหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือด้านการเงิน แรงงานหรือวัสดุสิ่งของต่างๆ จากบุคคลอื่นที่อยู่ใกล้ชิด หรืออยู่ในสังคมของตน ซึ่งอาจจะเป็นสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน บุคลากรทางสุขภาพคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนรวมกัน

คุณเดือน พันธมนาวิน (2548) ได้รวบรวมและสรุปนิยามของการสนับสนุนทางสังคมว่า หมายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยผู้ที่ให้การสนับสนุนทางสังคมจะให้การสนับสนุน 3 ด้านคือ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เช่น การแสดงความเป็นห่วงเป็นใยเห็นใจแสดงความรักและการยอมรับ เป็นต้น 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน ข้อมูลย้อนกลับ การให้รางวัล-ลงโทษ และการกล่าวติชมและ 3) การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งทรัพยากร งบประมาณ และแรงงาน เช่น บริการเงิน สิ่งของและเครื่องมือที่จำเป็น

วิลาวัลย์ รัตน (2552) สรุปว่าการสนับสนุนทางสังคม คือ การที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือทางด้านการเงิน แรงงานหรือวัสดุสิ่งของต่างๆ ตลอดจนการได้รับข้อมูลเพื่อการเรียนรู้และ การประเมินตนเองจากบุคคลอื่นซึ่งอยู่ใกล้ชิด หรืออยู่ในสังคมของตน ซึ่งอาจจะเป็นสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน หรือบุคลากรทางสุขภาพคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนรวมกัน แล้วทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าตนเองได้รับการยอมรับ รู้สึกมีคุณค่าและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คอบบ์ (Cobb. 1976) ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่าคือ การที่บุคคลรู้สึกได้รับข้อมูลข่าวสารที่เข้าใจได้ได้รับความรัก การยกย่อง มองเห็นคุณค่า มีความผูกพันซึ่งกันและกัน และรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

เพนเดอร์ (Pender. 1996) อธิบายการสนับสนุนทางสังคมว่าหมายถึง การที่บุคคลรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับและความรัก ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น

โดยได้การสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มคนในระบบของสังคมนั้นทางด้านจิตใจอารมณ์ สิ่งของ ข้อมูลสารสนเทศ คำแนะนำ ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

เบิร์นส์ (Berns. 2010) ให้นิยามการสนับสนุนทางสังคม คือการรับรู้ของบุคคลถึงการปฏิบัติจากสมาชิกในครอบครัวและนอกครอบครัวรวมถึงการมีโอกาสเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสาร การประเมิณพฤติกรรม และอารมณ์หรือสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นมั่นคง มีคุณค่า เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การรับรู้ของบุคคลถึงการปฏิบัติจากสมาชิกในครอบครัวและนอกครอบครัวรวมถึงการมีโอกาสเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสาร การประเมิณพฤติกรรม และอารมณ์หรือสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นมั่นคง มีคุณค่า เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุปการสนับสนุนทางสังคมในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับเรื่องอุทกภัย จึงหมายถึง การรับรู้ของบุคคลถึงการปฏิบัติจากสมาชิกในครอบครัวและนอกครอบครัวรวมถึงการได้รับความช่วยเหลือ และเอื้อประโยชน์จากผู้อื่น ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสาร การประเมิณพฤติกรรม และอารมณ์หรือสังคมเกี่ยวกับอุทกภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นมั่นคง มีคุณค่า เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตในสังคมช่วงที่ต้องเตรียมการ และประสบกับอุทกภัยได้อย่างมีความสุข โดยสรุปเป็นการสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ (Tangible support) และการสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information support)

9.2 ความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคม

อังคินันท์ อินทรกำแหง อรพินทร์ ชูชม และ อัจฉรา สุขารมณ์ (2550). กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นความรู้สึกของบุคคลถึงความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ ได้รับความรัก รู้สึกว่ามีคุณค่าในตนเอง เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น โดยได้รับจากกลุ่มบุคคลในระบบสังคม เป็นผู้สนับสนุนด้านจิต อารมณ์ วัสดุอุปกรณ์ ข่าวสาร คำแนะนำอันจะทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางจิตวิทยาสังคมของบุคคล ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลรับรู้ หรือประเมิณว่าจะได้รับความช่วยเหลือและได้รับการตอบสนองความต้องการของตนทางด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์และสังคม เช่น การได้รับความรัก การยกย่อง การเห็นคุณค่า ความภาคภูมิใจ และเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางสังคมและความผูกพันซึ่งกันและกัน ซึ่งมีผลทางบวกและลบต่อความเป็นอยู่ การตัดสินใจและการปรับตัวกับความเครียด

เฮาส์ (House. 1981) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า การสนับสนุนทางสังคมสามารถช่วยส่งเสริมหรือต่อต้านผลกระทบซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง 3 ลักษณะดังนี้

1. การสนับสนุนทางสังคมสามารถเพิ่มสุขภาวะที่ดีได้โดยตรง เพราะมีความสำคัญต่อความต้องการของมนุษย์ในด้านอารมณ์ เครื่องมือในการช่วยเหลือ ข้อมูลข่าวสาร และการประเมิน โดยเฉพาะในระหว่างช่วงการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ให้ผลทางบวกในการสนับสนุนด้านสุขภาพ หรือ ชดเชยผลของการเปลี่ยนแปลงในทางลบได้

2. การสนับสนุนทางสังคมสามารถช่วยลดระดับของการปรับตัวที่ไม่ดีได้หลายวิธี ดังนั้นจึงเป็นการพัฒนาสุขภาพได้โดยตรง เช่น ลดความตึงเครียดระหว่างบุคคล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมความพอใจและประเมินตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้อง

3. การสนับสนุนทางสังคมสามารถป้องกันผลร้ายจากภาวะวิกฤตและการเปลี่ยนแปลง และช่วยในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวในช่วงการเปลี่ยนแปลงของชีวิตสรุปคือ หน้าที่ของการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยยกระดับของสุขภาพ ลดแรงกดดันและป้องกันบุคคลจากผลของการเปลี่ยนแปลงชีวิตในหลายด้านด้วยกลไกหลายอย่าง กล่าวคือ การสนับสนุนทางสังคมเป็นพลังในการจัดการภาวะการปรับตัวที่ไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงในชีวิตนั่นเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจึงมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต และความผาสุก โดยจากการทบทวนการศึกษาวิจัยที่มีมากมาย พบว่าบุคคลที่มีระดับการสนับสนุนทางสังคมต่ำจะเสี่ยงต่อการมีอาการ โรคซึมเศร้า และการสนับสนุนทางสังคมต่ำยังมีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลซึ่งเป็นอาการเจ็บป่วยทางจิต นอกจากนี้สายสัมพันธ์ทางสังคม และการปฏิสัมพันธ์แบบสนับสนุนกัน ยังมีความสำคัญต่อการมีสุขภาพทางจิตที่ดี (Turner; & Turner. 1999)

ดังนั้นการสนับสนุนและช่วยเหลือจากสังคม จะช่วยลดความรุนแรงของความเครียดหรือปัญหา ผู้ป่วยซึ่งมีเครือข่ายการช่วยเหลือเป็นอย่างดีจะผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤตได้ดีกว่าผู้ที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว หรือไม่สามารถรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น (ชลธิชา บุญศิริ.2550)

9.3 ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม

เคปแลน และคณะ (Kaplan; et al. 1977) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นวัตถุสิ่งของ (Tangible support) เป็นการสนับสนุนในรูปแบบของการช่วยเหลือด้านการเงินหรือการช่วยเหลือด้านร่างกาย

2. การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นลักษณะนามธรรม (Intangible support) เป็นการสนับสนุนในรูปแบบของการให้กำลังใจ ความรัก และความผูกพันทางอารมณ์

เชฟเฟอร์ และคณะ (Schaefer; et al. 1981) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) หมายถึง ความผูกพันใกล้ชิดที่ได้รับการยืนยัน ทำให้บุคคลได้รับความรัก หรือได้รับการดูแล เอาใจใส่
2. การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ (Tangible support) หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของและการบริการ
3. การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information support) หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทำให้บุคคลสามารถนำไปแก้ปัญหา หรือข้อมูลป้อนกลับทำให้บุคคลรับรู้ถึงพฤติกรรมและการปฏิบัติตน

ทอยด์ (Thoits, 1982) ได้แบ่งประเภทของการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การสนับสนุนทางด้านสิ่งของ หมายถึงการได้รับความช่วยเหลือด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เงินทอง ที่จะทำให้บุคคลที่ได้รับนั้นสามารถดำรงบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบได้ตามปกติ
2. การสนับสนุนทางด้านข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารรวมทั้งคำแนะนำและการป้อนกลับ
3. การได้รับการสนับสนุนทางด้านอารมณ์และสังคม หมายถึง การได้รับความรัก การดูแล เอาใจใส่ การยอมรับ การเห็นคุณค่าในตน และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

จาคอบสัน (Jacobson, 1986) แบ่งการสนับสนุนทางสังคม ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) คือ พฤติกรรมที่ทำให้รู้สึกสบายใจ และเชื่อว่ามีบุคคลคอยให้การสนับสนุน รัก หรือพฤติกรรมอื่นๆ ซึ่งแสดงถึงความเอาใจใส่และความมั่นใจ
2. การสนับสนุนทางด้านการรู้คิด (Cognitive Support) คือ ความรู้ข้อมูลข่าวสารคำแนะนำ ที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆ และสามารถปรับตัวได้กับความเปลี่ยนแปลง
3. การสนับสนุนทางด้านสิ่งของ (Material Support) คือ สิ่งของและบริการต่างๆ ที่ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้

โคเฮนและโฮเบอร์แมน (Cohen; & Hoberman, 1983) ได้พัฒนาแบบสอบถามการสนับสนุนระหว่างบุคคลโดยแบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ความเป็นเจ้าของ (Belonging) คือ การรับรู้ถึงความสามารถร่วมทำกิจกรรมกันในสังคม
2. การสัมผัสจับต้องได้ (Tangible) คือ การรับรู้ในเรื่องการจัดหาความช่วยเหลือในเชิงที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง
3. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self- esteem) คือ การรับรู้ตนเองในด้านบวก เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น
4. การประเมินผล (Appraisal) คือ การรับรู้ถึงการได้รับคำแนะนำ การรับฟังปัญหา และการสนับสนุนทางอารมณ์

ไวส์ (Weiss, 1974) กล่าวถึงชนิดของการสนับสนุนทางสังคมว่ามี 6 ประเภท ดังนี้

1. ความใกล้ชิดผูกพัน (Attachment) เป็นสัมพันธภาพแสดงถึงความใกล้ชิดที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นที่รักและได้รับการดูแลเอาใจใส่ซึ่งมักจะได้รับจากบุคคลใกล้ชิด เช่น คู่สมรส เพื่อน สมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และหากบุคคลขาดการสนับสนุนชนิดนี้ จะรู้สึกแตกแยกทางอารมณ์ (Emotion isolation) หรืออ้างว้างโดดเดี่ยว (Loneliness)

2. โอกาสในการอบรมเลี้ยงดูผู้อื่น (Opportunity of nurturance) หมายถึง โอกาสที่บุคคลสามารถแสดงความรักชอบในการเลี้ยงดูหรือช่วยเหลือบุคคลอื่นและพึ่งพาผู้อื่นได้ หากขาดการสนับสนุนชนิดนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกว่าชีวิตนี้ไร้ค่า (Meaningless in life)

3. การผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social integration) หมายถึง โอกาสที่บุคคลสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม มีโอกาสแข่งขัน แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน รวมทั้งแสดงความห่วงใยเข้าใจต่อกันและหากขาดการสนับสนุนชนิดนี้ทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยวจากสังคม

4. กำลังใจที่มีคุณค่า (Reassurancal of worth) หมายถึง การที่บุคคลได้รับการเคารพ ยกย่อง และชื่นชมที่สามารถแสดงบทบาททางสังคมอันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในครอบครัวและสังคม ถ้าขาดการสนับสนุนชนิดนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกขาดความเชื่อมั่นหรือไร้ประโยชน์ (Uselessness)

5. ความเชื่อมั่นในมิตรภาพที่ดี (Sense of reliable alliance) การสนับสนุนชนิดนี้จะได้มาจากครอบครัว หรือเครือข่ายซึ่งมีความคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือห่วงใยซึ่งกันและกัน หากขาดจะทำให้บุคคลรู้สึกว่าขาดความมั่นคงและถูกทอดทิ้ง

6. การได้รับคำแนะนำ (The obtaining of guidance) หมายถึงการได้รับความช่วยเหลือทางอารมณ์ ข้อมูลข่าวสาร จากบุคคลที่ตนศรัทธา และเชื่อมั่นในช่วงที่บุคคลเผชิญกับความเครียดหรือภาวะวิกฤตถ้าขาดการสนับสนุนชนิดนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง

เบรินส์ (Berns, 2010) อธิบายว่าการสนับสนุนทางสังคม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร อันประกอบด้วย การสนับสนุนทางสิ่งที่จับต้องได้ ทางด้านสติปัญญา ทางด้านสังคม และทางด้านอารมณ์ ที่ได้รับจากผู้อื่นเมื่อเวลาที่ต้องการ ดังนี้

1. การสนับสนุนทางวัตถุ (Tangible support) ประกอบด้วย การแบ่งปันสิ่งของ เสื้อผ้า และเงินทอง

2. การสนับสนุนทางสติปัญญาประกอบด้วย การให้ข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำ

3. การสนับสนุนทางสังคม คือ ความเป็นมิตร

4. การสนับสนุนทางอารมณ์ คือ การรับฟัง และเห็นอกเห็นใจ

สำหรับเด็กแล้วเมื่อโตขึ้น กลุ่มเพื่อนจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในฐานะเป็นแหล่งการสนับสนุนทางสังคม การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารชนิดของการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสมนั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไข 3 ประการ คือ สถานการณ์ เวลาที่ต้องการการสนับสนุน และแหล่งสนับสนุนของบุคคล

(ชลธิชา บุญศิริ, 2550) ซึ่ง จาคอบสัน (Jacobson, 1986) กล่าวว่า บุคคลต้องการการสนับสนุนทางสังคม ด้านต่างๆแตกต่างกันขึ้นกับด้านเวลา และสถานการณ์ความเครียดแตกต่างกัน เช่น ในภาวะวิกฤตบุคคล ต้องการการสนับสนุนทางอารมณ์มากที่สุด ภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนทางความคิด สติปัญญาสำคัญที่สุดและในภาวะที่เกิดความไม่สมดุลระหว่างความต้องการกับแหล่งประโยชน์ การสนับสนุนที่มีประโยชน์คือ การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวพบว่า แม้จะมีการแบ่งชนิดของการสนับสนุนทางสังคม โดยนักทฤษฎีหลายๆคนก็ตาม แต่ยังคงมีความคล้ายคลึงกันในชนิดของการสนับสนุนทางสังคมที่พบได้ จากนักทฤษฎีเกือบทุกราย คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ

อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เน้นความเกี่ยวข้องกับทุนพลังใจทางบวก และเพื่อให้ มุ่งองค์ประกอบการวัดที่ครอบคลุมมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำการแบ่งองค์ประกอบการสนับสนุนทางสังคม ของ โคเฮนและโฮเบอร์แมน (Cohen; & Hoberman, 1983) ซึ่งในต่างประเทศได้พัฒนาใช้เป็น แบบสอบถามที่มีผู้นิยมนำไปใช้ศึกษาทางจิตวิทยาเชิงบวกมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

9.4 ระดับของการสนับสนุนทางสังคม

กอทเลียบ (Gottlieb, 1994 อ้างอิงจาก จริยาวัตร คมพยัคฆ, 2531) ได้แบ่งระดับของการ สนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับกว้าง (Macro level) เป็นการพิจารณาถึงการเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมในสังคมอาจ วัดได้จากความสัมพันธ์กับทางสถาบันในสังคม การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ด้วยความสมัครใจและการ ดำเนินชีวิตอย่างไม่เป็นทางการในสังคม
2. ระดับกลุ่มเครือข่าย (Mezzo level) เป็นการมองที่โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่ายสังคม ด้วยการวัดอย่างเฉพาะเจาะจงถึงกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อน ชนิด ของการสนับสนุนทางสังคมในระดับนี้คือ การให้คำแนะนำ การช่วยเหลือด้านวัสดุ ความเป็นมิตรและ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ และการยกย่อง
3. ระดับแคบ หรือระดับลึก (Micro level) เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความ ใกล้ชิดสนิทสนมมากที่สุดทั้งนี้มีความเชื่อว่าคุณภาพของความสัมพันธ์มีความสำคัญมากกว่าปริมาณ คือ ขนาด จำนวนและความถี่ของความสัมพันธ์การสนับสนุนในระดับนี้ ได้แก่ สามีภรรยา บุตรและ สมาชิกในครอบครัวหรือคนรักซึ่งมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ ให้การสนับสนุนทางจิตใจ แสดงความรัก และห่วงใย

คีนิงนิจ สมบูรณ์ (2539) กล่าวว่าบุคคลอาจได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มบุคคลใน สังคมของตนเองหลายกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันตามธรรมชาติประกอบด้วยบุคคล 2 ประเภท คือประเภทแรกเป็นบุคคลที่อยู่ในครอบครัวสายตรง ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน และ ประเภทที่สองเป็นครอบครัวใกล้ชิด ได้แก่ เพื่อนฝูงในวัยเดียวกัน เพื่อนบ้าน คนรู้จักคุ้นเคยเพื่อนร่วมงาน และคนใกล้ชิด

2. องค์กรและสมาคม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเป็นหน่วย ชมรม สมาคมและองค์กร เพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุนผู้อื่น เช่น ชมรมผู้สูงอายุ สโมสร องค์กรทางศาสนา เป็นต้น

3. กลุ่มวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ให้การช่วยเหลือการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพประชาชน เช่น แพทย์ พยาบาล และนักกายภาพบำบัด เป็นต้น

เบิร์นส์ (Berns, 2010) กล่าวว่า ชุมชนสามารถเสนอระบบการสนับสนุนทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ จากญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้านที่จะช่วยเหลือเมื่ออยู่ในช่วงวิกฤต และยังสามารถเป็นระบบการสนับสนุนทางสังคมที่เป็นทางการ จากสถาบันหรือหน่วยงานต่างๆในชุมชน เช่น สถาบันช่วยเหลือการเลี้ยงดูเด็ก โดยได้รับการสนับสนุนรายได้จากเงินภาษี การบริจาค และค่าสมาชิก ฉะนั้นถ้าสมาชิกในชุมชนต้องการให้โอกาสเด็กของตนเองได้เข้าใช้บริการจากระบบการสนับสนุนทางสังคมแบบเป็นทางการนี้ ก็ต้องให้การสนับสนุนนโยบายการเมือง อย่างไรก็ตามการสนับสนุนเด็กที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คือ การสนับสนุนจากเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

9.5 การวัดการสนับสนุนทางสังคม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการสนับสนุน และการวัดซึ่งมีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและนำมาเป็นขอบเขตหนึ่งของการศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคมในด้านความสัมพันธ์ และการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับมีหลายแนวคิด และจากที่มีการนิยามถึงการสนับสนุนทางสังคมมากมาย ดังที่กล่าว นักวิจัยจึงสรุปว่าการสนับสนุนทางสังคมว่าเป็นโครงสร้างที่ประกอบด้วยปัจจัยแบบพหุ และอธิบายเกี่ยวกับหมวดหมู่หรือประเภทของการสนับสนุนทางสังคมที่ควรพิจารณาเพราะจะมีผลต่างกัน และโครงสร้างหลักของการสนับสนุนทางสังคม คือ แหล่งทรัพยากรเครือข่ายในการสนับสนุน พฤติกรรมการสนับสนุน และการประเมินแบบอัตวิสัยของการสนับสนุน โดยแนวคิดที่มีชื่อเสียงและมีอิทธิพลในการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมมากที่สุด คือ แนวคิดของ Cobb ในปี ค.ศ. 1976 ที่มองว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นเรื่องของข้อมูลข่าวสารที่บุคคลเป็นเจ้าของใน 3 ลักษณะ (Turner; & Turner, 1999) ดังนี้

1. ข้อมูลที่ทำให้บุคคลได้เชื่อว่าตนได้รับการดูแลและได้รับความรัก
2. ข้อมูลที่ทำให้บุคคลเชื่อว่าตนสามารถภูมิใจในตนเองและมีคุณค่า
3. ข้อมูลที่ทำให้บุคคลได้เชื่อว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการสื่อสาร และมีความผูกพันซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้จากการสำรวจงานวิจัยหลายเรื่อง พบว่าการศึกษากการสนับสนุนทางสังคมมักเป็น การวัดการรับรู้ของบุคคล ในเรื่องการได้รับความมั่นใจว่าจะได้รับความช่วยเหลืออย่างแน่นอนหาก บุคคลต้องการ (Measures of perceived support) การวัดการสนับสนุนทางสังคมจากการรับรู้เป็นเรื่อง สำคัญที่สุด เพราะหากสามารถทำให้บุคคลรับรู้ได้ว่าพวกเขาได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่และมอง ในแง่ดีแล้วจะก่อให้เกิดผลในทางบวกมากกว่าการกระทำพฤติกรรมใดๆ ทั้งสิ้น (พลพี ทุมมาพันธ์. 2554)

9.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อทุนพลังใจทางบวก

มารยาท วงษานุตร (2539) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคม ความหวัง และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์ที่เข้ารับการบำบัด ณ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความหวังของผู้ติดเชื้อเอดส์ ความหวังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์และแรงสนับสนุนทาง สังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์

จินตนา เหลืองศิริเชียร (2550) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับ ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีภาวะซึมเศร้า และได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง และผู้สูงอายุที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงมี ภาวะซึมเศร้าต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ ทางลบกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมด้านที่สามารถทำนาย ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุได้มี 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ความใกล้ชิดและรักใคร่ผูกพัน ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วม หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ด้านที่ 4 การได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีคุณค่า และด้านที่ 3 การมีโอกาส เอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น

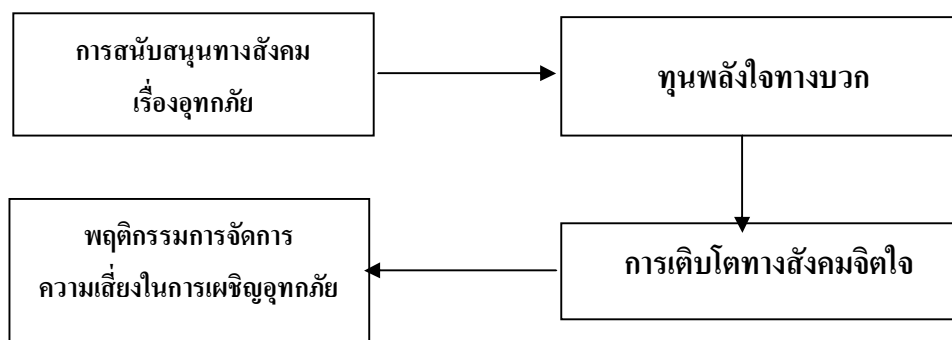
วิลาวัลย์ รัตนนา (2552) พฤติกรรมดูแลสุขภาพ และการสนับสนุนทางสังคม กับคุณภาพ ชีวิตผู้สูงอายุ ชุมชนผู้สูงอายุโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้สูงอายุที่ได้เรียน หนังสือ มีคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือ 2) ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพ มีคุณภาพชีวิต ดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ 3) ผู้สูงอายุที่มีรายได้สูงกว่า มีคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ ต่ำกว่า 4) การสนับสนุนทางสังคมทุกด้าน ยกเว้นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมดูแลสุขภาพ และการ สนับสนุนทางสังคมทุกด้านยกเว้นด้านการประเมินพฤติกรรม มีความ สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต 5) พฤติกรรมดูแลสุขภาพด้านการพักผ่อน ด้านโภชนาการ และด้านการออกกำลังกายสามารถร่วมกัน ทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ 6) การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์และสังคมสามารถทำนาย

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ 7) พฤติกรรมการดูแลสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้

เจิง เจากิว และฟิง กวง กัม (Chau-kiu Cheung; & Ping Kwong Kam . 2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานะการฟื้นคืนได้ในผู้สูงอายุชาวจีนฮ่องกง โดยใช้ทฤษฎีฐานรากเพื่อเปิดเผยถึงสภาพเงื่อนไขทางสังคมและจิตวิญญาณจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุชาวจีนฮ่องกง จำนวน 15 คน โดยผลการศึกษาพบแนวคิดทฤษฎีฐานรากและทฤษฎีวิภาษสังคมจิตวิญญาณ (social-spiritual dialectic theory) ว่ามีความสัมพันธ์กับการฟื้นคืนได้ที่เป็นตัวส่งเสริมถึงสภาพการใช้ชีวิตในช่วงก่อนหน้านี้ การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว และความศรัทธาในศาสนา โดยผลของข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนการฟื้นคืนได้ยังพบว่าการแยกตัวออกมาอย่างโดดเดี่ยวสามารถนำไปสู่ความศรัทธาในศาสนา ซึ่งเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการฟื้นคืนได้ ซึ่งข้อค้นพบนี้แตกต่างจากองค์ความรู้ที่มีมาแต่ก่อน ซึ่งเชื่อว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นพื้นฐานของการเกิดการฟื้นคืนได้ เพราะกลุ่มตัวอย่างได้ใช้โอกาสปรับเปลี่ยนประสบการณ์ในทางลบเพื่อเป็นเครื่องมือที่นำไปสร้างการฟื้นคืนได้ให้เกิดขึ้น

สรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อทุนพลังใจทางบวก ในองค์ประกอบความหวัง การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะซึมเศร้า ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเติบโตทางสังคมจิตใจ ได้ และการสนับสนุนทางสังคมยังมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านการดูแลสุขภาพอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่ได้ค้นพบใหม่จากทฤษฎีฐานรากที่ว่า การแยกตัวออกมาอย่างโดดเดี่ยวสามารถนำไปสู่ความศรัทธาในศาสนา ซึ่งเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการฟื้นคืนได้ ซึ่งข้อค้นพบนี้แตกต่างจาก องค์ความรู้ที่มีมาแต่ก่อน ซึ่งเชื่อว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นพื้นฐานของการเกิดการฟื้นคืนได้อีกด้วย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการสนับสนุนทางสังคม เป็นการรับรู้ที่บุคคลได้รับจากบุคคลหรือกลุ่มคน มีความสัมพันธ์กับความหวังซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งในองค์ประกอบทุนพลังใจทางบวก และส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพกายและใจที่ดีสามารถป้องกันความเครียด มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานข้อที่ 4 ว่า การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก และข้อที่ 6 การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ดังภาพประกอบต่อไปนี้

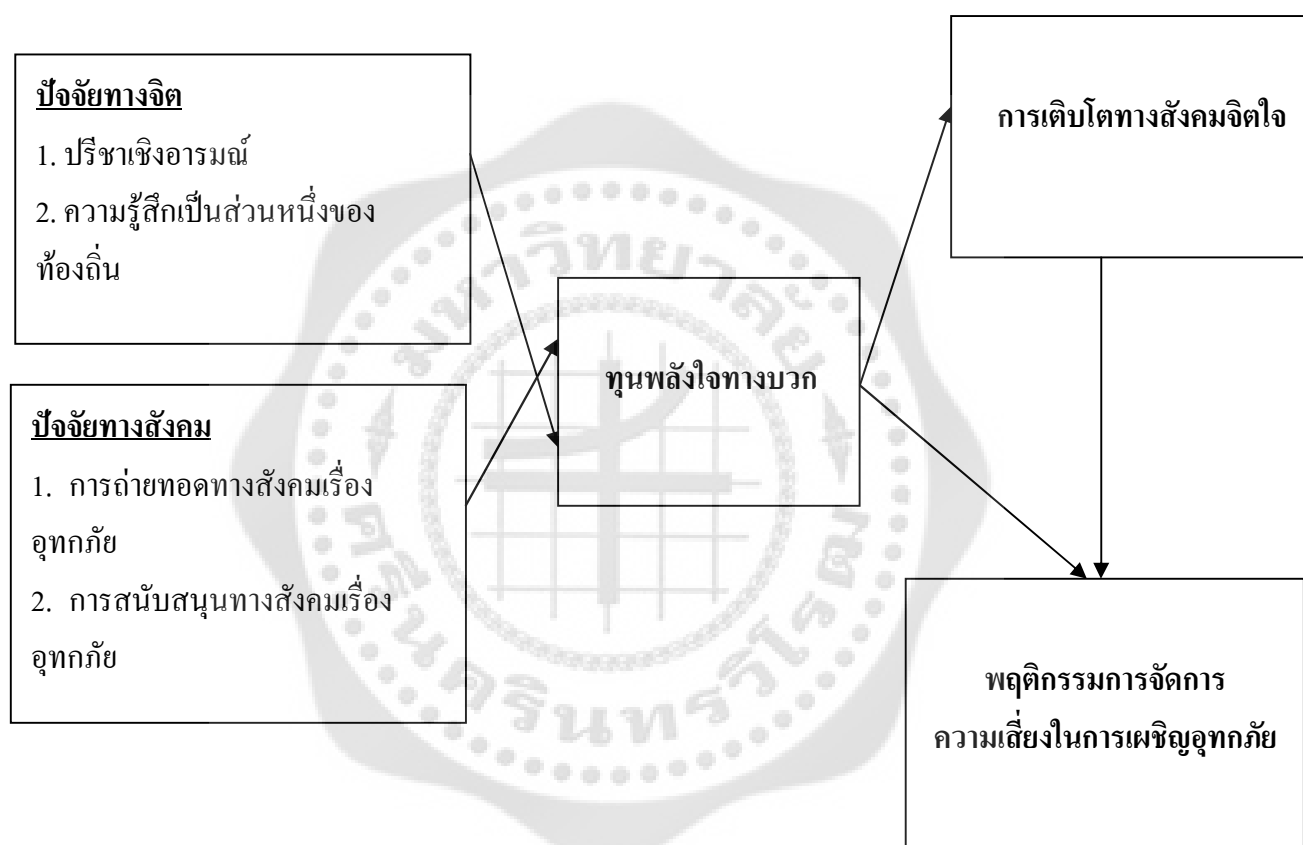
ภาพประกอบ 7 แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย และ ทุนพลังใจทางบวก โดยส่งผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ ต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

สรุปได้ว่า จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นและการทบทวนวรรณกรรมพบว่าตัวแปรทางด้านปรีชาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย และการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีความสัมพันธ์ และทำให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยได้ โดยเป็นผลทางอ้อมผ่านทางทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ (Posttraumatic Growth) ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างและทดสอบแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย เพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมเชิงบวกนี้ตามที่ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดที่สัมพันธ์ และเป็นเหตุผลดังที่กล่าว อันจะช่วยสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการตัวแปรด้านจิตและด้านสังคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดทุนพลังใจทางบวก ในการเผชิญอุทกภัยที่มีความผาสุก (Well-Being) และการเติบโตทางสังคมจิตใจ (Posttraumatic Growth) ที่อาจเกิดขึ้นอีกครั้งในอนาคตได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

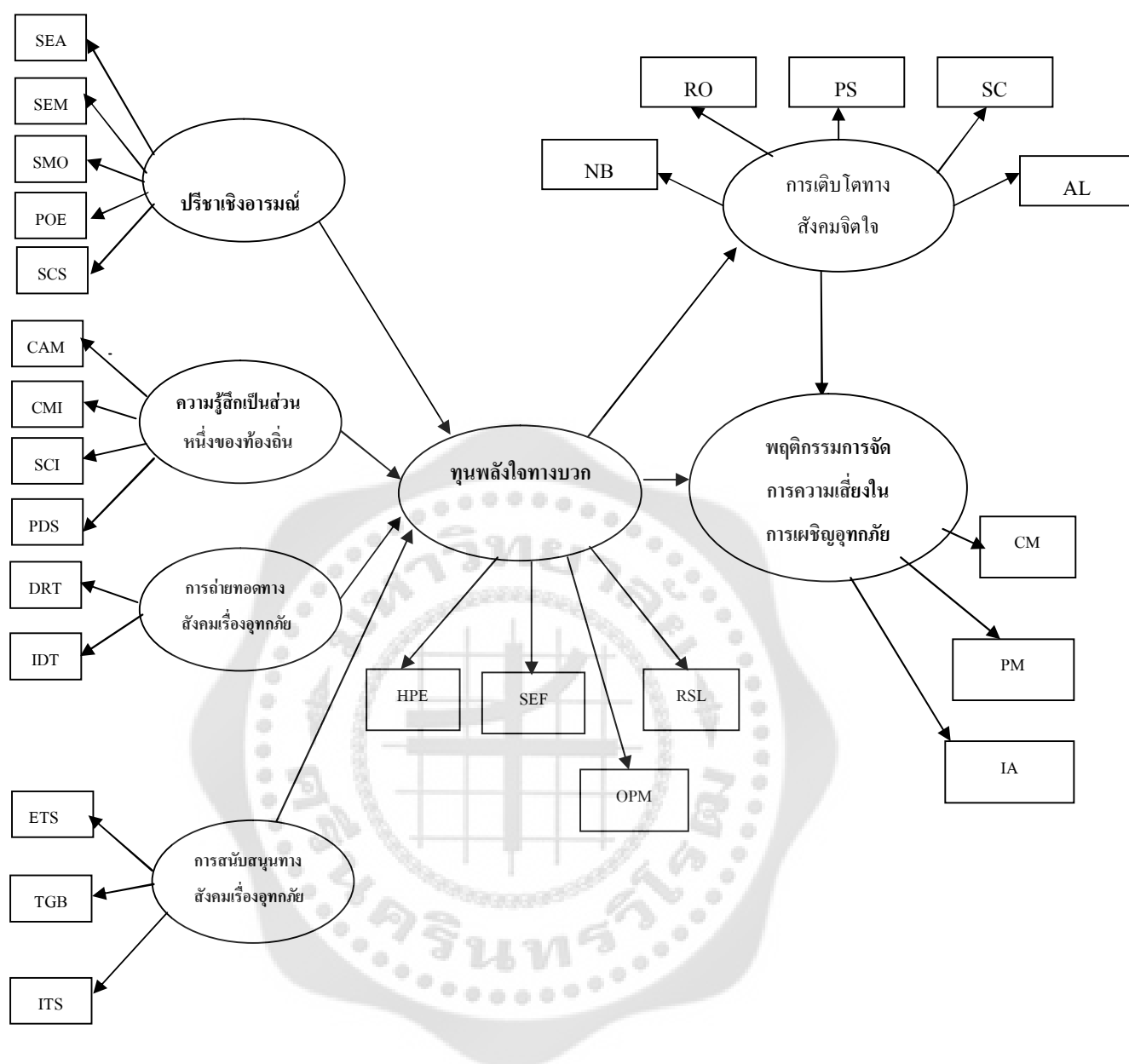
จากแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกของเซลิเกแมนและคณะ (Seligman;& Csikszentmihalyi. 2000; Seligman. 2002) และพฤติกรรมองค์การเชิงบวกของ ลูธานส์ และคณะ (Luthans; Youssef ; & Avolio. 2007 ; Luthans. 2011) ในการทำความเข้าใจ อธิบายและจัดการกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่ซับซ้อนในเชิงป้องกัน ส่งเสริมความเข้มแข็ง การฟื้นคืนได้ของคนที่สามารถเรียนรู้เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและชุมชนได้ ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเผชิญอุทกภัยประกอบด้วย ปัจจัยลักษณะทางจิตคือปรีชาเชิงอารมณ์ และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น และปัจจัยทางสังคม คือ การถ่ายทอดทางสังคม เรื่องอุทกภัยและการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมเชิงบวกคือ พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยเป็น

ผลทางอ้อมผ่านทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ รวมมีตัวแปรแฝงทั้งหมด 7 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 26 ตัว ในแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย จากทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ เพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมเชิงบวกนี้ ตามที่นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดที่สัมพันธ์ และเป็นเหตุผลกัน อันจะช่วยสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการตัวแปรทางจิต และปัจจัยทางสังคมที่จะมีผลให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ดังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปได้ว่า จากกรอบแนวคิดหลักที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าว ตลอดจนการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง สามารถสร้างแบบจำลองตามสมมติฐานที่แสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยด้านจิตสังคม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงการเผชิญอุทกภัยผ่านทุนพลังใจทางบวก ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 แสดงแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยตามสมมติฐาน

สัญลักษณ์ภายในภาพประกอบ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

สี่เหลี่ยม แทน ตัวแปรสังเกตได้

วงกลม แทน ตัวแปรแฝง

ลูกศร แทน ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝง โดยตัวแปรแฝงที่อยู่หัวลูกศรจะเป็นตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรสาเหตุ อักษรย่อภายในภาพประกอบ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงสัญลักษณ์ภายในภาพประกอบแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรม
การจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุภัยตามสมมติฐาน

ชื่อตัวแปรแฝง	อักษรย่อที่ใช้	ชื่อตัวแปรสังเกตได้	อักษรย่อที่ใช้
ปรีชาเชิงอารมณ์	EQ	1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	SEA
		2) การบริหารจัดการอารมณ์ของตน	SEM
		3) การสร้างแรงใจให้ตนเอง	SMO
		4) การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	POE
		5) ทักษะทางสังคม	SCS
ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น	SOC	1) ความผูกพันกับท้องถิ่น	CAM
		2) ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น	CMI
		3) การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น	SCI
		4) เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น	PDS
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย	SCL	1) ทางตรง	DRT
		2) ทางอ้อม	IDT
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย	SSP	1) การสนับสนุนด้านอารมณ์	ETS
		2) การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ	TGB
		3) การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ	ITS
ทุนพลังใจทางบวก	PYC	1) ความหวัง	HPE
		2) การรับรู้ความสามารถตนเอง	SEF
		3) การมองโลกในแง่ดี	OPM
		4) การฟื้นคืนได้	RSL
การเติบโตทางสังคมจิตใจ	PTG	1) ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	RO
		2) โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้	NB
		3) ความเข้มแข็งส่วนบุคคล	PS
		4) การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ	SC
		5) ความชื่นชมในชีวิต	AL

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อตัวแปรแฝง	อักษรย่อที่ใช้	ชื่อตัวแปรสังเกตได้	อักษรย่อที่ใช้
พฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย	DRB	1) พฤติกรรมการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง	IA
		2) พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง	PM
		3) พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยง	CM

สมมติฐานในการวิจัย

1. การเติบโตทางสังคมจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
2. ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
3. ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ
4. ปรัชญาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก
5. ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
- 7 ปรัชญาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
8. ค่าอิทธิพลในแบบจำลองสมการ โครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรีมีความแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยทางจิตและสังคมที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่านแนวคิดทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ประการแรก เพื่อทดสอบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง ประการที่สอง เพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. การรายงานดัชนีความกลมกลืน
7. การปรับแบบจำลอง

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร คือ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยเมื่อช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ในจังหวัดปริมณฑล 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 3,782 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550) และ จังหวัดนนทบุรีจำนวน 2,998 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2553) เพราะจากการสำรวจของ We Voice เครือข่ายเสียงประชาชนเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการจัดการความเครียดหลังน้ำท่วม ซึ่งพบว่าประชาชนมีความเครียดในระดับสูงกว่าปกติมากถึงร้อยละ 22.3 โดยเฉพาะกลุ่มคนในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี เป็นกลุ่มประชาชนที่มีความเครียดเกินกว่าปกติจำนวนมากที่สุด เมื่อเทียบกับกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในจังหวัดอื่นๆ (พบคนเมืองนนท์, ปทุมเครียดจัดช่วงมหาอุทกภัย. 2554; พิชน้ำท่วม...คนไทยเครียดหนัก จีรัฐรับมือ...ปีหน้าท่วมอีกฟังแน่. 2554)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาแบบจำลอง คือ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยเมื่อช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี เพื่อให้มีกลุ่มตัวอย่างมากเพียงพอต่อการพัฒนาแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ครั้งนี้ จึงใช้หลักเกณฑ์ตามหลักการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสมัลซึ่งใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีโลกลีสุดสูงสุด (Maximum likelihood) และการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลอง กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างในกรณีที่ข้อมูลมีการแจกแจงเป็นแบบปกติ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์จึงควรอยู่ในอัตราส่วน 10 - 20 ต่อ 1 (Hair; et al. 2010) สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ใช้หลักเกณฑ์นี้ในการกำหนดขนาดตัวอย่างซึ่งมีพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า ตัวแปรแฝงทั้งหมดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 26 ตัว โดยให้แต่ละกลุ่มควรมีขนาดตัวอย่าง อย่างน้อยประมาณ 15 เท่าของตัวแปร จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขั้นต่ำจำนวน 390 คนต่อกลุ่ม ในการวิจัยนี้ประกอบด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 417 คน และจังหวัดนนทบุรีจำนวน 401 คน ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บได้ครบสมบูรณ์ รวมเป็นจำนวน 818 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา กำหนดเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด ดังนี้

1. จากการกำหนดขนาดตัวอย่างซึ่งมีพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าตัวแปรแฝงทั้งหมด 7 ตัว ด้วยตัวแปรสังเกตได้ 26 ตัว ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์จึงควรอยู่ในอัตราส่วน 10-20 ต่อ 1 (Hair; et al. 2010) สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ให้แต่ละกลุ่มควรมีขนาดตัวอย่างอย่างน้อยประมาณ 15 เท่าของตัวแปร จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 390 คนต่อกลุ่ม

2. จากโรงเรียนในจังหวัด ปทุมธานี และ นนทบุรี ซึ่งเป็นประชากรพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ เลือกโรงเรียนโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยกำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิ เขตละ 30 โรงเรียนเท่ากัน เลือกโรงเรียนตามพื้นที่การศึกษาจากพื้นที่เขตการศึกษาที่ 1 จำนวน 30 โรงเรียน และเขตการศึกษาที่ 2 จำนวน 30 โรงเรียนของแต่ละจังหวัด ดังนั้น 1 จังหวัดจะเลือกโรงเรียนมา 60 โรงเรียน

3. จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างครุมาประมาณ 200 คนต่อพื้นที่เขตการศึกษาโดยแต่ละจังหวัดมี 2 พื้นที่การศึกษา ดังนั้นในแต่ละจังหวัดมีกลุ่มตัวอย่างครุประมาณ 400 คนมี 2 จังหวัด เท่ากับ 800 คน (2 เขตพื้นที่การศึกษาจากจำนวน 60 โรงเรียน X 200 คนต่อเขตพื้นที่การศึกษา X 2 จังหวัด) และในการวิจัยนี้เมื่อเก็บข้อมูลจริงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 417 คน และ

จังหวัดนนทบุรีจำนวน 401 คน ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บได้ครบสมบูรณ์ รวมเป็นจำนวน 818 คน โดยมากกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้จังหวัดละจำนวน 390 คนต่อกลุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 7 ตัวแปร แบ่งเป็น

1. ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรทางจิตวิทยา คือประกอบด้วย ปรีชาเชิงอารมณ์ (EQ) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (SOC) และตัวแปรทางสังคม คือ การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SCL) และการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SSP)

2. ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 3 ตัวแปร คือ ทุนพลังใจทางบวก (PYC) และ การเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG) และ พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย (DRB) สำหรับตัวแปรแฝงทั้งหมดวัดจากตัวแปรสังเกตได้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย

1. ปรีชาเชิงอารมณ์ (EQ) เป็นตัวแปรแฝงที่ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปรประกอบด้วย
 - 1.1 การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง
 - 1.2 การบริหารจัดการอารมณ์ของตน
 - 1.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
 - 1.4 การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น
 - 1.5 ทักษะทางสังคม
2. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (SOC) เป็นตัวแปรแฝงที่ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปรประกอบด้วย
 - 2.1 ความผูกพันกับท้องถิ่น
 - 2.2 ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น
 - 2.3 การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น
 - 2.4 เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น
3. การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SCL) เป็นตัวแปรแฝงที่ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปรประกอบด้วย
 - 3.1 การถ่ายทอดทางสังคมโดยตรง
 - 3.2 การถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม
4. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SSP) เป็นตัวแปรแฝงที่ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปรประกอบด้วย

- 4.1 การสนับสนุนด้านอารมณ์
- 4.2 การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ
- 4.3 การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ

ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย

1. ทุณพลังใจทางบวก (PYC) เป็นตัวแปรแฝงที่ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย

- 1.1 การรับรู้ความสามารถของตน
- 1.2 ความหวัง
- 1.3 การมองโลกในแง่ดี
- 1.4 การฟื้นคืนใจได้

2. การเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG) เป็นตัวแปรแฝงที่ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร ประกอบด้วย

- 2.1 โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ (New possibilities)
- 2.2 ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Relating to others)
- 2.3 ความเข้มแข็งส่วนบุคคล (Personal strength)
- 2.4 การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ (Spiritual change)
- 2.5 ความชื่นชมในชีวิต (Appreciation of life)

3. พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ภัย (DRB) เป็นตัวแปรแฝงที่ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปรประกอบด้วย

- 3.1 พฤติกรรมการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง
- 3.2 พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง
- 3.3 พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยง

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการพัฒนาแบบวัดในการศึกษามีขั้นตอนทั่วไปดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสร้างเครื่องมือวัดของแต่ละตัวแปร

2. สร้างแบบวัดเพื่อศึกษาแต่ละตัวแปรตามตามที่กำหนดแนวทางศึกษาไว้ในแบบจำลองการ
สร้างเครื่องมือวัดแต่ละตัวแปรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประสบอุทกภัย

ส่วนที่ 2 แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์

ลักษณะแบบวัด

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์นี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการจากแนวคิดของโกเลแมน (Goleman, 1999) และและเมเยอร์ และซาโลเวย์ (Mayer; & Salovey, 1997) รวมทั้งประยุกต์แบบวัดของ นัตรฤดี สุกปลั่ง (2543) และ สิริลักษณ์ ฮั่วสุน (2547) มาสร้างนิยามปฏิบัติการและแบบวัดในลักษณะ เชิงผสมผสานเพื่อใช้ในการวิจัยนี้ซึ่งเป็นการวัดในเชิงการใช้ชีวิตประจำวัน และการจัดการ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบดังนี้

1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง เป็นการตระหนักรู้ถึงความรู้สึก ความชอบ และมั่นใจใน
คุณค่าและความสามารถของตน ทั้งนี้ยังรวมถึงการประเมินอารมณ์ตนเองได้อย่างถูกต้องตามความเป็น
จริง รู้จักถึงจุดเด่น และจุดด้อย

2. การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง เป็นความสามารถในการจัดการอารมณ์ แรงกระตุ้น และ
แสดงออกได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ ทั้งอารมณ์ดี
และอารมณ์ไม่ดีให้เกิดความสมดุลในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง เป็นการมองโลกในแง่ดี และสร้างความเชื่อมั่นได้ว่า สามารถ
ทำได้ สามารถอยู่กับสิ่งนี้ และผ่านพ้นไปได้ด้วยดี และยังมีความคิดริเริ่ม พร้อมทั้งจะกระทำเมื่อมีโอกาส
ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์สิ่งดี มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้ที่มีความสามารถ และทักษะใน
ด้านนี้มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงานหรือกระทำการสิ่งต่างๆ ให้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า

4. การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการ มี
ความเข้าใจ และห่วงใยผู้อื่น สามารถปรับความสมดุลของอารมณ์ตนเอง ตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่าง
สอดคล้องกัน สามารถทราบความคิดเห็นของกลุ่ม และทราบความสัมพันธ์ของคนในกลุ่ม
ความสามารถในด้านนี้เป็นทักษะทางสังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงอยู่ เพราะต้องพบปะมี
สัมพันธภาพกับผู้อื่น การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น

5. ทักษะทางสังคม เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน สื่อสาร โน้มน้าวผู้อื่นได้อย่างได้ผล
และทำงานร่วมกันกับผู้อื่นโดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และสร้างสรรค์
ผลงานที่เป็นประโยชน์ ผู้ที่มีความสามารถและทักษะด้านนี้สามารถใช้ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม
ในการอยู่ร่วมกัน มีความสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล สร้างพลังร่วมกันของกลุ่มในการมุ่งสู่
เป้าหมาย และทำงานร่วมกับบุคคลต่างๆ ได้อย่างราบรื่น

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงที่สุดให้คะแนน 1 คะแนน ไปจนถึงจริงที่สุดให้คะแนน 6 คะแนน

วิธีการให้คะแนน

สำหรับข้อความทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุด ได้ 6 คะแนน จริงได้ 5 คะแนน ก่อนข้างจริงได้ 4 คะแนน ก่อนข้างไม่จริงได้ 3 คะแนน ไม่จริงได้ 2 คะแนน และไม่จริงที่สุดได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความทางลบผู้วิจัยให้คะแนนกลับกัน โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับปรีชาเชิงอารมณ์สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การหาคุณภาพแบบวัดตัวแปร

แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ ฉบับทดลองประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .807 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total correlation) ระหว่าง -0.63 - 0.61 จึงมีการปรับแก้ไขข้อความ หรือตัดข้อคำถามที่มีค่าเป็นลบ และมีค่าต่ำกว่า 0.20 ออก จากนั้นจึงนำแบบวัดฉบับนี้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงในงานวิจัยและนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอีกครั้ง ผลปรากฏว่าแบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.40 – 0.58

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ข้าพเจ้ารู้จักจุดเด่น และจุดด้อยของตัวเอง						
ข้าพเจ้าถือคติว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น						
ข้าพเจ้ารู้สึกเหนื่อยและท้อแท้ เมื่อมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิต						
เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกโกรธ ข้าพเจ้าบอกไม่ได้ว่าสาเหตุเกิดจากอะไร						

ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น

ลักษณะแบบวัด

ในการวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยประยุกต์แนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan. 2004) ในขอบเขตความรู้สึกของครูที่แสดงถึงความผูกพัน รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ รู้สึกห่วงใยกันและกันภายในกลุ่มคน และชุมชน ภาควิชาในความเป็นเจ้าของท้องถิ่นและชุมชน โรงเรียนที่พวกเขาใช้ชีวิต และทำงานอยู่ อันเกิดจากการที่บุคคลเหล่านั้นมีปฏิสัมพันธ์กันเพราะสามารถเดินทางไปหาผู้อื่นในชุมชนได้สะดวกตาม มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. **ความผูกพันกับท้องถิ่น (Community attachment)** หมายถึง สายใยความผูกพันอย่างแน่นแฟ้น ต่อชุมชน มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นเจ้าของชุมชนและชุมชนนี้เป็นเสมือนบ้านของตนเอง สามารถแสดงออกในหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่มีความพึงพอใจต่อชุมชน รู้สึกถึงความใกล้ชิดกับประเพณี วัฒนธรรมเดิมๆ ประเพณีเก่าๆ

2. **ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น (Community identity)** หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเอง คนในชุมชน และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไม่แปลกแยก แต่กลมกลืนเชื่อมโยงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสุขสบาย และรู้สึกภาคภูมิใจที่จะบอกกับคนอื่นๆ ว่าตนเป็นคนในชุมชนแห่งนี้ โดยลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์นี้ยังสามารถแสดงออกมาได้ทางกายภาพอีกด้วย

3. **การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)** หมายถึง โอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นในชุมชนทั้งที่วางแผนแบบเป็นทางการ หรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญแบบไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมและการแก้ไขปัญหาในชุมชนอันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ

4. **เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น (Pedestrianism)** หมายถึง ลักษณะของชุมชนที่ได้ออกแบบถนนหนทางสะดวก ส่งเสริมให้สามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายๆ รวมถึงมีจุดศูนย์รวมของชุมชนที่สามารถเดินทางไปร่วมกิจกรรมได้สะดวก

แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการตามแนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan. 2004) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 29 ข้อ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน ไปจนถึงจริงที่สุดให้คะแนน 6 คะแนน ผู้ที่มีคะแนนสูงแสดงถึงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นและชุมชน โรงเรียนมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำ

วิธีการให้คะแนน

สำหรับข้อความทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุด ได้ 6 คะแนน จริงได้ 5 คะแนน ก่อนข้างจริงได้ 4 คะแนน ก่อนข้างไม่จริงได้ 3 คะแนน ไม่จริงได้ 2 คะแนนและไม่จริงที่สุดได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความทางลบผู้วิจัยให้คะแนนกลับกัน โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นและชุมชน โรงเรียนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การหาคุณภาพแบบวัด

แบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ฉบับทดลองประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 31 ข้อ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total correlation) ระหว่าง -0.72 - 0.82 จึงมีการปรับแก้ไขข้อความ หรือตัดข้อคำถามที่มีค่าเป็นลบและมีค่าต่ำกว่า 0.20 ออก เมื่อนำแบบวัดฉบับนี้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงในงานวิจัย และนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอีกครั้ง ผลปรากฏว่าแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ ระหว่าง 0.58 - 0.70

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ข้าพเจ้ารู้สึกรักและผูกพันกับคนในชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						
จนถึงขณะนี้แล้วข้าพเจ้ายอมรับว่ายังรู้สึกแปลกแยกจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนบริเวณโรงเรียน						
โดยปกติข้าพเจ้า <u>ไม่ค่อย</u> ได้ร่วมทำกิจกรรมของโรงเรียน						
ปัจจุบันนี้ข้าพเจ้าสามารถใช้เส้นทางเข้า - ออกชุมชนโรงเรียนนี้ได้อย่างปลอดภัย						

ส่วนที่ 4 แบบวัดการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย

ลักษณะแบบวัด

ในการวัดการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประยุกต์แนวคิดของสุพัตรา สุภาพ (2546), งามตา วณินทานนท์ (2545) และ เชเฟอร์ (Schaefer, 2005) ซึ่งแนวคิดวิธีการถ่ายทอดทางสังคมทั่วไป 2 วิธี ได้แก่

1. การถ่ายทอดทางสังคมโดยตรง เป็นการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่ต้องการให้บุคคลปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กลุ่มกำหนดอย่างเป็นทางการ โดยใช้แนวทางในการปฏิบัติอย่างจริงจังและเจตนา ในรูปแบบ การบอกเล่า สั่งสอน ชมเชย ดุด่า

2. การถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม เป็นการอบรมที่ไม่เป็นทางการ บุคคลจะได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่นเรื่องอุทกภัย เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่กลุ่มวางไว้

ส่วนอีกมิติ คือแนวคิดตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคม 4 แหล่งที่มา คือ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ และกลุ่มภาครัฐ โดยพิจารณาเลือกตามความเกี่ยวข้องกับครูซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

แบบวัดการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงที่สุดให้คะแนน 1 คะแนน ไปจนถึงจริงที่สุดให้คะแนน 6 คะแนน

วิธีการให้คะแนน

สำหรับข้อความทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุด ได้ 6 คะแนน จริงได้ 5 คะแนน ค่อนข้างจริงได้ 4 คะแนน ค่อนข้างไม่จริงได้ 3 คะแนน ไม่จริงได้ 2 คะแนนและไม่จริงที่สุดได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความทางลบผู้วิจัยให้คะแนนกลับกัน โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การหาคุณภาพแบบวัด

แบบวัดการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย ฉบับทดลองประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total correlation) ระหว่าง -0.43 - 0.78 จึงมีการปรับแก้ไขข้อความ หรือตัดข้อคำถามที่มีค่าเป็นลบและมีค่าต่ำกว่า 0.20 ออก เมื่อนำแบบวัดฉบับนี้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงในงานวิจัย และนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอีกครั้ง ผลปรากฏว่าแบบวัดการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.38 - 0.45

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
การถ่ายทอดทางสังคมทางตรง						
ครอบครัว						
ข้าพเจ้ามักปฏิบัติตามที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวแนะนำ เพื่อใช้ปรับตัวเมื่อต้องเผชิญกับน้ำท่วม						
กลุ่มเพื่อน						
ข้าพเจ้ามีวิธีการเตรียมรับมือกับน้ำท่วมจากที่เพื่อนแนะนำ แล้วมาทำตาม						
กลุ่มอาชีพ						
ข้าพเจ้าไม่เข้าใจถึงคำเตือนของหัวหน้างานในการเตรียมเสบียงไว้ใช้ในยามเกิดน้ำท่วมฉุกเฉิน						
กลุ่มภาครัฐ						
ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อมูลข่าวสารที่เจ้าหน้าที่ของรัฐประกาศเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญน้ำท่วม						
การถ่ายทอดทางสังคมทางอ้อม						
การทำตามแบบอย่างญาติพี่น้องของข้าพเจ้า เพื่อเตรียมพร้อมป้องกันน้ำท่วมล่วงหน้า ทำให้ข้าพเจ้าใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น						
กลุ่มเพื่อน						
ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระ หากเห็นเพื่อนใช้จ่ายเงินไปกับการเตรียมป้องกันภัยน้ำท่วม						
กลุ่มอาชีพ						
ข้าพเจ้าเชื่อว่าเป็นเรื่องยุ่งยากมาก เมื่อเห็นสถานที่ทำงานของข้าพเจ้าจัดสถานที่เพื่อเตรียมป้องกันน้ำท่วม						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
กลุ่มภาครัฐ						
ข้าพเจ้าได้ข้อมูลการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัย น้ำท่วมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการบอกเล่าไม่เป็น ทางการมากกว่าการสื่อสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยตรง						

ส่วนที่ 5 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย

ลักษณะแบบวัด

การวัดการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยประยุกต์แนวคิดของเชฟเฟอร์ และคณะ (Schaefer; et al. 1981) เพื่อใช้วัดใน 3 มิติ ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) หมายถึง ความผูกพันใกล้ชิดการได้รับการยืนยันเรื่องอุทกภัย ทำให้บุคคลได้รับความรัก หรือได้รับการดูแล เอาใจใส่ 2) การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ (Tangible support) หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของและการบริการเรื่องอุทกภัย 3) การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information support) หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องอุทกภัยที่ทำให้บุคคลสามารถนำไปแก้ปัญหา หรือข้อมูลป้อนกลับทำให้บุคคลรับรู้ถึงพฤติกรรมและการปฏิบัติตน แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 13 ข้อ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงที่สุดให้คะแนน 1 คะแนน ไปจนถึงจริงที่สุดให้คะแนน 6 คะแนน

วิธีการให้คะแนน

สำหรับข้อความทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุด ได้ 6 คะแนน จริงได้ 5 คะแนน ค่อนข้างจริงได้ 4 คะแนน ค่อนข้างไม่จริงได้ 3 คะแนน ไม่จริงได้ 2 คะแนนและไม่จริงที่สุดได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความทางลบผู้วิจัยให้คะแนนกลับกัน โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การหาคุณภาพแบบวัด

แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย ฉบับทดลองประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 17 ข้อ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.68 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total correlation) ระหว่าง -0.03 -0.62 จึงมีการปรับแก้ไขข้อความ หรือตัดข้อคำถามที่มีค่าเป็นลบและมีค่าต่ำกว่า 0.20 ออก เมื่อนำแบบวัดฉบับนี้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงในงานวิจัย และนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอีกครั้ง ผลปรากฏว่าแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.32 – 0.55

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
การสนับสนุนด้านอารมณ์						
จากประสบการณ์ข้าพเจ้ามักได้รับกำลังใจจากคนในครอบครัวให้สามารถเผชิญวิกฤตการณ์น้ำท่วมได้						
การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ						
ข้าพเจ้ามักจะได้รับการแบ่งปันสิ่งของจากผู้อื่นในยามประสบเหตุการณ์น้ำท่วม						
ข้าพเจ้าสามารถหยิบยืมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ จากที่ทำงานมาใช้ในการเตรียมการป้องกันความเสี่ยงจากน้ำท่วมได้						
การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ						
คนในชุมชนมักแลกเปลี่ยนแต่ประสบการณ์ที่เลวร้ายเกี่ยวกับน้ำท่วม ทำให้ข้าพเจ้าท้อแท้ใจบ่อยครั้ง						

ส่วนที่ 6 แบบวัดทุนพลังใจทางบวก

ลักษณะแบบวัด

การวัดทุนพลังใจทางบวกใช้แบบสอบถามทุนพลังใจทางบวก (PCQ: Psychological Capital Questionnaire) ตามแนวคิดของ ลูธานส์ และคณะ (Luthans; Youssef; & Avolio. 2007; Luthans. 2011) ซึ่งเป็นแบบวัดรวมตัวแปรทุกด้านจำนวน 24 ข้อคำถาม โดยวัดจาก 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเพื่อปฏิบัติงาน โดยปรารถนาที่จะกระทำในสิ่งที่ยากและท้าทาย ทุ่มเท พยายามปฏิบัติงาน หรือดำเนินชีวิต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
2. ความหวัง หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ที่มุ่งไปยังเป้าหมายในการปฏิบัติงาน โดยเชื่อว่าตนเองสามารถสรรหาวิธีการต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมาย พร้อมมีแรงจูงใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางนั้น
3. การมองโลกในแง่ดี หมายถึง วิธีใช้เหตุผลหรือรูปแบบในการอธิบายสถานการณ์ต่างๆทางดี โดยคาดหวังว่าจะเกิดผลลัพธ์ที่ดีกับตนเองในการดำเนินชีวิต
4. การฟื้นคืนได้ หมายถึง ความสามารถในการอดทนและปรับอารมณ์ได้อย่างรวดเร็วให้กลับสู่สภาวะปกติ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่แน่นอน ความขัดแย้ง ความล้มเหลว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน หรือดำเนินชีวิตต่อไปให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

การวัดทุนพลังใจทางบวกใช้แบบสอบถามทุนพลังใจทางบวก มีมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างมากให้คะแนน 6 คะแนน ไปจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างมากให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับทุนพลังใจทางบวกสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า มีตัวอย่างข้อคำถามดังนี้

แบบวัดทุนพลังใจทางบวก ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงที่สุดให้คะแนน 1 คะแนน ไปจนถึงจริงที่สุดให้คะแนน 6 คะแนน

วิธีการให้คะแนน

สำหรับข้อความทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุด ได้ 6 คะแนน จริงได้ 5 คะแนน ก่อนข้างจริงได้ 4 คะแนน ก่อนข้างไม่จริงได้ 3 คะแนน ไม่จริงได้ 2 คะแนนและไม่จริงที่สุดได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความทางลบผู้วิจัยให้คะแนนกลับกัน โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับทุนพลังใจทางบวกสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การหาคุณภาพแบบวัด

แบบวัดทุนพลังใจทางบวก ฉบับทดลองประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.901 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total correlation) ระหว่าง 0.05 – 0.79 จึงมีการปรับแก้ไขข้อความ หรือตัดข้อคำถามที่มีค่าเป็นลบและมีค่าต่ำกว่า 0.20 ออก เมื่อนำแบบวัดฉบับนี้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงในงานวิจัยและนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอีกครั้ง ผลปรากฏว่าแบบวัดทุนพลังใจทางบวก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.55 – 0.77

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
การรับรู้ความสามารถของตน						
ข้าพเจ้ามั่นใจในการติดต่อประสานงานกับบุคคลภายนอก โรงเรียนเพื่อรับมือกับปัญหาน้ำท่วมที่อาจจะเกิดขึ้นได้						
ความหวัง						
ปัจจุบันข้าพเจ้าเต็มไปด้วยพลังในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่ตั้งไว้						
การมองโลกในแง่ดี						
ปัจจุบันงานที่ข้าพเจ้าทำอยู่ มิได้ไม่สำเร็จและไม่เป็นไปตามที่ ต้องการ						
การฟื้นคืนได้						
เมื่อข้าพเจ้าพบอุปสรรคหรือเกิดการหยุดชะงักในการใช้ชีวิต เป็นเรื่องยากลำบากที่จะสร้างกำลังใจให้กลับมาเพื่อก้าวต่อไป						

ส่วนที่ 7 แบบวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจ

ลักษณะแบบวัด

ในการวัดการเติบโตหลังบาดแผลทางใจวัดจากการประยุกต์องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน มาจากแนวคิดของเทเดสชิ และคณะ (Tedeschi; et al.1996) ซึ่งได้พัฒนาแบบวัดฉบับย่อ เป็น A short form of the Posttraumatic Growth Inventory (PTGI-SF) โดยแคนน์ และคณะ (Cann; et al. 2010) ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Relating to others) เป็นความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยรายงานว่าตนเองสามารถใกล้ชิดกับครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับกลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนบ้านก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ กล่าวคือสามารถยอมรับว่าตนเองต้องสูญเสียเพื่อนบางคนไป แต่ก็ถือเป็นโอกาสที่ดีที่ได้ทราบว่าเพื่อนคนใดเป็นเพื่อนแท้ และสามารถใช้เวลาด้วยกันได้ ซึ่งมีคุณค่าในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก

2. โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ (New possibilities) เป็นการมองเห็นหนทางใหม่ในชีวิต โดยรายงานว่าตนเองปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายในชีวิตตนเอง เรียนรู้วิชาการใหม่ เรียนรู้ทักษะทางวิชาชีพใหม่ โดยมุ่งเน้นการดำเนินชีวิตไปในปัจจุบัน (Here and Now) โดยชื่นชมชีวิตและเวลาที่มีในโลกนี้

3. ความเข้มแข็งส่วนบุคคล (Personal strength) เป็นการรับรู้ถึงการเติบโตในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีชีวิตชีวา มีความเป็นมนุษย์คนหนึ่ง และเชื่อมั่นในตนเอง ว่าตนเองดีขึ้นกว่าเดิมสามารถดำเนินชีวิตได้ต่อไปได้อย่างมีความสุขที่แท้จริง

4. การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ (Spiritual change) เป็นการพัฒนาทางจิตวิญญาณ โดยรายงานว่าตนเองสามารถกลับมามีศรัทธาเช่นเดิม สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และยังสามารถนับถือและเชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระเจ้าหรือผู้นำศาสนาที่ทำให้ตนเองมีความเข้มแข็งสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

5. ความชื่นชมในชีวิต (Appreciation of life) เป็นการรายงานว่าตนเองรู้จักถึงการดำรงอยู่ได้มากขึ้น เปลี่ยนแปลงปรัชญาในการดำเนินชีวิต เห็นความหมาย และความสำคัญของการมีชีวิตอยู่ และยังตัดสินใจเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญในการดำเนินชีวิตที่จะอยู่ร่วม และใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลใดและอย่างไร รวมทั้งเห็นความสำคัญถึงธรรมชาติ สุขภาพ และรูปลักษณ์ของตนเองด้วย

แบบวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงที่สุดให้คะแนน 1 คะแนน ไปจนถึงจริงที่สุดให้คะแนน 6 คะแนน

วิธีการให้คะแนน

สำหรับข้อความทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุด ได้ 6 คะแนน จริงได้ 5 คะแนน ก่อนข้างจริงได้ 4 คะแนน ก่อนข้างไม่จริงได้ 3 คะแนน ไม่จริงได้ 2 คะแนนและไม่จริงที่สุดได้ 1 คะแนน สำหรับ

ข้อความทางลบผู้วิจัยให้คะแนนกลับกันโดยผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับการเติบโตทางสังคมจิตใจสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การหาคุณภาพแบบวัด

แบบวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจ ฉบับทดลองประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .847 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total correlation) ระหว่าง 0.25 – 0.67 เมื่อนำแบบวัดฉบับนี้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงในงานวิจัยและนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอีกครั้ง ผลปรากฏว่าแบบวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.31- 0.58

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น						
ข้าพเจ้ารู้สึกใกล้ชิดผูกพันกับคนในครอบครัวมากขึ้นภายหลังจากภัยน้ำท่วม						
โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้						
หลังจากภัยน้ำท่วม ทำให้ข้าพเจ้าหมดกำลังใจที่จะหาเป้าหมายใหม่ในชีวิต						
ความเข้มแข็งส่วนบุคคล						
เมื่อผ่านพ้นเหตุการณ์หลังภัยน้ำท่วมที่เกิดขึ้น ข้าพเจ้าเรียนรู้ว่าตนเองเป็นคนเข้มแข็งกว่าที่คิด						
การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ						
หลังจากภัยน้ำท่วม ข้าพเจ้าเชื่อว่ามนุษย์ควรมีหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิต						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ความชื่นชมในชีวิต						
ข้าพเจ้ายังค้นหาความหมาย และความสำคัญของการมีชีวิตไม่เจอหลังเผชิญกับภัยน้ำท่วม						

ส่วนที่ 8 แบบวัดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย

ลักษณะแบบวัด

ในการวัดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงการเผชิญอุทกภัย วัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงของเฮิร์เคนส์ (Heerkens, 2002) และคู่มือการบริหารความเสี่ยงของ An American National Standard ANSI/PMI (2004) รวมกับข้อมูลแนวการดำเนินการจัดการอุทกภัยของ Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters ของ United Nations International Strategy for Disaster Reduction Secretariat (UNISDR) (2007) และ มาร์กาเรต้า วาฮล์สตร็อม (Margareta Wahlström, 2009) ที่กล่าวถึงการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติซึ่งเกี่ยวเนื่องมาจาก การเปลี่ยนแปลงทางสภาวะอากาศ และ แนวคิดการจัดการความเสี่ยงทางภัยพิบัติเชิงรุกขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2011) เพื่อนำมาใช้ในเรื่องอุทกภัย โดยวัดจาก 3 พฤติกรรม ได้แก่

1. พฤติกรรมการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง คือ การกำหนด หรือระบุความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัยที่อาจส่งผลกระทบและอธิบายลักษณะของความเสี่ยงนั้น รวมทั้งการจัดลำดับความเสี่ยงโดยการประเมินความน่าจะเป็นกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น
2. พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง คือ การเก็บข้อมูลความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัยที่เคยได้ระบุไว้ โดยพิจารณาเลือกวิธีการที่ควรกระทำเพื่อเตรียมการรับมือจัดการกับความเสี่ยง ให้สามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นตามผลการประเมินความเสี่ยงโดยใช้กลยุทธ์เพื่อพัฒนาทางเลือกในการตอบสนองความเสี่ยงเกี่ยวกับอุทกภัย
3. พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยง คือ การเฝ้าติดตามปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง โดยทบทวนวิธีการจัดการกับการตอบสนองต่างๆที่ได้วางแผนให้สอดคล้อง เพื่อ

ควบคุมที่จะลดความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงใหม่ที่จะเกิดขึ้น และประเมินการบริหารจัดการความเสี่ยงในการดำเนิน การที่จะช่วยลดการคุกคามที่ส่งผลเสียหาย

แบบวัดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุภัย เป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงที่สุดให้คะแนน 1 คะแนน ไปจนถึงจริงที่สุดให้คะแนน 6 คะแนน

วิธีการให้คะแนน

สำหรับข้อความทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุด ได้ 6 คะแนน จริงได้ 5 คะแนน ก่อนข้างจริงได้ 4 คะแนน ก่อนข้างไม่จริงได้ 3 คะแนน ไม่จริงได้ 2 คะแนนและไม่จริงที่สุดได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความทางลบผู้วิจัยให้คะแนนกลับกัน โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีระดับพฤติกรรม การจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุภัยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การหาคุณภาพแบบวัด

แบบวัดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุภัย ฉบับทดลองประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบ สอดคล้องภายใน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.40 - 0.75 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total correlation) ระหว่าง -0.56 - 0.53 จึงมีการปรับแก้ไขข้อความ หรือตัดข้อคำถามที่มีค่าเป็นลบและมีค่าต่ำกว่า 0.20 ออก เมื่อนำแบบวัดฉบับนี้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงในงานวิจัยและนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอีกครั้ง ผลปรากฏว่า แบบวัดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุภัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.45 - 0.53

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
พฤติกรรมกระบวนและการวิเคราะห์ความเสี่ยง						
ข้าพเจ้าสับสนที่จะระบุว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ อุทกภัยมาจากสาเหตุใด						
พฤติกรรมเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อ ความเสี่ยง						
ข้าพเจ้าเลือกวิธีการเตรียมรับมือจัดการกับความเสี่ยงเพื่อให้ สามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้						
พฤติกรรมติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยง						
ข้าพเจ้าได้สอบถามผู้นำชุมชนถึงแผนการลดความเสี่ยงที่จะ เกิดขึ้นจากน้ำท่วมอย่างสม่ำเสมอ						

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสร้างและตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ
วัดแต่ละฉบับ ดังนี้

1. กำหนดนิยามปฏิบัติการของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแต่ละตัวแปร
2. สร้างตารางกำหนดลักษณะ (Table of Specification) โดยจำแนกสัดส่วนของข้อคำถาม
ตามนิยามปฏิบัติการของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแต่ละตัวแปร
3. กำหนดรูปแบบข้อคำถาม จากนั้นทำการสร้างข้อคำถามตามรูปแบบที่กำหนดไว้
4. เสนอเครื่องมือวัดฉบับร่างที่ใช้ในการวิจัยต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อ
ตรวจสอบความถูกต้องตามนิยามปฏิบัติการ
5. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท
6. นำเครื่องมือวัดที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
(Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คน ด้านจิตวิทยา จำนวน 2 คน
และด้านจิตเวชทางสังคม จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน (ดังกล่าวณ ข.)

7. นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ($IOC \geq 0.50$) ไว้ (อรพิน ชูชม. 2545) หลังจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามก่อนนำไปทดลองใช้

8. นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกับครูที่คาดว่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี จำนวน 50 คน และทำการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ (Item analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total Correlation) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดังกล่าวเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (จุจเดือน พันธุมนาวิน. 2551)

9. ทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (จุจเดือน พันธุมนาวิน. 2551) ทั้งนี้ผลการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ (Corrected Item-Total Correlation) และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค จากการฉบับทดลองใช้ (Try out) กับ ครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน และจากฉบับใช้จริงที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อทางโรงเรียนซึ่งมีครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เพื่อขออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จากนั้นทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อโรงเรียนที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล นัดหมายวัน เวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลวันละ 1-2 โรงเรียน

3. จัดเตรียมแบบวัด ให้มีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 30 เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. คัดเลือกแบบวัดที่ครูตอบไม่สมบูรณ์ หรือไม่ตั้งใจในการตอบ

5. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามซึ่งก่อนที่จะทำการตอบแบบวัด ผู้วิจัยจะเป็นผู้ชี้แจงด้วยตนเอง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบได้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

6. ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถเดินทางไปเก็บข้อมูลได้ด้วยตนเอง หรือทางโรงเรียนไม่สะดวกในการให้เก็บข้อมูลโดยตรง ผู้วิจัยจะทำหนังสือส่งไปรษณีย์จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจึงโทรศัพท์ประสานงานอธิบายวัตถุประสงค์และรายละเอียดให้ผู้รู้ผู้ประสานงานทราบ จากนั้นนัดหมายวันเวลาติดต่อรับแบบสอบถามกลับ หรือให้ทางครูผู้ประสานงานในแต่ละโรงเรียนรวบรวมแบบสอบถามใส่ซองที่แนบไปเพื่อส่งไปรษณีย์กลับมาให้ผู้วิจัย

7. ตรวจสอบและคัดแยกแบบวัดที่ได้รับการตอบ หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำแบบสอบถาม และคัดเลือกแต่แบบสอบถามที่เป็นฉบับสมบูรณ์ไว้

8. จัดเตรียมข้อมูลต่างๆ เพื่อการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

5. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์

ผู้วิจัยทำการเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามและความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของเครื่องมือการวิจัยแต่ละชุด จากนั้นนำแบบสอบถามมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้

2. ผู้วิจัยสร้างแฟ้มข้อมูลสำหรับตัวแปรทั้งหมดในสมมุติฐานการวิจัยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ แบ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.2 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่ามัธยฐานเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ของตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการพัฒนาแบบจำลองเพื่อทราบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ในการตอบปัญหาวิจัยแต่ละข้อ ผู้วิจัยใช้สถิติและวิธีการดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์แบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการจัดการความเสี่ยง

2.2 การวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุภัยโดยภาพรวมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และคำนวณขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์และตรวจสอบมีขั้นตอนดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

2.2.1 การกำหนดข้อมูลจำเพาะของแบบจำลอง (Specification of the model) ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ตัวแปรสาเหตุตัวใดบ้างที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อพฤติกรรมกรรมการ โดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นของแบบจำลองว่า ความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ทางเดียว (Recursive model) ระหว่างตัวแปรภายนอก (Exogenous variable) และตัวแปรภายใน (Endogenous variable)

2.2.2 การตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลองสมมติฐาน (Identification of the model) เนื่องจากแบบจำลองสมมติฐานในการวิจัยมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี (Over Identified Model) คือ มีจำนวนของสมการมากกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าในแบบจำลอง หรืออีกนัยหนึ่งคือมีเส้นทางไม่ครบทุกเส้นทางเหมือนกับแบบจำลองเต็มรูปแบบ (Full Model) ซึ่งเป็นแบบจำลองระบุพอดี (Just Identified Model) ซึ่งการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวทำให้ทราบล่วงหน้าว่าแบบจำลองจะสามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ได้หรือไม่

เงื่อนไขที่ใช้พิจารณาตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลองสมมติฐานสำหรับการวิจัยครั้งนี้มี 2 เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

1) เงื่อนไขจำเป็น (Necessary Condition) โดยการพิจารณาจากกฎที (T-Rule) ที่กำหนดว่า จำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า (Free Parameters) ต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (Variance-Covariance Matrix) ของกลุ่มตัวอย่าง

2) เงื่อนไขพอเพียง (Sufficient Condition) ของการระบุได้พอดี ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กฎสำหรับแบบจำลองที่ไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัดคือกฎความสัมพันธ์ทางเดียว (Recursive Rule) ที่กล่าวว่า เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรภายใน (Beta Matrix) ต้องเป็นเมทริกซ์ได้แนวทแยง (Subdiagonal Matrix) และเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อน (Psi Matrix) ต้องเป็นเมทริกซ์แนวทแยง (Diagonal Matrix) หากการสรุปผลเป็นไปตามเงื่อนไขทั้งสองแล้ว สามารถกล่าวได้ว่า แบบจำลองในการวิจัยประมาณค่าพารามิเตอร์ได้

2.2.3 การประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลอง (Parameter estimation from the model) ผู้วิจัยใช้การประเมินค่า โดยวิธี ML (Maximum Likelihood) ซึ่งเป็นวิธีที่แพร่หลายที่สุดเนื่องจากมีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากมาตรวัด

2.3 การตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐาน (Validation of the Model) เป็นการตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐานในการวิจัย คือ การประเมินผลความถูกต้องของแบบจำลองสมมติฐานของการวิจัย หรือการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

2.3.1 การตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยการพิจารณาจากค่าประมาณพารามิเตอร์ (หรือค่าน้ำหนักเบต้า หรือค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง) ว่ามีนัยสำคัญหรือไม่มีขนาดและเครื่องหมายตรงตามข้อมูลจำเพาะที่ระบุไว้ในสมมติฐานการวิจัยหรือไม่ ซึ่งถ้าค่าประมาณพารามิเตอร์ที่ได้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดใหญ่ และแบบจำลองการวิจัยอาจจะยังไม่ดีพอ

2.3.2 การตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (Coefficients of Determination: R^2) ซึ่งถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ขนาดค่าเหล่านี้สูงแสดงว่าแบบจำลองสมมติฐานมีความตรง เพราะได้รวมตัวแปรที่สำคัญที่มีอิทธิพลในการอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามไว้ในแบบจำลองสมมติฐานแล้ว

2.3.3 การวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-Fit Measures) ของแบบจำลองสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยจะทดสอบความกลมกลืนของแบบจำลองเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความกลมกลืนเชิงสมบูรณ์ (Measure of Absolute Fit)

ส่วนที่ 2 การวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Incremental Fit Measure or Comparative Fit Index)

ส่วนที่ 3 การวัดความประหยัดของแบบจำลอง (Parsimonious Fit Measure)

2.4 การวิเคราะห์เพื่อการศึกษาพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงของกลุ่มผู้ประสบอุทกภัย ในจังหวัดที่ต่างกัน เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ในแบบจำลองสมการเชิง

โครงสร้างพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ จากทุนพลังใจทางบวก ระหว่างครู
สังกัดการศึกษาพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี

การทดสอบความกลมกลืนของแบบจำลอง

ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความกลมกลืนเชิงสมบูรณ์ (Measure of Absolute Fit) เป็นการตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานในการวิจัยโดยรวมทั้งรูปแบบ (Overall Model Fit) ค่าสถิติที่สำคัญที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีจำนวน 5 ค่า โดยต้องพิจารณาทั้ง 5 ค่าร่วมกันว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถจะยอมรับได้หรือไม่ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square statistic) เป็นค่าสถิติที่ทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากรแตกต่างจากเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมที่ประมาณค่าจากแบบจำลองสมมติฐานหรือไม่ ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมทั้งสองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าแบบจำลองสมมติฐานมีกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่เนื่องจากค่าสถิติไค-สแควร์ ได้รับผลกระทบได้ง่ายจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ ทำให้ค่าไค-สแควร์ มีโอกาสที่จะมีนัยสำคัญได้ง่ายจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างและข้อดลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติหลายตัวแปร (Multivariate Normality) การพิจารณาค่า ไค-สแควร์ที่มีนัยสำคัญ จึงไม่ได้หมายความว่าแบบจำลองที่ทดสอบได้ไม่มีความกลมกลืนเสมอไป และถ้าค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าต่ำมากหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าใดแสดงว่า ข้อมูลแบบจำลองลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Jöreskog; & Sörbom, 1993; Hair; et al, 2010; Diamantopoulos; & Siguaw, 2000)

เกณฑ์การพิจารณา

1) พิจารณาค่าความสำคัญทางสถิติ (p-value) หากค่า p-value มีค่ามากกว่า 0.05 แสดงว่าข้อมูลแบบจำลองลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพราะแสดงถึงการที่ข้อมูลแบบจำลองลิสเรลแตกต่างจากข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างไม่มีนัยสำคัญ

2) พิจารณาจากจำนวนเท่าของค่าสถิติไค-สแควร์ต่อค่าองศาอิสระ หากค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าน้อยกว่า 3 เท่าของค่าองศาอิสระ (Hair; et al, 2010) ถือได้ว่า ข้อมูลแบบจำลองลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน GFI (Goodness-of-Fit Index) ซึ่งเป็นดัชนีที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากค่าไค-สแควร์ ในการเปรียบเทียบระดับความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของแบบจำลองก่อนและหลังปรับแบบจำลอง ซึ่งดัชนี GFI เป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนจากแบบจำลองก่อนปรับและหลังปรับแบบจำลอง กับฟังก์ชันความกลมกลืน

ก่อนปรับแบบจำลอง โดยจะมีค่าตั้งแต่ 0 (Poor Fit) ถึง 1.00 (Perfect Fit) โดยที่ค่าที่เข้าใกล้ 1 สูงจะบ่งบอกว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนสูง

เกณฑ์การพิจารณา

ค่าดัชนีที่เกิน 0.9 เป็นค่าที่ยอมรับได้แสดงว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนสูง (better fit) กล่าวคือ แบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair; et al. 2010; Kelloway.1998; Diamantopoulos; & Siguaw.2000)

3. ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square of Approximation: RMSEA) เป็นดัชนีที่บ่งถึงความไม่กลมกลืนระหว่างแบบจำลองที่สร้างขึ้นกับเมริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ซึ่งค่า RMSEA ที่มีความกลมกลืนสนิท (close fit) คือค่า RMSEA ที่น้อยกว่า .05 (Kline.2011)

เกณฑ์การพิจารณา

ค่า RMSEA ควรมีค่าน้อยกว่า 0.08 เป็นค่าที่ยอมรับได้ (นำชัย สุภฤกษ์ชัยสกุล.2555) ทั้งนี้ค่า RMSEA ที่ไม่เกิน 0.10 แสดงว่า มีความกลมกลืนดี ถ้าไม่เกิน 0.05 แสดงว่า มีความกลมกลืนดีมาก และถ้ามีความกลมกลืนอย่างเด่นชัด (Outstanding fit) ต้องมีค่าไม่เกิน 0.01 (Kline.2011)

4. ดัชนี SRMR (Standard Root Mean squared Residual) เป็นค่าเฉลี่ยของค่าที่เหลือที่อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐาน โดยจะแปรค่าอยู่ในช่วง 0-1

เกณฑ์การพิจารณา

ค่าดัชนี SRMR ควรมีค่าน้อยกว่า 0.08 เป็นค่าที่ยอมรับได้ แสดงว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (สุภมาส อังสุโชติ และคณะ. 2554)

ส่วนที่ 2 การวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Incremental Fit Measure or Comparative Fit Index) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบแบบจำลองการวิจัย (Purposed Model) ว่ามีความกลมกลืนสูงกว่าแบบจำลองอิสระ (Null Model) มากน้อยเพียงใด ดัชนีในกลุ่มนี้ ได้แก่

1. ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบค่าการกระจายปกติ (Normed Fit Index: NFI) เป็นค่าอัตราส่วนระหว่างค่าส่วนต่างระหว่างค่าไคสแควร์ของแบบจำลองจากข้อมูลเชิงประจักษ์กับค่าไคสแควร์ของแบบจำลองสมมติฐาน (Null model) กับ ค่าไคสแควร์ของแบบจำลองสมมติฐาน โดยค่าที่คำนวณได้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1

เกณฑ์การพิจารณา

ค่า NFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่า แบบจำลองลิสเรลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าแบบจำลองสมมติฐาน และ ค่า NFI ที่มีค่าเกิน 0.90 แสดงว่า แบบจำลองลิสเรลมีความกลมกลืนดี (นำชัย สุภฤกษ์ชัยสกุล. 2555)

2. ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบค่าการกระจายไม่ปกติ (Non-normed Fit Index: NNFI) เป็นดัชนีที่ปรับวิธีการคำนวณจากแนวคิดการหาค่า NFI มาด้วยการนำค่าองศาอิสระมาประกอบการคำนวณค่าที่คำนวณได้จะมีค่ามากกว่า 0

เกณฑ์การพิจารณา

ค่า NNFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าแบบจำลองสมมติฐาน เช่นเดียวกับค่า NFI โดยค่าที่เกินกว่า 0.90 แสดงว่า มีความกลมกลืนดี (นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, 2555)

3. ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) เป็นดัชนีเชิงเปรียบเทียบที่พัฒนาขึ้นโดยเบนท์เลอร์โดยปรับปรุงมาจากค่า NFI เช่นเดียวกัน แต่เหมาะสำหรับข้อมูลการกระจายของค่าไค-สแควร์ที่ไม่มีค่ากลาง (Noncentral chi-square distribution) ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0–1 ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 ก็ยิ่งแสดงว่าแบบจำลองการวิจัยมีความกลมกลืนดีกว่าแบบจำลองอิสระ

เกณฑ์การพิจารณา

ค่าดัชนีที่เกิน 0.9 เป็นค่าที่ยอมรับได้ แสดงว่า แบบจำลองการวิจัยที่สร้างขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าแบบจำลองสมมติฐาน หรือ แบบจำลองอิสระ (นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, 2555)

ส่วนที่ 3 การวัดความประหยัดของแบบจำลอง (Parsimonious Fit Measure) ซึ่งเป็นการวัดระดับความกลมกลืนของแบบจำลองกับจำนวนเส้นทางที่แบบจำลองต้องการน้อยที่สุดภายใต้ระดับความกลมกลืน (Level of Fit) ดังกล่าว โดยที่มีความประหยัดจะเป็นแบบจำลองที่มีจำนวนเส้นทางน้อยที่สุด ในขณะที่อำนาจการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวของตัวแปรอิสระไม่เปลี่ยนแปลง ภาวะจำนวนเส้นทางที่มากเกินไปจนเกินความจำเป็น (Overfitting) จึงเป็นการแสดงว่าแบบจำลองการวิจัยมีจำนวนเส้นทางที่มากเกินไป ซึ่งในทางปฏิบัติ Parsimonious Fit Measure จะเหมือนกับ Adjusted R^2 ในการวิเคราะห์การถดถอย แต่อย่างไรก็ตามหากมีสถิติทดสอบที่หาได้จากการวัดครั้งนี้ ก็ควรใช้ความรู้สึกและวิจารณญาณของผู้วิจัยในการตัดสินใจว่าจำนวนเส้นทาง (ตัวแปรอิสระ) เท่าไรจึงจะเพียงพอในการอธิบายและถูกต้องตามหลักความเป็นจริง สถิติที่ใช้วัดความประหยัดของแบบจำลอง ได้แก่

1. ค่าดัชนี PNFI (Parsimony Normed Fit Index) เป็นค่าที่แสดงถึงปริมาณความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมที่อธิบายได้ด้วยโมเดลที่ปรับแก้ด้วยความซับซ้อนของโมเดล

เกณฑ์การพิจารณา

ถ้าแบบจำลองสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่า PNFI ควรจะมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สุกมาส อังสุโชติ และคณะ, 2554) โดยมีค่ายิ่งมากยิ่งดี (นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, 2555)

2. ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เป็นการพิจารณาค่าไค-สแควร์ที่ขึ้นกับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างยิ่งใหญ่มากค่าไค-สแควร์ก็จะยิ่งสูงมาก จนทำให้สรุปผลได้ไม่ถูกต้องจึงแก้ไขโดยพิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ร่วมด้วย (สุภมาส อังสุโชติ และคณะ. 2554)

เกณฑ์การพิจารณา

ถ้าแบบจำลองสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ควรมีค่าระหว่าง 2.00 - 5.00 แสดงว่าสอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้ (สุภมาส อังสุโชติ และคณะ. 2554)

6. การรายงานดัชนีความกลมกลืน

แฮร์และคณะ (Hair; et al. 2010) ได้แนะนำเกี่ยวกับการรายงานดัชนีความกลมกลืนว่าควรรายงานดัชนีต่าง ๆ ที่ชี้วัดความกลมกลืนของข้อมูลที่แบบจำลองสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ประมาณ 3 ถึง 4 ดัชนี ก็เพียงพอเพื่อพิจารณาว่า ข้อมูลที่แบบจำลองสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยต้องรายงานค่าไค-สแควร์และค่าองศาอิสระ (degree of freedom) เป็นหลัก พร้อมกับรายงานดัชนีแสดงความกลมกลืนอย่างสัมบูรณ์ (Absolute Fit Index) ซึ่ง ที่ใช้กันโดยทั่วไป ประกอบด้วย ค่าไคสแควร์ ค่า GFI ค่า AGFI ค่า RMR ค่า SRMR ค่า RMSEA และ ดัชนีแสดงความกลมกลืนส่วนเพิ่ม หรือ ดัชนีแสดงความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Incremental Fit Index or Comparative Fit Index) อย่างน้อยกลุ่มละ 1 ดัชนี ซึ่งที่ใช้กันโดยทั่วไป ประกอบด้วย ค่า NFI ค่า NNFI ค่า CFI

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแสดงดัชนีชี้วัดความกลมกลืนอย่างน้อย 9 ดัชนี ประกอบด้วย ค่าไค-สแควร์ พร้อมค่าองศาอิสระ ค่า SRMR ค่า RMSEA ค่า GFI ค่า NFI ค่า CFI ค่า NNFI ค่า PNFI และค่า χ^2/df ทั้งนี้จะพิจารณาตามความเหมาะสมในการปรับแบบจำลองและการวิเคราะห์ผลประกอบด้วย

7. การปรับแบบจำลอง

ผู้วิจัยได้ปรับแบบจำลองบนพื้นฐานของทฤษฎีและงานวิจัยเป็นหลัก โดยพิจารณารายงานดัชนีปรับแก้ (Modification Index) ซึ่งรายงานให้ผู้วิจัยทราบเกี่ยวกับการเพิ่มการประมาณค่าพารามิเตอร์ตัวใด หรือการพิจารณาว่าควรตัดพารามิเตอร์บางตัวออกไป เพื่อให้แบบจำลองมีความกลมกลืนมากขึ้น พร้อมทั้งอาจพิจารณาความสมเหตุสมผลทางทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานของงานวิจัยนี้ประกอบกัน ก่อนที่ผู้วิจัยนำแบบจำลองดังกล่าวไปอธิบายเพื่อแปลความหมายและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

จากเกณฑ์ที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ตารางสรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินว่าแบบจำลองมีความกลมกลืน
1. Absolute fit indices	
χ^2	$p \geq .05$
GFI	$GFI \geq .90$
RMSEA	$RMSEA \leq .08$
SRMR	$SRMR \leq .08$
2. Incremental fit indices	
NFI	$NFI \geq .90$
TLI (NNFI)	$NNFI \geq .90$
CFI	$CFI \geq .90$
3. Parsimony Fit Indices	
PNFI	$PNFI \geq .50$
χ^2 / df	$\chi^2 / df \leq 5$

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่านทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจของครูในจังหวัดปริมณฑล” นั้น เพื่อทดสอบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง และ เพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งตัวแปรที่ศึกษาเป็นตัวแปรสาเหตุภายนอก (Exogenous Variables) 4 ตัวประกอบด้วยปัจจัยทางจิต คือ ปรึกษาเชิงอารมณ์ (EQ) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (SOC) และปัจจัยทางสังคม คือ การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SCL) และการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SSP) ตัวแปรคั่นกลาง (Mediator Variables) จำนวน 2 ตัวประกอบด้วยทุนพลังใจทางบวก (PYC) และการเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG) และตัวแปรตามภายในท้ายสุด (Ultimate Endogenous Variable) จำนวน 1 ตัว คือ พฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย (DRB) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

3.1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง

3.2 ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์	ความหมาย
n	จำนวนคนในกลุ่ม
M	ค่าเฉลี่ย
SD	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
%CV	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
Min	ค่าต่ำสุด
Max	ค่าสูงสุด
Sk	ค่าความเบ้ (Skewness)
Ku	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
SE	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
TE	อิทธิพลรวม
IE	อิทธิพลทางอ้อม
DE	อิทธิพลทางตรง
χ^2	ค่าสถิติไค-สแควร์
p	ค่าความน่าจะเป็นทางสถิติ
df	องศาอิสระ
GFI	ดัชนีวัดความกลมกลืน
AGFI	ดัชนีวัดความกลมกลืนปรับแก้แล้ว
RMSEA	ดัชนีความกลมกลืนในการประมาณค่าพารามิเตอร์
SRMR	ดัชนีรากมาตรฐานค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ
CN	ดัชนีความพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง
CFI	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ
*	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
EQ	ปรัชญาเชิงอารมณ์
SEA	การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง
SEM	การบริหารจัดการอารมณ์ของตน
SMO	การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
POE	การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น
SCS	ทักษะทางสังคม
SOC	ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น
CAM	ความผูกพันกับท้องถิ่น

สัญลักษณ์	ความหมาย
CMI	ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น
SCI	การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น
PDS	เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น
SCL	การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย
DRT	ทางตรง
IDT	ทางอ้อม
SSP	การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย
ETS	การสนับสนุนด้านอารมณ์
TGB	การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ
ITS	การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ
PYC	ทุนพลังใจทางบวก
HPE	ความหวัง
SEF	การรับรู้ความสามารถตนเอง
OPM	การมองโลกในแง่ดี
RSL	การฟื้นคืนได้
PTG	การเติบโตทางสังคมจิตใจ
PS	ความเข้มแข็งส่วนบุคคล
SC	การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ
AL	ความชื่นชมในชีวิต
DRB	พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย
IA	พฤติกรรมการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง
PM	พฤติกรรมเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง
CM	พฤติกรรมติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยง

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มครูในเขตจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี จำนวน 818 คน ซึ่งเป็นค่าที่ตัดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์แล้วจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยมีคุณลักษณะดังนี้

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางสังคมและภูมิหลังรวม
จำนวน 818 คน

ตัวแปร	จังหวัดปทุมธานี (n = 417)		จังหวัดนนทบุรี (n = 401)		กลุ่มรวม (n = 818 คน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ						
ชาย	31	7.3	34	8.5	65	7.9
หญิง	387	92.7	367	91.5	754	92.1
รวม	417	100	401	100	818	100
2. ระดับการศึกษา						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	2.4	17	4.2	27	3.3
ปริญญาตรี	336	80.6	343	85.5	679	83.0
ปริญญาโท	70	16.8	38	9.5	108	13.2
จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโท	1	0.2	3	0.8	4	0.5
รวม	417	100	401	100	818	100
3. สถานภาพ						
โสด	199	47.7	200	49.9	399	48.8
สมรส	214	51.3	197	49.1	411	50.2
หย่าร้าง / แยกกันอยู่ / หม้าย	4	1.0	4	1.0	8	1.0
รวม	417	100	401	100	818	100

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวแปร	จังหวัดปทุมธานี		จังหวัดนนทบุรี		กลุ่มรวม	
	(n = 417)		(n = 401)		(n = 818 คน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. อายุ						
21 – 30 ปี	91	21.8	125	31.2	216	26.4
31 – 40 ปี	116	27.8	127	31.7	243	29.7
41 – 50 ปี	71	17.0	71	17.7	142	17.4
51 – 60 ปี	139	33.3	78	19.5	217	26.5
รวม	417	100	401	100	818	100
5. ขนาดของโรงเรียน						
ขนาดเล็ก (S) มีนักเรียนระหว่าง 1 – 300 คน	22	5.3	6	1.5	28	3.4
ขนาดกลาง (M) มีนักเรียนระหว่าง 301 – 1,000 คน	151	36.2	109	27.2	260	31.8
ขนาดใหญ่ (L) มีนักเรียนระหว่าง 1,001 – 2,000 คน	106	25.4	158	39.4	264	32.3
ขนาดใหญ่พิเศษ (XL) นักเรียนตั้งแต่ 2,001 คนขึ้นไป	138	33.1	128	31.9	266	32.5
รวม	417	100	401	100	818	100

จากตาราง 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นครูจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี รวมจำนวนทั้งหมด 818 คน ซึ่งเป็นค่าที่ตัดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์แล้วจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะรายงานผลแต่ละคุณลักษณะที่ตัดค่าที่ไม่สมบูรณ์ของระบบออก ทำให้จำนวนรวมแต่ละคุณลักษณะไม่เท่ากัน

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 92.1) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 7.9) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดปทุมธานีที่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 92.7) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 7.3) และกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดนนทบุรีที่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 91.5) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 8.5) ตามลำดับ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 83) ตามมาด้วยระดับปริญญาโท (ร้อยละ 13.2) ต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 3.3) และ จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโท (ร้อยละ 0.5) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัด

ปทุมธานีที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 80.6) ตามมาด้วย ระดับปริญญาโท (ร้อยละ 16.8) ต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 2.4) และ จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโท (ร้อยละ 0.2) และกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดนนทบุรีที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 85.5) ตามมาด้วยระดับปริญญาโท (ร้อยละ 9.5) ต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 4.2) และ จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโท (ร้อยละ 0.7)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 50.2) ใกล้เคียงกับเป็นโสด (ร้อยละ 48.8) นอกจากนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่หย่าร้าง / แยกกันอยู่ / หม้าย (ร้อยละ 1) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดปทุมธานีที่สมรสแล้วมากที่สุด (ร้อยละ 51.3) ตามมาด้วย เป็นโสด (ร้อยละ 47.7) และหย่าร้าง / แยกกันอยู่ / หม้าย (ร้อยละ 1) ส่วนกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดนนทบุรีที่มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 49.1) ใกล้เคียงกับเป็นโสด (ร้อยละ 49.9) นอกจากนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่หย่าร้าง / แยกกันอยู่ / หม้าย (ร้อยละ 1) ในด้านอายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 29.7) มากที่สุด รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 51 - 60 ปี (ร้อยละ 26.5) ช่วงอายุ 21 – 30 ปี (ร้อยละ 26.4) และช่วงอายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 17.4) ตามลำดับ แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดปทุมธานีที่อยู่ในช่วงอายุ 51 - 60 ปี (ร้อยละ 33.3) มากที่สุด รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 27.8) ช่วงอายุ 21 – 30 ปี (ร้อยละ 21.8) และช่วงอายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 17.0) ส่วนกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดนนทบุรีที่อยู่ในช่วงอายุ 31 – 40 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 31.7) รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 21 – 30 ปี (ร้อยละ 31.2) ช่วงอายุ 51 - 60 ปี (ร้อยละ 19.5) และช่วงอายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 17.7) และเมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (XL) (ร้อยละ 32.5) ใกล้เคียงกับโรงเรียนขนาดใหญ่ (L) (ร้อยละ 32.3) รองลงมาเป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดกลาง (M) (ร้อยละ 31.8) และเป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก (S) (ร้อยละ 3.4) ตามลำดับ แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดปทุมธานีที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดกลาง (M) (ร้อยละ 36.2) มากที่สุด รองลงมาเป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (XL) (ร้อยละ 33.1) เป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ (L) (ร้อยละ 25.4) และเป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก (S) (ร้อยละ 5.3) ตามลำดับ และ กลุ่มตัวอย่างครูจังหวัดนนทบุรีที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ (L) (ร้อยละ 39.4) มากที่สุด รองลงมาเป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดกลาง (M) (ร้อยละ 27.2) เป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (XL) (ร้อยละ 31.9) และเป็นครูที่ทำงานสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก (S) (ร้อยละ 1.5) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปร

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรด้วยการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptions) สำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจำนวน 2 ข้อดังนี้ (นงลักษณ์วิรัชชัย, 2542 อ้างอิงจาก Jöreskog; & Sörbom, 1989; Mueller, 1988)

1. การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

เพื่อให้ข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการแจกแจงแบบโค้งปกติผู้วิจัยจึงแปลงค่าตัวแปรให้กลายเป็นค่าคะแนนแบบปกติ (Normal Score) แล้วจึงนำไปทดสอบว่าตัวแปรเหล่านั้นมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติหรือไม่โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) และพิจารณาจากผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของทั้งค่าความเบ้และความโด่งถ้าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ผลการทดสอบปรากฏว่าเกือบทุกตัวแปรที่ทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 4) ดังนั้นข้อมูลที่น่ามาศึกษาในครั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการแจกแจงแบบโค้งปกติ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) และ ค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรสังเกตในการวิจัยกลุ่มรวมจำนวน 818 คน

ตัวแปร	Mean	Standard Deviation	Skewness	Kurtosis	Skewness & Kurtosis p - value
การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	4.554	0.561	-0.027	-0.067	0.901
การบริหารจัดการอารมณ์ของตน	4.362	0.771	-0.027	-0.088	0.855
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	5.004	0.721	-0.135	-0.327	0.024
การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	4.905	0.620	-0.032	-0.096	0.813
ทักษะทางสังคม	4.306	0.590	-0.009	-0.024	0.993
ความผูกพันกับท้องถิ่น	4.391	0.624	-0.009	-0.034	0.987
ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น	4.302	0.490	-0.004	-0.012	0.999
การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น	4.227	0.796	-0.015	-0.049	0.962
เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น	4.086	0.716	-0.016	-0.036	0.974
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางตรง	3.841	0.556	0.001	-0.006	0.999
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม	3.631	0.594	0.002	-0.022	0.999
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านอารมณ์	4.446	0.775	-0.034	-0.119	0.738

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปร	Mean	Standard Deviation	Skewness	Kurtosis	Skewness & Kurtosis p - value
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านวัตถุ	4.078	0.757	-0.010	-0.033	0.987
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านข้อมูล	3.445	0.933	-0.009	-0.081	0.912
สารสนเทศ					
ความหวัง	4.425	0.719	-0.028	-0.083	0.865
การรับรู้ความสามารถตนเอง	4.686	0.698	-0.043	-0.137	0.645
การมองโลกในแง่ดี	4.501	0.567	-0.004	0.001	0.995
การฟื้นคืนได้	4.445	0.633	-0.018	-0.053	0.952
ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	4.709	0.842	-0.080	-0.155	0.424
โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้	3.244	0.927	0.023	-0.008	0.964
ความเข้มแข็งส่วนบุคคล	2.790	1.352	0.164	-0.403	0.002
การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ	4.553	0.915	-0.074	-0.148	0.472
ความชื่นชมในชีวิต	4.288	0.700	-0.007	-0.043	0.981
พฤติกรรมการระบุนและการวิเคราะห์ความเสี่ยง	4.285	0.686	-0.024	-0.019	0.959
พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการ	4.179	0.613	-0.007	0.036	0.955
ตอบสนองต่อความเสี่ยง					
พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยง	.053	0.694	-0.020	-0.019	0.972

จากตาราง 4 เมื่อทำการตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรสังเกตในกลุ่มรวมผู้วิจัยได้แปลงค่าตัวแปรให้กลายเป็นค่าคะแนนแบบปกติ (Normal Score) แล้วจึงนำไปทดสอบว่าตัวแปรเหล่านั้นในกลุ่มตัวอย่างรวมมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติหรือไม่โดยการศึกษาจากโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) และพิจารณาจากผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของทั้งค่าความเบ้และความโด่งถ้าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติผลการทดสอบปรากฏว่าตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาล้วนส่วนใหญ่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value ของ Skewness & Kurtosis มากกว่า .05) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาล้วนส่วนใหญ่มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติแต่ยังพบว่าตัวแปรสังเกตเพียงตัวเดียวคือ ความเข้มแข็งส่วนบุคคลมีการแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติ (p - value ของ Skewness & Kurtosis น้อยกว่า .05) ดังนั้นข้อมูลที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการแจกแจงแบบโค้งปกติ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรสังเกตในการวิจัยกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี 417 คน

ตัวแปร	Mean	Standard Deviation	Skewness	Kurtosis	Skewness & Kurtosis p - value
การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	4.613	0.518	-0.033	-0.054	0.954
การบริหารจัดการอารมณ์ของตน	4.342	0.779	-0.023	-0.080	0.952
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	4.984	0.760	-0.125	-0.304	0.212
การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	4.913	0.596	-0.021	-0.087	0.947
ทักษะทางสังคม	4.359	0.578	-0.005	-0.014	0.998
ความผูกพันกับท้องถิ่น	4.450	0.635	-0.010	-0.049	0.991
ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น	4.335	0.467	-0.002	-0.010	0.998
การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น	4.242	0.812	-0.013	-0.047	0.990
เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น	4.111	0.726	-0.013	-0.065	0.979
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางตรง	3.856	0.571	0.000	-0.026	1.000
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม	3.652	0.595	0.002	-0.037	0.999
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านอารมณ์	4.447	0.807	-0.046	-0.151	0.782
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านวัตถุ	4.117	0.770	-0.009	-0.044	0.994
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านข้อมูลสารสนเทศ	3.477	0.919	-0.018	-0.087	0.951
ความหวัง	4.440	0.697	-0.025	-0.084	0.945
การรับรู้ความสามารถตนเอง	4.670	0.686	-0.027	-0.103	0.915
การมองโลกในแง่ดี	4.474	0.551	-0.001	0.003	0.992
การฟื้นคืนได้	4.453	0.642	-0.018	-0.077	0.962
ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	4.737	0.812	-0.072	-0.145	0.712
โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้	3.259	0.976	0.025	-0.033	0.977

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	Mean	Standard Deviation	Skewness	Kurtosis	Skewness & Kurtosis p - value
ความเข้มแข็งส่วนบุคคล	2.835	1.399	0.164	-0.466	0.018
การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ	4.536	0.952	-0.064	-0.144	0.745
ความชื่นชมในชีวิต	4.291	0.732	-0.005	-0.044	0.996
พฤติกรรมภาระบะและการวิเคราะห์ความเสี่ยง	4.306	0.712	-0.019	-0.022	0.987
พฤติกรรมเตรียมรับมือ และวางแผนการ ตอบสนองต่อความเสี่ยง	4.194	0.610	-0.005	0.014	0.984
พฤติกรรมติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยง	4.070	0.701	-0.025	-0.031	0.978

จากตาราง 5 เมื่อทำการตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรสังเกตในกลุ่มรวมผู้วิจัยได้แปลงค่าตัวแปรให้กลายเป็นค่าคะแนนแบบปกติ (Normal Score) แล้วจึงนำไปทดสอบว่าตัวแปรเหล่านั้นในกลุ่มตัวอย่างรวมมีการแจกแจงเป็น โค้งปกติหรือไม่โดยการศึกษาจากโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) และพิจารณาจากผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของทั้งค่าความเบ้และความโด่งถ้าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าตัวแปรมีการแจกแจงเป็น โค้งปกติผลการทดสอบปรากฏว่าตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาล้วนส่วนใหญ่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value ของ Skewness & Kurtosis มากกว่า .05) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาล้วนมีการแจกแจงเป็น โค้งปกติแต่ยังพบว่าตัวแปรสังเกตเพียงตัวเดียวคือความเข้มแข็งส่วนบุคคลมีการแจกแจงไม่เป็น โค้งปกติ (p - value ของ Skewness & Kurtosis น้อยกว่า .05) ดังนั้นข้อมูลที่น่าสนใจในครั้งนี้นี้ส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการแจกแจงแบบ โค้งปกติ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรสังเกตในการวิจัยกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี 401 คน

ตัวแปร	Mean	Standard Deviation	Skewness	Kurtosis	Skewness & Kurtosis p - value
การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	4.554	0.561	-0.027	-0.067	0.901
การบริหารจัดการอารมณ์ของตน	4.362	0.771	-0.027	-0.088	0.855
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	5.004	0.721	-0.135	-0.327	0.024
การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	4.905	0.620	-0.032	-0.096	0.813
ทักษะทางสังคม	4.306	0.590	-0.009	-0.024	0.993
ความผูกพันกับท้องถิ่น	4.391	0.624	-0.009	-0.034	0.987
ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น	4.302	0.490	-0.004	-0.012	0.999
การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น	4.227	0.796	-0.015	-0.049	0.962
เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น	4.086	0.716	-0.016	-0.036	0.974
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางตรง	3.841	0.556	0.001	-0.006	0.999
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม	3.631	0.594	0.002	-0.022	0.999
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้าน อารมณ์	4.446	0.775	-0.034	-0.119	0.738
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านวัตถุ สิ่งของ	4.078	0.757	-0.010	-0.033	0.987
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านข้อมูล สารสนเทศ	3.445	0.933	-0.009	-0.081	0.912
ความหวัง	4.425	0.719	-0.028	-0.083	0.865
การรับรู้ความสามารถตนเอง	4.686	0.698	-0.043	-0.137	0.645
การมองโลกในแง่ดี	4.501	0.567	-0.004	0.001	0.995
การฟื้นคืนได้	4.445	0.633	-0.018	-0.053	0.952
ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	4.709	0.842	-0.080	-0.155	0.424
โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้	3.244	0.927	0.023	-0.008	0.964
ความเข้มแข็งส่วนบุคคล	2.790	1.352	0.164	-0.403	0.002

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวแปร	Mean	Standard Deviation	Skewness	Kurtosis	Skewness & Kurtosis p - value
การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ	4.553	0.915	-0.074	-0.148	0.472
ความชื่นชมในชีวิต	4.288	0.700	-0.007	-0.043	0.981
พฤติกรรมการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง	4.285	0.686	-0.024	-0.019	0.959
พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการ ตอบสนองต่อความเสี่ยง	4.179	0.613	-0.007	0.036	0.955
พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความ เสี่ยง	4.053	0.694	-0.020	-0.019	0.972

จากตาราง 6 เมื่อทำการตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรสังเกตในกลุ่มรวมผู้วิจัยได้แปลงค่าตัวแปรให้กลายเป็นค่าคะแนนแบบปกติ (Normal Score) แล้วจึงนำไปทดสอบว่าตัวแปรเหล่านั้นในกลุ่มตัวอย่างรวมมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติหรือไม่โดยการศึกษาจากโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) และพิจารณาจากผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของทั้งค่าความเบ้และความโด่งถ้าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติผลการทดสอบปรากฏว่าตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value ของ Skewness & Kurtosis มากกว่า .05) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติแต่ยังพบว่าตัวแปรสังเกตเพียงตัวเดียวคือ การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง และความเข้มแข็งส่วนบุคคลมีการแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติ (p - value ของ Skewness & Kurtosis น้อยกว่า .05) ดังนั้นข้อมูลที่น่ามาศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการแจกแจงแบบโค้งปกติ

2. การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงโดยใช้การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว (Bivariate relationship) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product moment Correlation Coefficient) ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตที่ศึกษา

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในกลุ่มรวม

ตัวแปรสังเกตได้	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	1																									
การบริหารจัดการอารมณ์ของคน	.324**	1																								
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	.319**	.428**	1																							
การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	.428**	.412**	.549**	1																						
ทักษะทางสังคม	.318**	.393**	.349**	.547**	1																					
ความผูกพันกับท้องถิ่น	.332**	.414**	.355**	.409**	.453**	1																				
ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น	.336**	.430**	.378**	.534**	.521**	.742**	1																			
การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น	.193**	.400**	.296**	.304**	.408**	.615**	.628**	1																		
เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น	.178**	.344**	.206**	.255**	.367**	.472**	.583**	.698**	1																	
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางตรง	.144**	.188**	.115**	.182**	.350**	.380**	.461**	.397**	.394**	1																
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม	.038	.134**	-.031	-.005	.235**	.197**	.297**	.196**	.283**	.566**	1															
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านอารมณ์	.191**	.296**	.224**	.339**	.376**	.389**	.397**	.350**	.297**	.439**	.203**	1														
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านวัตถุสิ่งของ	.119**	.130**	.076*	.114**	.204**	.223**	.299**	.288**	.307**	.384**	.306**	.445**	1													

ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย	.002	.021	-.084 [*]	-.113 ^{**}	.129 ^{**}	.167 ^{**}	.248 ^{**}	.169 ^{**}	.212 ^{**}	.480 ^{**}	.467 ^{**}	.194 ^{**}	.340 ^{**}	1												
ด้านข้อมูลสารสนเทศ																										
ความหวัง	.251 ^{**}	.363 ^{**}	.353 ^{**}	.396 ^{**}	.415 ^{**}	.417 ^{**}	.462 ^{**}	.503 ^{**}	.414 ^{**}	.352 ^{**}	.187 ^{**}	.567 ^{**}	.381 ^{**}	.116 ^{**}	1											
การรับรู้ความสามารถตนเอง	.307 ^{**}	.354 ^{**}	.407 ^{**}	.508 ^{**}	.402 ^{**}	.384 ^{**}	.410 ^{**}	.369 ^{**}	.315 ^{**}	.243 ^{**}	.103 ^{**}	.490 ^{**}	.306 ^{**}	-.053	.673 ^{**}	1										
การมองโลกในแง่ดี	.280 ^{**}	.282 ^{**}	.366 ^{**}	.467 ^{**}	.319 ^{**}	.319 ^{**}	.383 ^{**}	.264 ^{**}	.261 ^{**}	.304 ^{**}	.221 ^{**}	.370 ^{**}	.263 ^{**}	.079 [*]	.530 ^{**}	.649 ^{**}	1									
การกลับคืนตัวได้	.240 ^{**}	.273 ^{**}	.314 ^{**}	.393 ^{**}	.325 ^{**}	.307 ^{**}	.336 ^{**}	.296 ^{**}	.303 ^{**}	.282 ^{**}	.206 ^{**}	.330 ^{**}	.236 ^{**}	.008	.502 ^{**}	.593 ^{**}	.569 ^{**}	1								
ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	.218 ^{**}	.308 ^{**}	.364 ^{**}	.387 ^{**}	.321 ^{**}	.331 ^{**}	.379 ^{**}	.326 ^{**}	.261 ^{**}	.248 ^{**}	.056	.476 ^{**}	.258 ^{**}	-.009	.523 ^{**}	.521 ^{**}	.494 ^{**}	.426 ^{**}	1							
โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้	.014	.036	-.043	-.104 ^{**}	.121 ^{**}	.164 ^{**}	.216 ^{**}	.132 ^{**}	.158 ^{**}	.450 ^{**}	.480 ^{**}	.081 [*]	.193 ^{**}	.554 ^{**}	.108 ^{**}	-.069 [*]	.023	.066	.021	1						
ความเข้มแข็งส่วนบุคคล	-.038	-.061	-.090 ^{**}	-.171 ^{**}	.026	.039	.124 ^{**}	-.027	.079 [*]	.355 ^{**}	.412 ^{**}	-.044	.155 ^{**}	.558 ^{**}	-.088 [*]	-.238 ^{**}	-.100 ^{**}	-.047	-.124 ^{**}	.713 ^{**}	1					
การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ	.129 ^{**}	.165 ^{**}	.216 ^{**}	.285 ^{**}	.192 ^{**}	.218 ^{**}	.296 ^{**}	.258 ^{**}	.221 ^{**}	.218 ^{**}	.044	.300 ^{**}	.233 ^{**}	.060	.321 ^{**}	.345 ^{**}	.401 ^{**}	.323 ^{**}	.567 ^{**}	.132 ^{**}	.002	1				
ความชื่นชมในชีวิต	.225 ^{**}	.250 ^{**}	.223 ^{**}	.258 ^{**}	.275 ^{**}	.314 ^{**}	.352 ^{**}	.302 ^{**}	.295 ^{**}	.389 ^{**}	.261 ^{**}	.388 ^{**}	.265 ^{**}	.239 ^{**}	.438 ^{**}	.360 ^{**}	.364 ^{**}	.328 ^{**}	.556 ^{**}	.349 ^{**}	.172 ^{**}	.560 ^{**}	1			
พฤติกรรมการระบุน และการวิเคราะห์	.165 ^{**}	.256 ^{**}	.190 ^{**}	.195 ^{**}	.251 ^{**}	.314 ^{**}	.358 ^{**}	.344 ^{**}	.250 ^{**}	.331 ^{**}	.267 ^{**}	.288 ^{**}	.267 ^{**}	.231 ^{**}	.458 ^{**}	.381 ^{**}	.377 ^{**}	.382 ^{**}	.477 ^{**}	.299 ^{**}	.133 ^{**}	.459 ^{**}	.575 ^{**}	1		
ความเสี่ยง																										
พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผน	.114 ^{**}	.220 ^{**}	.191 ^{**}	.198 ^{**}	.276 ^{**}	.300 ^{**}	.348 ^{**}	.282 ^{**}	.300 ^{**}	.377 ^{**}	.306 ^{**}	.366 ^{**}	.307 ^{**}	.255 ^{**}	.408 ^{**}	.298 ^{**}	.313 ^{**}	.315 ^{**}	.394 ^{**}	.319 ^{**}	.201 ^{**}	.375 ^{**}	.511 ^{**}	.527 ^{**}	1	
การตอบสนองต่อความเสี่ยง																										
พฤติกรรมการติดตามควบคุม และลดความเสี่ยง	.134 ^{**}	.149 ^{**}	.150 ^{**}	.126 ^{**}	.262 ^{**}	.246 ^{**}	.300 ^{**}	.310 ^{**}	.313 ^{**}	.423 ^{**}	.304 ^{**}	.356 ^{**}	.356 ^{**}	.350 ^{**}	.410 ^{**}	.302 ^{**}	.301 ^{**}	.356 ^{**}	.349 ^{**}	.318 ^{**}	.205 ^{**}	.323 ^{**}	.441 ^{**}	.449 ^{**}	.560 ^{**}	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตที่ศึกษาพบว่า มีทั้งค่าความสัมพันธ์เชิงบวกและค่าความสัมพันธ์เชิงลบมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง $-.238$ ถึง $.742$ โดยที่ความสัมพันธ์กับท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นมากที่สุด ($r = .742, p < .001$) รองลงมาการมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น ($r = .698, p < .001$) และ ความหวังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การรับรู้ความสามารถตนเอง ($r = .673, p < .001$)

ส่วนความสัมพันธ์ทางลบ พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเข้มแข็งส่วนบุคคลน้อยที่สุด ($r = -.238, p > .05$) ตามมาด้วย การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเข้มแข็งส่วนบุคคล ($r = -.171, p > .05$) และความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น มีความสัมพันธ์ทางลบกับ ความเข้มแข็งส่วนบุคคล ($r = -.124, p > .01$) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรไคลน์ (Kline. 2011) กล่าวว่าถ้าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงกว่า $.85$ จะเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (multicollinearity) ดังนั้นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่เกิน $.85$ จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในกลุ่มครูปทุมธานี

ตัวแปรสังเกตได้	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	1																									
การบริหารจัดการอารมณ์ของคน	.307**	1																								
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	.259**	.390**	1																							
การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	.335**	.394**	.534**	1																						
ทักษะทางสังคม	.222**	.365**	.268**	.483**	1																					
ความผูกพันกับท้องถิ่น	.301**	.385**	.306**	.382**	.440**	1																				
ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น	.285**	.338**	.356**	.529**	.478**	.725**	1																			
การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น	.129**	.366**	.266**	.302**	.404**	.574**	.622**	1																		
เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น	.124*	.281**	.215**	.229**	.321**	.431**	.552**	.711**	1																	
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางตรง	.079	.152**	.081	.131**	.379**	.356**	.454**	.389**	.374**	1																
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม	.012	.140**	-.020	.001	.288**	.162**	.270**	.180**	.240**	.608**	1															
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านอารมณ์	.135**	.266**	.220**	.332**	.397**	.399**	.373**	.353**	.232**	.503**	.236**	1														
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านวัตถุสิ่งของ	.108*	.164**	.120*	.146**	.213**	.226**	.323**	.330**	.303**	.415**	.305**	.473**	1													

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย	.003	.040	-.080	-.111*	.176**	.147**	.226**	.190**	.200**	.566**	.493**	.248**	.342**	1												
ด้านข้อมูลสารสนเทศ																										
ความหวัง	.218**	.350**	.360**	.414**	.427**	.401**	.442**	.523**	.403**	.402**	.218**	.571**	.421**	.186**	1											
การรับรู้ความสามารถตนเอง	.210**	.351**	.392**	.474**	.371**	.347**	.376**	.399**	.300**	.260**	.085	.490**	.351**	-.015	.678**	1										
การมองโลกในแง่ดี	.239**	.240**	.366**	.483**	.318**	.284**	.365**	.245**	.255**	.311**	.233**	.349**	.285**	.086	.556**	.634**	1									
การกลับคืนตัวได้	.191**	.287**	.301**	.360**	.312**	.297**	.332**	.291**	.276**	.276**	.188**	.327**	.240**	.013	.512**	.571**	.580**	1								
ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	.159**	.265**	.381**	.374**	.349**	.295**	.320**	.340**	.250**	.277**	.045	.459**	.257**	-.024	.494**	.484**	.399**	.432**	1							
โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้	.067	.055	-.027	-.114*	.180**	.168**	.207**	.162**	.166**	.494**	.525**	.104*	.125*	.566**	.131**	-.079	.034	.057	.075	1						
ความเข้มแข็งส่วนบุคคล	-.006	-.047	-.045	-.151**	.077	.044	.157**	.011	.108*	.403**	.437**	.009	.121*	.588**	-.038	-.229**	-.074	-.054	-.051	.729**	1					
การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ	.096*	.109*	.219**	.304**	.235**	.175**	.261**	.242**	.211**	.195**	.025	.276**	.261**	.050	.275**	.305**	.322**	.333**	.581**	.159**	.044	1				
ความเข้มชนในชีวิต	.205**	.250**	.247**	.227**	.343**	.276**	.294**	.301**	.288**	.395**	.255**	.365**	.312**	.222**	.411**	.321**	.291**	.292**	.580**	.407**	.260**	.548**	1			
พฤติกรรมการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง	.157**	.277**	.190**	.191**	.309**	.282**	.315**	.344**	.234**	.328**	.227**	.295**	.335**	.200**	.465**	.382**	.296**	.347**	.534**	.317**	.133**	.480**	.622**	1		
พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง	.126*	.177**	.188**	.183**	.318**	.304**	.327**	.246**	.284**	.359**	.288**	.345**	.343**	.275**	.382**	.273**	.251**	.236**	.329**	.359**	.261**	.352**	.545**	.507**	1	
พฤติกรรมการติดตามควบคุม และลดความเสี่ยง	.089	.109*	.116*	.109*	.322**	.234**	.285**	.307**	.329**	.472**	.327**	.411**	.445**	.419**	.479**	.307**	.296**	.375**	.372**	.348**	.262**	.292**	.421**	.434**	.552**	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตที่ศึกษาพบว่า มีทั้งค่าความสัมพันธ์เชิงบวกและค่าความสัมพันธ์เชิงลบมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง -.229 ถึง .729 โดยที่โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเข้มแข็งส่วนบุคคล มากที่สุด ($r = .729, p < .005$) รองลงมาการมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น ($r = .711, p < .005$) และความหวังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถตนเอง ($r = .678, p > .05$)

ส่วนความสัมพันธ์ทางลบ พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเข้มแข็งส่วนบุคคลน้อยที่สุด ($r = -.229, p > .05$) ตามมาด้วย การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเข้มแข็งส่วนบุคคล ($r = -.151, p > .05$) และการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น มีความสัมพันธ์ทางลบกับ โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ ($r = -.114, p > .01$) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรไคลน์ (Kline. 2011) กล่าวว่าถ้าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงกว่า .85 จะเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (multicollinearity) ดังนั้นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่เกิน .85 จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในกลุ่มครูชนบท

ตัวแปรสังเกตได้	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	1																									
การบริหารจัดการอารมณ์ของตน	.350**	1																								
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	.395**	.474**	1																							
การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	.508**	.432**	.572**	1																						
ทักษะทางสังคม	.390**	.430**	.451**	.608**	1																					
ความผูกพันกับท้องถิ่น	.351**	.456**	.424**	.439**	.458**	1																				
ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น	.369**	.526**	.412**	.539**	.555**	.759**	1																			
การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น	.253**	.439**	.335**	.307**	.412**	.664**	.638**	1																		
เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น	.224**	.415**	.199**	.281**	.412**	.515**	.614**	.684**	1																	
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางตรง	.203**	.230**	.158**	.234**	.319**	.406**	.470**	.406**	.416**	1																
การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม	.055	.131**	-.042	-.011	.178**	.229**	.320**	.214**	.326**	.521**	1															
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านอารมณ์	.251**	.331**	.230**	.350**	.357**	.380**	.427**	.347**	.373**	.362**	.167**	1														
การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยด้านวัตถุสิ่งของ	.121*	.095	.026	.081	.187**	.212**	.272**	.240**	.309**	.347**	.304**	.413**	1													

ตาราง 9 (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
การสนับสนุนทาง																										
สังคมเรื่องอุทกภัย	-.006	.003	-.087	-.116*	.079	.183**	.265**	.146**	.222**	.388**	.439**	.135**	.335**	1												
ด้านข้อมูลสารสนเทศ																										
ความหวัง	.278**	.377**	.349**	.381**	.404**	.435**	.478**	.484**	.425**	.301**	.156**	.567**	.339**	.047	1											
การรับรู้ความสามารถ	.401**	.357**	.425**	.541**	.439**	.431**	.446**	.341**	.332**	.227**	.122*	.492**	.263**	-.088	.669**	1										
ตนเอง																										
การมองโลกในแง่ดี	.330**	.323**	.367**	.454**	.333**	.370**	.408**	.286**	.272**	.301**	.214**	.397**	.248**	.076	.510**	.662**	1									
การกลับคืนตัวได้	.287**	.259**	.332**	.426**	.338**	.318**	.340**	.300**	.332**	.288**	.224**	.333**	.231**	.001	.493**	.616**	.561**	1								
ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	.263**	.355**	.352**	.398**	.292**	.365**	.429**	.311**	.271**	.218**	.065	.499**	.256**	.002	.548**	.558**	.587**	.420**	1							
โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้	-.043	.014	-.063	-.096	.052	.158**	.227**	.095	.148**	.396**	.429**	.051	.274**	.543**	.082	-.058	.013	.075	-.038	1						
ความเข้มแข็งส่วน	-.077	-.075	-.144**	-.194**	-.036	.027	.087	-.073	.043	.298**	.383**	-.109*	.191**	.527**	-.144**	-.248**	-.124*	-.039	-.203**	.694**	1					
บุคคล																										
การเปลี่ยนแปลงทาง	.168**	.230**	.213**	.268**	.151**	.275**	.338**	.278**	.235**	.247**	.067	.331**	.203**	.072	.372**	.388**	.486**	.313**	.559**	.098	-.048	1				
จิตวิญญาณ																										
ความชื่นชมในชีวิต	.249**	.250**	.192**	.292**	.203**	.362**	.416**	.302**	.303**	.383**	.270**	.416**	.209**	.259**	.470**	.406**	.446**	.371**	.534**	.275**	.065	.575**	1			
พฤติกรรมการระบุน	.170**	.235**	.191**	.200**	.185**	.349**	.402**	.344**	.267**	.334**	.310**	.281**	.185**	.263**	.453**	.384**	.470**	.421**	.418**	.276**	.131**	.435**	.516**	1		
และการวิเคราะห์																										
ความเสี่ยง																										
พฤติกรรมการเตรียม	.101*	.267**	.198**	.213**	.231**	.295**	.367**	.319**	.316**	.396**	.324**	.390**	.268**	.233**	.434**	.324**	.377**	.398**	.456**	.273**	.133**	.402**	.475**	.550**	1	
รับมือ และวางแผน																										
การตอบสนองต่อ																										
ความเสี่ยง																										
พฤติกรรมการติดตาม	.174**	.194**	.192**	.142**	.197**	.256**	.314**	.314**	.295**	.368**	.278**	.293**	.257**	.278**	.341**	.300**	.310**	.336**	.327**	.282**	.139**	.361**	.465**	.465**	.567**	1
ควบคุม และลดความ																										
เสี่ยง																										

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตที่ศึกษาพบว่ามีทั้งค่าความสัมพันธ์เชิงบวกและค่าความสัมพันธ์เชิงลบมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง -.248 ถึง .759 โดยที่ความสัมพันธ์กับท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นมากที่สุด ($r = .759, p < .005$) รองลงมาการมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น ($r = .684, p < .005$) และความหวังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถตนเอง ($r = .669, p > .05$)

ส่วนความสัมพันธ์ทางลบ พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเข้มแข็งส่วนบุคคลน้อยที่สุด ($r = -.248, p > .05$) ตามมาด้วย ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางลบกับ ความเข้มแข็งส่วนบุคคล ($r = -.203, p > .05$) และการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น มีความสัมพันธ์ทางลบกับ ความเข้มแข็งส่วนบุคคล ($r = -.194, p > .05$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรไคลน์ (Kline, 2011) กล่าวว่าถ้าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงกว่า .85 จะเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (multicollinearity) ดังนั้นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้มีค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่เกิน .85 จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอตามรูปแบบการวิเคราะห์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเป็นผลการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ที่มีทุนพลังใจทางบวก และการเติบโตหลังบาดแผลทางใจเป็นตัวแปรคั่นกลางตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1-6 และส่วนที่สองจะเป็นผลการเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรีตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตหลังบาดแผลทางใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเส้นหรือการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (Linear Structural Relationship Model: LISREL) เป็นการตรวจสอบแบบจำลองโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงเส้นที่ได้พัฒนาขึ้นจากรากฐานทางทฤษฎีว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ จากนั้นจึงทำการพิจารณาถึงขนาดอิทธิพลที่ปรากฏในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเส้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ซึ่งเกี่ยวกับการวิเคราะห์แบบจำลองสมมติฐานถ้าพบว่าแบบจำลองไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับแก้แบบจำลองให้มีความกลมกลืนมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจาก

การรายงานค่าดัชนีการปรับแก้ (Modification Index) และคำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในเชิงแนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและความเป็นไปได้ในการอภิปรายผลการวิจัยจากการปรับแก้แบบจำลองด้วยผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Absolute fit indices พบว่าค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 2834.99 , df= 286 (p= .00), SRMR = 0.11 , RMSEA = 0.13 , GFI = 0.72 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Incremental fit indices พบว่า NFI = 0.90 , CFI = 0.91 และ NNFI = 0.90 และดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Parsimony Fit Indices พบว่า AGFI = 0.66 , PNFI = 0.79 และ $\chi^2 / df = 9.9125$

เมื่อพิจารณาถึงค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเหล่านี้กับเกณฑ์ที่บ่งบอกว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ยังพบว่าแบบจำลองตามสมมติฐานยังไม่มี ความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพราะว่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Absolute fit indices ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ SRMR ยังมากกว่า .05 RMSEA ยังมากกว่า .08 GFI ยังน้อยกว่า .90 และดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Parsimony Fit Indices พบว่า AGFI ยังน้อยกว่า .90 และ χ^2 / df ยังมีค่ามากกว่า 5

อย่างไรก็ตามการที่แบบจำลองไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น โจรสคอร์กและซอร์บอม (Jöreskog; & Sörbom, 1989) ได้อธิบายไว้ว่าแบบจำลองเริ่มแรกอาจจะไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผู้วิจัยจะต้องทำการปรับแบบจำลองให้สอดคล้องเหมาะสมกับข้อมูลโดยในการปรับแบบจำลองจะต้องเป็นไปตามแนวทางของทฤษฎีและมีความเที่ยงตรงซึ่งในการวิเคราะห์แบบจำลองเพื่อค้นหาแบบจำลองที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Modification searches) นั้นสามารถใช้เกณฑ์การพิจารณาจากค่าที (t) ซึ่งเป็นอิทธิพลของตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อค่าที่มากกว่าหรือเท่ากับ 1.96 และการพิจารณาความสอดคล้องโดยรวม (Overall fit) ซึ่งได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาไว้ในบทที่ 3 แล้วดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับแบบจำลองโดยพิจารณาความเป็นไปได้ในทางทฤษฎีและผลการวิจัยเพื่อให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างสมเหตุสมผล และกำหนดให้ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรสังเกตตัวแรกของทุกตัวแปรเท่ากับ 1

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัยเป็นอันดับแรกและเมื่อพบว่าแบบจำลองไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผู้วิจัยจึงดำเนินการปรับแก้แบบจำลองโดยการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในทางทฤษฎีและการอภิปรายผลประกอบกับการรายงานค่าดัชนีการปรับแก้ (Modification Index) โดยได้ทำการปรับแก้เส้นอิทธิพลในแบบจำลองโดยการลดเส้นทางอิทธิพลลงรวมจำนวน 2 เส้นทาง แต่ไม่ได้ดำเนินการยอมให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตบางคู่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่

1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตโอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ (NB) กับตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตความเข้มแข็งส่วนบุคคล (PS) กับตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG)

การลดเส้นทางอิทธิพลรวมจำนวน 2 เส้นทาง ดังกล่าวลงเนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรสังเกตดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ตามข้อมูลเชิงประจักษ์ทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มเส้นทางอิทธิพลรวมจำนวน 2 เส้นทางได้แก่

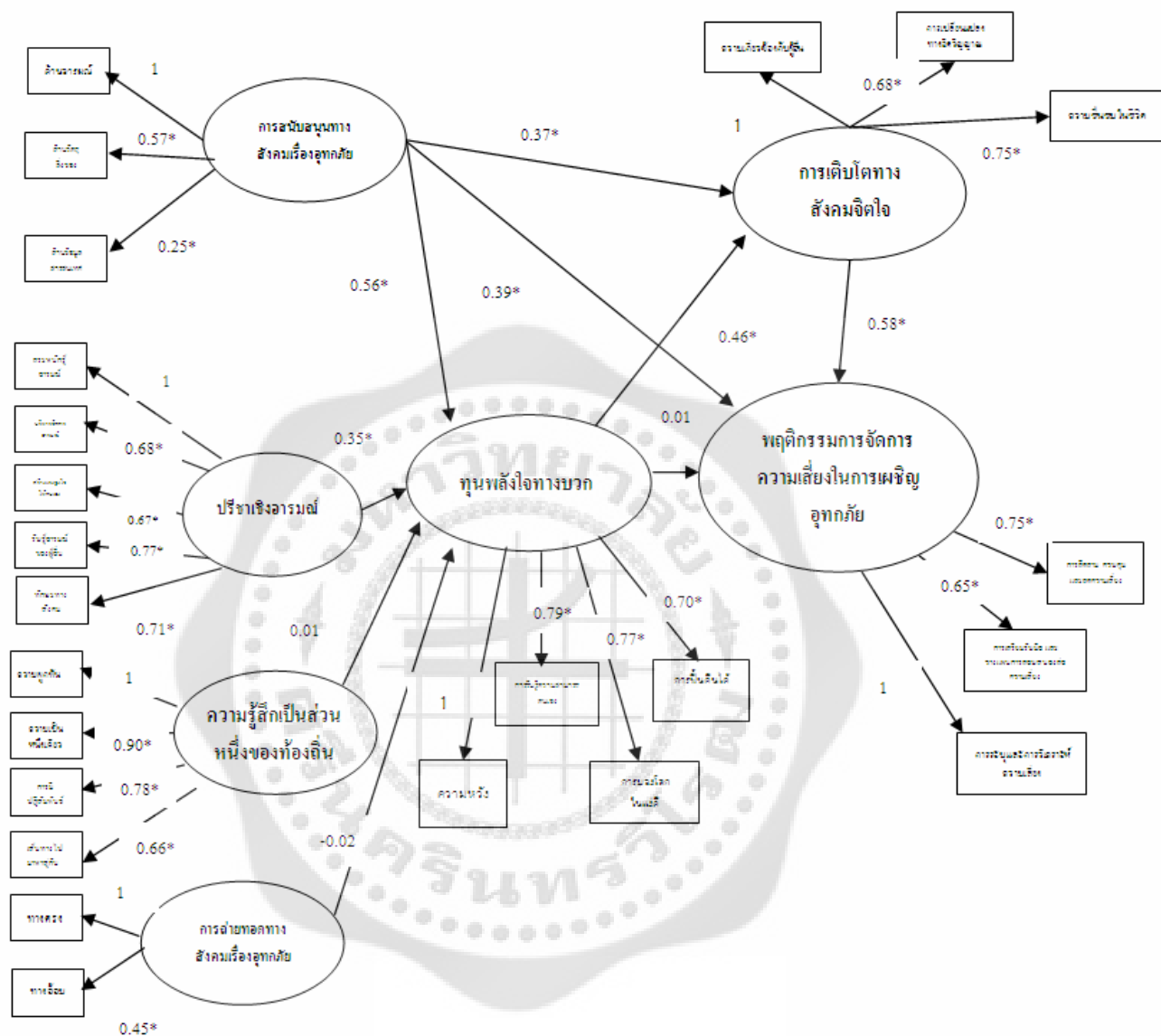
1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SSP) ที่ส่งผลทางตรง (direct Effect) ต่อตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SSP) ที่ส่งผลทางตรง (direct Effect) ต่อตัวแปรแฝงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย (DRB) ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองภายหลังการปรับแก้แบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Absolute fit indices พบว่าค่าไค-สแควร์(χ^2) มีค่าเท่ากับ 1036.02, $df = 215$ ($p = .00$), SRMR = 0.057, RMSEA = 0.068, GFI = 0.90 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Incremental fit indices พบว่า NFI = 0.96, CFI = 0.97 และ NNFI = 0.96 และดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Parsimony fit Indices พบว่า AGFI = 0.87, PNFI = 0.75 และ $\chi^2 / df = 4.819$

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Absolute fit indices พบว่าค่าไค-สแควร์(χ^2) ถึงแม้จะยังมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ค่าสถิติดังกล่าวขึ้นกับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งหากกลุ่มตัวอย่างยิ่งใหญ่ค่าไค-สแควร์จะยิ่งสูงมากจนอาจทำให้สรุปผลได้ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงแก้ไขโดยการพิจารณาค่า χ^2 / df ซึ่งเป็นดัชนีความสอดคล้องในชุด Parsimony Fit Indices ที่พบว่ามีค่าสถิติที่ยอมรับได้ และแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ ค่า SRMR ยังมีค่าใกล้เคียงกับ .05 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้น้อยกว่าหรือเท่ากับ .05 ค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า .08 ค่า GFI มีค่าเท่ากับ .90 ส่วนดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Incremental fit indices พบว่า NFI มีค่ามากกว่า .90 ค่า CFI มีค่ามากกว่า .90 และค่า NNFI มีค่าเข้าใกล้ 1 มาก ล้วนเป็นค่าที่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Parsimony Fit Indices พบว่า AGFI มีค่าเท่ากับ 0.87 ซึ่งใกล้เคียงกับ .90 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้น้อยกว่าหรือเท่ากับ .90 และเมื่อร่วมพิจารณากับเกณฑ์อื่นๆ โดยรวมถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ค่า PNFI มีค่ามากกว่า .50 ถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้และค่า χ^2 / df มีค่าน้อยกว่า 5 ถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จากค่าดัชนีดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคันกลางที่ปรับแก้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และการประมาณค่าขนาดอิทธิพลในแบบจำลองดังกล่าวเป็นที่ยอมรับได้ตามกลุ่ม Absolute fit indices,

Incremental fit indices และ Parsimony fit Indices ผลการวิเคราะห์ห้ตั้งจากภาพประกอบ 10 และตาราง

10

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวเลขในแบบจำลองแสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize Score)

ภาพประกอบ 10 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างที่ปรับแก้ในกลุ่มรวม

หมายเหตุ ตัวแปรสังเกตตัวแรกของทุกตัวแปรแฝงได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) เท่ากับ 1 ดังนั้นหมายเลข "1" ในทุกตัวแปรสังเกตตัวแรกของทุกตัวแปรแฝงเพื่อแสดงว่า ตัวแปรแฝงถูกกำหนด หน่วยการวัดให้มีหน่วยเดียวกันกับตัวแปรสังเกตนี้

ตาราง 10 คะแนนมาตรฐานผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects: IE) อิทธิพลรวม (Total effects: TE) ของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองของตัวแปร (Squared Multiple Correlation: R^2) ของแบบจำลองปรับแก้

ตัวแปรตาม	R^2	ความสัมพันธ์	ตัวแปรอิสระ					
			ความพึงพอใจ	ความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น	การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย	การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย	ทุนพลังใจทางบวก	การเติบโตทางสังคมจิตใจ
ทุนพลังใจทางบวก	0.64	DE	0.35*	0.01	-0.02	0.56*	-	-
		IE	-	-	-	-	-	-
		TE	0.35*	0.01	-0.02	0.56*	-	-
การเติบโตทางสังคมจิตใจ	0.60	DE	-	-	-	0.37	0.46*	-
		IE	-0.16*	0.00	-0.01	0.26*	-	-
		TE	0.16*	0.00	-0.01	0.63*	0.46*	-
พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย	0.82	DE	-	-	-	0.39*	0.01	0.58*
		IE	0.09*	0.00	-0.01	0.36*	0.27*	-
		TE	0.09*	0.00	-0.01	0.75*	0.28*	0.58*

$\chi^2 = 1036.02$, $df = 215$ ($p = 0.00$), $SRMR = 0.057$, $RMSEA = 0.068$, $GFI = 0.90$, $NFI = 0.96$,

$CFI = 0.97$, $NNFI = 0.96$, $AGFI = 0.87$, $PNFI = 0.75$, $\chi^2 / 2 = 4.819$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากภาพประกอบ 10 และตาราง 10 อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลรายละเอียดดังนี้

1. คำนำน้หนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตในแบบจำลองการวัดของตัวแปรแฝง

จากภาพประกอบ 10 และตาราง 10 เมื่อพิจารณาถึงแบบจำลองการวัดของตัวแปรแฝงแต่ละตัวแปรแฝง ตัวแปรสังเกตตัวแรกของทุกตัวแปรแฝงได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) เท่ากับ 1 เพราะตัวแปรแฝงทุกตัวแปรแฝงถูกกำหนด หน่วยการวัดให้มีหน่วยเดียวกันกับตัวแปรสังเกต อันประกอบด้วยการตระหนักรู้อารมณ์ตนเองเป็นตัวแปรสังเกตตัวแรกของตัวแปรแฝงปัจจัยปรีชาเชิงอารมณ์ ความผูกพันกับท้องถิ่นเป็นตัวแปรสังเกตตัวแรกของตัวแปรแฝงปัจจัยความรู้สึกลึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมโดยตรงเป็นตัวแปรสังเกตตัวแรกของตัวแปรแฝงปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย การสนับสนุนด้านอารมณ์เป็นตัวแปรสังเกตตัวแรกของตัวแปรแฝงปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย ความหวังเป็นตัวแปรสังเกตตัวแรกของตัวแปรแฝงปัจจัยทุนพลังใจทางบวก ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่นเป็นตัวแปรสังเกตตัวแรกของตัวแปรแฝงปัจจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจ และพฤติกรรมการระบุนและการวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นตัวแปรสังเกตตัวแรกของตัวแปรแฝงปัจจัยพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ทั้งนี้แต่ละตัวแปรแฝงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวแปรแฝงปัจจัยปรีชาเชิงอารมณ์ พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ ตัวแปรแฝงปัจจัยปรีชาเชิงอารมณ์มีตัวแปรสังเกตที่ไม่ได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1 จำนวน 4 ตัว คือ 1) การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.68 2) การสร้างแรงใจให้ตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.67 3) การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.77 และ 4) ทักษะทางสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.71 ตามลำดับ นั่นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยปรีชาเชิงอารมณ์ และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยปรีชาเชิงอารมณ์นี้มาก คือ ตัวแปรการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละ โครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยความรู้สึกลึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ ตัวแปรแฝงปัจจัยความรู้สึกลึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น มีตัวแปรสังเกตที่ไม่ได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1 จำนวน 3 ตัว คือ 1) ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 2) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.78 และ 3) เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.66 ตามลำดับ นั่นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยความผูกพันกับท้องถิ่น และตัวแปรสังเกตที่มี

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยความผูกพันกับท้องถิ่นนี้มาก คือ ตัวแปรความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ ตัวแปรแฝงปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีตัวแปรสังเกตที่ไม่ได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1 จำนวน 1 ตัว คือ 1) การถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.45 ตามลำดับ นั่นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมาก คือ ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม เพราะเป็นตัวแปรที่ไม่ถูกกำหนดค่า

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ ตัวแปรแฝงปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีตัวแปรสังเกตที่ไม่ได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1 จำนวน 2 ตัว คือ 1) การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.57 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.25 ตามลำดับ นั่นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย คือ ตัวแปรการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยทุนพลังใจทางบวก พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ ตัวแปรแฝงปัจจัยทุนพลังใจทางบวก มีตัวแปรสังเกตที่ไม่ได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1 จำนวน 3 ตัว คือ 1) การรับรู้ความสามารถตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79 2) การมองโลกในแง่ดี มีค่า

น้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.77 และ 3) การฟื้นคืนได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.70 ตามลำดับ นั้นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยทุนพลังใจทางบวก และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยทุนพลังใจทางบวกนี้มาก คือ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถตนเอง

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละ โครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจ พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ ตัวแปรแฝงปัจจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจ มีตัวแปรสังเกตที่ไม่ได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1 จำนวน 2 ตัว คือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.68 และ 2) ความชื่นชมในชีวิต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.75 ตามลำดับ นั้นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจ และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจมาก คือ ตัวแปรความชื่นชมในชีวิต

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละ โครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ ตัวแปรแฝงปัจจัยพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีตัวแปรสังเกตที่ไม่ได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1 จำนวน 2 ตัว คือ 1) พฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.65 และ 2) พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.75 ตามลำดับ นั้นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยและตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยนี้มาก คือ ตัวแปรพฤติกรรม การติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยง

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละ โครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

2. อิทธิพลของตัวแปรปรีชาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย ที่มีต่อตัวแปรทุนพลังใจทางบวก จากภาพประกอบ 10 และตาราง 10 พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลรวม (Total Effect) และอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ต่อตัวแปรทุนพลังใจทางบวกมากที่สุดคือ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.56 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาคือ ปรีชาเชิงอารมณ์มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.01 โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ - 0.02 โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ต่อตัวแปรทุนพลังใจทางบวก ทั้งนี้ตัวแปรเชิงสาเหตุดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทุนพลังใจทางบวกได้ร้อยละ 64

นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า ในด้านการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย หากครูในกลุ่มจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี มีการสนับสนุนด้านวัสดุสิ่งของ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.57) การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.25) มากเท่าใดย่อมส่งผลทำให้เกิดทุนพลังใจทางบวกทั้งในความหวัง การรับรู้ความสามารถตนเอง การมองโลกในแง่ดี และ การฟื้นคืนได้มากขึ้นตามไปด้วย และยังพบว่าในด้านปรีชาเชิงอารมณ์ หากครูในกลุ่มจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี มีการบริหารจัดการอารมณ์ของตน (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.68) การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.67) การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.77) ทักษะทางสังคม (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.71) มากเท่าใดย่อมส่งผลทำให้มีปรีชาเชิงอารมณ์ ทั้งในด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การบริหารจัดการอารมณ์ของตน การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ทักษะทางสังคมมากขึ้นตามไปด้วย

3. อิทธิพลของตัวแปรปรีชาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย ทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจ

จากภาพประกอบ 10 และตาราง 10 พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลรวม (Total Effect) ต่อตัวแปรตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจมากที่สุดคือ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.63 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 รองลงมาคือทุนพลังใจทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 และตัวแปรปรีชาเชิงอารมณ์มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ต่อตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจมากที่สุดคือ ตัวแปรทุนพลังใจทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมเรื่อง

ออกฤทธิ์มีอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ต่อตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.37 โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ต่อตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจมากที่สุดคือ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมเรื่องออกฤทธิ์มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.26 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาคือ ตัวแปรประชาธิปไตยทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ต่อตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องออกฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) เชิงลบ ต่อตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.01 และตัวแปรเชิงสาเหตุดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจได้ร้อยละ 60

นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า ในด้านการสนับสนุนทางสังคมเรื่องออกฤทธิ์ หากครูในกลุ่มจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี มีการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.57) การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.25) มากเท่าใดย่อมส่งผลทำให้เกิดการเติบโตทางสังคมจิตใจ ทั้งในด้านความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ด้าน การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ และด้านความชื่นชมในชีวิตมากขึ้นเท่านั้น และยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคมเรื่องออกฤทธิ์ส่งผลทางอ้อม (Indirect Effect) ผ่านทุนพลังใจทางบวกกล่าวคือ การสนับสนุนทางสังคมเรื่องออกฤทธิ์ส่งผลทางอ้อมทำให้เกิดทุนพลังใจทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.56 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทุนพลังใจทางบวกยังส่งผลทำให้เกิดการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับด้านทุนพลังใจทางบวก พบว่า หากกลุ่มครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี มีการรับรู้ความสามารถตนเอง (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79) การมองโลกในแง่ดี (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.77) และ การฟื้นคืนได้ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.70) มากเท่าใดย่อมส่งผลทำให้เกิดการเติบโตทางสังคมจิตใจ ทั้งในด้านความเกี่ยวข้องกับผู้อื่นด้านการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ และด้านความชื่นชมในชีวิตมากขึ้นเท่านั้น และยังพบว่าทุนพลังใจทางบวกส่งผลทางตรง (Direct Effect) ต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจกล่าวคือ ทุนพลังใจทางบวกส่งผลทำให้เกิดการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อิทธิพลของตัวแปรประชาธิปไตยทางสังคม ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องออกฤทธิ์ การสนับสนุนทางสังคมเรื่องออกฤทธิ์ ทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางสังคมจิตใจที่มีต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญออกฤทธิ์

จากภาพประกอบ 10 และตาราง 10 พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลรวม (Total Effect) ต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญออกฤทธิ์มากที่สุดคือ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม

เรื่องอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.76 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาคือการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.58 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรทุนพลังใจทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับโดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมากที่สุดคือ ตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.58 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาคือตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.39 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรทุนพลังใจทางบวกไม่มีอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.01 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมากที่สุดคือ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาคือ ตัวแปรทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามมาด้วยตัวแปรประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยยังมีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) เชิงลบต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.01 โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นไม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ทั้งนี้ตัวแปรเชิงสาเหตุดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยได้ร้อยละ 82 และยังสามารถได้ว่า ในด้านการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย หากครูในกลุ่มจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี มีการสนับสนุนด้านอารมณ์ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.75) การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.57) การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.25) มากเท่าใดย่อมส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ทั้งในด้านพฤติกรรมกระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยง พฤติกรรมเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง รวมถึงพฤติกรรมติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยงมากขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยส่งผลทางอ้อม (Indirect Effect) ผ่านการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทุนพลังใจทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.56 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กล่าวคือการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยส่งผลทำให้เกิดการเติบโตทางสังคมจิตใจและทุนพลังใจทางบวกแล้วตัวแปรทั้งสองยังช่วยส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย และยังพบว่าการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยส่งผลทางตรง (Direct Effect) ต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกด้วย

ในด้านการเติบโตทางสังคมจิตใจ พบว่า หากกลุ่มครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี มีการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.68) และ ความชื่นชมในชีวิต (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.75) มากเท่าใดย่อมส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ทั้งในด้านพฤติกรรมการระบุน และการวิเคราะห์ความเสี่ยง พฤติกรรมเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง รวมถึงพฤติกรรมติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยงมากขึ้นเท่านั้น และยังพบว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจส่งผลทางตรง (Direct Effect) กล่าวคือการเติบโตทางสังคมจิตใจส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.58 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกด้วย

สำหรับด้านทุนพลังใจทางบวก พบว่า หากกลุ่มครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี มีการรับรู้ความสามารถตนเอง (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79) การมองโลกในแง่ดี (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.77) และ การฟื้นคืนได้ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.70) มากเท่าใดย่อมส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ทั้งในด้านพฤติกรรมการระบุน และการวิเคราะห์ความเสี่ยง พฤติกรรมเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยง รวมถึงพฤติกรรมติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยงมากขึ้นเท่านั้น และยังพบว่าทุนพลังใจทางบวกส่งผลทางอ้อม (Indirect Effect) ผ่านการเติบโตทางสังคมจิตใจ กล่าวคือ ทุนพลังใจทางบวกส่งผลทำให้เกิดการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วยังช่วยส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.58 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกด้วย

จากอิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีผลต่อตัวแปรผลดังภาพประกอบ 10 และตาราง 10 ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 – 6 ดังนี้

1. จากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า “การเติบโตทางสังคมจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย” ผลการวิจัยพบว่าการเติบโตทางสังคมจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.58 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. จากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า “ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย” ผลการวิจัยพบว่า ทุนพลังใจทางบวกไม่มีอิทธิพลทางตรง

ต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผลการวิจัยดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3. จากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า “ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ” ผลการวิจัยพบว่า ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

4. จากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า “ปรีชาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก” ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 บางส่วน ดังสมมติฐานย่อย ดังนี้

4.1 ปรีชาเชิงอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

4.2 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.01 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

4.3 การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อทุนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ - 0.03 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

4.4 การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.56 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

5. จากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า “ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย” ผลการวิจัยพบว่า ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5

6. ปรีชาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 6 บางส่วน ดังสมมติฐานย่อย ดังนี้

6.1 ปรีชาเชิงอารมณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

6.2 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.00 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

6.3 การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีอิทธิพลเชิงลบทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.01 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

6.4 การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

นอกจากนี้ในแบบจำลองภายหลังการปรับแก้ดังกล่าวยังพบผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าสนใจนอกเหนือไปจากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้คือ

1. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.39 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่านทางทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางสังคมจิตใจระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการ ความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่านทางทุนพลังใจทางบวกการเติบโตทางสังคมจิตใจของกลุ่มครูในจังหวัดปทุมธานี และกลุ่มครูในจังหวัดนนทบุรีโดยดำเนินการเปรียบเทียบ 4 ขั้นตอนได้แก่ (1) รูปแบบความสัมพันธ์เหมือนกันและไม่มีการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลในแบบจำลองเท่ากันระหว่างกลุ่ม (2) กำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์ในการวัดตัวแปรแฝงทุกตัวเท่ากันระหว่างกลุ่ม (3) การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของตัวแปรผลทุกตัวเท่ากัน (4) การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเท่ากันระหว่างกลุ่ม จากผลการทดสอบในขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างกลุ่มครูพุ่มธานีและกลุ่มครูนนทบุรี

เงื่อนไข	χ^2	df	p	RMSEA	χ^2 / df	เงื่อนไข ความไม่แปรเปลี่ยน		
						χ^2	df	p
						(ผลต่าง)	(ผลต่าง)	
ขั้นที่ 1: รูปแบบความสัมพันธ์เหมือนกันและ ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลใน แบบจำลองเท่ากันระหว่างกลุ่ม	1373.9	454	0.00	0.07	3.026			
ขั้นที่ 2: กำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์ใน การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวเท่ากันระหว่างกลุ่ม	1408.46	473	0.00	0.07	2.98	34.56	19	0.02
ขั้นที่ 2.1.: การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนัก องค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปร แฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1389.94	458	0.00	0.07	3.035	16.04	4	0.00
ขั้นที่ 2.1.1. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนัก องค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการ อารมณ์ของตนที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิง อารมณ์ระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1381.88	455	0.00	0.07	3.037	7.98	1	0.00
ขั้นที่ 2.1.2. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนัก องค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจ ให้ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ ระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1387.33	455	0.00	0.071	3.049	13.43	1	0.00
ขั้นที่ 2.1.3. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนัก องค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ ของผู้อื่นที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ ระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1377.83	455	0.00	0.07	3.028	3.93	1	0.05
ขั้นที่ 2.1.4. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนัก องค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่ วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ระหว่างกลุ่ม เท่ากัน	1380.02	455	0.00	0.07	3.033	6.12	1	0.01

ตาราง 11 (ต่อ)

เงื่อนไข	χ^2	df	p	RMSEA	χ^2 / df	เงื่อนไข ความไม่แปรเปลี่ยน		
						χ^2	df	p
						(ผลต่าง)	(ผลต่าง)	
ขั้นที่ 2.2. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1381.27	457	0	0.07	3.022	7.37	3	0.06
ขั้นที่ 2.2.1. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1379.09	456	0.00	0.07	3.024	5.19	2	0.07
ขั้นที่ 2.2.2. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต การมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น ที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.01	455	0.00	0.07	3.020	0.11	1	0.74
ขั้นที่ 2.2.3. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต เส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.48	455	0.00	0.07	3.021	0.58	1	0.45
ขั้นที่ 2.3. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.55	455	0.00	0.07	3.021	0.65	1	0.42
ขั้นที่ 2.3.1. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อมที่วัดตัวแปรแฝงการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.55	455	0.00	0.07	3.021	0.65	1	0.42

ตาราง 11 (ต่อ)

เงื่อนไข	χ^2	df	p	RMSEA	χ^2 / df	เงื่อนไข ความไม่แปรเปลี่ยน		
						χ^2	df	p
						(ผลต่าง)	(ผลต่าง)	
ขั้นที่ 2.4. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.38	456	0.00	0.07	3.014	0.48	2	0.79
ขั้นที่ 2.4.1. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.01	455	0.00	0.07	3.020	0.11	1	0.74
ขั้นที่ 2.4.2. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต การสนับสนุนด้านข้อมูลที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.44	455	0.00	0.07	3.021	0.54	1	0.46
ขั้นที่ 2.5. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1375.23	457	0.00	0.07	3.009	1.33	3	0.72
ขั้นที่ 2.5.1. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต การรับรู้ความสามารถตนเองที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1373.83	455	0.00	0.07	3.019	-0.07	1	1.00
ขั้นที่ 2.5.2. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต การมองโลกในแง่ดีที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.02	455	0.00	0.07	3.020	0.12	1	0.73
ขั้นที่ 2.5.3. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต การฟื้นคืนได้ที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1374.68	457	0.00	0.07	3.008	0.78	3	0.85

ตาราง 11 (ต่อ)

เงื่อนไข	χ^2	df	p	RMSEA	χ^2 / df	เงื่อนไข ความไม่แปรเปลี่ยน		
						χ^2	df	p
						(ผลต่าง)	(ผลต่าง)	
ขั้นที่ 2.6. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1379.6	456	0.00	0.07	3.025	5.7	2	0.06
ขั้นที่ 2.6.1. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต โอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1375.47	455	0.00	0.07	3.023	1.57	1	0.21
ขั้นที่ 2.6.2. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1379.6	455	0.00	0.07	3.032	5.7	1	0.02
ขั้นที่ 2.7. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1378.08	456	0.00	0.07	3.022	4.18	2	0.12
ขั้นที่ 2.7.1. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตพฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1376.41	455	0.00	0.07	3.025	2.51	1	0.11
ขั้นที่ 2.7.2. การกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกต พฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยงที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ระหว่างกลุ่มเท่ากัน	1373.17	455	0.00	0.07	3.018	-0.73	1	1.00

ตาราง 11 (ต่อ)

เงื่อนไข	χ^2	df	p	RMSEA	χ^2 / df	เงื่อนไข		
						ความไม่แปรเปลี่ยน		
						χ^2 (ผลต่าง)	df (ผลต่าง)	p
ขั้นที่ 3: การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์								
อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของตัวแปรผลทุกตัวเท่ากัน	1392.28	463	0.00	0.07	3.007	18.38	9	0.03
ขั้นที่ 3.1. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุปรึกษาเชิงอารมณ์ที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน								
อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน	1375.74	455	0.00	0.07	3.024	1.84	1	0.17
ขั้นที่ 3.2. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน								
อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน	1379.05	455	0.00	0.07	3.031	5.15	1	0.02
ขั้นที่ 3.3. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการถ่ายทอดทางสังคมที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน								
อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน	1377.01	455	0.00	0.07	3.026	3.11	1	0.08
ขั้นที่ 3.4. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน								
อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน	1388.19	455	0.00	0.071	3.051	14.29	1	0.00
ขั้นที่ 3.5. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อตัวแปรผลการเติบโตทางสังคมจิตใจเท่ากัน								
อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน	1374.69	455	0.00	0.071	3.021	0.79	1	0.37
ขั้นที่ 3.6. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการสนับสนุนทางสังคม มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์เท่ากัน								
อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน	1374.6	455	0.00	0.07	3.021	0.7	1	0.40
ขั้นที่ 3.7. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อตัวแปรผลการเติบโตทางสังคมจิตใจเท่ากัน								
อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน	1373.45	455	0.00	0.07	3.019	-0.45	1	1.00

ตาราง 11 (ต่อ)

เงื่อนไข	χ^2	df	p	RMSEA	χ^2 / df	เงื่อนไข ความไม่แปรเปลี่ยน		
						χ^2	df	p
						(ผลต่าง)	(ผลต่าง)	
ขั้นที่ 3.8. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยเท่านั้น	1374.46	455	0.00	0.07	3.021	0.56	1	0.45
ขั้นที่ 3.9. การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการเติบโตทางสังคมจิตใจที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยเท่านั้น	1373.76	455	0.00	0.07	3.019	-0.14	1	1.00
ขั้นที่ 4: การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเท่ากันระหว่างกลุ่มจากผลการทดสอบในขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3	1388.87	471	0.00	0.069	2.95	14.97	17	0.60

จากตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูปฐมฐานีและกลุ่มครูนันทบุรีพบว่า ในขั้นที่หนึ่งคือการวิเคราะห์โดยไม่มีการกำหนดเงื่อนไขให้แบบจำลองของทั้งสองกลุ่มมีความเท่ากันพบว่าดัชนีความกลมกลืนเกือบทุกดัชนีบ่งบอกว่าแบบจำลองที่วิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบจำลองของทั้งสองกลุ่มไม่เหมือนกันและอาจแตกต่างกันที่ขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจึงต้องดำเนินการทดสอบในขั้นต่อไป

ขั้นที่หนึ่ง คือ การวิเคราะห์โดยไม่มีการกำหนดเงื่อนไขให้แบบจำลองของทั้งสองกลุ่มมีความเท่ากันดัชนีความกลมกลืนเกือบทุกดัชนีบ่งบอกว่าแบบจำลองที่วิเคราะห์ในขั้นตอนนี้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบจำลองของทั้งสองกลุ่มเหมือนกันแต่อาจแตกต่างกันที่ขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ขั้นที่สอง คือ กำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์ในการวัดตัวแปรแฝงทุกตัวเท่ากันระหว่างกลุ่มในแบบจำลองระหว่างกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีและกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี พบว่าผลต่างไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในขั้นที่สองกับขั้นที่หนึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{diff} = 34.56$, $df_{diff} = 19$, $p < .05$) แสดงว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ในการวัดตัวแปรแฝงอย่างน้อย 1 ตัวที่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม

ดังนั้นจึงทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาค่าสัมประสิทธิ์ไคบ่างที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มซึ่งก็คือการวิเคราะห์ในชั้น 2.1 - 2.7

ชั้นที่ 2.1 คือการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ระหว่างกลุ่มเท่ากันในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีและกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี พบว่าผลต่างไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในชั้นที่ 2.1 กับชั้นที่หนึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 16.04$, $df_{\text{diff}} = 2$, $p < .05$) แสดงว่ามีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตอย่างน้อย 1 ตัวที่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่มดังนั้นจึงทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาค่าอิทธิพลไคบ่างที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มซึ่งก็คือการวิเคราะห์ในชั้น 2.1.1-2.1.4

ชั้นที่ 2.1.1 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของคนที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ในรูปแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในชั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของคนที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 2.1.1 ที่ระดับของสาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับของสาอิสระของแบบจำลองทั้งสองถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 7.98$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p < .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของคนที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ระหว่างกลุ่มแตกต่างกัน

ชั้นที่ 2.1.2 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ในรูปแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในชั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 2.1.2 ที่ระดับของสาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับของสาอิสระของแบบจำลองทั้งสองถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 13.43$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p < .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ในรูปแบบจำลองแตกต่างกัน

ชั้นที่ 2.1.3 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ในรูปแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในชั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นที่วัดตัวแปรแฝงปรึกษาเชิงอารมณ์ในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 2.1.3 ที่ระดับของสาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับ

องศาอิสระของแบบจำลองทั้งสองถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 3.93$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p < .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้คนที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ในแบบจำลองแตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.1.4 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2.1.4 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสองถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 6.12$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p < .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ในแบบจำลองแตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.2 คือการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นระหว่างกลุ่มเท่ากันในแบบจำลองระหว่างกลุ่มกรุงเทพมหานครและกลุ่มกรุงเทพมหานครนนทบุรี พบว่าผลต่างไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในขั้นที่ 2.2 กับขั้นที่หนึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 7.37$, $df_{\text{diff}} = 3$, $p > .05$) แสดงว่ามีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตไม่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบให้เห็นถึงน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตแต่ละตัวแปรระหว่างกลุ่มซึ่งก็คือการวิเคราะห์ในขั้น 2.2.1 - 2.2.3

ขั้นที่ 2.2.1 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความผูกพันกับท้องถิ่น ที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความผูกพันกับท้องถิ่น ที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2.2.1 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสองถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 5.19$, $df_{\text{diff}} = 2$, $p < .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความผูกพันกับท้องถิ่น ที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นระหว่างกลุ่มแตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.2.2 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น ที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในแบบจำลองแตกต่างกัน

ระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการณ์มีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น ที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้น 2.2.2 ที่ระดับของสถิติสะท้อนเท่ากับผลต่างของระดับของสถิติของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.11$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการณ์มีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น ที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.2.3 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตเส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตเส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2.2.3 ที่ระดับของสถิติสะท้อนเท่ากับผลต่างของระดับของสถิติของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.58$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตเส้นทางไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.3 คือการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มเท่ากันในแบบจำลองระหว่างกลุ่มกรุงเทพมหานครและกลุ่มกรุงเทพมหานครนนทบุรี พบว่าผลต่างไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในขั้น 2.3 กับขั้นที่หนึ่ง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.65$, $df_{\text{diff}} = 4$, $p > .05$) แสดงว่ามีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตไม่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบให้เห็นถึงน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตแต่ละตัวแปรระหว่างกลุ่มซึ่งก็คือการวิเคราะห์ในขั้น 2.3.1

ขั้นที่ 2.3.1 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม ที่วัดตัวแปรแฝงการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม ที่วัดตัวแปรแฝงการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2.3.1 ที่ระดับของสถิติสะท้อนเท่ากับผลต่างของระดับของสถิติของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่าง

กันระหว่างกลุ่มผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.65$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยทางอ้อม ที่วัดตัวแปรแฝงการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.4 คือการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มเท่ากันในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มกรุงเทพมหานครและกลุ่มกรุงเทพมหานครนนทบุรี พบว่าผลต่างไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในขั้น 2.4 กับขั้นที่หนึ่ง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.48$, $df_{\text{diff}} = 2$, $p > .05$) แสดงว่ามีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตไม่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบให้เห็นถึงน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตแต่ละตัวแปรระหว่างกลุ่มซึ่งก็คือการวิเคราะห์ใน 2.4.1 -2.4.2

ขั้นที่ 2.4.1 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยในรูปแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2.4.1 ที่ระดับของค่าอิสระเท่ากับผลต่างของระดับของค่าอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.11$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.4.2 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยในรูปแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2.4.2 ที่ระดับของค่าอิสระเท่ากับผลต่างของระดับของค่าอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.54$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศที่วัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.5 คือการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกระหว่างกลุ่มเท่ากันในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มกรุงเทพมหานครและกลุ่มกรุง

จังหวัดนนทบุรี พบว่าผลต่างไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในชั้น 2.5 กับชั้นที่หนึ่ง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 1.33$, $df_{\text{diff}} = 3$, $p > .05$) แสดงว่ามีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตไม่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบให้เห็นถึงน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตแต่ละตัวแปรระหว่างกลุ่มซึ่งก็คือการวิเคราะห์ในชั้น 2.5.1 -2.5.3

ชั้นที่ 2.5.1 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้ความสามารถตนเองที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในชั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้ความสามารถตนเองที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 2.5.1 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = -0.07$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้ความสามารถตนเองที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ชั้นที่ 2.5.2 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการมองโลกในแง่ดีที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในชั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการมองโลกในแง่ดีที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 2.5.2 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.12$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการมองโลกในแง่ดีที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ชั้นที่ 2.5.3 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการฟื้นคืนได้ที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในชั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการฟื้นคืนได้ที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 2.5.3 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} =$

0.78, $df_{diff} = 3$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการฟื้นคืนได้ทีวัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.6 คือการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจระหว่างกลุ่มเท่ากันในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีและกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี พบว่าผลต่างไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในขั้นที่ 2.6 กับขั้นที่หนึ่ง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{diff} = 5.7$, $df_{diff} = 2$, $p > .05$) แสดงว่ามีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตไม่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบให้เห็นถึงน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตแต่ละตัวแปรระหว่างกลุ่มซึ่งก็คือการวิเคราะห์ในขั้น 2.6.1 - 2.6.2

ขั้นที่ 2.6.1 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตโอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจในรูปแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตโอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2.6.1 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{diff} = 1.57$, $df_{diff} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตโอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.6.2 คือ การวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจในรูปแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในขั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2.6.2 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{diff} = 5.7$, $df_{diff} = 1$, $p < .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจระหว่างกลุ่มแตกต่างกัน

ขั้นที่ 2.7 คือการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทุกค่าที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างกลุ่มเท่ากันในรูปแบบจำลองระหว่างกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีและกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี พบว่าผลต่างไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในขั้นที่ 2.7 กับขั้นที่หนึ่ง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{diff} = 4.18$, $df_{diff} = 2$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนัก

องค์ประกอบของตัวแปรสังเกตไม่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบให้เห็นถึงน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตแต่ละตัวแปรระหว่างกลุ่มซึ่งก็คือการวิเคราะห์ในชั้น 2.7.1 - 2.7.2

ชั้นที่ 2.7.1 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตพฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุทกภัยในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในชั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตพฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุทกภัยในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 2.7.1 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = 2.51$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตพฤติกรรมการเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุทกภัยระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ชั้นที่ 2.7.2 คือการวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตพฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยงที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุทกภัยในแบบจำลองแตกต่างกันระหว่างกลุ่มหรือไม่โดยใช้แบบจำลองในชั้นที่ 1 และการกำหนดเงื่อนไขให้น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตพฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยงที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุทกภัยที่วัดตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวกในแบบจำลองระหว่างกลุ่มเท่ากันผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 2.7.2 ที่ระดับองศาอิสระเท่ากับผลต่างของระดับองศาอิสระของแบบจำลองทั้งสอง ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ทดสอบแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ผลการทดสอบพบว่าผลต่างค่าไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองทั้งสองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2_{\text{diff}} = -0.73$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตพฤติกรรมการติดตาม ควบคุม และลดความเสี่ยงที่วัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญเหตุทกภัยระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ชั้นที่สาม คือ การวิเคราะห์เพื่อทดสอบว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลระหว่างตัวแปรภายในที่มีต่อตัวแปรภายในทุกความสัมพันธ์ในแบบจำลองระหว่างกลุ่มกรุงเทพมหานครและกลุ่มกรุงเทพมหานครนนทบุรีเท่ากันพบว่าผลต่างของไคสแควร์ระหว่างแบบจำลองในชั้นที่ 1 กับชั้นที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 18.38$, $df_{\text{diff}} = 9$) แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในอย่างน้อย 1 คู่ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มกรุงเทพมหานครและกลุ่มกรุงเทพมหานครนนทบุรีดังนั้นจึงทำการทดสอบเพื่อ

ค้นหาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลใดบ้างที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มซึ่งได้ผลการวิเคราะห์คู่ตัวแปรภายในที่แตกต่างกันตามผลในขั้นที่ 3.1 - 3.9

ขั้นที่ 3.1 คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุปริชาเชิงอารมณ์ที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.1 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 1.84$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุปริชาเชิงอารมณ์ที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3.2 คือการวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 5.15$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3.3 คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.3 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 3.11$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3.4 คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.4 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 14.29$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p < .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกแตกต่างกัน

ขั้นที่ 3.5 คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลการเติบโตทางสังคมจิตใจเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.5 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.79$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลการเติบโตทางสังคมจิตใจไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3.6 คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.6 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{\text{diff}} = 0.7$, $df_{\text{diff}} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุการ

สนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3.7 คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อตัวแปรผลการเติบโตทางสังคมจิตใจเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.7 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{diff} = 0.45$, $df_{diff} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยไม่แตกต่างกัน

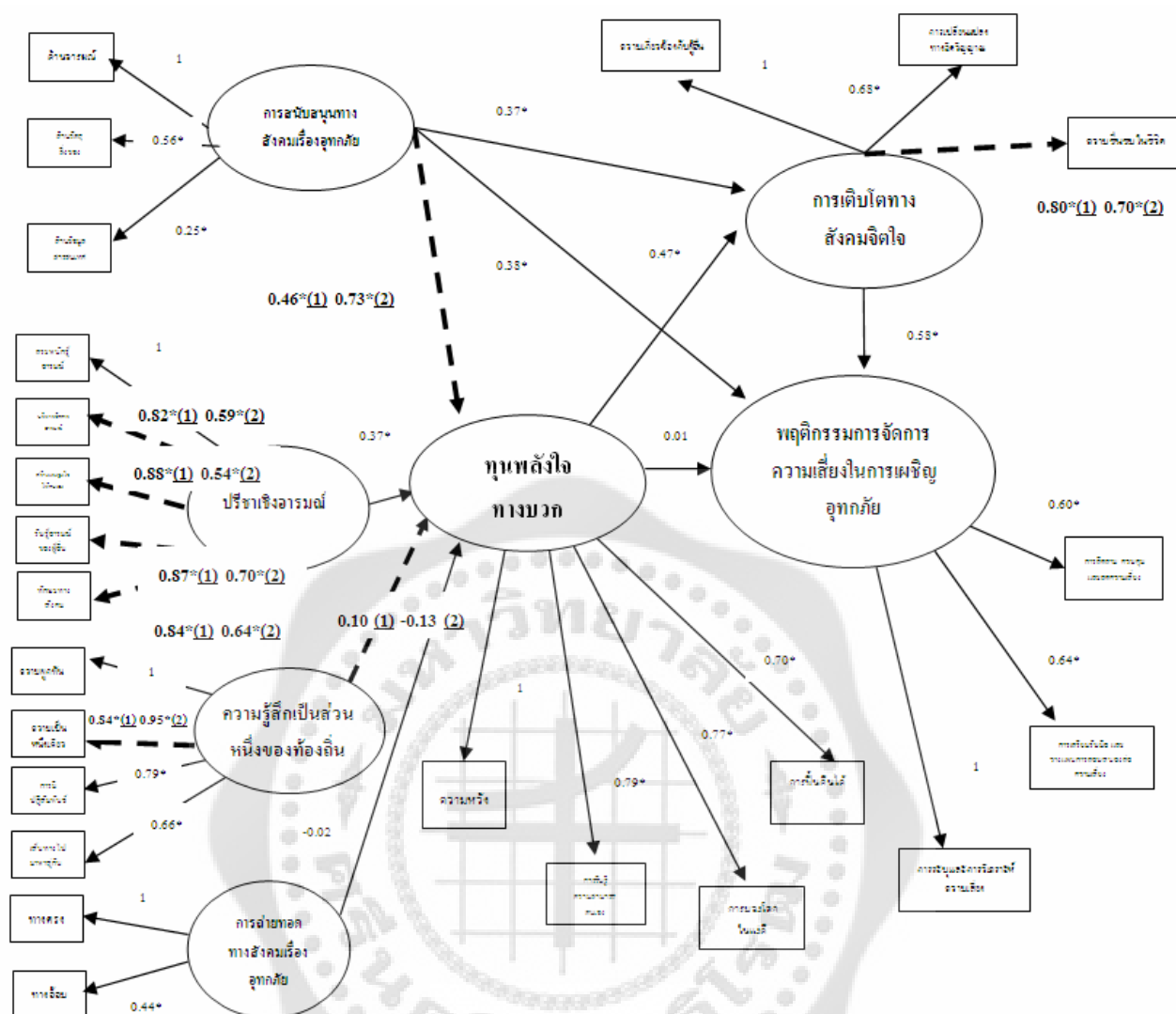
ขั้นที่ 3.8 คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญ อุทกภัยเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.8 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{diff} = 0.56$, $df_{diff} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุทุนพลังใจทางบวกที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3.9 คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลตัวแปรสาเหตุการเติบโตทางสังคมจิตใจที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยเท่ากัน ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 3.9 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{diff} = -0.14$, $df_{diff} = 1$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรสาเหตุการเติบโตทางสังคมจิตใจที่มีต่อตัวแปรผลพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยไม่แตกต่างกัน

ขั้นที่สี่ คือ การวิเคราะห์โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากการทดสอบในขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3 ระหว่างกลุ่มกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีและกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี ผลการทดสอบพิจารณาจากผลต่างไค-สแควร์ระหว่างแบบจำลองขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 4 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2_{diff} = 14.97$, $df_{diff} = 17$, $p > .05$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลตัวแปรระหว่างกลุ่มกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีและกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีไม่แตกต่างกัน

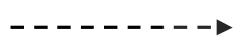
เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ในขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นแบบจำลองสุดท้ายในการสรุปผล โดยแบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองกำหนดค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลบางค่าเท่ากันระหว่างกลุ่มตามผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 และ 3 มีความกลมกลืนไม่แตกต่างกันกับแบบจำลองในขั้นที่ 1 ที่ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขความเท่ากันของค่าสัมประสิทธิ์ใดเลย

สำหรับผลการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยน เพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรีแสดงเส้นที่ไม่สอดคล้อง หรือแปรเปลี่ยนดังภาพประกอบ 11

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวเลขในแบบจำลองแสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน

เป็นเส้นอิทธิพลที่มีความแปรเปลี่ยนของแบบจำลอง

(1) เป็นค่าอิทธิพลของกลุ่มจังหวัดปทุมธานี

(2) เป็นค่าอิทธิพลของกลุ่มจังหวัดนนทบุรี

ภาพประกอบ 11 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครุในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรีโดย แสดงเส้นที่มีความแปรเปลี่ยน

หมายเหตุ ตัวแปรสังเกตตัวแรกของทุกตัวแปรแฝงได้กำหนดค่านำหนักองค์ประกอบ (factor loading) เท่ากับ 1 ดังนั้นหมายเลข "1" ในทุกตัวแปรสังเกตตัวแรกของทุกตัวแปรแฝงเพื่อแสดงว่า ตัวแปรแฝงถูกกำหนด หน่วยการวัดให้มีหน่วยเดียวกันกับตัวแปรสังเกตนี้

แบบจำลองข้างต้นนี้ ซึ่งเป็นแบบจำลองที่กำหนดค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลบางค่าเท่านั้น ระหว่างกลุ่ม ตามผลการทดสอบในขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 มีความกลมกลืนไม่แตกต่างกันกับแบบจำลอง ในขั้นที่ 1 ที่ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขความเท่ากันของค่าสัมประสิทธิ์ใดเลย

จากผลการวิเคราะห์ในขั้นที่ 4 และภาพประกอบ 11 เมื่อพิจารณาถึงแบบจำลองการวัดของ ตัวแปรแฝงแต่ละตัวแปรแฝง ตัวแปรสังเกตตัวแรกของทุกตัวแปรแฝงได้กำหนดค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ (factor loading) เท่ากับ 1 เพราะตัวแปรแฝงทุกตัวแปรแฝงถูกกำหนด หน่วยการวัดให้มี หน่วยเดียวกันกับตัวแปรสังเกต ทั้งนี้แต่ละตัวแปรแฝงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตที่ ไม่ได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) เท่ากับ 1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวแปรแฝงปัจจัยปรีชาเชิงอารมณ์ พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ 1) การ บริหารจัดการอารมณ์ของตนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.82 ในกลุ่มครูปทุมธานี และ 0.59 ใน กลุ่มครูนนทบุรี 2) การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.88 ในกลุ่มครู ปทุมธานี และ 0.54 ในกลุ่มครูนนทบุรี 3) การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87 ในกลุ่มครูปทุมธานี และ 0.70 ในกลุ่มครูนนทบุรี และ 4) ทักษะทางสังคมมีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากับ 0.84 ในกลุ่มครูปทุมธานี และ 0.64 ในกลุ่มครูนนทบุรี ตามลำดับ นั้นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยปรีชาเชิงอารมณ์

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมี ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยความผูกพันกับท้องถิ่น พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปร แฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ 1) ความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.84 ในกลุ่มครูปทุมธานี และ 0.95 ในกลุ่มครูนนทบุรี 2) การปฏิบัติพันธกิจทางสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79 และ 3) เส้นทาง ไปมาหาสู่กันได้ง่ายในท้องถิ่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.66 ตามลำดับ นั้นแสดงว่า ตัวแปร สังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยความผูกพันกับท้องถิ่น และตัวแปรสังเกตที่มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยความผูกพันกับท้องถิ่นนี้มาก คือ ตัวแปรความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่น

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมี ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ 1) ถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.44 ตามลำดับ นั้นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย มาก คือ ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมโดยอ้อม เพราะเป็นตัวแปรที่ไม่ถูกกำหนดค่า

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ 1) การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.56 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.25 ตามลำดับ นั้นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย คือ ตัวแปรการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยทุนพลังใจทางบวก พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ 1) การรับรู้ความสามารถตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79 2) การมองโลกในแง่ดี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.77 และ 3) การฟื้นคืนได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.70 ตามลำดับ นั้นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยทุนพลังใจทางบวก และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยทุนพลังใจทางบวกนี้มาก คือ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถตนเอง

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจ พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.68 และ 2) ความชื่นชมในชีวิต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.80 ในกลุ่มครูพุทธมธานี และ 0.70 ในกลุ่มครูนันทบุรี ตามลำดับ นั่นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจ และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยการเติบโตทางสังคมจิตใจมาก คือ ตัวแปรความชื่นชมในชีวิต

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

ตัวแปรแฝงปัจจัยพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้ดี ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ 1) พฤติกรรมเตรียมรับมือ และวางแผนการตอบสนองต่อความเสี่ยงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.64 และ 2) พฤติกรรมติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.60 ตามลำดับ นั่นแสดงว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงปัจจัยพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์และตัวแปรสังเกตที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ามีความสำคัญต่อตัวแปรแฝงปัจจัยพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์นี้มาก คือ ตัวแปรพฤติกรรมติดตาม ควบคุม และลดความความเสี่ยง

ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของแต่ละโครงสร้างตัวแปรแฝง แสดงว่า การวัดตัวแปรแฝงทุกตัวในแบบจำลองมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) อีกด้วย

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ยกเว้นค่าน้ำหนักองค์ประกอบบางตัวแปรสังเกตที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ดังนี้

1. น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของตนที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของตนที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ 0.82 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเท่ากับ 0.59 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของตนที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี

2. น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้

ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ 0.88 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเท่ากับ 0.54 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างความแรงใจให้ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี

3. น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์เท่ากับ 0.87 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเท่ากับ 0.70 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี

4. น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์เท่ากับ 0.84 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเท่ากับ 0.64 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี

5. น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความเป็นหนึ่งเดียวกับ 0.95 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี

6. น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจเท่ากับ 0.80 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเท่ากับ 0.70 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ในขั้นที่ 4 และภาพประกอบ 11 ยังพบว่า ส่วนใหญ่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม แต่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล คือ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลตอบแทนใจทางบวก ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลตอบแทนใจทางบวกเท่ากับ 0.10 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเท่ากับ -0.13 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลตอบแทนใจทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลตอบแทนใจทางบวก ซึ่งพบว่าในกลุ่มครู

จังหวัดนนทบุรี มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากับ 0.73 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าเท่ากับ 0.46 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี

จากผลการวิเคราะห์ในขั้นที่ 4 และภาพประกอบ 11 แบบจำลองนี้จึงเป็นแบบจำลองสุดท้ายในการสรุปผลการวิเคราะห์ และ จากอิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีผลต่อตัวแปรผลดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 ดังนี้

1. จากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า “ค่าอิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี มีความแตกต่างกัน” ซึ่งผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานดังกล่าวว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีค่าอิทธิพลที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม คือ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวก ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากับ 0.10 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเท่ากับ -0.13 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากับ 0.73 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าเท่ากับ 0.46 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี และยังมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตที่แตกต่างกัน ได้แก่ น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของตน น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคม ที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ และน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น และน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 ที่ว่า ค่าอิทธิพลในแบบจำลองสมการ โครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรีมีความแตกต่างกัน โดยเป็นลักษณะที่แตกต่างกันในบางส่วนเท่านั้น

3. 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงในแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี

ตาราง 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงในแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรแฝง	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝง ระหว่างกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีและกลุ่มครูจังหวัด นนทบุรี
	นนทบุรี
1. ปรีชาเชิงอารมณ์	-0.03
2. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น	-0.080*
3. การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย	-0.02
4. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย	-0.04
5. ทุนพลังใจทางบวก	0.04
6. การเติบโตทางสังคมจิตใจ	-0.01
7. พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญ อุทกภัย	-0.02

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้กลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีเป็นกลุ่มฐานและให้กลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ ดังนั้นถ้าค่าผลต่างเป็นค่าบวกแสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี แต่ถ้าผลต่างเป็นลบแสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงต่ำกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการทดสอบพบว่าค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัวแปรคือค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.08 โดยกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงที่น้อยกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องอิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการ ความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่านทางทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางสังคมจิตใจของครูในจังหวัดปริมณฑล โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ประการแรก เพื่อทดสอบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง ประการที่สอง เพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี โดยมีสมมติฐานการวิจัย 6 ข้อ ได้แก่ การเติบโตทางสังคมจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย 1) ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย 2) ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ 3) ปรัชญาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก 4) ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย 5) ปรัชญาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย 6) ค่าอิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรีมีความแตกต่างกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษา กับ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยเมื่อช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด จากโรงเรียนในจังหวัด ปทุมธานี และ นนทบุรี ซึ่งเป็นประชากรพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ เลือกโรงเรียนตามพื้นที่การศึกษาจากพื้นที่เขตการศึกษาที่ 1 จำนวน 30 โรงเรียน และเขตการศึกษาที่ 2 จำนวน 30 โรงเรียนของแต่ละจังหวัด ดังนั้น 1 จังหวัดจะเลือกโรงเรียนมา 60 โรงเรียน จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างครูจากโรงเรียนโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยกำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิ เขตละ 30 โรงเรียนเท่ากัน จากเขตพื้นที่การศึกษา 1 เขต มีโรงเรียน 30 โรงเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่างครูมาประมาณ 200 คน โดยแต่ละจังหวัดมี 2 พื้นที่การศึกษา ดังนั้นในแต่ละจังหวัดมีกลุ่มตัวอย่างครูประมาณ 400 คน มี 2 จังหวัด เท่ากับ 800คน (2 เขตพื้นที่การศึกษาจากจำนวน 60 โรงเรียน X 200 คนต่อเขตพื้นที่

การศึกษา X 2 จังหวัด) และจากการกำหนดขนาดตัวอย่างซึ่งมีพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าตัวแปรแฝงด้วยตัวแปรสังเกตได้ 26 ตัว ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์จึงควรจะอยู่ในอัตราส่วน 10-20 ต่อ 1 (Hair; et al. 2010) สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ให้แต่ละกลุ่มควรมีขนาดตัวอย่างอย่างน้อยประมาณ 15 เท่าของตัวแปร จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขั้นต่ำจำนวน 390 คนต่อกลุ่ม และในการวิจัยนี้ประกอบด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 417 คน และจังหวัดนนทบุรีจำนวน 401 คน ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บได้ครบสมบูรณ์ รวมเป็นจำนวน 818 คนซึ่งมีจำนวนสูงกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ระบุไว้

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยจัดเตรียมแบบวัด ให้มีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 30 เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถเดินทางไปเก็บข้อมูลได้ด้วยตนเอง หรือทางโรงเรียนไม่สะดวกในการให้เก็บข้อมูลโดยตรง ผู้วิจัยจะทำหนังสือส่งไปรษณีย์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจึงโทรศัพท์ประสานงานอธิบายวัตถุประสงค์และรายละเอียด ให้ครูผู้ประสานงานทราบ จากนั้นนัดหมายวันเวลาติดต่อรับแบบสอบถามกลับ หรือให้ทางครูผู้ประสานงานในแต่ละโรงเรียนรวบรวมแบบสอบถามใส่ซองที่แนบไปเพื่อส่งไปรษณีย์กลับมาให้ผู้วิจัย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับวัดตัวแปรต่างๆ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ตอน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประสบอุทกภัย ส่วนที่ 2 แบบวัดปรีชาเชิงอารมณ์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.40 – 0.58 ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.58 – 0.70 ส่วนที่ 4 แบบวัดการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.38 - 0.45

สำหรับส่วนที่ 5 ใช้แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.32 – 0.55 ส่วนที่ 6 แบบวัดทุนพลังใจทางบวก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.55 – 0.77 ส่วนที่ 7 แบบวัดการเติบโตทางสังคมจิตใจ มีค่าความเชื่อมั่น 0.82 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ระหว่าง 0.31 – 0.58 ส่วนที่ 8 แบบวัดพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้ 0.45 – 0.53 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร และตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2

ส่วน ส่วนแรกจะเป็นผลการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตหลังบาดแผลทางใจเป็นตัวแปรคั่นกลางตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 - 6 และส่วนที่สองจะเป็นผลการเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรีตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7

1. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตหลังบาดแผลทางใจเป็นตัวแปรคั่นกลางของครูในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง ของครูในจังหวัดปทุมธานี ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ภายหลังการปรับแก้แบบจำลอง โดยการลดเส้นทางอิทธิพลจากแบบจำลองตามสมมติฐาน รวมจำนวน 3 เส้นทางความสัมพันธ์ ได้แก่ 1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตโอกาสใหม่ที่เป็นไปได้ (NB) กับตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตความเข้มแข็งส่วนบุคคล (PS) กับตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG) 3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงทุนพลังใจทางบวก (PYC) ที่ส่งผลทางตรง (direct Effect) ต่อตัวแปรแฝงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย (DRB) นอกจากนี้ได้เพิ่มเส้นทางอิทธิพลจากแบบจำลองตามสมมติฐาน รวมจำนวน 2 เส้นทางความสัมพันธ์ คือ 1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SSP) ที่ส่งผลทางตรง (direct Effect) ต่อตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจ (PTG) และ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย (SSP) ที่ส่งผลทางตรง (direct Effect) ต่อตัวแปรแฝงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย (DRB) โดยมีได้ปรับแก้ให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตมีความสัมพันธ์กัน พบว่า แบบจำลองภายหลังการปรับแก้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัด ความสอดคล้องกลุ่ม Absolute fit indices พบว่า ค่าไค-สแควร์(χ^2) มีค่าเท่ากับ 1036.02, $df = 215$ ($p = .00$), SRMR = 0.057, RMSEA = 0.068, GFI = 0.90 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Incremental fit indices พบว่า NFI = 0.96, CFI = 0.97 และ NNFI = 0.96 และดัชนีวัดความสอดคล้องกลุ่ม Parsimony fit Indices พบว่า AGFI = 0.87, PNFI = 0.75 และ $\chi^2/df = 4.819$ ซึ่งค่าต่างๆ ถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลในแบบจำลอง ตามที่ได้กำหนดเป็นสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 – 6 ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลในแบบจำลอง ตามที่ได้กำหนดเป็นสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 – 6 ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 การเติบโตทางสังคมจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.58 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

1.1.1 ทูนพลังใจทางบวกไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผลการวิจัยดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

1.1.2 ทูนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

1.1.3 ปรีชาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทูนพลังใจทางบวก” ผลการวิจัยพบว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 บางส่วน ดังสมมติฐานย่อย ดังนี้

1) ปรีชาเชิงอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อทูนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

2) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมีอิทธิพลทางตรงต่อทูนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.01 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

3) การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อทูนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.03 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

4) การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทูนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.56 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

1.2 ทูนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5

1.3 ส่วนปรีชาเชิงอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ผลการวิจัยพบว่า

1.3.1 บริษัทเชิงอารมณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6

1.3.2 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.00 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6

1.3.3 การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีอิทธิพลเชิงลบทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.01 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6

1.3.4 การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6

นอกจากนี้ในแบบจำลองภายหลังการปรับแก้ดังกล่าวยังพบผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าสนใจนอกเหนือไปจากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ

1.4 การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.39 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กล่าวมาข้างต้นสรุปเป็นตารางสรุปค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม พร้อมสรุปผลการตั้งสมมติฐานดังตาราง 13 และ ตาราง 14 ต่อไปนี้

ตาราง 13 สรุปค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพลทางตรง และผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพล	ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ปรีชาเชิงอารมณ์		0.35*	สนับสนุน
2. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น		0.01	ปฏิเสธ
3. การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย	ทุนพลังใจทางบวก	-0.03	ปฏิเสธ
4. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย		0.56*	สนับสนุน
5. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย	การเติบโตทางสังคมจิตใจ	0.37*	เพิ่มเส้นอิทธิพล
6. ทุนพลังใจทางบวก		0.46*	สนับสนุน
7. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย	พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยง	0.39*	เพิ่มเส้นอิทธิพล
8. ทุนพลังใจทางบวก	ในการเผชิญอุทกภัย	ไม่มีอิทธิพล	ปฏิเสธ
9. การเติบโตทางสังคมจิตใจ		0.58*	สนับสนุน

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 สรุปค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพลทางอ้อม และผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผลที่ได้รับอิทธิพล	ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ปรีชาเชิงอารมณ์		0.09*	สนับสนุน
2. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น	พฤติกรรมกร	0.00	ปฏิเสธ
3. การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัย	จัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย	-0.01	ปฏิเสธ
4. การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย	ภัย	0.36*	สนับสนุน
5. ทุนพลังใจทางบวก		0.27*	สนับสนุน

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่มีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตหลังบาดแผลทางใจเป็นตัวแปรคันกลางของครูในจังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเปรียบเทียบ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) รูปแบบความสัมพันธ์เหมือนกันและไม่มีการกำหนดเงื่อนไขให้ค่าอิทธิพลในแบบจำลองเท่ากันระหว่างกลุ่ม (2) กำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์ในการวัดตัวแปรแฝงทุกตัวเท่ากันระหว่างกลุ่ม (3) การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเชิงโครงสร้างตัวแปรสาเหตุของตัวแปรผลทุกตัวเท่ากัน (4) การกำหนดเงื่อนไขให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเท่ากันระหว่างกลุ่ม จากผลการทดสอบในขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3 จากผลการวิเคราะห์ในขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นแบบจำลองสุดท้ายในการสรุปผล พบว่าแบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองกำหนดค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลบางค่าเท่ากันระหว่างกลุ่มตามผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 2 และ 3 มีความกลมกลืนไม่แตกต่างกับแบบจำลองในขั้นที่ 1 ที่ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขความเท่ากันของค่าสัมประสิทธิ์ใดเลย และ พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ยกเว้นค่าน้ำหนักองค์ประกอบบางตัวแปรสังเกตที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ดังนี้

2.1 น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของตนที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหาร

จัดการอารมณ์ของตนที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์เท่ากับ 0.83 สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีที่มีค่าเท่ากับ 0.59

2.2 น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์เท่ากับ 0.88 สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีที่มีค่าเท่ากับ 0.54

2.3 น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์เท่ากับ 0.87 สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีที่มีค่าเท่ากับ 0.70

2.4 น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตทักษะทางสังคมที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์เท่ากับ 0.84 สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีที่มีค่าเท่ากับ 0.64

2.5 น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นที่วัดตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น 0.84 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีที่มีค่าเท่ากับ 0.95

2.6 น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตที่วัดตัวแปรแฝงการเติบโตทางสังคมจิตใจเท่ากับ 0.80 สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีที่มีค่าเท่ากับ 0.70

นอกจากนี้ส่วนใหญ่มูลค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม แต่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล คือ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวก ซึ่งพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากับ 0.10 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเท่ากับ -0.13 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวก โดยพบว่าในกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกเท่ากับ 0.73 แต่ในกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าเท่ากับ 0.46 แสดงว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัยที่มีต่อตัวแปรผลทุนพลังใจทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี

สำหรับผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี ที่ผู้วิจัยได้กำหนดให้กลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีเป็นกลุ่มฐานและให้กลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัวแปรคือค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงความรู้สึกลึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ - 0.08 โดยกลุ่มครูจังหวัดปทุมธานีมีค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงที่น้อยกว่ากลุ่มครูจังหวัดนนทบุรี

2. อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในการอธิบายพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยแบ่งได้เป็น 1) ผลการวิเคราะห์ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 2) ผลการวิเคราะห์ไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยแบ่งออกเป็น 2.1) ผลการวิเคราะห์ที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 2.2) ผลการวิเคราะห์ที่ต้องเพิ่มเส้นค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทูนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า ทูนพลังใจทางบวกถือเป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลถึงพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตอื่นในแง่ของจิตวิทยาเชิงบวก รวมถึงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยในงานวิจัยครั้งนี้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร วงษ์โทน (2554) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทูนพลังใจทางบวก ความผูกพันต่อองค์กรและผลการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ผลการวิจัยสรุปได้ว่าทูนพลังใจทางบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้กล่าวได้ว่าทูนพลังใจทางบวกมีความสามารถในการทำนายถึงผลการปฏิบัติงาน ที่เป็นพฤติกรรมในเชิงบวกแล้ว ยังสามารถนำมาทำนายถึงพฤติกรรมเชิงบวกในด้านอื่นๆ รวมถึงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยตามผลการวิจัยที่พบนี้ได้ และผลการวิจัยที่พบยังคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ อรพินท์ ชูชม และคณะ (2554) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของภูมิคุ้มกันทางจิตของเยาวชน ซึ่งภูมิคุ้มกันทางจิตเป็นตัวแปรที่ใกล้เคียงกับทูนพลังใจทางบวก ช่วยทำหน้าที่เป็นทั้งปัจจัยที่ปกป้องภัยคุกคามต่างๆที่มีต่อบุคคลแล้วยังทำหน้าที่เป็นปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลมีชีวิตที่มีคุณภาพอีกด้วย

2. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทูนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ สามารถอธิบายได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบนสิมอน (Bensimon, 2012) ที่ศึกษาถึง

ลักษณะบทบาทการฟื้นคืนได้ ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งในทุนพลังใจทางบวกว่ามีผลต่อโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Post-Traumatic Stress Disorder หรือ PTSD) และการเติบโตทางสังคมจิตใจ พบว่า การฟื้นคืนได้ มีอิทธิพลทางบวกต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ และมีอิทธิพลทางลบต่อโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตอบสนองที่นำไปสู่พยาธิสภาพทางจิตจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะการฟื้นคืนได้ของบุคคล

3. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเติบโตทางสังคมจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรม การจัดการความเสี่ยงในการเผชิญทุกข์ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 โดยการเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งเป็นตัวแปรในทางตรงกันข้ามตัวแปรในกลุ่มความตึงเครียด และความไม่สบายใจซึ่งถ้ามีลดลงในบุคคลที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติมาก่อน แต่มีการเติบโตทางสังคมจิตใจจะสามารถทำนายพฤติกรรมเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติได้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ แม็คมิเลน สมิธ และฟิชเชอร์ (McMillen; & Smith, and Fisher. 1997) ที่พบว่า การเติบโตทางสังคมจิตใจ สามารถทำนายผลการเกิดอาการโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ ในระดับต่ำ และการเติบโตทางสังคมจิตใจ ยังไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญด้วย บุคคลที่มีการเติบโตทางสังคมจิตใจ ในระดับสูงจะสามารถมีพฤติกรรมการจัดการตนเองโดยเฉพาะการจัดการ ความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติได้ดีกว่าบุคคลที่มีการเติบโตทางสังคมจิตใจในระดับต่ำ

นอกจากนี้ผลวิจัยที่พบยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เซตต์เลอร์ ไคเซอร์ และฮิตเนอร์ (Sattler; Kaiser; & Hittner. 2000) เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติในรูปแบบความสัมพันธ์ ระหว่างประสบการณ์ที่มีมาก่อนลักษณะส่วนบุคคล และความไม่สบายใจ ที่พบว่า เมื่อมีประสบการณ์ เกี่ยวกับภัยพิบัติมาก่อน ถ้าเกิดความไม่สบายใจ จะไม่สามารถทำนายผลเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับมือ ภัยพิบัติได้ และงานวิจัยของ มิชรา และ ซูวาร์ (Mishra; & Suar. 2012) ศึกษาถึงผลของความวิตกกังวล การศึกษาด้านภัยพิบัติ และการมีทรัพยากรในการจัดการภัยพิบัติที่มีต่อพฤติกรรมการเตรียมรับมือภัย พิบัติ ซึ่งพบว่าความวิตกกังวลทำให้ลดการเตรียมรับมือออกทุกข์และภัยคลื่นความร้อน การสนับสนุน ทางสังคม ซึ่งใช้เพื่อเผชิญการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติสถานการณ์ต่างๆ สามารถเป็นตัวแปรคั่นกลางส่วนหนึ่ง ระหว่างความวิตกกังวล และการเตรียมรับมือออกทุกข์ โดยบุคคลที่ประเมินทรัพยากรของตนเองว่ามีความ พร้อมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพจะประเมินความพร้อมในการเผชิญภัยพิบัติของตนเองได้ดีกว่ากลุ่มที่ ไม่มีความพร้อมทางทรัพยากร

เมื่อสรุปตามผลที่พบในงานวิจัยนี้การเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งเป็นตัวแปรในทางตรงกัน ข้าม ทำให้บุคคลลดความวิตกกังวลได้ ช่วยส่งเสริมให้เกิดการประเมินทรัพยากร และการศึกษาเกี่ยวกับ ภัยพิบัติสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมการเตรียมรับมือภัยพิบัติ อันเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกรรมการ

จัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยพิบัติได้ด้วย ดังนั้นถ้ามีการเติบโตทางสังคมจิตใจก็จะสามารถเตรียมรับมือภัยพิบัติได้ดีกว่า

4. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปรีชาเชิงอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 โดยสอดคล้องกับหลายงานวิจัยที่พบเช่นเดียวกัน ดังเช่น วารินิ คุณธรรมสถาพร (2545) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความหวัง กับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หรือปรีชาเชิงอารมณ์ และความหวัง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนพลังใจทางบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักศึกษา ความฉลาดทางอารมณ์ และความหวังสามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชั้นปีที่ 1 และงานวิจัยของ ขวัญใจ เพิ่มศรี (2550) ได้วิจัยเรื่อง การรับรู้ความสามารถในวิชาชีพของครูที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์หรือปรีชาเชิงอารมณ์ ต่างกัน ในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี พบว่า ครูที่มีความฉลาดทางอารมณ์หรือปรีชาเชิงอารมณ์ ระดับสูง มีการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครูสูงกว่า ครูที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปานกลาง และระดับต่ำ และครูที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปานกลาง มีการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครูสูงกว่า ครูที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับต่ำ มีแนวโน้มว่าการรับรู้ความสามารถในวิชาชีพครูเป็นไปในทิศทางเดียวกับระดับความฉลาดทางอารมณ์ โดยการรับรู้ความสามารถตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในทุนพลังใจทางบวกนั่นเอง

นอกจากนี้การศึกษาของ ชุตเตอร์ และคณะ (Schutte; et al. 2007) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปรีชาเชิงอารมณ์แล้วพบว่าปรีชาเชิงอารมณ์มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตและกายที่ดี ผลที่ได้ก็สนับสนุนการวิจัยที่มีมาก่อนที่พบว่าปรีชาเชิงอารมณ์มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับด้านสุขภาพ และผลโดยรวมชี้ให้เห็นว่าปรีชาเชิงอารมณ์เป็นตัวชีวิตที่มีคุณค่าในการทำนายผลด้านสุขภาพและจิตใจได้ และการศึกษาของ รุยซ์-อารานดา, เอ็กซ์ทรีเมรา และ ปิเนดา-กาลาน (Ruiz-Aranda; Extremera; & Pineda-Galan. 2014) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่อง Emotional intelligence, life satisfaction and subjective happiness in female student health professionals: the mediating effect of perceived stress ที่สรุปผลการวิจัยให้เห็นถึงกระบวนการพื้นฐานว่า หากเพิ่มปรีชาเชิงอารมณ์อาจเพิ่มความพึงพอใจในชีวิตและความสุขของนักศึกษาหญิงสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพ พร้อมการลด ประสิทธิภาพของความเครียดได้ ปรีชาเชิงอารมณ์จึงเป็นตัวแปรที่สามารถส่งผลต่อทุนพลังใจทางบวกและส่งผลให้การเติบโตทางสังคมจิตใจ เพราะมีความพึงพอใจในชีวิตและความสุขที่เพิ่มขึ้นได้ โดยปรีชาเชิงอารมณ์สามารถทำนายการรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในตัวแปรทางทุนพลังใจทางบวกได้ และยังมีความสัมพันธ์กับความผาสุกเชิงอัตวิสัยอีกด้วย ดังผลที่พบในงานวิจัยนี้ที่สรุปได้ว่าปรีชาเชิงอารมณ์ สามารถช่วยส่งเสริมให้เกิดทุนพลังใจทางบวกได้เช่นกัน

ผลการวิจัยนี้ยังสนับสนุนตามแนวคิดของ ลูธานส์ (Luthans, 2011) ที่กล่าวว่า แม้ว่าปรีชาเชิงอารมณ์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในวงการการจัดการ แต่ปรีชาเชิงอารมณ์ ยังไม่ได้จัดให้เป็นส่วนสำคัญของทุนพลังใจทางบวก แต่การศึกษาปรีชาเชิงอารมณ์ ถือว่ามีความสำคัญจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเปลี่ยนแปลงและได้นำมากล่าวถึงรวมอยู่กับทุนพลังใจทางบวก โดยถ้าเริ่มมีการศึกษาเพื่อรวมเข้าไปในองค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวก ก็จะเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาวิจัย และประยุกต์ใช้ได้มากขึ้นต่อไปในอนาคต

5. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 โดยสอดคล้องกับงานวิจัยหลายงานวิจัย ได้แก่ การศึกษาของ มารยาท วงษาบุตร (2539) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคม ความหวัง และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์ที่เข้ารับการบำบัด ณ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความหวังของผู้ติดเชื้อเอดส์ ซึ่งความหวังเป็นองค์ประกอบหนึ่งในทุนพลังใจทางบวก โดยความหวังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์และแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงบวกที่คล้ายกับพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยด้วย

อย่างไรผลการวิจัยที่พบแตกต่างจากงานวิจัยบางส่วนในแนวคิดทฤษฎีฐานรากที่ค้นพบในเชิงตรงกันข้ามว่าการสนับสนุนทางสังคมไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดการฟื้นคืนได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนพลังใจทางบวก กล่าวคืองานวิจัย ของเจิง เจากิว และ ผิง กวง กัม (Chau-kiu Cheung; & Ping Kwong Kam, 2012) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับภาวะการฟื้นคืนได้ ในผู้สูงอายุชาวจีนฮ่องกง โดยใช้ทฤษฎีฐานรากเพื่อเปิดเผยถึงสภาพเงื่อนไขทางสังคมและจิตวิญญาณ โดยผลการศึกษาพบแนวคิดทฤษฎีฐานรากและทฤษฎีวิภาษสังคมจิตวิญญาณ (social-spiritual dialectic theory) ว่ามีความสัมพันธ์กับการฟื้นคืนได้ ที่เป็นตัวส่งเสริมถึงสภาพการใช้ชีวิตในช่วงก่อนหน้านี้ แต่การแยกตัวออกมาอย่างโดดเดี่ยวสามารถนำไปสู่ความศรัทธาในศาสนา ซึ่งเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการฟื้นคืนได้ ซึ่งข้อค้นพบนี้แตกต่างจาก องค์ความรู้ที่มีมาแต่ก่อน ซึ่งเชื่อว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นพื้นฐานของการเกิดการฟื้นคืนได้ เพราะกลุ่มตัวอย่างได้ใช้โอกาสปรับเปลี่ยนประสบการณ์ในทางลบเพื่อเป็นเครื่องมือที่นำไปสร้างการฟื้นคืนได้ให้เกิดขึ้น เนื่องจากสภาพสังคม ความศรัทธาในศาสนา และสถานการณ์การวิจัยเป็นสภาพสังคมปกติ ไม่มีความเครียดสูงเท่ากับการเผชิญอุทกภัยในงานวิจัยนี้ทำให้ผลที่ได้ไม่เหมือนกับงานวิจัยนี้

6. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปรีชาเชิงอารมณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 เนื่องจากปรีชาเชิงอารมณ์ เป็นการตระหนักรู้จักตนเองในแง่ความรู้สึก (Self - Awareness about what one feels) ความสำเร็จในการเข้าถึงอารมณ์ของผู้อื่น (Empathy) ความสามารถในการเข้าใจสถานการณ์เชิงสังคม

(Social situation) ทักษะในการแก้ไขข้อขัดแย้ง (Conflict solving skills) โดยลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด แต่สามารถพัฒนาให้มีเพิ่มขึ้นได้ โดยการฝึกและการเรียนรู้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545) จึงส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยได้ เพราะผู้มีปรีชาเชิงอารมณ์ นอกจากรู้จักตนเองแล้วยังเข้าใจสถานการณ์สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งได้ ทำให้ได้มาซึ่งความสำเร็จในการทำงาน สามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสมกับงาน หรือสถานการณ์ในขณะนั้น ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของเมเยอร์ และคณะ (Mayer; et. al. 2004) ที่กล่าวว่า ปรีชาเชิงอารมณ์ยังเป็นตัวทำนายทางบวกต่อผลการเรียน พฤติกรรมเชิงสังคมทางด้านบวก ภาวะผู้นำ และพฤติกรรมองค์การ ซึ่งในงานวิจัยนี้คือการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยนั่นเอง

7. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ค่าอิทธิพลในแบบจำลองสมการ โครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี มีความแตกต่างกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเป็นลักษณะที่แตกต่างกันในบางส่วนเท่านั้น อธิบายได้ว่า จังหวัดปทุมธานี และนนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีความแตกต่างในลักษณะพื้นฐานหลายประการ ซึ่งส่งผลต่อการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย กล่าวคือ จังหวัดปทุมธานีเป็นเมืองเกษตรกรรมมาแต่เดิม เมื่อมีการขยายตัวของเมืองหลวงมาสู่ชานเมือง จังหวัดปทุมธานีจึงกลายเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่รวมอยู่ในพื้นที่การเกษตร และได้เกิดการผสมผสานอย่างลงตัว โดยโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งได้ดำเนินการขึ้นเพื่อรองรับผลผลิตทางการเกษตรจนจังหวัดปทุมธานีกลายเป็นเมืองเกษตรอุตสาหกรรมอยู่ในขณะนี้ นอกจากนี้จังหวัดนี้ยังเป็นจังหวัดปริมณฑลที่มีรูปแบบวัฒนธรรมพื้นบ้าน ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ จากนโยบายภาครัฐเร่งการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงเข้าสู่และออกจากกรุงเทพมหานครไปสู่จังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก (เรืองศักดิ์ บุญขจร, 2542) ส่วนจังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดชานเมืองที่เป็นเพียงบ้านเรือนของคนทำงานในเขตกรุงเทพเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้มีโครงสร้างทางอุตสาหกรรม และชีวิตที่คนเมืองอุตสาหกรรมเท่ากับจังหวัดปทุมธานี ลักษณะที่แตกต่างดังกล่าวย่อมส่งผลต่อสภาพจิตใจและสังคมครูในสองจังหวัดให้แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองจังหวัดเป็นจังหวัดชานเมืองที่ใกล้กับกรุงเทพฯ ทำให้ยังมีลักษณะบางส่วนที่คล้ายกัน เช่น การเติบโตทางสังคมจิตใจเนื่องจากได้รับผลกระทบจากอุทกภัยที่รุนแรงกว่ากรุงเทพฯ ต้องการสนับสนุนทางสังคม และการส่งเสริมให้เกิดทุนพลังใจทางบวกให้เกิดพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยในครั้งหน้า ดังผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่สรุปมาแล้วในงานวิจัยนี้

ส่วนคำนำหน้าองค์ประกอบตัวแปรสังเกตที่แตกต่างกัน ได้แก่ น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการบริหารจัดการอารมณ์ของตน น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น น้ำหนักองค์ประกอบตัวแปร

สังเกตทักษะทางสังคม ที่วัดตัวแปรแฝงปรีชาเชิงอารมณ์ ถ้ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเหล่านี้มากขึ้นเท่าไร ย่อมส่งผลต่อปรีชาเชิงอารมณ์ของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากขึ้นด้วย เช่นเดียวกับค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นถ้ายิ่งมีมากขึ้นย่อมส่งผลต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นของครูมากขึ้นเท่านั้น และค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตความชื่นชมในชีวิตยิ่งมีมากขึ้น ก็จะส่งผลต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจของครูตามมากขึ้นไปด้วยเช่นกัน

สำหรับผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์นอกเหนือจากสมมติฐานที่ตั้งไว้พบว่าค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัวแปรคือค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.08 โดยกลุ่มครูจังหวัดนนทบุรีมีค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงที่สูงกว่ากลุ่มครูจังหวัดปทุมธานี แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องว่า ปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีความเป็นเมืองอุตสาหกรรมมากกว่าจังหวัดนนทบุรี ทำให้ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นของคนในจังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่มีลักษณะความเป็นเมืองน้อยกว่า จึงมีค่าเฉลี่ยความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมากกว่าตามพื้นฐานแนวคิดของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ที่เน้นให้อธิบายกับบริบทสังคมนอกเมือง หรือสังคมแบบชนบท (Glynn, 1981)

ผลการวิเคราะห์ที่ไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับผลการวิเคราะห์ที่ไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิเคราะห์ที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ผลการวิเคราะห์ที่ต้องเพิ่มเส้นค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

1. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทุนพลังใจทางบวกไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย อธิบายได้ว่า ในกรณีของพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับผลกระทบหลังจากเคยเผชิญอุทกภัยอย่างไม่คาดคิดมาก่อน สูญเสียทรัพย์สิน และอาจยังสะท้อนใจอยู่ ถ้าไม่มีปัจจัยอื่นมารวมด้วย เช่น การเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งจะช่วยทำให้ผู้ที่ได้รับเคยเผชิญอุทกภัย มีสภาพจิตใจ และปรับตัวได้ดีขึ้น จนมีความพอใจได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ วาสนา เพ็ชรภักดิ์ (2550) ศึกษาเรื่องผลกระทบต่อสุขภาพจิตในระยะยาวภายหลังประสบภัยพิบัติ โดยเฉพาะความพอใจของผู้สูงอายุที่ประสบภัยพิบัติจากคลื่นยักษ์สึนามิ ปี 2547 อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา พบว่า การรับรู้ถึงผลกระทบภายหลังประสบภัย อาการทางจิตเวชเนื่องจากภัยอันตราย (PTSD) และโรคประจำตัว สามารถร่วมกันทำนายความแปรผันของความพอใจได้ ดังนั้น พฤติกรรมที่เกี่ยวกับผลของความสูญเสียหลังเผชิญอุทกภัย ทุนพลังใจทางบวกจึงต้องมีปัจจัยอื่นร่วม

ด้วย เพื่อให้เกิดการปรับตัวที่ดีก่อนที่จะมีพฤติกรรมการจัดความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยของครูใน จังหวัดปริมณฑลได้

นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า ผลการวิเคราะห์ที่ได้เป็นไปในลักษณะเดียวกับ การสังเคราะห์ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติของ รูบอนิส และบิกแมน (Rubonis; & Bickman . 1995) พบว่า เมื่อ บุคคลเผชิญกับภัยพิบัติแล้วจะมีภูมิคุ้มกันทางจิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 และผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติจะรายงาน ผลการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติในทางบวก เมื่อมีลักษณะทางจิตอันได้แก่ การฟื้นคืนได้ การ เห็นคุณค่าในตนเอง และการควบคุมตนเองมากขึ้น (Sattler; et al. 1995; Taylor. 1989) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติทางบวก หรือคล้ายคลึงกับพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการ เผชิญอุทกภัยในการวิจัยนี้ ผู้ประสบภัยต้องมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เพิ่มขึ้นเป็นหลักก่อน และต้อง ประกอบด้วย การฟื้นคืนได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนพลังใจทางบวกในระดับรองลงมา งานวิจัย นี้จึงช่วยขยายความเข้าใจถึงอิทธิพลของปัจจัยของทุนพลังใจทางบวกได้ดีขึ้นว่า จะไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรม แต่จะส่งผลทางอ้อมตามผลการวิเคราะห์ที่พบนั่นเอง

2. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นไม่มีอิทธิพลทางตรง ต่อทุนพลังใจทางบวก ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 4 แม้ว่าจะมีแนวคิด และงานวิจัยสนับสนุนอิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่มีต่อ ทุนพลังใจทางบวก ตามที่ทบทวนวรรณกรรม ดังเช่นงานวิจัยของ ณัฐวดี อรินทร์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่มีต่อสุขภาวะทางจิตและพฤติกรรม การปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบของบุคลากรสาธารณสุขในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งพบว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น การสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุนจากครอบครัว และการรับรู้ ความมั่นคงปลอดภัย มีอิทธิพลโดยตรงต่อทุนพลังใจเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทำหน้าที่ เป็นตัวแปรคันกลางโดยส่งต่อไปยังตัวแปรผลด้านสุขภาวะทางจิตและด้านพฤติกรรมบางตัวแปร คือ ความเติบโตทางจิตใจ ความเหนื่อยหน่าย และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกองค์กรที่ดี

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผลที่พบในการวิจัยครั้งนี้ ไม่สอดคล้อง อาจเป็นเพราะผู้วิจัยเลือกใช้ แนวคิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Sense of Community) ตามแนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan. 2004) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัย โดยเห็นว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นถือเป็น องค์ประกอบสำคัญในการออกแบบเมือง และคำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์และไปมาหาสู่กันระหว่างคนใน ชุมชน จึงควรมีองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมเชิงกายภาพของชุมชนหรือเพื่อนบ้านที่ส่งเสริมให้เกิด ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น แต่บริเวณพื้นที่ในจังหวัดปทุมธานี และ นนทบุรี ในช่วงที่มีการ เก็บข้อมูล พื้นที่ส่วนใหญ่ยังต้องซ่อมแซมความเสียหายจากกรณีที่เกิดขึ้นในครั้งที่แล้ว ทำให้การเดินทางไปมาหาสู่กันในพื้นที่ (Pedestrianism) ไม่สะดวกตามองค์ประกอบที่ 4 ของตัวแปรนี้ ประกอบกับบริบทสถานการณ์ในการเดินทางต่างๆก็มีจำกัด เพราะมีการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มี

คนจากจังหวัดกรุงเทพฯ ย้ายไปอยู่ในจังหวัดปริมณฑล เช่น ปทุมธานีและนนทบุรีมากขึ้น ทำให้บริการรถสาธารณะต่างๆ ในการเดินทางก็ไม่สะดวกสบาย นอกจากนี้ในองค์ประกอบของความผูกพันกับท้องถิ่น หรือสถานที่ (Community or place attachment) ซึ่งหมายถึง สายใยความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นต่อชุมชน โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกับชุมชนมายาวนาน (Long-term integration) แต่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูในการวิจัยนี้ อาจยังไม่รู้สึกว่าการอยู่ร่วมกับชุมชนเป็นเสมือนบ้านของตนเอง เพราะคนในชุมชน เด็กนักเรียนและผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ก็เป็นคนที่เพิ่งอพยพย้ายเข้าไปตั้งรกรากในจังหวัดดังกล่าวไม่นาน ทำให้ความรู้สึกที่ว่าตนเอง เป็นคนในชุมชน ยังมีน้อยมากและไม่มีความต่อเนื่อง กลุ่มตัวอย่างจึงไม่เกิดความรู้สึกจนเป็นเนื้อเดียวกัน (Cohesiveness) ไม่รู้สึกว่าเป็นเจ้าของชุมชน รู้สึกว่าชุมชนนี้เป็นบ้านของตนเองอย่างแท้จริง (Community attachment) ไม่มีความผูกพันแนบแน่นกับคนในชุมชน (Social interaction) นอกจากนี้เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นพบว่า ในจังหวัดปทุมธานี มีครอบครัวของผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนที่คิดย้ายไปอยู่ที่อื่นหลังจากต้องปรับตัวกับเหตุการณ์ร้ายแรง ทำให้ครูและคนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่เกิดความรู้สึกถึงความใกล้ชิดทางจิตใจ ต่อชุมชนบ้านเกิด (Feeling of psychological closeness) (Regis, 1988) หรือ “Psychological sense of community” (Maya-Jariego; & Armitage, 2007) จนไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก ตามที่กล่าวมาอีกด้วย

3. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อทุนพลังใจทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.02 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ดังนั้นทำให้ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 อธิบายได้ตามการทบทวนวรรณกรรมว่า การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมของเขา บุคคลจะเรียนรู้และซึมซาบ ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งเกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่เด็กจนตาย (งามตา วานิชานนท์, 2547) และมีผลต่อตัวแปรทุนพลังใจทางบวก ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน และตามที่ เชเฟอร์ (Schaefer, 2005) กล่าวว่าไว้ว่ายังกำหนดภาพลักษณ์ส่วนบุคคล จึงมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งในทางจิตวิทยาเชิงบวก แต่ผลการวิจัยนี้พบว่า การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีอิทธิพลต่อทุนพลังใจทางบวก เนื่องจากอุทกภัยมาเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง ไม่ได้เกิดขึ้นต่อเนื่องทั้งปี การถ่ายทอดทางสังคมจึงไม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตามไปด้วย และเมื่อขาดการถ่ายทอดทางสังคมการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้น (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2549) จึงไม่มีอิทธิพลส่งไปถึงทุนพลังใจทางบวก และมีผลต่อพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ประกอบกับประชาชนยังต้องสนใจเกี่ยวกับกระแสการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญของสังคมอีกด้วย

ทั้งนี้ในช่วงเก็บข้อมูลการวิจัยเห็นได้ว่า ภาครัฐก็ไม่ได้ถ่ายทอดทางสังคมเจาะจงถึงโรงเรียน ซึ่งมีครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยอาจเนื่องจากภาครัฐประเมิณการจัดการกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการนำผลการประเมินความเสี่ยงมาพิจารณา วิเคราะห์ความเป็นไปได้ที่จะเกิดภัยใน

แต่ละพื้นที่ของชุมชน คาดการณ์ผลกระทบและความเสียหายที่คาดว่าจะตามมาจากการเกิดภัย เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขแล้ว (Holmes, 2008) อาจไม่มีความเสี่ยง หรือจัดระดับความเสี่ยงในระดับความเสี่ยงต่ำ จึงอาจเป็นสาเหตุให้ทางภาครัฐ เพื่อนร่วมงานและคนในชุมชน ไม่มีการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยจึงพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอุทกภัยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีอิทธิพลต่อทุนพลังใจทางบวก

4. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ผลการวิจัยดังกล่าวจึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 ผลการวิเคราะห์ที่พบไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แม้ว่าจากทบทวนวรรณกรรม สรุปได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมีผลต่อทุนพลังใจทางบวก และเมื่อพิจารณาตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวกก็พบว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นยังมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน และยังมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรทางจิตสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเติบโตทางสังคมจิตใจ ได้แก่ ความผาสุกส่วนตัว ซึ่งเป็นอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย หรือ พฤติกรรมเชิงบวกที่คล้ายคลึงกัน ดังเช่นงานวิจัยของ คูเท็ก เทิร์นบูลล์ และ แฟร์เวเธอร์-ชมิทท์ (Kutek; Turnbull; & Fairweather-Schmidt, 2011) ได้วิจัยเรื่อง Rural men's subjective well-being and the role of social support and sense of community: Evidence for the potential benefit of enhancing informal network และ งานวิจัยของ เวียน และคณะ (Vieno; et al.2007) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง Social support, sense of community in school, and self-efficacy as resources during early adolescence: an integrative model เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งที่มาแตกต่างกัน เช่น จากพ่อแม่ และเพื่อน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นในโรงเรียน และการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อความผาสุกทางจิตใจของตนเอง

อย่างไรก็ตามในกรณีงานวิจัยนี้กลับปฏิเสธสมมติฐาน อาจเนื่องจากยังมีนักวิชาการหลายท่านได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อจำกัดในการนำตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ไปใช้ในสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และกังวลต่อความเที่ยงในการนำไปใช้ (อิริวัฒน์ เจียวิวรรธน์กุล, 2553) แม้ว่าผู้วิจัยจะไม่เลือกใช้ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นตามแนวคิดของ แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis, 1986) แล้วก็ตาม เพราะนักวิชาการนำมาศึกษาและอภิปรายกันมาเป็นเวลานาน แต่ก็พบหลักฐานสนับสนุนไม่เพียงพอ จนนักวิชาการบางคนก็ไม่เห็นด้วยในการวัดโครงสร้างแบบมิติเดียว และการศึกษาที่ผ่านมายังแสดงให้เห็นแนวโน้มจากหลายงานวิจัยว่า การวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นเป็นแบบโครงสร้างพหุมิติ (multidimensional construct) มากกว่าโครงสร้างแบบมิติเดียว จึงสามารถวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นได้ชัดเจนกว่า (อิริวัฒน์ เจียวิวรรธน์กุล, 2553) ทั้งนี้แนวคิดของแมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis, 1986) ยังมีข้อจำกัดที่ไม่ได้แสดงถึงความเป็นเจ้าของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะยังไม่ครอบคลุมการวัดในเชิงองค์ประกอบกายภาพ โดย

ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan. 2004) ซึ่งได้เสนอแนวคิดความเป็นเจ้าของพื้นที่ หรือความเป็นของชุมชนที่มีบางมิติ แทนแล้ว แต่ผลการวิเคราะห์ก็ปฏิเสธสมมติฐาน และไม่เป็นไปตามงานวิจัยของณัฐวุฒิ อรินทร์ (2555) ที่พบว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมีอิทธิพลโดยตรงต่อทุนพลังใจเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลางโดยส่งต่อไปยังตัวแปรผลด้านสุขภาวะทางจิตและด้านพฤติกรรมบางตัวแปร คือ ความเติบโตทางสังคมจิตใจ ความเหนื่อยหน่าย และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกองค์กรที่ดี เพราะบริบทการวิจัยในสถานการณ์ และพื้นที่ที่แตกต่างกัน รวมถึงพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยยังเป็นพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป ในรายบุคคลอีกด้วย เพราะความเสี่ยงบางประเภทอาจเป็นเรื่องเล็กน้อยสำหรับมุมมองของคนบางกลุ่ม แต่อาจทำลายหรือขัดขวางโอกาสในการบรรลุเป้าหมายในมุมมองของอีกกลุ่ม และแต่ละบุคคล แต่ละแผนกในองค์กรอาจมองความเสี่ยงแตกต่างกันไปตามลักษณะงานของตน (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. 2550) ทั้งนี้ถ้าบุคคลคาดการณ์ความไม่แน่นอนในผลที่เกิดขึ้นเป็นไปในทางบวก จะเรียกว่า โอกาส แต่ถ้าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปในทางลบจะเรียกว่า การคุกคาม หรือการลดโอกาส โดยการคุกคามคือเหตุการณ์เฉพาะที่ผลักดันโครงการให้ได้ผลที่ไม่น่าพึงพอใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการความเสี่ยงที่แตกต่างกันไปอีกด้วย (Heerkens. 2002)

ผลการวิเคราะห์ที่ต้องเพิ่มเส้นอิทธิพล

1. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ ซึ่งผลการวิจัยพบข้อสังเกตใหม่ นอกเหนือจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถือว่ายังเป็นไปตามแนวคิดของการสนับสนุนทางสังคมที่จะส่งผลทางบวกต่อ สุขภาพจิตที่ดี การปรับตัวต่อความเครียด ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเติบโตทางสังคมจิตใจ ทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังที่อังสินันท์ อินทรกำแหง และคณะ (2550) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นความรู้สึกของบุคคลถึงความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ ได้รับการรัก รู้สึกว่ามีคุณค่าในตนเอง เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น โดยได้รับจากกลุ่มบุคคลในระบบสังคม เป็นผู้สนับสนุนด้านจิต อารมณ์ วัสดุอุปกรณ์ ข่าวสาร คำแนะนำ อันจะทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม และการสนับสนุนทางสังคม ยังมีความสำคัญ มีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ ดังที่ เฮาส์ (House. 1981) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า การสนับสนุนทางสังคมสามารถช่วยส่งเสริมหรือต่อต้านผลกระทบซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในงานวิจัยนี้คือ จัดการความเสี่ยงเพื่อต้องเผชิญกับอุทกภัย กล่าวคือ การสนับสนุนทางสังคมเป็นพลังในการจัดการภาวะการปรับตัวที่ไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงในชีวิตด้วย

จากการทบทวนการศึกษาวิจัยที่มีมากมาย พบว่าบุคคลที่มีระดับการสนับสนุนทางสังคมต่ำจะเสี่ยงต่อการมีอาการโรคซึมเศร้า และการสนับสนุนทางสังคมต่ำยังมีความสัมพันธ์กับความวิตก

กังวลซึ่งเป็นอาการเจ็บป่วยทางจิต นอกจากนี้สายสัมพันธ์ทางสังคม และการปฏิสัมพันธ์แบบสนับสนุนกัน ยังมีความสำคัญต่อ การมีสุขภาพทางจิตที่ดี (Turner; & Turner. 1999) ซึ่งในที่นี้ คือ ตัวแปรทางด้านการเติบโตทางสังคมจิตใจนั่นเอง ดังนั้นการสนับสนุนและช่วยเหลือจากสังคม จะช่วยลดความรุนแรงของความเครียดหรือปัญหา ผู้ป่วยซึ่งมีเครือข่ายการช่วยเหลือเป็นอย่างดีจะผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤตได้ดีกว่าผู้ ที่อยู่อย่างโดดหรือไม่สามารถรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นเดียว (ชลธิชา บุญศิริ. 2550) และงานวิจัยของจินตนา เหลืองศิริเชียร (2550) ที่เกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การสนับสนุนทางสังคมกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะซึมเศร้า โดยผู้สูงอายุที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงมีภาวะซึมเศร้าต่ำกว่า ซึ่งภาวะซึมเศร้าในงานวิจัยนี้ใกล้เคียงกับตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจนั่นเอง

2. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยผลการวิจัยที่ค้นพบอิทธิพลเส้นทางความสัมพันธ์ที่เพิ่มเติมนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ รัตนา (2552) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และการสนับสนุนทางสังคม กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ซึ่งพบว่าการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์และด้านสังคมสามารถทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ และพฤติกรรมดูแลสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ จากงานวิจัยนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนพลังใจทางบวก และผลที่พบว่าการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพนี้ ถือเป็นพฤติกรรมเชิงบวกเช่นเดียวกับพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยนั่นเอง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่านทางทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางสังคมจิตใจของครูในจังหวัดปริมณฑล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในทางทฤษฎี

แนวคิดด้านทุนพลังใจทางบวก (Positive Psychological Capital) ของลูธานส์ และคณะ (Luthans; Youssef; & Avolio. 2007 ; Luthans. 2011) ซึ่งแต่เดิมนำมาศึกษาเฉพาะบริบทพฤติกรรมองค์กรมากมาย แต่การศึกษานี้ได้เริ่มประยุกต์แนวคิดทุนพลังใจทางบวกมาศึกษาในเชิงพฤติกรรมทาง

สังคม และชุมชน สามารถนำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับบริบทของสังคมไทย และพฤติกรรมด้านอื่นๆ เพื่อขยายองค์ความรู้ให้มากกว่าพฤติกรรมในองค์กร และยังมีตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ ปรึกษาเชิงอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับทุนพลังใจทางบวกตามผลการวิจัยนี้ ดังนั้นแนวคิดทุนพลังใจทางบวก จึงถือเป็นแนวคิด ทฤษฎีที่มีความสำคัญ และประยุกต์ใช้ได้มากกว่าบริบท ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาแนวคิดทฤษฎีได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรต่างๆ ที่นำเข้ามาร่วมศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทุนพลังใจทางบวกได้ร้อยละ 64 อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการเติบโตทางสังคมจิตใจได้ร้อยละ 60 และอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยได้ร้อยละ 82 แสดงว่าน่าจะมีตัวแปรอื่นที่ยังสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแฝงดังกล่าวได้อีก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น ความผาสุก ความรู้เท่าทันสื่อ ฯลฯ

2. ตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นตัวแปรที่ประยุกต์จากแนวคิดของคิมและแคปแลนด์ (Kim; & Kaplan. 2004) ซึ่งผลการศึกษาไม่เป็นตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ตัวแปรตามแนวคิดนี้อาจจะไม่เหมาะสมกับการศึกษาในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางจิตวิทยา เพราะเน้นในเชิงกายภาพ และเพื่อให้สามารถตรวจสอบและยืนยันแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรนี้ในด้านอิทธิพลต่อทุนพลังใจทางบวกซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาได้ชัดเจนขึ้น ผู้ศึกษาตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นควรนำแนวคิดของแมคมิลแลน และชาวิส (McMillan; & Chavis. 1986) ที่เป็นแนวคิดเน้นทฤษฎีจิตวิทยาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น (Psychological Sense of Community) มาศึกษาเพื่ออธิบายอิทธิพลของตัวแปรทางจิตวิทยา และบริบทสังคมไทยมากกว่า

3. งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู ซึ่งเป็นกลุ่มที่น่าจะมีความเครียดสูงเนื่องจากในช่วงน้ำท่วมต้องรับผิดชอบทั้งบ้านตนเอง และโรงเรียนที่เป็นสถานที่ทำงาน อย่างไรก็ตามเพื่อให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้ตามแบบจำลองสามารถยืนยันความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองได้ชัดเจนขึ้น จึงควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอาชีพอื่นๆ ที่มีความรับผิดชอบสูงในช่วงน้ำท่วมเพิ่มเติม ได้แก่ กลุ่มแพทย์ และพยาบาล กลุ่มอาสาสมัครกู้ภัย กลุ่มนักสื่อสารมวลชนและรายงานข่าว เพราะเป็นกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบทำหน้าที่ตามอาชีพเป็นอย่างสูง ไม่สามารถดูแลบ้านเรือนตนเองได้อย่างเต็มที่

4. การศึกษานี้มีการสร้างแบบวัดโดยประยุกต์แนวคิดทุนพลังใจทางบวกที่ตามปกติใช้วัดพฤติกรรมองค์กรมาใช้ในการวัดพฤติกรรมในบริบทของสังคม และชุมชน ซึ่งถือเป็นแนวคิดนำร่องในการประยุกต์ใช้ และพบว่าสามารถวัดทุนพลังใจทางบวกในมิติอื่นได้จริง รวมถึงแบบวัดอื่นๆ ที่ใช้วัดเรื่องอุทกภัย ซึ่งในสังคมไทยยังมีไม่มากนัก ดังนั้นในเชิงปฏิบัติแล้วแบบวัดที่สร้างขึ้นทั้งหมดนี้จึง

สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยอื่นๆ หรือ โปรแกรมการส่งเสริม พัฒนาปัจจัยทางจิตต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

1. ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในงานวิจัยนี้ เพราะการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย มีอิทธิพลทางตรงต่อ ทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางสังคมจิตใจ พฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย โดยเฉพาะการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงถึง 0.75* ตามมาด้วย การสนับสนุนทางสังคมด้านวัตถุสิ่งของมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงถึง 0.57* ดังนั้นการประยุกต์ในเชิงปฏิบัติหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจึงควรสร้างโปรแกรมการพัฒนา และมีหน่วยงานกลางที่ช่วยสนับสนุนทางสังคม ดูแลสภาพจิตใจของครูและคนในชุมชน เตรียมวัตถุสิ่งของ เงินทองไว้ช่วยเหลือเมื่อต้องเผชิญภาวะวิกฤตการณ์ เพราะเป็นตัวแปรสาเหตุหลักที่จะมีอิทธิพลต่อตัวแปรอื่นๆ ที่สำคัญ จนทำให้มีพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยได้

2. สำหรับข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ว่า ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย และยังเป็นตัวแปรคันกลาง กล่าวคือ ปรีชาเชิงอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมเรื่องอุทกภัย อิทธิพลต่อทุนพลังใจทางบวกเพื่อทำให้ทุนพลังใจทางบวกไปช่วยเพิ่มความเติบโตทางสังคมจิตใจ และพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย แสดงให้เห็นว่า หากไม่มีทุนพลังใจทางบวก ปรีชาเชิงอารมณ์ก็อาจไม่สามารถไปช่วยเพิ่มความเติบโตทางสังคมจิตใจ และพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย ตัวแปรดังกล่าวมีความสำคัญอย่างมาในเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการเผชิญภัยธรรมชาติเช่นกัน ดังนั้นจึงควรมีการสร้างโปรแกรมการส่งเสริม การพัฒนาการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการมองโลก วิธีการปรับตัวให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของทุนพลังใจทางบวกทุกด้าน เพื่อให้กลุ่มครูสามารถเตรียมการรับมือกับสภาวะวิกฤตในรูปแบบต่างๆ นอกเหนือจากอุทกภัย หรือภัยธรรมชาติ แล้วยังมีปัญหาทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของสังคมเมือง การก่อการร้าย เหตุความไม่สงบจากการเมือง และภัยอื่นๆ ที่ไม่คาดคิด ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดมนุษย์มีความเครียด แต่กลุ่มครูต้องดูแลบ้านเรือนตนเอง ช่วยเหลือนักเรียน และบริการประชาชนไปพร้อมกัน

3. จากข้อค้นพบว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีอิทธิพลต่อทุนพลังใจทางบวก ที่ส่งผ่านไปถึงพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยง โดยอาจเนื่องมาจากลักษณะความเป็นชุมชนเมืองที่มากขึ้นในจังหวัดปริมณฑล ทำให้ชุมชน และสังคมในบริเวณดังกล่าวอยู่กันแบบไม่สนใจใคร ในทางปฏิบัติผู้นำชุมชน หัวหน้าหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงผู้บริหารบริษัท หรือ

โรงงานในภาคเอกชน จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมากขึ้น จากการจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งในด้านประเพณี วัฒนธรรม การรักษาสืบสาน และซ่อมแซมสถานที่สำคัญในชุมชนร่วมกัน มิฉะนั้นคนในชุมชนจะใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ ไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนที่เกิดขึ้นในอนาคต ดังประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพบเห็นจากสังคมในชุมชนบริเวณอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ในการศึกษา ในช่วงที่ต้องเผชิญกับสภาพการจราจรติดขัดอย่างมากจากการขยายถนนหนทางเกือบทุกปี แม้แต่ในช่วงหลังประสบอุทกภัยแล้ว คนในชุมชนก็ไม่ได้รวมตัวกันแก้ไขปัญหา แต่ร้องเรียนไปที่หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลในลักษณะเป็นรายบุคคล สรุปแล้วการแก้ไขปัญหาที่ดำเนินไปอย่างซ้ำๆ สมาชิกในหลายครัวเรือนต้องทนต่อสภาพการจราจรติดขัดทุกปี หรือถ้ามีสายไฟฟ้าชำรุด เมื่อพบเห็นอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ ก็ไม่มีใครแจ้งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเข้ามาดูแล เพราะพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะบริเวณคลอง แม้ว่าการขยายตัวของหมู่บ้านและผู้อพยพย้ายเข้ามาอาศัยจะมีมากขึ้นจนทำให้กลายเป็นชุมชนแออัดไปแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ได้มีการรวมกลุ่มคนในชุมชนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงปรึกษาหารือในการเตรียมรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นได้ในแต่ละปีด้วย

4. สำหรับการพิจารณาว่ากลุ่มใดมีพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงได้ดีกว่ากันนั้น สามารถพิจารณาได้จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นเท่านั้น และผลการเปรียบเทียบแบบจำลองทั้งสองกลุ่มพบว่าไม่แตกต่างระหว่างกลุ่ม (invariant) ทั้งนี้ผลการวิจัยที่พบว่า ทฤษฎีทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตทางสังคมจิตใจ และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย แสดงว่า ทั้งในเชิงองค์ความรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีทางบวกซึ่งเป็นทฤษฎีทางจิตใจสำคัญสามารถนำมาใช้อธิบายในแง่ของสถานะทางจิตใจเชิงบวกที่จะส่งผลต่อการเติบโตทางจิตใจ และพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัย และสามารถใช้อธิบายกลุ่มครูในจังหวัดปทุมธานีหรือนนทบุรีได้เหมือนกัน ดังนั้นในทางปฏิบัติก็ควรส่งเสริมการสร้างโปรแกรมการส่งเสริม การพัฒนา ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของทฤษฎีทางบวกทุกด้าน เพื่อให้กลุ่มครูทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมในการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยได้ดี และยังสามารถเตรียมการรับมือกับสถานะวิกฤตในรูปแบบต่างๆ นอกเหนือจากภัยธรรมชาติด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
ขวัญใจ เพิ่มศรี. (2550). การรับรู้ความสามารถในวิชาชีพของครูที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์
ต่างกัน

ในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

คมเพชร ฉัตรสุกกุล ; และพ้องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2544). *การสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของ
ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คะเนิงนิจ สมบูรณ์. (2539). *อิทธิพลของแรงสนับสนุนทางสังคมและลักษณะบุคลิกภาพที่เข้มแข็งที่มี
ผลต่อความเครียดของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรชั้นประทวน สังกัดสถานีตำรวจนครบาล ในเขต
กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข). นครปฐม:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

คำนวล สิริมล. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟัน
ฝ่าอุปสรรคและความสุข: กรณีศึกษาพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.

งามตา วานิชานนท์. (2545). *การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สถาบัน
วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จริยวัตร คมพยัคฆ์. (2531, เมษายน-มิถุนายน). แรงสนับสนุนทางสังคม: มโนทัศน์และการนำไปใช้.
พยาบาลศาสตร์. 2: 96 - 105.

จินตนา เหลืองศิริเชียร. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับภาวะ
ซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์*. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จิรประภา อัครบวร; และภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช. (2552). *การบริหารความเสี่ยง*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

ฉัตรฤดี สุกปลั่ง. (2543). *ผลของบุคลิกภาพและเชาวน์อารมณ์ที่มีต่อคุณภาพของการให้บริการ ตาม
การรับรู้ของหัวหน้าของพนักงานส่วนหน้าของโรงแรมชั้นหนึ่งในกรุงเทพมหานคร*.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- ชลธิชา บุญศิริ. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุชรพยาบาล กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). การบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ณรงค์กรณ์ แสนสุข; นพรัตน์ ไชยวิโน; และพรเทพ สุวรรณประสพ. (2549). คุณภาพชีวิตของประชาชน หมู่บ้านวังก้นหวด ตำบลศิลา อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ ภายหลังจากได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมฉับพลัน. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วท.ม. (การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). หลักและวิธีการหาคุณภาพของแบบวัดชนิดมาตราส่วนรวมค่า. ใน *หลักสูตรฝึกอบรมการวิจัยขั้นสูงแบบบูรณาการทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2*. ดุจเดือน พันธุมนาวิน; และคนอื่นๆ. หน้า 339-366. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2548). การสนับสนุนทางสังคมของหัวหน้า: ความหมาย วิธีวัด และแนวทางการพัฒนา. *วารสารจิตวิทยา*. 15: 65-81.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). โครงสร้างของการมีภูมิคุ้มกันตนทางจิต: การวิจัยและพัฒนาด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์*. 5(1): 49-77.
- ทั้งหมู่บ้านจมหาย ฝนถล่ม-น้ำป่าซ้ำ. (2555, 10 มิถุนายน). *เดลินิวส์*. หน้า 1, 10.
- ไทยเรียกดัดอันดับ 5 โลกเหตุน้ำท่วม-พักร้อนน้อย. (2555, 4 กุมภาพันธ์). *ไทยโพสต์*. หน้า 7.
- ณัฐวุฒิ อรินทร์. (2555). การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่มีต่อสุขภาวะทางจิตและพฤติกรรมกาปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบของบุคลากรสาธารณสุขในจังหวัดชายแดนใต้. ปรินญาณพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2545). ความฉลาดทางอารมณ์จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล สอาดโคม; และคนอื่นๆ. (2551). *CRO ต้องรู้: คู่มือบริหารความเสี่ยงองค์กรยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ฐานบุ๊คส์.
- นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล. (2555). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- น้ำท่วมทำเครียด-ทุกข์ 'พื้นความสุข' อนาคตใหม่'รออยู่! . (2555, 25 กุมภาพันธ์). *เดลินิวส์*. หน้า 1,

- นิกร เปลี่ยวบุญ. (2550). การประเมินโครงการอบรมเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจเพื่อ
ป้องกันการฆ่าตัวตายของโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- นู วาห์ วิน. (2554). ผลกระทบของภัยธรรมชาติต่อความเป็นอยู่ดี ความผาสุกและทุนทางสังคมใน
สองพื้นที่เสียหายจากพายุไต้ฝุ่นในประเทศพม่า. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์).
เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ปี 53 ภัยธรรมชาติมาทุกรูปแบบ อากาศแปรปรวน แรงกว่าสถิติ 100 ปี. (2554,3 - 5 มกราคม).
ประชาชาติธุรกิจ. หน้า 2.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ; และสวิง สุวรรณ. (2536). พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปภาณี ฐิติวัฒนา (2553). การจัดเกล้าทางสังคม. ใน *มนุษย์กับสังคม*. อัมพร สุกันธวิช; และ ศรีรัฐ
โกวงศ์. หน้า 30-50. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ; และคนอื่นๆ. (2545). รายงานการวิจัยฉบับที่ 84 การสร้างและพัฒนามาตรวัด
ปรัชญาเชิงอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนาสำหรับวัยรุ่นไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรม-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผู้ประสบภัยน้ำท่วมเสี่ยงฆ่าตัวตายพุ่ง 1,400 ราย. (2554). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม
2554, จาก <http://www.thairath.co.th/content/edu/207566>.
- พบคนเมืองนนท์, ปทุมธานีจัดช่วงมหาอุทกภัย. (2554, 28 ธันวาคม). ไทยโพสต์. หน้า 2.
- พจนพร ธนอมวุฒิสักดิ์. (2552). การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การมองโลกในแง่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (การวิจัย
และสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). เจตโกศล หรือปรัชญาเชิงอารมณ์. ใน *รวมบทความทางวิชาการ
อีคิว*. อรพินท์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ์ และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี. หน้า 35-52. กรุงเทพฯ:
ชมรม ผู้สนใจอีคิว.
- พระราชวรมุณี (ประยูร ธรรมจิตโต). (2542). เอกสารแจกในที่ประชุม "อีคิวกับความสำเร็จใน
การทำงาน". กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชวรมุณี (ประยูร ธรรมจิตโต). (2543). อีคิวในแนวทางพุทธศาสนา. ใน *รวมบทความทาง
วิชาการอีคิว*. อรพินท์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ์ และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี. หน้า 21-33.
กรุงเทพฯ: ชมรม ผู้สนใจอีคิว.

- พลรพี ทุมมาพันธ์. (2554). ผลการใช้โปรแกรมกำกับตนเองร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมของครูที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง. ปรินญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิน้ำท่วม...คนไทยเครียดหนัก จี๊จู้รับมือ...ปีน้ำท่วมอีกฟองแน่. (2554, ธันวาคม). บางกอกทูเดย์. 9(2548): 12-13.
- พังกา อ่วมท่วมหนัก เดือน13จว.น้ำป่าหลาก. (2555, 10 มิถุนายน). กรุงเทพธุรกิจ. หน้า 01, 04.
- มนัส บุญประกอบ. (2542, สิงหาคม). กรณีศึกษาคุณโสภณ สุภาพงษ์ ภาพสะท้อน อีคิว จากความสำเร็จ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5(1): 53-66.
- มารยาท วงษาบุตร. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคม ความหวัง และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์ที่เข้ารับการรักษา ณ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลอายุรศาสตร์และสัลยศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- เมตตา ผิวขำ (2549). การปรับตัวของผู้ที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหาดสวนยา อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.
- ราณี ฉายินทุ; และวัลลี ธรรมโกสิทธิ์. (2553). คู่มือการช่วยเหลือเยียวยาจิตใจประชาชนในภาวะวิกฤตสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เรืองศักดิ์ บุญจรร. (2542). ปทุมธานี: อุข้าวของชาวกรุง. กรุงเทพฯ: แสงปัญญาเลิศ.
- ลักขมี บุญธรรม. (2540). อัตมโนทัศน์การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุอำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การพยาบาลสาธารณสุข). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณะ บรรจง. (2551). ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของเอกลักษณ์นักศึกษาครูและการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัยที่มีต่อพฤติกรรมครูนักวิจัยของนักศึกษาครูในยุคปฏิรูปการศึกษา. ปรินญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ จิรัชพัฒนา. (2554). การบริหารโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมและพัฒนาเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วัชรารณ บัตรเจริญ; ปาหนัน พิษยทัญญู; และ อาภาพร เผ่าวัฒน์. (2555, มกราคม-เมษายน). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.

วารสารสาธารณสุขศาสตร์. 42(1): 30-40.

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2540). การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วาริณี คุณธรรมสถาพร (2545) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความหวัง กับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา).

เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

วาสนา เพ็ชรภักดิ์ (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกของผู้สูงอายุที่ประสบภัยพิบัติสึนามิ ปี 2547 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์ พยาบาลสาธารณสุข).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

วิลาวัลย์ รัตนนา. (2552). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคม กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2542). รายงานการวิจัยฉบับที่ 81 ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้

ความสามารถของคน ที่มีต่อแรงจูงใจภายในของนักเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). เซวน์อารมณ์ (EQ) ดัชนีชี้วัดความสุข และความสำเ็จของชีวิต .

กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เนท.

เวนสไตน์. (2548). ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากภัยพิบัติและบาดแผลทางจิตใจที่มีต่อบุคคล

ครอบครัวและชุมชน: องค์ความรู้และการช่วยเหลือ. นนทบุรี: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย. (2553). คู่มือฝึกอบรมการปลูกจิตสำนึกเพื่อ

เตรียมพร้อมรับภัยน้ำท่วม โดยโครงการการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการอุทกภัยในสถานะฉุกเฉินภายใต้แผนงานบริหารจัดการและบรรเทาอุทกภัย ของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง. กรุงเทพฯ: เทมมา กรุ๊ป.

สดกมล แก้วมา (2552). การเปรียบเทียบความหวัง ความผาสุกทางจิตวิญญาณ และพฤติกรรมการดูแลตนเอง ระหว่างผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เปิดเผยสถานะการติดเชื้อเอชไอวีกับไม่เปิดเผย.

วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สนธยา พลศรี. (2545). *หลักสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมใจ ธนเกียรติมงคล. (2553). *การศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำปริญญานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมติ อนันต์ปฏิเวช; วิภา เพ็งเสงี่ยม; และจันทร์เพ็ญ อัครสถิตานนท์. (2554). การศึกษาเปรียบเทียบพลังสุขภาพจิตก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*. 4(1): 38-51.

สายสมร เฉลยจิตติ. (2554). *การพัฒนาทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของพยาบาลวิชาชีพโดยการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย กรณีศึกษาประเทศไทยและประเทศอื่นๆ*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2555, จาก <http://v-reform.org/wp-content/uploads/2012/07/การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย-2554.pdf>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). *รายงานจำนวนประชากรครุสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2555, จาก http://pathumthani.nso.go.th/nso/project/search_option/index.jsp?province_id=30

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). *รายงานจำนวนประชากรครุสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนนทบุรี*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2555, จาก http://nontburi.nso.go.th/nso/project/search_option/index.jsp?province_id=29

สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2555). *คู่มือประชาชนในการเตรียมตัวให้รอดปลอดภัยพิบัติ*. 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย ; และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2554). *คู่มือการจัดการภัยพิบัติ: มุมมองมิติหญิงชาย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2549). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- สิริพร วงษ์โทน. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยาด้านบวก ความผูกพันต่อองค์กรและ
ผลการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยา
อุตสาหกรรมและองค์การ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สิริลักษณ์ ชั่วสุน. (2547). ตัวแปรบางประการที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน
อนุบาลสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2546). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาวดี ดิสโร. (2551). ผลของกลุ่มจิตวิทยาพัฒนาตนและการปรึกษาแนวพุทธต่อความสามารถใน
การฟังของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- หทัยรัตน์ มาประณีต. (2549). สังคมวิทยาเบื้องต้น: เอกสารประกอบการสอนรายวิชา สค 101.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อริวัฒน์ เจียวิวรรณกุล. (2553). กระบวนทัศน์ใหม่ของความสำคัญต่อชุมชนของครู: การพัฒนา
โมเดลเชิงสาเหตุทุกระดับ และพหุกรณีศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ ด.ด. (จิตวิทยาการวิจัย
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรพิน ขอดกลาง. (2554). โปรแกรมส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจของบุคคลที่มีภาวะซึมเศร้าจากการ
ฆ่าตัวตายของสมาชิกในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและ
จิตเวช). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินทร์ ชูชม. (2542, สิงหาคม). สถานภาพการวัด EQ . วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5(1): 72.
----- . (2545). เอกสารคำสอนวิชา วป 502 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินทร์ ชูชม; สุภาพร ธนะชานันท์; และ ทศนาทองภักดี. (2554). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของ
ภูมิคุ้มกันทางจิตของเยาวชน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง; อรพินทร์ ชูชม; และอัจฉรา สุขารมณ์. (2550). รายงานการวิจัยฉบับที่ 108
รายงานการวิจัยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและคชนี้วัดภาวะวิกฤตชีวิตสตรีไทยสมรส
วัยกลางคนที่ทำงานนอกร้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา สุขารมณ์ และคณะ .(2543). รวมบทความทางวิชาการเรื่องอีคิว .กรุงเทพฯ: ชมรมผู้สนใจอีคิว.

- อัจฉรา สุขารมณี; และคณะ. (2548). รายงานการวิจัยการพัฒนาปรัชญาเชิงอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนา
ในเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรียานกะจัด. (2554). ผลของโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลาง
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เอเรนไรช จอนห์. (2549). การเผชิญกับภัยพิบัติ: คู่มือปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลด้านจิตใจแก่
ผู้ประสบภัย. แปลโดย เพ็ญพักตร์ อุทิศ. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ANSI/PMI, An American National Standard. (2004). *A Guide to the Project Management Body of
Knowledge*. 3rd ed.
- Ashforth, Blake E.; Sluss, David M.; & Saks, Alan M. (2007). Socialization Tactics, Proactive
Behavior, and Newcomer Learning: Integrating Socialization Models *Journal of Vocational
Behavior*. 70: 447-462.
- Avey, James B.; Luthans, Fred; & Jensen, Susan M. (2009, September-October). Psychological
Capital: A Positive Resource for Combating Employee Stress and Turnover. *Human
Resource Management*. 48(5): 677– 693.
- Avey, James B.; et al. (2011, Summer). Meta-Analysis of the Impact of Positive Psychological
Capital on Employee Attitudes, Behaviors, and Performance. *Human Resource
Development Quarterly*. 22(2).
- Bandura, Albert. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Bardo, J.W. (1976). Dimensions of community satisfaction in a British new town. *Multivariate
Experimental Clinical Research*. 2, 129-134.
- Bar-on, R. (1977). *Bar-on Emotional Intelligence Quotient Inventory: A Measure of Emotional
Intelligence*. Toronto: Multi-Health System.
- Bar-On, R. (1998). *EQ-I: Facilitator's Resource Manual*. New York: Multi Health Systems, Inc.
- Bensimon, Moshe. (2012). Elaboration on the Association between Trauma, PTSD and
Posttraumatic Growth: The Role of Trait Resilience. *Personality and Individual
Differences*. 52: 782-787.
- Berns, Roberta M. (2010). *Child, Family, School, Community: Socialization and Support*. 8th ed.
international ed. Belmont, Calif.: Wadsworth Cengage Learning.
- Boyd, Neil M.; Nowell, Branda. (2014). Psychological Sense of Community: A New Construct for
the Field of Management. *Journal of Management Inquiry*. 23 (2) 107–122.

- Broom, Leonard; & Selznick, Philip. (1963). *Sociology: A Text with Adapted Readings*. 3rd ed. New York: Harper & Row.
- Buckner, J. (1988). The development of an instrument to measure neighbourhood cohesion. *American Journal of Community Psychology*. 16, 771-791.
- Cann, Arnie; et al. (March, 2010). A Short Form of the Posttraumatic Growth Inventory in Anxiety, Stress, & Coping. 23(2): 127-137.
- Cantillon, D., Davidson, W.S.; & Schweitzer, J.H. (2003). Measuring community social organization: Sense of community as a mediator in social disorganization theory. *Journal of Criminal Justice*. 31(4): 321-339.
- Carve, Charles S.; & Scheier, Michael F. (2002). Optimism. In *Handbook of Positive Psychology*. Edited by Snyder, C. R.; & Lopez, Shane J. pp. 231-243. New York: Oxford University Press.
- Carver, Charles S.; Scheier, Michael F.; & Segerstrom, Suzanne C. (2010). Optimism. *Clinical Psychology Review*. 30: 879-889.
- Chavis, D. M., and Pretty, G. M. H. (1999). Sense of community: Advances in measurement and application. *Journal of Community Psychology*. 27(6): 635-642.
- Cheung, Chau-kiu; & Kam, Ping Kwong. (2012). Resiliency in Older Hong Kong Chinese: Using the Grounded Theory Approach to Reveal Social and Spiritual Conditions. *Journal of Aging Studies*. (26): 355-367.
- Cobb, S. (1976). Social Support as a Moderator of Life Stress. *Psychosomatic Medicine* 38: 300-314.
- Cohen, S.; & Hoberman, H. (1983). Positive Events and Social Supports as Buffers of Life Change Stress. *Journal of Applied Social Psychology & Health*. 13: 99-125.
<http://www.psy.cmu.edu/~scohen/CohenHober1983.pdf>
- Davis, Christopher G.; & Asliturk, Ersin. (2011). Toward a Positive Psychology of Coping with Anticipated Events in Canadian Psychology. *Canadian Psychological Association*. 52(2): 101-110.
- Dawson, S. (2006). A study of the relationship between student communication interaction and sense of community. *The Internet and Higher Education*. 9(3): 153-162.
- Diamantopoulos, Adamantios; & Siguaw, Judy A. (2000). *Introducing Lisrel: Guide for the Uninitiated*. London: Sage.

- Doolittle & MacDonald. (1978). Communication and a sense of community in a metropolitan neighbourhood: a factor analytic examination. *Communication Quarterly*. 26, 2-7.
- Duffy, Neil. (2012, February). Using Social Media to Build Community Disaster Resilience. *The Australian Journal of Emergency Management*. 27(1): 40-45.
- Fazio, Robert J. (2009). Growth Consulting: Facilitating Growth Through Loss and Adversity. *Journal of Clinical Psychology*. 65(5): 532—543.
- Fazio, Robert J.; Rashid, Tayyab; & Hayward, H'Sien. (2008). Growth through Loss and Adversity. In *A Choice Worth Making in Positive Psychology: Exploring the Best in People* Edited by Lopez, Shane J. V. 3 pp. 1-27. Westport CT,USA: Praeger Publishers.
- Filipp, S.H. (1999). A Three-Stage Model of Coping with Loss and Trauma. In *Posttraumatic Stress Disorder: A Lifespan Developmental Perspective*. Edited by A. Maercker, M. Schützwohl, & Z. Solomon. p. 43—78. Seattle, WA: Hogrefe and Huber.
- Flanagan, C.A., Cumsille, P., Gill, S.; & Gallay, L. S. (2007). School and community climates and civic commitments: Patterns for ethnic minority and majority students. *Journal of educational Psychology*. 99(2): 421-431.
- Glynn, T. (1981). Psychological sense of community: Measurement and application. *Human Relations*. 34, 780-818.
- Goleman, D. (1998). *Working With Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books.
- (2005). *Emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Hair, Joseph F. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. 7th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Heerkens, Gary R. (2002). *Project Management*. NY: United States: The McGraw-Hill Companies.
- Hefferon, Kate; & Boniwell, Ilona (2011). *Positive Psychology: Theory, Research and Applications*. Glasgow,UK: Bell and Bain.
- Herth, K.A. (1990). Fostering Hope in Terminally Ill People. *Journal of Advanced Nursing*. 15: 1250-1259.
- Holmes, David; & Warn, Warn. (2008). *Natural Hazards and Disasters*. Oxfordshire: Philip Alan Updates Hodder Education.
- House, J.S. (1981). *Work, Stress and Social Support*. MA: Addison-Wesley: Reading.

- Jacobson, D.E. (1986, September). Types and Timing of Social Support. *Journal Health Social Behavior*. 27(63): 252.
- Joreskog, Karl; & Sorbom, Day. (1993). *Lisrel 8: Structural Equation Modeling with the Simplis Command Language*. Chicago: Scientific Software International.
- Joseph, Stephen. (2009). Growth Following Adversity: Positive Psychological Perspectives on Posttraumatic Stress. *Psychological topics*. 18(2): 335-343.
- Joseph, Stephen; & Butler, Lisa D. (2010). Positive Changes Following Adversity. *PTSD Research Quarterly*. 21(3): 1-3.
- Kaplan, B.H., Cassel, J.C., & Gore, S. (1977). Social Support and Health. *Medical Care*. 15(5): 50-51.
- Kelloway, E. Kevin. (1998). *Using Lisrel for Structural Equation Modeling: A Researcher's Guide*. Thousand Oaks: Sage.
- Keyes, L.M. Corey. (2009). The Black-White Paradox in Health: Flourishing in the Face of Inequality. *Journal of Personality and Social Psychology*. 77: 1677-1706.
- Kim, J.; & Kaplan, R. (2004). Physical and Psychological Factors in Sense of Community: New Urbanist Kentlands and Nearby Orchard Village. *Environment and Behavior*. 36 (3): 313-340.
- Kline, RB. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. 3rd ed. New York: The Guilford Press.
- Knight, Cecily. (2007). A Resilience Framework: Perspectives for Educators. *Health Education*. 107(6): 543 - 555. Retrieved 19 June 2012, from <http://dx.doi.org/10.1108/09654280710827939>
- Kumpfer, Karol L. (1999). Factors and Processes Contributing to Resilience: The Resilience Framework in Resilience and Development. In *Positive Life Adaptations* Edited by Glantz; & Johnson. New York: Kluwer Academic/Pienum Publishers.
- Kutek, Stephanie M.; Turnbull, Deborah; & Fairweather-Schmidt, A. Kate. (2011). Rural men's subjective well-being and the role of social support and sense of community: Evidence for the potential benefit of enhancing informal network. *Australian Journal of Rural Health*. 19, 20-26.
- Linley, P.A.; & Joseph, S. (2004). Positive Change Following Trauma and Adversity: A Review. *Journal of Trauma Stress*. 17(1): 11-21.

- Linley, P.A.; et al. (2006). Positive Psychology: Past, Present, and (Possible) Future. *The Journal of Positive Psychology*. 1(1): 3-16.
- Luthans, Fred. (2002). The Need for and Meaning of Positive Organizational Behavior. *Journal of Organizational Behavior Management*. 6: 695-706.
- , (2011). *Organizational Behavior: An Evidence-Based Approach*. 12th ed. Boston, Mass.: McGraw-Hill/Irwin.
- Luthans, Fred; Youssef, Carolyn M.; & Avolio, Bruce J. (2007). *Psychological Capital: Developing the Human Competitive Edge*. New York ; Oxford: Oxford University Press.
- Macionis, John J. (2007). *Sociology*. 11th ed. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Maddux, James E. (2002). Self-Efficacy the Power of Believing You Can. In *Handbook of Positive Psychology*. Edited by Snyder, C. R.; & Lopez, Shane J. pp. 277 -287. New York: Oxford University Press.
- Mark A. Royal; & Robert J. Rossi. (1996). *Individual-Level Correlates of Sense of Community: Findings from Workplace and School*. *Journal of Community Psychology*, Vol. 24, No. 4, 395-416.
- Maya-Jariego, Isidro; & Armitage, Neil. (2007). Multiple Senses of Community in Migration and Commuting: The Interplay between Time, Space and Relations. *International Sociology*. 22(6): 743-766.
- Mayer, J.D ; et al. (2003). Measuring emotional intelligence with the MSCEIT V2.0. *Emotion*. 3: 97-105.
- Mayer, J.D.; Caruso, D.; & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*. 27, 267-298.
- Mayer, J.D.; & Salovey , P. (1990) . Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*. 9: 185-211.
- Mayer, J.D.; & Salovey , P. (1997) What Is Emotional Intelligence? In *Emotional Development and Emotional Intelligence: Educational Implication*. Edited by Salovey, P. ;& Sluyter ,D.J. New York: Basic Books.
- Mayer, J.D.; Salovey, P.; & Caruso, D. (2001). *The Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT)*. Toronto: Multi-Health Systems.
- Mayer, J.D.; Salovey, P.; & Caruso, D. (2002). *Test manual for the MSCEIT V.2*. Toronto: Multi-Health Systems.

- McCole, Dan. (2013). Seasonal Employees: The Link between Sense of Community and Retention. *Journal of Travel Research*. December 12. DOI: 10.1177/0047287513513169. Retrieved March 20, 2014, from <http://jtr.sagepub.com>.
- McMillan, D. W. (1996). Sense of community. *Journal of Community Psychology*. 24(4): 315-325.
- (2011). Sense of community, a theory not a value: A response to Nowell and Boyd. *Journal of Community Psychology*. 39: 507-519.
- McMillan, D.W.; & Chavis, D.M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology*. 14(1): 6-23.
- McMillen, C.; Smith, E.M.; & Fisher, R.H. (1997). Perceived Benefit and Mental Health after Three Types of Disaster. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 65: 733—739.
- Mishra, Sasmita; & Suar, Damodar. (2012). Effects of Anxiety, Disaster Education, and Resources on Disaster Preparedness Behavior. *Journal of Applied Social Psychology & Health*. 42(5): 1069-1087.
- Obst, Patricia L.; Smith, Sandy G.; & Zinkiewicz, Lucy (2001) An Exploration of Sense of Community, Part 3: Dimensions and Predictors of Psychological Sense of Community in Geographical Communities. *Journal of Community Psychology*. 30(1): 119-133.
- Overbaugh, R.C.; & ShinYi, L. (2006). Student characteristics, sense of community, and cognitive achievement in web-based and lab-based learning environments. *Journal of Research on Technology in Education*. 39(2): 205-223.
- Park, C.L. (1998). Stress-Related Growth and Thriving through Coping: The Roles of Personality and Cognitive Processes. *Journal of Social Issues*. (54): 267-277.
- Pender, N.J. (1996). *Health Promotion in Nursing Practice*. 3rd ed. New York: Appleton & Launge.
- Prasad, Neeraj. (2009). *Climate Resilient Cities: A Primer on Reducing Vulnerabilities to Disasters*. Washington, D.C.: World Bank.
- Pretty, G.; et al. (1996). Sense of community and its relevance to adolescents of all ages. *Journal of Community Psychology*. 24(4): 365-379.
- Regis, H.A. (1988). Communication and the sense of community among the members of an immigrant group. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 19 (3): 329-340.
- Rey, Dustine. (2009). *The Relationship of Gratitude and Subjective Well-Being to Self-Efficacy and Control of Learning Beliefs among College Students*. University of Sounthern California.

- Rosenbaum, Mark S.; Ostrom, Amy L.; & Kuntze, Ronald. (2005). Loyalty programs and a sense of community. *Journal of Services Marketing*. 19(4).222–233.
- Rovai, A.P.; & Wighting, M.J. (2005). Feelings of alienation and community among higher education students in a virtual classroom. *The Internet and Higher Education*. 8(2): 97-110.
- Royal, M.A.; & Rossi, R.J. (1996). Individual-level Correlates of sense of community: findings from workplace and school. *Journal of Community Psychology*. 24(4): 395-416.
- Rubonis, A.V.; & Bickman, L. (1991). Psychological impairment in the wake of disaster: the disaster-psychopathology relationship. *Psychological Bulletin*. 109: 384–399.
- Ruiz-Aranda, D.; Extremeran, N.; & Pineda-Gala'n, C. (2014). Emotional intelligence, life satisfaction and subjective happiness in female student health professionals: the mediating effect of perceived stress. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. 21: 106–113.
- Salovey, P.; et al. (2003). Measuring emotional intelligence as a set of abilities with the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test. In *Positive Psychology Assessment: Handbook of Models and Measures*. Edited by Lopez, Shane J.; & Snyder, C. R. pp. 251-265. Washington, DC: American Psychological Association (APA).
- Salovey, P.; Mayer, J.D.; & Caruso, D. (2004). Emotional intelligence: Theory, Findings and Implications. *Psychological Inquiry*. 15(3): 197-215.
- Sandeep Singh; & Mansi. (2009). Psychological Capital as Predictor of Psychological Well Being. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*. 35(2): 233-238.
- Sarason, S.B. (1974). *The psychological sense of community: Prospects for a community psychology*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sarason, S.B. (1977). *The psychological sense of community: Prospects for a community psychology*. London: Jossey-Bass.
- Sattler, D.N.; et al. (1995). Hurricane Andrew: Psychological distress among shelter victims. *International Journal of Stress Management*. 2: 133-143.
- Sattler, David N.; Kaiser, Charles F.; & Hittner, B. James. (2000). Disaster Preparedness: Relationships among Prior Experience, Personal Characteristics and Distress. *Journal of Applied Social Psychology & Health*. 30(7): 1396-1420.

- Schaefer, C., Coyne, J.; & Lazarus, R. (1981). The Health Related Functions of Social Support. *Journal of Behavior Medicine*. 4(1): 381-406.
- Schaefer, Richard T. (2005). *Sociology*. 9th ed. Boston: McGraw-Hill.
- Schutte, N.S.; et al. (2007). A meta-analytic investigation of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and Individual Differences*. 42, 921–933.
- Seligman, Martin E.P. (2002). Positive Psychology, Positive Prevention, and Positive Therapy. In *Handbook of Positive Psychology*. Edited by Snyder, C. R.; & Lopez, Shane J. pp. 3-9. NY: Oxford University Press.
- Seligman, Martin E.P.; & Csikszentmihalyi, Mihaly. (2000, January). Positive Psychology: An Introduction. *Journal of the American Psychological Association*. 55(1): 5-14.
- Skjaeveland, O.; Garling, T.; & Maeland, J.G. (1996). A multidimensional measure of neighboring. *American Journal of Community Psychology*. 24, 413-435.
- Snyder, C.R.; & Lopez, Shane J. (2007). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*. Thousand Oaks, Calif.; London: SAGE.
- Snyder, C.R.; Rand, Kevin L.; & Sigmon, R. David. (2002). Hope: Theory a Member of the Positive Psychology Family. In *Handbook of Positive Psychology*. Edited by Snyder, C. R.; & Lopez, Shane J. pp. 257–276. New York: Oxford University Press.
- Tang Jialin; Li Zuoshan; & Zhang Xiaoyan. (2012). Relationship between University Students' Positive Psychological Capital and Subjective Well-Being. *China Journal of Health Psychology*. 7(62). Retrieved 15 September 2012, from http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-JKXL201207062.htm
- Taylor, S.E. (1989). *Positive illusions: Creative self-deception and the healthy mind*. New York: Basic Books.
- Tedeschi, Richard G.; & Calhou, Lawrence G. (1996). The Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the Positive Legacy of Trauma. *Journal of Traumatic Stress*. 9(3): 455-471.
- Tedeschi, R. G.; & Calhoun, L. G. (1995). *Trauma and Trasformation: Growing in the Aftermath of Suffering*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tedeschi, Richard G.; & Calhoun, Lawrence G. (2004). Posttraumatic Growth: Conceptual Foundations and Empirical Evidence. *Psychological Inquiry*. 15(1): 1-18.

- Thoits, P.A. (1982, June). Conceptual, Methodological, and Theoretical Problem in Studying Social Support as a Buffer against Life Stress. *Journal of Health and Social Behavior*. 59(23): 145-159.
- Turner, R. Jay; & Turner, J. Blake. (1999). Social Integration and Support. In *Handbook of the Sociology of Mental Health*. Edited by Aneshensel, Carol S.; & Phelan, Jo C. pp. 301-319. New York: Plenum Publishers.
- United Nations International Strategy for Disaster Reduction Secretariat , (UNISDR). (2007). *Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters* Retrieved from <http://www.unisdr.org/we/inform/publications/1037>
- Vieno, A.; et al. (2005). Democratic school climate and sense of community in school: A multilevel analysis. *American Journal of Community Psychology*. 36(3/4): 327-341.
- Vieno, A.; et al. (2007). Social support, sense of community in school, and self-efficacy as resources during early adolescence: an integrative model. *American Journal of Community Psychology*. 39:177-190.
- Wahlström, Margareta. (2009, July). Disaster Risk Reduction, Climate Risk Management and Sustainable Development. *WMO Bulletin*. 58(3): 165-174.
- Weisinger, H . (1998). *Emotional Intelligence at Work: The Untapped Edge for Success*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Weiss, R. (1974). The Provision of Social Relationship. In *Doing Unto Others*. Edited by Zick, R. pp.17-26. Englewood cliffs: N.J. Prentice Hall.
- Wighting, M.J. (2006). Effects of computer use on high school students' sense of community. *Journal of Educational Research*. 99(6): 371-379.
- World Health, Organization. (2011,May). *Disaster Risk Management for Health: Overview*. *Disaster Risk Management for Health Fact Sheets*. Retrieved March 20, 2014,from http://www.who.int/hac/events/drm_fact_sheet_overview.pdf.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถาม

อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยผ่าน
ทางทุนพลังใจทางบวก การเติบโตทางจิตใจของครูในจังหวัดปริมณฑล

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยนายกฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ เลขประจำตัวนิสิต 54199130290 มีวัตถุประสงค์หลักการวิจัย ดังนี้

1.1 เพื่อทดสอบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยที่พัฒนาขึ้นโดยมีทุนพลังใจทางบวกและการเติบโตทางสังคมจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง

1.2 เพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญอุทกภัยระหว่างครูในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี

2. แบบสอบถามมีทั้งสิ้น จำนวน 8 ตอน 16 หน้า ซึ่งถือได้ว่ามีจำนวนมากพอสมควร แต่เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักทางการวิจัย ประกอบกับตัวแปรที่ทำการศึกษามีจำนวนมากจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการสร้างข้อคำถามที่มีจำนวนมากได้ และการตอบคำถามทุกข้อมีผลต่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่งจึงขอให้คุณครูทุกท่านได้ทำการตอบข้อคำถามทุกข้อ เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง

3. การตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ตามจรรยาบรรณของนักวิจัยแล้วจะถือว่าผู้ให้ข้อมูลไม่มีความผูกพันกับการตอบใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงขอให้ทุกท่านตอบข้อคำถามอย่างอิสระ ตามระดับความคิดเห็นของท่านดังมาตรวัดตัวแปรที่ได้กำหนดไว้

4. ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด ตามระดับการรับรู้ หรือ ระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว

5. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์การตอบสอบถามครั้งนี้

นายกฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ

ตอนที่ 1

การสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง ขอให้ทุกท่านเลือกตอบโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน และเขียนคำตอบลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ 1.เพศชาย

☐ 2.เพศหญิง

2. ระดับการศึกษา

☐ 1.ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ 2.ปริญญาตรี

☐ 3.ปริญญาโท

☐ 4.จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโท

3. สถานภาพ

☐ 1.โสด

☐ 2.สมรส

☐ 3.หย่าร้าง / แยกกันอยู่ / หม้าย

4. อายุ ปี

5. ขนาดของโรงเรียนที่ท่านสอนในปัจจุบัน

☐ 1. ขนาดเล็ก (S) มีนักเรียนระหว่าง 1 – 300 คน

☐ 2. ขนาดกลาง (M) มีนักเรียนระหว่าง 301 – 1,000 คน

☐ 3. ขนาดใหญ่ (L) มีนักเรียนระหว่าง 1,001 – 2,000 คน

☐ 4. ขนาดใหญ่พิเศษ (XL) นักเรียนตั้งแต่ 2,001 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2

แบบวัดความรู้สึกทางอารมณ์

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อความ แล้วกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงระดับเดียว

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. ข้าพเจ้ารู้และบอกได้อย่างชัดเจนว่าขณะนี้ตนเองรู้สึกอย่างไร						
2. ข้าพเจ้ารู้จักจุดเด่น และจุดด้อยของตัวเอง						
3. ทุกครั้งที่รู้สึกตื่นเต้น ข้าพเจ้ารู้ตัวเสมอ						
4. ข้าพเจ้าเข้าใจดีว่าทำไมบางวันข้าพเจ้ารู้สึกหดหู่ใจ						
5. ข้าพเจ้า <u>ไม่</u> รู้ว่าข้าพเจ้าสามารถทำอะไรได้ดี						
6. เมื่อข้าพเจ้า <u>ไม่</u> สบายใจ ข้าพเจ้าสามารถปรับอารมณ์นั้นให้สดชื่นขึ้นได้						
7. เมื่อมีความเครียด ข้าพเจ้าสามารถทำให้ตัวเองผ่อนคลายลงได้โดยเร็ว						
8. ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับความรู้สึกในการตัดสินใจ						
9. ข้าพเจ้าสามารถระงับอารมณ์ที่พลุ่งพล่านไม่ให้เกิดออกมาภายนอก						
10. ข้าพเจ้าถือคติว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น						
11. ข้าพเจ้าพยายามพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ						
12. ข้าพเจ้าพยายามหาข้อมูลสิ่งต่างๆเพื่อให้ทราบได้อย่างชัดเจนขึ้น						
13. ข้าพเจ้าช่วยพูดปลอบโยนและให้กำลังใจแก่เพื่อนที่รู้สึก						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ผิดหวัง						
14. ข้าพเจ้าเข้าใจดีว่าคนบางกลุ่มมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนกลุ่มอื่น						
15. ข้าพเจ้าสามารถเข้าใจถึงเจตคติหรือความเชื่อของผู้อื่น						
16. ข้าพเจ้ารับรู้ในน้ำใจที่เพื่อนมีต่อข้าพเจ้า						
17. ข้าพเจ้ารู้ถึงความรู้สึกของเพื่อนร่วมงานโดยสังเกตจากสีหน้าและดวงตา						
18. ข้าพเจ้าสามารถกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานเกิดความกระตือรือร้น						
19. ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยสื่อสารเข้ากับคนทุกประเภทได้						
20. ข้าพเจ้าประหม่าที่จะรู้จักและสร้างความสัมพันธ์กับคนใหม่ๆ						
21. เมื่อข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ข้าพเจ้าสามารถอธิบายเหตุผลให้เขายอมรับได้						
22. ข้าพเจ้าวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้						
23. ข้าพเจ้าสามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นคล้อยตามได้						

ตอนที่ 3

แบบวัดความสัมพันธ์ในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อความ แล้วกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุดเพียงระดับเดียว

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. ข้าพเจ้าพึงพอใจที่จะทำงานในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้ต่อไป						
2. ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นใจเมื่ออยู่ในชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						
3. ข้าพเจ้ารู้สึกรักและผูกพันกับคนในชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						
4. หากเป็นไปได้ข้าพเจ้าอยากย้ายออกไปทำงานที่โรงเรียนซึ่งไกลจากชุมชนแห่งนี้						
5. ข้าพเจ้ารู้สึกประทับใจในประเพณีดั้งเดิมของชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						
6. ข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่มีชุมชนใดที่จะทำงานได้สุขใจเท่ากับชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						
7. ข้าพเจ้ารู้สึกผูกพันกับชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้เนื่องจากประทับใจกับน้ำใจของคนในชุมชน						
8. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเสมือนเป็นคนในชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้โดยแท้						
9. ข้าพเจ้ามีสัมพันธภาพอย่างแน่นแฟ้นกับคนในพื้นที่ชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
10. จนถึงขณะนี้แล้วข้าพเจ้ายอมรับว่ายังรู้สึกแปลกแยกจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนบริเวณโรงเรียน						
11. สมบัติส่วนรวมของชุมชนโดยรอบโรงเรียนนี้ถือเป็นสิ่งมีค่าที่ข้าพเจ้าต้องช่วยรักษา						
12. ข้าพเจ้ารู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกคนหนึ่งในชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						
13. การใช้ชีวิตของข้าพเจ้ากลมกลืนกับวิถีชีวิตชาวบ้านในชุมชนโดยรอบโรงเรียนอย่างดี						
14. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่คุ้นเคยกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						
15. ข้าพเจ้าภูมิใจในเอกลักษณ์ของความเป็นชุมชนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้						
16. ข้าพเจ้าบอกคนอื่นได้อย่างภาคภูมิใจว่าทำงานที่โรงเรียนแห่งนี้						
17. ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับคนในพื้นที่ชุมชนแถวโรงเรียนนี้เป็นอย่างดี						
18. ข้าพเจ้ามักสนทนากล่าวได้ทุกข้อ ความ เป็นอยู่ของครูและชาวบ้านในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบโรงเรียนเป็นประจำ						
19. ข้าพเจ้าพูดคุยทักทายชาวบ้านที่มาโรงเรียนได้สนิทใจ แม้บางคนอาจไม่คุ้นเคยมาก่อน						
20. ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชนโดยรอบโรงเรียนสม่ำเสมอ						
21. ข้าพเจ้าเป็นคณะทำงานเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีของชุมชนละแวกโรงเรียนบ่อยครั้ง						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
22. ข้าพเจ้าเข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชนโดยรอบโรงเรียนที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี						
23. ข้าพเจ้ามีส่วนช่วยงานโรงเรียนและชุมชนไม่ว่างานเล็กหรือใหญ่มาตั้งแต่เริ่มมาอยู่ในบริเวณชุมชนนี้						
24. ข้าพเจ้าสามารถบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาที่สำคัญของท้องถิ่นบริเวณโดยรอบของโรงเรียนที่ทำงานอยู่ได้ดี						
25. ข้าพเจ้าสามารถเดินทางไปพูดคุยกับคนในชุมชนโดยรอบโรงเรียนได้ทุกเมื่อ เพราะมีเส้นทางที่สะดวกสบาย						
26. ปัจจุบันนี้ข้าพเจ้าสามารถใช้เส้นทางเข้า - ออกชุมชนโรงเรียนนี้ได้อย่างปลอดภัย						
27. ชุมชนโดยรอบโรงเรียนนี้มีสถานที่ส่วนกลางเช่น อาคารศูนย์รวม ศาลาชุมชน และสวนสาธารณะ ที่ข้าพเจ้า นักเรียน และคนในชุมชนสามารถเดินทางมาร่วมทำกิจกรรมได้สะดวก						
28. ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชุมชนโดยรอบโรงเรียนที่ข้าพเจ้าใช้ชีวิตอยู่นี้ ถนนหนทางในการเดินทางไปมาหาสู่กันก็ยังไม่สะดวกนัก						

ตอนที่ 4

แบบวัดการปฏิสัมพันธ์ของท่านกับคนอื่นเรื่องน้ำท่วม

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อความ แล้วกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุดเพียงระดับเดียว

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. ข้าพเจ้ามักปฏิบัติตามที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวแนะนำ เพื่อใช้ปรับตัวเมื่อต้องเผชิญกับภัยน้ำท่วม						
2. คนในครอบครัวช่วยให้ข้าพเจ้าเข้าใจสิ่งที่จำเป็นในการป้องกัน เมื่อต้องเผชิญกับภัยน้ำท่วม						
3. ข้าพเจ้าแทบจะไม่ได้รับข้อมูลจากคนในครอบครัวเดียวกันเลย ว่าข้าพเจ้าควรทำอย่างไรเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากน้ำท่วม						
4. ข้าพเจ้ามีวิธีการเตรียมรับมือกับน้ำท่วมจากที่เพื่อนแนะนำ แล้วมาทำตาม						
5. ข้าพเจ้าไม่เคยทราบจากกลุ่มเพื่อนมาก่อนว่าเมื่อไร ถึงเวลาของการเตรียมรับมือกับน้ำท่วม						
6. เพื่อนข้าพเจ้าได้ถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการเผชิญภัยน้ำท่วมให้ข้าพเจ้าทราบ						
7. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามนโยบายของที่ได้รับมอบหมายจากที่ทำงานในการจัดการความเสี่ยงเพื่อเผชิญกับภัยน้ำท่วม						
8. เมื่อข้าพเจ้าได้ผ่านการอบรมทักษะที่เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยน้ำท่วม ข้าพเจ้ามักเชื่อและทำตามวิธีการนั้น						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
9. ข้าพเจ้า <u>ไม่</u> เข้าใจถึงคำเตือนของหัวหน้างานในการเตรียมเสบียงไว้ใช้ในยามเกิดน้ำท่วมฉุกเฉิน						
10. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อมูลข่าวสารที่เจ้าหน้าที่ของรัฐประกาศเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญน้ำท่วม						
11. ข้าพเจ้า <u>ไม่</u> เข้าใจว่าทำไมต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อจัดการ ความเสี่ยงด้านน้ำท่วม						
12. หน่วยงานรัฐบาลในชุมชนมีแนวทางการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญน้ำท่วมให้ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามก่อนน้ำท่วมอย่างชัดเจน						
13. คำแนะนำของผู้นำภาครัฐเกี่ยวกับเตรียมพร้อมรับมือกับน้ำท่วมทำให้ข้าพเจ้า เสียเวลาในการใช้ชีวิตตามปกติ						
14. เมื่อข้าพเจ้าสังเกตเห็นคนในครอบครัวซื้อของกักตุนไว้เป็นเสบียงช่วงน้ำท่วม ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำตาม						
15. ข้าพเจ้ารู้ได้เองว่าต้องเตรียมตัวอย่างไรเพื่อจัดการความเสี่ยงน้ำท่วมโดยที่ไม่ต้องมีคนในครอบครัวมาบอกหรือนำแนะ						
16. การติดตามข่าวสารเรื่องน้ำท่วมตามแบบอย่างคนในครอบครัวของข้าพเจ้า เพื่อเตรียมพร้อมป้องกันน้ำท่วมล่วงหน้า ทำให้ข้าพเจ้าใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น						
17. ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระ หากเห็นเพื่อนใช้จ่ายเงินไปกับการเตรียมป้องกันภัยน้ำท่วม						
18. ข้าพเจ้า <u>ไม่ได้ใส่ใจ</u> กับวิธีการเตรียมพร้อมรับมือป้องกันความเสี่ยงจากน้ำท่วมของเพื่อนบ้าน						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
19. เมื่อสังเกตเห็นพนักงานในองค์กรข้าพเจ้าจัดการป้องกันน้ำท่วมที่บ้าน ข้าพเจ้าสังเกตที่จะทำตาม						
20. ข้าพเจ้าไม่ได้ทำตามแบบอย่างผู้บริหารในหน่วยงานเพื่อวางแผน และประเมินสถานการณ์รับมือกับน้ำท่วม						
21. เมื่อเจ้าหน้าที่ในที่ทำงานของข้าพเจ้าจัดสถานที่เพื่อเตรียมป้องกันน้ำท่วม ข้าพเจ้าเห็นว่าควรปฏิบัติตามอย่าง						
22. เมื่อสังเกตเห็นเจ้าหน้าที่รัฐเตรียมรับมือ น้ำท่วม ข้าพเจ้าต้องรอประกาศที่ชัดเจนจึงปฏิบัติตาม						
23. ข้าพเจ้าได้ข้อมูลการจัดการความเสี่ยงในการเผชิญภัยน้ำท่วมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมาจากการบอกเล่าไม่เป็นทางการมากกว่าการสื่อสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง						

ตอนที่ 5

แบบวัดความเกี่ยวข้องทางสังคมเรื่องน้ำท่วมของท่านกับคนอื่น

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อความ แล้วกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุดเพียงระดับเดียว

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. ข้าพเจ้ามีคนที่จะมาช่วยแก้ไขปัญหาและรับมือกับน้ำท่วมได้อย่างไว้วางใจหลายคน						
2. เมื่อข้าพเจ้าวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ น้ำท่วม ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยปรึกษากับเพื่อนร่วมงานได้						
3. จากประสบการณ์ข้าพเจ้ามักได้รับกำลังใจจากคนในครอบครัวให้สามารถเผชิญวิกฤตการณ์น้ำท่วมได้						
4. ผู้นำชุมชนสามารถเป็นกำลังใจให้แก่ครอบครัวข้าพเจ้าได้เมื่อต้องจัดการรับมือกับน้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้น						
5. หัวหน้างานของข้าพเจ้าสามารถเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจ ช่วยให้ข้าพเจ้ารู้สึกดีขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับความเสียน้ำท่วม						
6. ข้าพเจ้ามักจะได้รับการแบ่งปันสิ่งของจากผู้อื่นในยามประสบเหตุการณ์น้ำท่วม						
7. จากประสบการณ์ช่วงน้ำท่วม ข้าพเจ้าเคยได้รับยารักษาโรคซึ่งจำเป็นสำหรับข้าพเจ้า						
8. หลังจากน้ำท่วม ข้าพเจ้าได้รับเงินช่วยเหลือเพื่อไปซื้อสิ่งของที่เสียหายไปในช่วงที่เกิดภัยน้ำท่วม						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
9. ถ้าข้าพเจ้า <u>มีเงินไม่พอ</u> ซื้อวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการเตรียมการรับมือกับน้ำท่วม ข้าพเจ้าสามารถหยิบยืมจากญาติพี่น้องได้						
10. ข้าพเจ้าสามารถหยิบยืมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ จากที่ทำงานมาใช้ในการเตรียมการป้องกันความเสี่ยงจากน้ำท่วมได้						
11. ถ้าต้องขนย้ายสิ่งของเพื่อหนีน้ำท่วม ข้าพเจ้า <u>ไม่</u> สามารถขอยืมอุปกรณ์ต่างๆจากเพื่อนได้ทันที						
12. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมที่ข้าพเจ้าได้ รับจากเพื่อนบ้านมักจะล่าช้าจนป้องกัน น้ำท่วมไม่ทัน						
13. คนในชุมชนมักแลกเปลี่ยนแต่ประสบการณ์ที่เลวร้ายเกี่ยวกับน้ำท่วม ทำให้ข้าพเจ้าท้อแท้ใจบ่อยครั้ง						
14. ข้าพเจ้ามักไม่ทราบถึงโรคระบาดที่เกิดขึ้นในช่วงที่ต้องเผชิญกับน้ำท่วม						
15. หัวหน้างานของข้าพเจ้ามีนโยบายส่งเสริมให้ติดตามและแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมรับมือกับน้ำท่วมตลอดเวลา						

ตอนที่ 6

แบบวัดความสามารถทางจิตใจ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อความ แล้วกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุดเพียงระดับเดียว

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. ข้าพเจ้ามั่นใจว่าสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่มีมานานเพื่อหาทางแก้ไขได้						
2. ถ้าได้รับมอบหมายให้นำเสนองานในที่ประชุม ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าตนเองจะ เป็นตัวแทนในการนำเสนอได้ดี						
3. ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะสามารถมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการอภิปรายเกี่ยวกับโรงเรียนได้						
4. ข้าพเจ้ามั่นใจว่าสามารถช่วยกำหนดเป้าหมายของงานในขอบข่ายที่ข้าพเจ้าทำอยู่ในหน่วยงานให้สำเร็จได้						
5. ข้าพเจ้ามั่นใจในการติดต่อประสานงานกับบุคคลภายนอกโรงเรียนเพื่อรับมือกับปัญหาน้ำท่วมที่อาจจะเกิดขึ้นได้						
6. ข้าพเจ้ามั่นใจในการเตรียมรับความเสี่ยงในการเผชิญปัญหาต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ						
7. เมื่อพบปัญหาในการดำเนินชีวิต ข้าพเจ้าก็จะสามารถหาทางออกจากสถานการณ์เหล่านั้นได้						
8. ปัจจุบันข้าพเจ้าเต็มไปด้วยพลังในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้						
9. ปัญหาอะไรก็ตามล้วนมีหลายทางออก						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
10. ขณะนี้ ข้าพเจ้าคิดว่า ตนเองค่อนข้างประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต						
11. ข้าพเจ้าสามารถคิดหาหนทางมากมายที่จะทำให้ข้าพเจ้าบรรลุเป้าหมายที่มีอยู่ในตอนนี้						
12. ขณะนี้ ข้าพเจ้ากำลังจะบรรลุเป้าหมายในการใช้ชีวิตตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้						
13. ถึงแม้จะมีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต แต่ข้าพเจ้าก็ยังคาดหวังผลในทางที่ดีที่สุดที่จะเกิดขึ้นได้						
14. ในการใช้ชีวิต ถ้าบางสิ่งบางอย่างจะเกิดความผิดพลาด ก็สามารถจะเกิดได้						
15. ข้าพเจ้ามักจะมิมุมมองที่ดีในการใช้ชีวิตเสมอ						
16. ข้าพเจ้ามักจะมองเห็นสิ่งที่ดีที่จะเกิดขึ้นกับการดำเนินชีวิตของข้าพเจ้าในอนาคต						
17. ปัจจุบันงานที่ข้าพเจ้าทำอยู่ มีแต่ไม่สำเร็จและไม่เป็นไปตามที่ต้องการ						
18. ข้าพเจ้าใช้ชีวิตโดยยึดหลักที่ว่าแม้ในช่วงที่เลวร้ายก็ยังมีสิ่งดีๆ แทรกอยู่เสมอ						
19. เมื่อพบอุปสรรคหรือเกิดการหยุดชะงักในการใช้ชีวิต เป็นเรื่องยากลำบากที่จะสร้างกำลังใจให้กลับมาเพื่อก้าวต่อไป						
20. ข้าพเจ้าสามารถจัดการปัญหาในชีวิตที่มีความยากด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งได้เสมอ						
21. ถ้าจำเป็น ข้าพเจ้าสามารถดำเนินชีวิตตามลำพังได้						
22. ข้าพเจ้าสามารถจัดการกับความเครียดในการดำเนินชีวิตได้ดี						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
23. ข้าพเจ้าสามารถผ่านพ้นความยุ่งยากในการใช้ชีวิตได้ เพราะเคยผ่านประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ยากลำบากมาก่อน						
24. เมื่อเผชิญภาวะวิกฤต ข้าพเจ้ายื่นหยัดแสวงหาทางออก						

ตอนที่ 7

แบบวัดความรู้สึกของท่านและคนรอบข้างหลังสถานการณ์น้ำท่วม

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อความ แล้วกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุดเพียงระดับเดียว

หมายเหตุ: สถานการณ์น้ำท่วมในที่นี้คือ สถานการณ์น้ำท่วมอย่างหนักในช่วงปลายปี พ.ศ. 2554

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. ข้าพเจ้ารู้สึกใกล้ชิดผูกพันกับคนในครอบครัวมากขึ้น ภายหลังภัยน้ำท่วม						
2. เมื่อผ่านพ้นเหตุการณ์ภัยน้ำท่วมที่เกิดขึ้น ข้าพเจ้ารู้ถึงความ งดงามของชีวิต						
3. คนที่เผชิญน้ำท่วมควรแสดงความเป็นเพื่อนต่อกัน						
4. ข้าพเจ้าไม่สามารถหาทางเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้หลังภัยน้ำ ท่วม						
5. ข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังภัยน้ำท่วมเพื่อดำเนินชีวิต ในปัจจุบันให้มีความสุขได้						
6. ภัยน้ำท่วม ทำให้ข้าพเจ้าหมดกำลังใจที่จะหาเป้าหมาย ใหม่ในชีวิต						
7. จากภัยน้ำท่วมที่ผ่านมา ข้าพเจ้ารู้สึกว่าไม่สามารถเผชิญกับ น้ำท่วมที่อาจจะเกิดได้อีก						
8. ข้าพเจ้ายังไม่สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุขที่ แท้จริง หลังเผชิญกับภัยน้ำท่วม						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
9. หลังภยัน้ำท่วมข้าพเจ้าศรัทธาคำสอนของศาสนามากขึ้น						
10. หลังภยัน้ำท่วมข้าพเจ้าเห็นว่าการสวดมนต์ ตามความเชื่อทางศาสนาช่วยให้สบายใจขึ้น						
11. หลังภยัน้ำท่วม ข้าพเจ้าเชื่อว่ามนุษย์ควรมีหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิต						
12. ข้าพเจ้าเชื่อว่าคำสอนทางศาสนาจะทำให้ชีวิตข้าพเจ้ามีความสุขหลังภยัน้ำท่วม						
13. หลังภยัน้ำท่วมข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น						
14. ข้าพเจ้ายังค้นหาความหมาย และความสำคัญของการมีชีวิตไม่เจอหลังเผชิญกับภยัน้ำท่วม						
15. หลังภยัน้ำท่วม เมื่อตื่นนอนขึ้นมาใช้ชีวิตในโลกนี้ ข้าพเจ้ายังรู้สึกมีความสุขได้						
16. หลังภยัน้ำท่วม ข้าพเจ้าเรียนรู้ว่าชีวิตจะมีความสุขได้ ไม่จำเป็นต้องมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย						

ตอนที่ 8

แบบวัดพฤติกรรมของท่านในสถานการณ์น้ำท่วม

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อความ แล้วกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุดเพียงระดับเดียว

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. ข้าพเจ้าเข้าใจสาเหตุและคาดคะเนถึงภัยน้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นได้โดยจะช่วยวางแผนป้องกันความเสี่ยงได้						
2. ข้าพเจ้าสับสนที่จะระบุว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์อุทกภัยมาจากสาเหตุใด						
2. ข้าพเจ้าระบุความเสี่ยงเพื่อใช้ในการปรับตัวต่อการเผชิญน้ำท่วมได้ดีขึ้นเพราะเคยมีประสบการณ์ในชีวิตมาแล้ว						
3. ข้าพเจ้าประเมินความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของข้าพเจ้าและคนใกล้ชิดได้						
4. ข้าพเจ้าไม่เคยปรับแผนการจัดการความเสี่ยงน้ำท่วมของข้าพเจ้า						
5. ข้าพเจ้าเลือกวิธีการเตรียมรับมือจัดการกับความเสี่ยงเพื่อให้สามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้						
7. ข้าพเจ้าได้เตรียมการเก็บของไว้เป็นระเบียบเพื่อป้องกันก่อนที่จะถูกน้ำท่วม						
6. ข้าพเจ้าเตรียมพร้อมเก็บอาหาร น้ำดื่มสะอาดหรือเสื้อผ้า ลูยนํ้า ถ้าต้องเผชิญน้ำท่วม						
9. ข้าพเจ้าไม่สามารถบอกถึงตำแหน่งพื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่ปลอดภัย เส้นทางอพยพเมื่อต้องเผชิญกับภัยน้ำท่วม						

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					
	ไม่จริงที่สุด	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
7. ข้าพเจ้าได้สอบถามหัวหน้างานถึงแผนการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากภัยน้ำท่วมอย่างสม่ำเสมอ						
11. ข้าพเจ้าได้ควบคุมความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นต่อตนเองในระดับหนึ่งได้หากเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมอีก						
12. ข้าพเจ้าได้ติดตามนโยบาย ควบคุม และลดความความเสี่ยงจากน้ำท่วมในที่ทำงาน เป็นระยะ						

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามนี้

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

1. ศาสตราจารย์ ดร. รัตนา ศิริพานิช
อดีตอาจารย์ประจำ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ศรีเรือน แก้วกังวาล
อดีตอาจารย์ประจำ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. รศ.นพ.พีรพนธ์ ลีอนุชวัชชัย
อาจารย์ประจำ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา
อาจารย์ประจำ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร. ชลพร กองคำ
อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายกฤตดิพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ
วันเดือนปีเกิด	20 มิถุนายน 2520
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนชินรสวิทยาลัย
พ.ศ. 2543	ศศ.บ. (จิตวิทยา) เกียรตินิยมอันดับ 2 จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2551	นศ.ม. (การประชาสัมพันธ์) จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2554	เทคโนโลยีบัณฑิต (เทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ) จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2558	วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ